

PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO

PROGRAM ZAGOSPODAROWANIA TURYSTYCZNEGO SZLAKU KAJAKOWEGO BARYCZY

Wrocław, 2011

WYKONAWCA:

Wojewódzkie Biuro Urbanistyczne we Wrocławiu

Agata Kowalska „Via Naturea”

AUTORZY:

Ilona Szarapo ocena oddziaływania na środowisko

Krzysztof Świerkosz ocena oddziaływania na obszary Natura 2000, zał. nr 1 do Prognozy

Kamil Struś ocena oddziaływania na obszary Natura 2000, zał. nr 1 do Prognozy

Remigiusz Pielech ocena oddziaływania na obszary Natura 2000, zał. nr 1 do Prognozy

Spis treści:

1. WPROWADZENIE – PROCEDURA POSTĘPOWANIA FORMALNEGO	3
2. INFORMACJE O METODACH ZASTOSOWANYCH PRZY SPORZĄDZANIU PROGNOZY	4
3. CHARAKTERYSTYKA PROGRAMU ZAGOSPODAROWANIA TURYSTYCZNEGO SZLAKU KAJAKOWEGO BARYCZY	6
4. OPIS ŚRODOWISKA TERENU OBJĘTEGO OPRACOWANIEM	7
4.1.ZASOBY ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO.....	7
4.2.ZAGROŻENIE POWODZIOWE.....	16
5. POWIĄZANIA PROGRAMU Z INNYMI DOKUMENTAMI	17
6. ISTNIEJĄCY STAN ŚRODOWISKA ORAZ POTENCJALNE ZMIANY TEGO STANU W PRZYPADKU BRAKU REALIZACJI PROGRAMU	22
6.1.CHARAKTERYSTYKA I OCENA ISTNIEJĄCEGO STANU ŚRODOWISKA	22
6.2.POTENCJALNE ZMIANY STANU ŚRODOWISKA W PRZYPADKU BRAKU REALIZACJI PROGRAMU	23
7. PRZEWIDYWANE ODDZIAŁYWANIE REALIZACJI PROGRAMU NA ŚRODOWISKO	24
7.1.INFORMACJE WYJŚCIOWE.....	24
7.2.OCENA WPŁYWU ZADAŃ OKREŚLONYCH W PROGRAMIE NA ŚRODOWISKO	26
7.3.OCENA WPŁYWU ZADAŃ OKREŚLONYCH W PROGRAMIE NA OBSZARY OBJĘTE OCHRONĄ PRAWNĄ	32
7.4.TRANSGRANICZNE ODDZIAŁYWANIE NA ŚRODOWISKO.....	32
7.5.PODSUMOWANIE OCENY WPŁYWU PROGRAMU NA ŚRODOWISKO	32
8. PROPOZYCJE ROZWIĄZAŃ MAJĄCYCH NA CELU ZAPOBIEŻENIE NEGATYWNYM ODDZIAŁYWANIOM ORAZ ANALIZY SKUTKÓW REALIZACJI POSTANOWIEŃ PROGRAMU NA ŚRODOWISKO	33
8.1.PROPOZYCJE ROZWIĄZAŃ MINIMALIZUJĄCYCH.....	33
8.2.PROPOZYCJE ROZWIĄZAŃ ALTERNATYWNYCH DO ROZWIĄZAŃ ZAWARTYCH W PROJEKTOWANYM DOKUMENCIE	35
8.3.ANALIZA SKUTKÓW REALIZACJI POSTANOWIEŃ PROGRAMU NA ŚRODOWISKO	35
9. STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM	35
10.PRZEPISY PRAWNE	37
11.LITERATURA I MATERIAŁY ŹRÓDŁOWE	38
12.ZAŁĄCZNIKI.....	38

1. WPROWADZENIE – PROCEDURA POSTĘPOWANIA FORMALNEGO

Podstawa formalno-prawna opracowania prognozy

„Program zagospodarowania turystycznego szlaku kajakowego Baryczy” (w skrócie: Program) jest dokumentem planistycznym, skoncentrowanym na turystycznym zagospodarowaniu terenów nad Baryczą. Obowiązek przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko projektu Programu został nałożony art. 46 pkt 2 *Ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* [Dz.U. Nr 199, poz.1227 z późn. zm.]. Wojewódzkie Biuro Urbanistyczne we Wrocławiu, jako jednostka opracowująca Program, sporządziło prognozę oddziaływania na środowisko, na podstawie art. 51 Ustawy [13.1].

Podstawowe akty prawne

1. Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko Dz.U. nr 199, poz.1227 ze zm.
2. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska, Dz.U.08.25.150 j.t., ze zm.
3. Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, Dz.U.09.151.1220 j.t. ze zm.

Zakres prognozy

Zakres prognozy jest zgodny z art.51 ust.2 oraz art. 52 ust. 1 i 2 Ustawy [13.1]. Jednocześnie uwzględnia zapisy postanowień Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska we Wrocławiu nr RDOŚ-02-WSI-6617-2-1/18/10/ja z dnia 30 kwietnia 2010 r., Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Poznaniu nr RDOŚ-30-OO.III-6617-71/10/jm z dnia 04 maja 2010 r. oraz Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim nr RDOŚ-08-WOOS-I-7040-12/10/dt z dnia 14 kwietnia 2010 r. w zakresie uzgodnienia zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko do projektu Programu. Zakres prognozy uzgadniany był również z Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym we Wrocławiu, w Poznaniu i w Gorzowie Wielkopolskim. Wojewódzcy Inspektorzy Sanitarni określili zakres prognozy zgodnie z art.51 ust.2 oraz art. 52 ust. 1 i 2 Ustawy [13.1]¹.

Zgodnie z powyższym, w prognozie uwzględniono zapisy art. 51 ust. 2 oraz 52 ust. 1 i 2:

- informacje o treści i głównych celach projektowanego dokumentu oraz jego powiązaniach z innymi dokumentami [art.51, ust.2, pkt 1, lit.a)],
- informacje o metodach zastosowanych przy sporządzaniu prognozy [art.51, ust.2, pkt 1, lit.b)],
- propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji ustaleń projektowanego dokumentu oraz częstotliwości jej przeprowadzania [art.51, ust.2, pkt 1, lit.)),
- informacje o możliwym transgranicznym oddziaływaniu na środowisko [art.51, ust.2, pkt 1, lit.d)],
- sporządzono streszczenie w niespecjalistycznym języku nietechnicznym [art.51, ust.2, pkt 1, lit.e)],

¹ Postanowienie Dolnośląskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego nr ZNS-JŁ-621-402/10 z dnia 20.04.2010 r.

Postanowienie Wielkopolskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego nr DN.NS-72/17-9(1)/10 z dnia 14.04.2010 r.

Postanowienie Lubuskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego nr NS-NZ-776-59/10 z dnia 09.04.2010 r.

- przeanalizowano i oceniono istniejący stan środowiska oraz potencjalne zmiany tego stanu w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu [art.51, ust.2, pkt 2, lit.a)],
- przeanalizowano i oceniono stan środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem [art.51, ust.2, pkt 2, lit.b)],
- przeanalizowano i oceniono istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu, w szczególności dotyczące obszarów podlegających ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody [art.51, ust.2, pkt 2, lit.)],
- przeanalizowano i oceniono cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu, oraz sposoby, w jakich te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania tego dokumentu [art.51, ust.2, pkt 2, lit.d)],
- przeanalizowano i oceniono przewidywane znaczące oddziaływania, w tym oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne i negatywne, na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru, a także na środowisko, z uwzględnieniem zależności między elementami środowiska i między oddziaływaniami na te elementy [art.51, ust.2, pkt 2, lit.e)],
- przedstawiono rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji ustaleń projektowanego dokumentu, w szczególności na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru [art.51, ust.2, pkt 3, lit.a)],
- przedstawiono i oceniono konieczność zastosowania rozwiązań alternatywnych do rozwiązań zawartych w projektowanym dokumencie [art.51, ust.2, pkt 3, lit.b)].

W niniejszej prognozie oddziaływania na środowisko uwzględniono wymogi zawarte w art.52, ust.1 i 2 wymienionej wyżej ustawy, tj.:

- prognozę opracowano stosownie do stanu współczesnej wiedzy i metod oceny oraz dostosowano do zawartości i stopnia szczegółowości projektowanego dokumentu oraz etapu przyjęcia tego dokumentu w procesie opracowywania projektów dokumentów powiązanych z tym dokumentem,
- w prognozie uwzględniono informacje zawarte w prognozach oddziaływania na środowisko sporządzonych dla innych, przyjętych już, dokumentów powiązanych z projektowanym dokumentem.

2. INFORMACJE O METODACH ZASTOSOWANYCH PRZY SPORZĄDZANIU PROGNOZY

W części dotyczącej opracowywania charakterystyki stanu środowiska terenu objętego Programem wykorzystano dostępne dane literaturowe. W dalszej kolejności, wykorzystano analizę danych źródłowych do oceny zmian stanu środowiska w przypadku nierealizowania Programu.

Do analizy powiązań Programu z innymi dokumentami wykorzystano dokumenty odnoszące się do spraw rozwoju regionalnego i rozwoju turystyki oraz ochrony środowiska szczebla europejskiego, krajowego, regionalnego i lokalnego.

Etap Prognozy dotyczący oceny oddziaływania założeń Programu na środowisko został podzielony na trzy główne części:

- 1) ocena wpływu zadań określonych w Prognozie na środowisko;
- 2) ocena wpływu zadań określonych w Programie na obszary prawnie chronione, w tym na obszary Natura 2000;
- 3) oddziaływanie transgraniczne Programu.

Ocenę wpływu projektowanych zadań na środowisko dokonano metodą opisową. Oceniano oddziaływanie na etapie realizacji oraz funkcjonowania zadań przyjętych w Programie. Przyjęto do oceny

trzy stopnie oddziaływania: negatywne, korzystne oraz brak oddziaływania, przy tym określając - siłę, sposób i czas trwania oddziaływania. W prognozie założono, że z uwagi na charakter poszczególnych zadań i ich możliwe oddziaływanie na środowisko, ocenie oddziaływania na środowisko zostaną poddane wyłącznie działania zakwalifikowane do kategorii 1 (infrastruktura umożliwiająca wyjście na brzeg i wodowanie kajaków), 2 (infrastruktura krótkiego wypoczynku) oraz 3 (miejsce obsługi turystycznej (MOT)). Stwierdzono, że zidentyfikowane zadania z kategorii 4, 5 i 6 nie będą powodować oddziaływania na komponenty środowiska, i dla nich nie podjęto szczegółowej oceny oddziaływania na środowisko w dalszej części Prognozy. Do oceny oddziaływania na środowisko przyjęto założenia z Programu dotyczące szacunkowego wykorzystania szlaku:

- prognozowane wykorzystanie szlaku - ok. 100 kajaków w ciągu tygodnia, czyli 200 osób
- każdy z MOT zostanie przystosowany do przyjęcia 50 turystów.

Biorąc pod uwagę charakter działań inwestycyjnych w ramach poszczególnych kategorii zadań stwierdzono, że ewentualne niekorzystne oddziaływanie na środowisko będzie dotyczyć szczególnie środowiska przyrodniczego – siedlisk przyrodniczych, gatunków roślin i zwierząt oraz ich siedlisk. Na ocenie tych aspektów jak również oddziaływaniu na obszary chronione koncentruje się zatem uwaga Prognozy oddziaływania na środowisko. Ocenę oddziaływania na obszary Natura 2000 poprzedzono inwentaryzacją przyrodniczą. Z uwagi na złożoność analizowanego Programu i długość planowanego szlaku kajakowego nie było możliwe objęcie szczegółowymi badaniami całej długości doliny Baryczy objętej Programem. Wykorzystano więc dane zebrane w opracowaniach publikowanych i niepublikowanych. Na podstawie przeglądu literatury i założeń co do oddziaływania programu na przedmioty ochrony w obszarach Natura 2000 wytypowano lokalizacje o możliwym konfliktowym charakterze i w punktach tych przeprowadzono dodatkowe inwentaryzacje przyrodnicze w zakresie siedlisk przyrodniczych, gatunków roślin oraz rzadkich i chronionych gatunków fauny, ze szczególnym uwzględnieniem przedmiotów ochrony. Inwentaryzacje przeprowadzone były w okresie od maja do sierpnia 2011, stąd też przedstawiają aktualny stan rozmieszczenia siedlisko oraz siedlisk gatunków objętych potencjalnym wpływem programu. Metodyka prac terenowych została scharakteryzowana w załączniku nr 1 do prognozy².

Na podstawie uzyskanych informacji o prognozowanych negatywnych oddziaływaniach Programu zostały zaproponowane rozwiązania minimalizujące oraz metody monitoringu zmian w środowisku. Na podstawie uzyskanych wniosków z części Prognozy dotyczącej oceny oddziaływania na środowisko stwierdzono brak konieczności określania rozwiązań alternatywnych.

Należy w tym miejscu podkreślić, iż **Program jest opracowaniem w skali ponadlokalnej, obejmuje cały szlak kajakowy o długości 120 km, przebiegający przez obszar siedmiu gmin. Zakres i stopień szczegółowości opracowania został dostosowany do skali ponadlokalnej i nie obejmuje szczegółowej charakterystyki proponowanej infrastruktury turystycznej.** Program formułuje propozycję przestrzennego rozmieszczenia różnych elementów infrastruktury, służy koordynacji działań na obszarze gmin, wskazuje możliwość stworzenia systemu miejsc obsługi turystycznej, i w żaden sposób nie przesądza o zakresie możliwej do zrealizowania infrastruktury. To założenie co do zakresu Prognozy w zasadniczy sposób determinowało kształt i zakres oceny Prognozy oddziaływania na środowisko. Stopień rozpoznania przyrodniczego oraz zestaw przygotowanych rozwiązań minimalizujących w Prognozie są adekwatne co do szczegółowości analizowanego dokumentu, oraz przewidywanego stopnia ewentualnej szkodliwości Programu dla środowiska przyrodniczego i obszarów Natura 2000. Program wskazuje dwa miejsca, w których proponuje wytyczenie szlaków pieszo-rowerowych, które miałyby połączyć: wieś Ryczeń z jazem oraz wieś Potasznę z planowanym MOTem. Przebieg tych

² Strategiczna ocena oddziaływania na Obszary Natura 2000 dla Programu Zagospodarowania Turystycznego Szlaku Kajakowego Baryczy, Agata Kowalska „Via Naturae”, Wrocław, 2011 r.

szlaków nie jest jednak w Programie wyznaczony. Wskazuje się wyłącznie gdzie takich szlaków brakuje. **Nie ma w tym przypadku możliwości dokonania oceny wpływu szlaków na środowisko.**

3. CHARAKTERYSTYKA PROGRAMU ZAGOSPODAROWANIA TURYSTYCZNEGO SZLAKU KAJAKOWEGO BARYCZY

„Studium zagospodarowania turystycznego dolnośląskich odcinków szlaków wodnych, etap II – Program zagospodarowania turystycznego szlaku kajakowego Baryczy” powstał z inicjatywy Województwa Dolnośląskiego, w odpowiedzi na potrzebę ukierunkowania przestrzennego rozwoju turystycznego Doliny Baryczy. Program przedstawia propozycje działań służących aktywizacji turystycznej gmin zlokalizowanych w dolinie Baryczy oraz służy podniesieniu atrakcyjności turystycznej Dolnego Śląska. Kompleksowy program zagospodarowania turystycznego szlaku kajakowego Baryczy, zaproponowany na bazie wyników przeprowadzonych analiz, ma stanowić podstawę do koordynacji działań podejmowanych przez samorządy województw, samorządy lokalne i organizacje turystyczne na rzecz rozwoju turystyki wodnej oraz do ubiegania się o fundusze na zagospodarowanie turystyczne Baryczy.

Ten ponadlokalny Program, choć tematycznie dotyczy sfery turystycznej, ma ściśle przestrzenne ukierunkowanie. Wskazuje bowiem najlepsze miejsca do rozwoju turystyki wodnej, biorąc przy tym pod uwagę uwarunkowania przyrodniczo-krajobrazowe, istniejące rozwiązania komunikacyjne, obecną bazę turystyczną oraz rozwiązania lokalnego planowania przestrzennego, obowiązujące w gminach objętych Programem.

W celu identyfikacji działań zmierzających do rozwoju szlaku kajakowego na rzece Baryczy przeprowadzono analizy uwarunkowań przyrodniczo-kulturowych, analizy istniejącego zagospodarowania i wyposażenia w infrastrukturę turystyczną, analizy dostępności komunikacyjnej oraz sposobu zagospodarowania terenów w pasie do 3 km od brzegów Baryczy w gminnych dokumentach planistycznych. Na podstawie wyników wyżej wymienionych analiz, łącznie z przeprowadzoną analizą SWOT zostały zaproponowane miejsca obsługi turystycznej (MOT) oraz podział szlaku kajakowego na jednodniowe odcinki spływu z przypisanymi zadaniami inwestycyjnymi, dostosowanymi do zidentyfikowanych potrzeb. Dla każdego odcinka został przygotowany szczegółowy opis wraz z proponowanym programem działań inwestycyjnych. W opisie odcinka znalazły się informacje o jego długości, miejscu rozpoczęcia i zakończenia spływu, występujących utrudnieniach na szlaku oraz c charakterystycznych punktach wraz z ich opisem.

Program kończy się zestawieniem wyżej wspomnianych zadań inwestycyjnych z podziałem na jednostki odpowiedzialne za realizację zadań, oraz wskazaniem innych zadań z zakresu: planowania przestrzennego, poprawy czystości wód rzeki Baryczy oraz wykorzystania i rozpropagowania potencjału turystycznego doliny Baryczy wraz z podziałem odpowiedzialności instytucjonalnej za ich realizację.

Program wzbogacony jest o mapę przedstawiającą lokalizację zadań inwestycyjnych oraz siedem arkuszy mapowych prezentujących jednodniowe odcinki szlaku kajakowego w skali 1:50000. Na mapach odcinków jednodniowych, oprócz zasięgu Programu oraz proponowanych miejsc realizacji zadań inwestycyjnych, zostały pokazane walory kulturowo-przyrodnicze, przebieg istniejących szlaków turystycznych i infrastruktury turystycznej, jak również występujące przeszkody na rzece czy miejsca okresowych niskich stanów wody.

Program obejmuje następujący zakres zagadnień:

1. charakterystykę obszaru opracowania, na którą składają się opisy: szlaku kajakowego, stanu czystości wody i głównych źródeł zanieczyszczeń, zagrożenia powodziowego, atrakcji przyrodniczych i kulturowych, infrastruktury turystycznej, dostępności komunikacyjnej, terenów przeznaczonych na cele turystyki w gminnych dokumentach planistycznych,

2. analizę SWOT, sporządzoną w trakcie warsztatów z udziałem przedstawicieli zainteresowanych jednostek (gminy, inspektoraty DZMiUW, organizacje turystyczne)
3. propozycję lokalizacji miejsc obsługi turystycznej (MOT) i podziału szlaku na jednolite odcinki spływu,
4. karty informacyjne odcinków szlaku kajakowego, na które składa się wykaz oraz opis przeszkód i charakterystycznych miejsc na szlaku, proponowany wykaz zadań inwestycyjnych służących turystycznemu wykorzystaniu Baryczy,
5. zbiorczy wykaz zadań, w ramach którego zaproponowane zostały cztery kategorie zadań: inwestycyjne, związane z organizacją szlaku kajakowego, własne gmin z zakresu planowania przestrzennego, zadania w zakresie poprawy stanu czystości wód rzeki Baryczy oraz inne działania, mające na celu wykorzystanie i rozpropagowanie potencjału turystycznego doliny Baryczy i rozwijanie sieci współpracy.

4. OPIS ŚRODOWISKA TERENU OBJĘTEGO OPRACOWANIEM

Barycz jest rzeką typowo nizinną, meandrującą, wolno płynącą, z licznymi starorzeczami, otoczona podmokłymi łąkami i pastwiskami. W dolinie znajduje się duża ilość stawów rybnych, użytków zielonych i lasów. Swoje źródła ma na południe od Ostrowa Wielkopolskiego a ujście do Odry w okolicach Wyszanowa. Przepływa przez siedem gmin: Odolanów, Milicz, Żmigród, Wąsosz, Górę, Niechlów i Szlichtyngową. Programem został objęty obszar bezpośredniego otoczenia koryta rzeki Baryczy od jej źródeł w województwie wielkopolskim, przez województwo dolnośląskie, do ujścia w województwie lubuskim. Długość szlaku wynosi 120 km.

Barycz jest ciekim II. rzędu, prawobrzeżnym dopływem Odry. Wszystkie dopływy Baryczy zaliczane są do cieków III. rzędu.

Barycz i jej dopływy zlokalizowane są w obrębie Kotliny Odolanowskiej, Kotliny Milickiej, Kotliny Żmigrodzkiej oraz Pradoliny Głogowskiej. Pod względem geologicznym teren ten zaliczany jest do monokliny przedsudeckiej.

W granicach wyznaczonego szlaku kajakowego Baryczy występują obszary objęte prawnymi formami ochrony przyrody. Są wśród nich park krajobrazowy (1), obszary chronionego krajobrazu (3), obszary Natura 2000 (4), rezerwat przyrody (3).

4.1. ZASOBY ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO

Dużą część doliny Baryczy objęta jest ochroną prawną w formie rezerwatów przyrody, parku krajobrazowego, obszarów chronionego krajobrazu. W ramach tworzenia europejskiej sieci ekologicznej Natura 2000 w dolinie Baryczy wyznaczono również obszary specjalnej ochrony ptaków oraz specjalny obszar ochrony siedlisk.

Lista obszarów objętych ochroną, występujących w obrębie obszaru objętego Programem:

1. Rezerwat przyrody „Stawy Milickie”,
2. Rezerwat przyrody „Olszyny Niegodzkie”;
3. Rezerwat przyrody „Radziadz”.
4. Park Krajobrazowy „Dolina Baryczy”;
5. Obszar Chronionego Krajobrazu „Dolina Baryczy”;
6. Obszar Chronionego Krajobrazu „Wzgórza Ostrzeszowskie i Kotlina Odolanowska”;
7. „Krzywińsko-Osiecki Obszar Chronionego Krajobrazu”;

8. Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków Natura 2000 „Dolina Baryczy” PLB020001;
9. Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków Natura 2000 „Łęgi Odrzańskie” PLB 020008
10. Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Natura 2000 „Ostoja nad Baryczą” PLH020041
11. Specjalny Obszar Ochrony Siedliska Natura 2000 „Łęgi Odrzańskie” PLH 020018

W roku 1973 dużą część obszaru w dolinie Baryczy objęto ochroną w formie REZERWATU ORNITOLOGICZNEGO „STAWY MILICKIE”³, który obecnie zajmuje obszar 5 324,31 ha. Stanowi on największy kompleks stawów w Europie. Rezerwat obejmuje większość stawów rybnych oraz część przyległych lasów, łąk i innych gruntów. W jego obrębie znajdują się stawy hodowlane w pięciu kompleksach: Ruda Sułowska (799 ha), Stawno (1629 ha), Jamnik (328 ha), Potasznia (370 ha) i Radziądz (665 ha). W 1995 rezerwat „Stawy Milickie” umieszczono na liście obszarów chronionych Konwencją Ramsarską – międzynarodowym porozumieniem mającym na celu zachowanie obszarów podmokłych o kluczowym znaczeniu dla ptaków wodno-błotnych. O znaczeniu tego miejsca na ornitologicznej mapie Europy świadczy liczba zaobserwowanych tu gatunków – ponad 300 łącznie z gatunkami pojedynczo notowanymi.

Na analizowanym obszarze w 1954 roku utworzono **REZERWAT LEŚNY „RADZIĄDZ”**⁴ o powierzchni 6,83 ha w celu ochrony i zachowania fragmentu lasu dębowego o cechach zespołu naturalnego. Las w rezerwacie, mający charakter starodrzewu dębowo-bukowego w wieku 150-210 lat z domieszką graba i świerka, reprezentuje zespół środkowoeuropejskiego grądu wysokiego. Ogółem w rezerwacie stwierdzono 133 gatunki roślin naczyniowych (w tym 18 gatunków drzew, 9 gatunków krzewów i 106 gatunków roślin zielnych). Chronione gatunki to: kruszyna pospolita, konwalia majowa oraz sromotnik bezwstydy.

REZERWAT „OLSZYNY NIEZGODZKIE”⁵ utworzony w 1987 roku w celu zachowania naturalnego obszaru bagiennego olszyn w zasięgu rzeki Ługi, obejmuje powierzchnię 74,28 ha. Flora roślin naczyniowych liczy 276 gatunków, w tym chronione: bluszcz pospolity, kalina koralowa, kruszyna pospolita, porzeczka czarna, konwalia majowa. Jest to kompleks leśny historycznie związany z zakładaniem stawów rybnych. Spuszczane w czasie jesiennych odłowów wody zalewały teren, dzięki tak powstałej dużej wilgotności zbiorowiska wodne zachowały charakter zbliżony do naturalnego.

W rezerwacie znajdują się również pomniki przyrody - dąb szypułkowy oraz na terenie parku przy ruinach zamku w Żmigrodzie ochronie podlegają dąb szypułkowy i cis pospolity.

Spośród wszystkich rezerwatów znajdujących się w granicach opracowania żaden nie posiada planu ochrony, natomiast dla rezerwatu przyrody „Stawy Milickie” zostało wydane zarządzenie nr 13 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska we Wrocławiu z dnia 6 maja 2010 r. w sprawie ustanowienia zadań ochrony dla rezerwatu przyrody „Stawy Milickie”, w którym określono zadania ochronne na okres dwóch lat.

W celu zachowania najcenniejszych wartości przyrodniczych, krajobrazowych i historyczno – kulturowych obszarów Kotliny Milicko - Odolanowskiej oraz Żmigrodzkiej w 1996 roku na powierzchni 87 040 ha został utworzony **PARK KRAJOBRAZOWY „DOLINA BARYCZY”**⁶. Większa jego część o pow. 70 040 ha, leży w województwie dolnośląskim, na terenie gmin: Cieszków, Krośnice, Milicz, Żmigród, Trzebnica, Prusice i Twardogóra. W kierunku wschodnim, już w województwie wielkopolskim, obejmuje tereny części zlewni Górnej Baryczy, sięgając gmin Odolanów, Przygodzice i Sośnie. Park nie

³Zarz. MLI PD z dn. 20.IX.1973 r. (M. P. Nr 22, poz. 255)

⁴Zarz. RDOŚ we Wrocławiu Nr 10 z dnia 28 stycznia 2011 r. w sprawie rezerwatu przyrody „Radziądz” (Dz. Urz. Nr 28, poz. 354)

⁵Zarz. RDOŚ we Wrocławiu Nr 9 z dnia 28 stycznia 2011 r. w sprawie rezerwatu przyrody „Olszyny Niezgodzie” (Dz. Urz. Nr 28, poz. 353)

⁶Wspólne rozporządzenie wojewody kaliskiego i wrocławskiego Nr 39 (1) z dnia 3 czerwca 1996r. Rozporządzenie Wojewody Dolnośląskiego z dn. 28.03.2007r. dla terenu parku leżącego w granicach województwa dolnośląskiego (Dz. Urz. Woj. Doln. Nr 88, poz. 1012 z późn. zm.)

posiada planu ochrony. Teren parku krajobrazowego rozciągający się wzdłuż koryta rzeki c charakteryzuje się dużą różnorodnością środowisk, na którą składają się między innymi pagórkowate obrzeża doliny, rozległe i zróżnicowane pod względem gatunkowym kompleksy leśne, wielkopowierzchniowe stawy rybne, a także rozciągające się wzdłuż Baryczy i jej dopływów łąki i pola. Duży udział w powierzchni parku mają lasy – w części dolnośląskiej – 45 %, w wielkopolskiej – 38,8 %. Przewagę mają lasy sosnowe, ale w okolicach Żmigrodu około 14 % to podmokłe łąki i olsy, a na południe od Milicza – 4 % stanowią lasy bukowe. Na całym obszarze wyróżniono 17 zbiorowisk leśnych, w tym m.in. bór chrobotkowy, suboceaniczny bór sosnowy świeży, bór trzęślicowy, bór mieszany, żyzną buczynę niżową, kwaśną buczynę niżową, kwaśną dąbrowę, grąd środkowo-europejski, łąg olszowo-jesionowy, łąg wiązowo-jesionowy, łąg wierzbowo-topolowy, łąg olszowy, ols porzeczkowy. W części wielkopolskiej ponadto wyróżniono subkontynentalny bór mieszany oraz ols torfowcowy. Występuje tu 121 zespołów roślinnych – naturalnych, półnaturalnych i synantropijnych, wśród których najcenniejsze to zespoły: wgłębki wodnej, spirodeli i salwinii pływającej, grążela żółtego i grzybieni białych, zbiorowisko z udziałem grzybieńczyka wodnego (bardzo rzadkie w skali Polski), zespół z ciborą i namulnikiem wodnym, ponikła błotnego, łąki trzęślicowe, łągi wierzbowo-topolowe, ols porzeczkowy, łąg olszowo-jesionowy, łąg wiązowo-jesionowy, grądy (wysoki i niski), żyzna buczyna niżowa oraz kwaśna buczyna niżowa. W granicach parku występują **42 gatunki roślin chronionych**, w tym 28 objętych ochroną ścisłą. Fauna obszaru objętego parkiem jest bardzo bogata i zróżnicowana, z czego 23 to gatunki zagrożone wymienione w „Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt”. Ogółem występują tu 34 gatunki ryb, 13 gatunków płazów, 5 gatunków gadów, 56 gatunków ssaków oraz 277 gatunków ptaków, których występowanie związane jest głównie z obszarem rezerwatu ornitologicznego „Stawy Milickie”. Oprócz najcenniejszych miejsc obszaru parku krajobrazowego objętych ochroną rezerwatową, jako ciekawe, wymienić należy również **ŁĄKI ODOLANOWSKIE** – rozległy kompleks zbiorowisk turzycowych i trawiastych oraz naturalnej roślinności wodnej i bagiennej towarzyszącej płynącym wodom Baryczy i jej dopływów.

Wartościowe krajobrazowo tereny o różnych ekosystemach zostały objęte ochroną w formie obszarów chronionego krajobrazu.

OBSZAR CHRONIONEGO KRAJOBRAZU „DOLINA BARYCZY”⁷ ma powierzchnię 43 350 ha. Ochroną objęto tu część pradoliny Odry oraz dolin dolnej Baryczy i jej dopływów – Orlej, Śląskiego Rowu i Rowu Polskiego na terenie gmin Góra, Jemielno, Niechlów i Wąsosz. Mała część obszaru o pow. 412 ha sięga terenu gminy Szlichtyngowa w województwie lubuskim.

W obniżeniach dolinnych Baryczy, Orli, Rowu Polskiego i Śląskiego oraz dolinie Rzęśnika koncentrują się największe zróżnicowane typologicznie kompleksy leśne. Są to głównie: lasy łąkowe, olsy, olsy jesionowe, lasy mieszane, wilgotne i bory mieszane wilgotne oraz bory bagienne. Na terenach wysoczyzn przeważają bory mieszane, świeże, lasy mieszane świeże, bory świeże i lasy świeże. W części wschodniej i zachodniej gminy Wąsosz przeważają ubogie siedliska wydmowe, które przytłumiły bory głównie sosnowe. W lasach na północy i południu gminy dominują: dęby, brzozy, olchy, jesiony i akacje. Duża część tych lasów należy do kategorii lasów ochronnych.

W Wąsoszu, wyjątkowe pod względem krajobrazowym, są obszary łąkowe występujące pomiędzy Wrzącą Wielką a Wrzącą Śląską. Zlokalizowanych jest tu 20 drzew godnych ochrony. Największe skupienie występuje w parku podworskim w Czeladzi Wielkiej - dąb szypułkowy, platan klonolistny i lipa drobnolistna. Jedno z największych drzew województwa, ogromny platan klonolistny rośnie w Lechitowie. Kilka drzew znajduje się w Wąsoszu: buk pospolity i dęby szypułkowe, we wsi Wodniki – dąb szypułkowy oraz we wsi Bartków – klon jawor i dęby szypułkowe.

Wśród gatunków roślin zagrożonych, rzadkich i chronionych występujących tu wymienić należy ciemiężyka drobnokwiatowego, cisa pospolitego, goryczkę wąskolistną, groszek błotny, grzybienie białe, kokorycz pustą, miodownika melisowatego.

⁷ Rozporządzenie Wojewody Dolnośląskiego Nr 35 z dn. 28.XI.2008r. (Dz. Urz. Woj. Doln. Nr 317, poz. 3934)

Ważnym elementem szaty roślinnej oraz uzupełnieniem kompleksów leśnych są parki wiejskie występujące w gminie Góra w miejscowościach: Bronów, Czernina, Czernina Dolna, Kłoda Górowska, Kruszyniec, Ligota, Osetno, Szedziec, Ślubów, Wierzowice Wielkie, a w gminie Wąsosz park zamkowy w Wąsoszu, park podworski w Cieszkowicach, Czeladzi Wielkiej, Wiklinie, Wrzący Wielkiej, Lechitowie oraz park pałacowy w Górze Wąsoskiej.

W gminie Niechlów pomniki przyrody ożywionej znajdują się we wsi Miechów i są to dąb szypułkowy i sosna pospolita.

Najbardziej na północ wysunięty jest „**KRZYWIŃSKO OSIECKI OBSZAR CHRONIONEGO KRAJOBRAZU**”⁸ – jego powierzchnia w granicach województwa dolnośląskiego wynosi 8 500 ha i obejmuje północno – wschodnią część gminy Góra. Znacznie większa jego część (wraz z zadrzewieniami im. gen. Dezyderygo Chłapowskiego i kompleksem leśnym Osieczna-Góra) o pow. 62 925 znajduje się na terenie województwa wielkopolskiego.

OBSZAR CHRONIONEGO KRAJOBRAZU „WZGÓRZA OSTRZESZOWSKIE I KOTLINA ODOLANOWSKA”⁹ o całkowitej powierzchni 60 600 ha obejmuje tereny w gminach: Odolanów, Sośnie, Przygodzice, Mikstat, Ostrzeszów, Kobyla Góra, Doruchów, Grabów nad Prosną i Kępno. Tylko mała jego część znajduje się w obszarze opracowania.

Zasługujące na ochronę pozostałości ekosystemów mających znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej są chronione w formie użytków ekologicznych (w części dolnośląskiej obszaru – 28 użytków, w gminach Góra, Jemielno, Żmigród i Milicz).

Poniżej zostały scharakteryzowane cztery obszary Natura 2000, występujące na obszarze objętym Programem. W załączniku nr 1 do Prognozy również została zamieszczona charakterystyka obszarów Natura 2000, jednak z punktem ciężkości przeniesionym na konkretne obszary objęte Programem, na którym planowana jest realizacja zadań określonych w Programie.

OBSZAR SPECJALNEJ OCHRONY PTAKÓW NATURA 2000 „DOLINA BARYCZY” PLB020001¹⁰, obejmuje dolinę Baryczy pomiędzy Żmigrodem na zachodzie a okolicą Przygodzic na wschodzie. Występuje 5 dużych i 5 małych kompleksów stawów rybnych (w sumie 130 stawów) wraz z otaczającymi łąkami, gruntami ornymi, mokradłami i lasami. W związku z prowadzoną intensywnie hodowlą ryb, głównie karpia, w sąsiedztwie stawów odstrzeliwane są ptaki rybożerne (czaple, kormorany).

Ostoja ptasia o randze europejskiej E 54. Obszar wpisany na listę obszarów Konwencji Ramsar.

Występuje co najmniej 20 gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasie, 8 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi (PCK). W okresie lęgowym obszar zasiedla co najmniej 1 % populacji krajowej (C3 i C6) następujących gatunków ptaków: bączek (PCK), bąk (PCK), bielik (PCK), błotniak stawowy, bocian czarny, kania czarna (PCK), łabędź krzykliwy, podgorzałka (PCK), rybitwa czarna, rybitwa rzeczna, zielonka (PCK), zimorodek, perkoz dwuczuby, perkoz rdzawoszyi, łabędź niemy, gęgawa, cyranka, czernica, krakwa, pustułka, łyska, wodnik, rycyk, brzegówka, bręczka; w stosunkowo wysokim zagęszczeniu (C7) występują: bocian biały, kania ruda, kropiatka i żuraw; W okresie wędrówek występuje co najmniej 1 % populacji szlaku wędrówkowego (C2 i C3) następujących gatunków ptaków: żuraw, gęś zbożowa (>4 %!); ponadto spotykane są stada gęgawy do 1300 osobników (C7) i mieszane stada gęsi w ilości do 33000 osobników (C3); ptaki wodno-błotne występują w koncentracjach powyżej 20000 osobników (C4). W okresie zimy występuje co najmniej 1 % populacji szlaku wędrówkowego (C2 i C3) następujących gatunków ptaków: gęś zbożowa, mieszane stada gęsi do 20000 osobników; łabędź krzykliwy zimuje do 150 osobników; ptaki wodno-błotne występują w koncentracjach powyżej 20000 osobników (C4).

⁸ Rozp. Nr 82/92 Woj. Leszcz. z dn. 1.08.92r. (Dz. Urz. Woj. Leszcz. Nr 11 z dn. 3.08.92r. poz. 131)

⁹ Rozp. Nr 63 Wojewody Kaliskiego z dnia 7 września 1995 roku

¹⁰ Na podstawie Standardowego Formularza Danych, www.natura2000.gov.gdos.pl

TAB. 1. PTAKI wymienione w Załączniku I Dyrektywy Rady 79/409/EWG

Nazwa	Populacja	Ogólna ocena
<i>Botaurus stellaris</i>	migrująca	B
<i>Ixobrychus minutus</i>		C
<i>Ciconia nigra</i>		C
<i>Ciconia ciconia</i>		C
<i>Cygnus cygnus</i>		B
<i>Aythya nyroca</i>		A
<i>Milvus migrans</i>		C
<i>Milvus milvus</i>		C
<i>haliaeetus albicilla</i>		C
<i>Circus aeruginosus</i>		B
<i>Porzana porzana</i>		C
<i>Porzana parva</i>		C
<i>Crex crex</i>		C
<i>Grus grus</i>		C
<i>Philomachus pugnax</i>		D
<i>Sterna hirundo</i>		B
<i>Chlidonias hybrida</i>		B
<i>Chlidonias niger</i>		B
<i>Alcedo atthis</i>		C
<i>Picus canus</i>		D

Podstawowym zagrożeniem dla ptaków jest zarówno zaniechanie, jak i intensyfikacja gospodarki stawowej, a w partiach zajętych przez użytki zielone - zaniechanie użytkowania pastwiskowo-łąkarskiego.

Występują następujące formy ochrony:

Rezerwat Przyrody:

- 1) Stawy Milickie (5324,3 ha)
- 2) Wydymacz (49,5 ha)
- 3) Olszyny Niezgodzkie (74,3 ha)
- 4) Wzgórze Joanny (24,2 ha)
- 5) Park Krajobrazowy:
- 6) Doliny Baryczy (11700) (87040,0 ha)

Ostoja Ramsar: Stawy Milickie (5324,3 ha)

SPECJALNY OBSZAR OCHRONY SIEDLISK NATURA 2000 „OSTOJA NAD BARYCZĄ” PLH020041

Obszar obejmuje rozległe bagniste obniżenie doliny Baryczy. Jest to typowa rzeka nizinna z wieloma dopływami, fragmentami terenów zalewanych i dobrze zachowanymi starorzeczami. Dolina jest wyścielona utworami glacialnymi, fluwioglacjalnymi i

współczesnymi aluwiami rzeczonym. W południowo-zachodniej części obszaru znajdują się zalesione morenowe Wzgórze Twardogórskie z najwyższym wzniesieniem - Wzgórzem Joanny (219 m n.p.m.), dominującym nad szeroką i płaską doliną Baryczy. Obszar obejmuje kompleks łąk zalewowych, stawów rybnych (z najbardziej znanymi Stawami Milickimi), pól uprawnych i rozległych terenów leśnych (z wyłączeniem miasta Milicz). O specyfice terenu decyduje bogata sieć hydrograficzna z licznymi kanałami, naturalnymi i sztucznymi ciekami wodnymi, stawami i mokradłami. Lasy tworzą dwa większe kompleksy - Lasy Milickie na zachodzie i Lasy Ostrzeszowskie na wschodzie. W pobliżu cieków wodnych zachowały się cenne fragmenty łągów i olsów, a na wyżej położonych terenach - cenne buczyny i grądy. Uboższe siedliska porastają bory sosnowe i bory mieszane. Obszar ważny dla zachowania bioróżnorodności (14 typów siedlisk z Załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/EWG i 15 gatunków

z Załącznika II). Dobrze wykształcone i zachowane zbiorowiska leśne: największy kompleks łągów jesionowo-olsowych w południowo-zachodniej Polsce, łągi dębowo-wiązowe-jesionowe oraz starodrzewia grądowe i buczynowe. Okresowo odkrywane dno stawów stanowi bardzo cenne siedlisko dla roślinności Isoeto-Nanojuncetea wraz z zagrożonymi w Polsce gatunkami roślin. Również ważne są zbiorowiska podmokłych łąk, muraw napiaskowych, torfowisk przejściowych i nitrofilnych ziołorośli okrajowych. Na podkreślenie zasługuje bogata ichtiofauna z kozą złotawą *Sabanejewia aurata* (jedno z nielicznych w Polsce stanowisk). Ponadto Dolina Baryczy jest jednym z najcenniejszych obszarów ornitologicznych w Polsce. Ostoja ptasia o randze europejskiej E54.

Zagrożenia: intensyfikacja lub zaniechanie użytkowania stawów. Deficyt wody w zlewni Baryczy spowodowany eksploatacją zasobów wodnych. Zanieczyszczenie wody. Epidemie wśród ryb hodowlanych, Zanik okresowych zalewów. Zalesianie i sukcesja roślinności na otwartych terenach (szczególnie na pastwiskach i na łąkach). Intensyfikacja rolnictwa. Zwiększenie aktualnego pozyskania drewna w starodrzewiach. Spadek liczby ostoi nietoperzy, niepokoienie nietoperzy na zimowiskach. Zanik populacji małży skójkowatych, co powoduje brak możliwości rozrodu różanki. Regulacje i renowacje cieków wodnych. Likwidacja śródpolnych zadrzewień. Uwaga: Wykonywanie koniecznych prac z zakresu ochrony przeciwpowodziowej dotyczy różnych fragmentów doliny rzecznej i powinno się odbywać z uwzględnieniem wymogów ochrony siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków, których ochrona jest celem utworzenia obszaru Natura 2000.

Status ochronny: Obszar w granicach Parku Krajobrazowego Dolina Baryczy (87 040 ha; 1996) z rezerwatami przyrody: Stawy Milickie (5 324,31 ha; 1973), Radziądz (6,83 ha; 1954), Olszyny Niezgódzkie (74,28 ha; 1987), Wzgórze Joanny (24,23 ha; 1962), Wydmacz (45,93 ha; 1987). Fragment obszaru należy do Leśnego Kompleksu Promocyjnego Lasy Rychtańskie (46 481,8 ha). Na terenie obszaru znajduje się Ostoja Ramsar Stawy Milickie (5324,3 ha; 1995).

TAB. 2. Typy siedlisk wymienione w Załączniku I Dyrektywy Rady 92/43/EWG

Typy siedlisk	Nazwa siedliska	% pokrycia	Ocena ogólna
3130	Brzegi lub osuszane dna zbiorników wodnych ze zbiorowiskami z Littorelletea, Isoëto-Nanojuncetea	0,11	A
3150	Starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z Nym-pheion, Potamion	0,05	B
3260	Nizinne i podgórskie rzeki ze zbiorowiskami włosieniczników Ranunculion flui-tantis	0,06	C
6120	Ciepłolubne, śródlądowe murawy napiaskowe (Koelerion glaucae)	0,09	B
6410	Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe (Molinion)	0,08	A
6430	Ziołorośla górskie (Adenostylion alliariae) i ziołorośla nadrzeczne (Convolvuleta-lia sepium)	0,01	B
6510	Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (Arrhenatherion elatio-ris)	1,45	B
7140	Torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z Scheuchzerio-Caricetea)	0,13	B
7230	Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i me-chowisk	0,02	A
9110	Kwaśne buczyny (Luzulo-Fagenion)	1,34	B
9130	śyżne buczyny (Dentario glandulosae-Fagenion, Galio odorati-Fagenion)	0,10	B
9170	Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (Galio-Carpinetum, Tilio-Carpinetum)	2,25	A
91E0	Łągi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (Salicetum albo-fragilis, Popule-tum albae, Alnenion)	2,05	C
91F0	Łęgowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe (Ficario-Ulmetum)	1,29	A

OBZAR SPECJALNEJ OCHRONY PTAKÓW NATURA 2000 ŁĘGI ODRZAŃSKIE PLB020008

Obszar stanowi fragment doliny Odry o długości 101 km, od Brzegu Dolnego do Głogowa, w przybliżeniu od km 290 do km 385, w granicach dawnej terasy zalewowej rzeki. Obejmuje też ujście Baryczy. Granica obszaru poprowadzona jest zgodnie z zasięgiem aktualnego terenu zalewowego wraz z planowanymi polderami. Obejmuje siedliska nadrzeczne zachowane w międzywalu oraz najlepiej wykształcone lasy, łąki i torfowiska niskie poza jego obrębem. Duża część terenu jest regularnie zalewana. Obszar porośnięty jest lasami, głównie łęgami jesionowymi i wiązowymi, rozwijającymi się na glebach aluwialnych. Przeważają dobrze zachowane płaty siedlisk, częste są starodrzewia ponad 100-letnie, z licznymi drzewami pomnikowymi. Lasy są intensywnie eksploatowane. Liczne, pozostałe po dawnym korycie Odry starorzecza, są w różnych fazach zarastania. Można tu obserwować kolejne stadia sukcesyjne zbiorowisk związanych z dynamicznym układem doliny rzecznej, w tym także zbiorowisk szuwarowych, związanych ze starorzeczami. W dolinie znajdują się też duże kompleksy wilgotnych łąk. Najbardziej na południe wysuniętą część obszaru tworzą tzw. Zielone łąki koło Miękini. Jest to rozległy kompleks wilgotnych i świeżych łąk, częściowo użytkowanych kośnie, oraz olsów i łęgów olchowych.

Ostoją ptasia o randze europejskiej E 53. Występuje co najmniej 35 łęgowych gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Rady 79/409/EWG, 11 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi (PCK). Gnieździ się ok. 100 gatunków ptaków. W okresie lęgowym obszar zasiedla kania czarna (PCK) - około 4 % populacji krajowej (C6), muchołówka białoszyja - 2,5 %-4 % populacji krajowej (C6), dzięcioł średni - około 3 % populacji krajowej (C6), kania ruda (PCK) - 1,5 %-2 % populacji krajowej (C6), dzięcioł zielonosiwy - 1 %-2 % populacji krajowej, czapla siwa - 1,8 % populacji krajowej (C3), świerszczak - ponad 1 % populacji krajowej (C3) oraz trzmielaj i srokosz - około 1 % populacji krajowej (C6, C3); stosunkowo licznie (C7) występuje żuraw. Obszar odznacza się dużym bogactwem siedlisk rzadkich i zagrożonych, c charakterystycznych dla dużej rzeki nizinnej (11 typów siedlisk z Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG, w tym oba typy bardzo dobrze zachowanych lasów łęgowych, zajmujących tu znaczną powierzchnię). Cennym elementem przyrody obszaru są łąki z takimi interesującymi gatunkami jak: goryczka wąskolistna *Gentiana pneumonanthe*, kosaciec syberyjski *Iris sibirica* czy czosnek kątowny *Allium angulosum*. Na terenie ostoi stwierdzono obecność 13 gatunków z Załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/EWG; ważne jest przede wszystkim występowanie kielbka białopłetwego i boleń oraz kilku rzadkich gatunków motyli. Na szczególną uwagę zasługuje cenne zimowisko nietoperzy w podziemiach dawnego klasztoru w Lubiążu. Jest to jedno z największych stanowisk mopka na terenie południowo-zachodniej Polski. Bardzo bogata jest flora ostoi z licznymi gatunkami prawnie chronionymi oraz gatunkami rzadkimi i zagrożonymi, tak w skali całej Polski, jak i lokalnie. Między innymi liczne są storczykowate. W rezerwacie Odrzysko występuje obfita populacja salwinii pływającej *Salvinia natans* i kotewki orzec *ha wodnego* *Trapa natans*. Obszar Zielonych łąk, znajdujących się na południe od głównego kompleksu łęgów, zajęty jest w 30 % przez siedliska ujęte w Załączniku I Dyrektywy Rady 92/43/EWG, ze szczególnie dobrze wykształconymi lasami łęgowymi (*Fraxino-Alnetum*) oraz dużym obszarem olsów, częściowo chronionych w rezerwacie "Zabór" na powierzchni 35 ha. Część z nich odznacza się wysokim stopniem naturalności oraz wysoką bioróżnorodnością. Stwierdzono tu ponadto występowanie lasów grądowych oraz łąk świeżych i zmiennowilgotnych. Dodatkowo obszar spełnia rolę bardzo ważnego korytarza ekologicznego.

Gatunki wymienione w p. 3.3. z motywacją D to gatunki prawnie chronione w Polsce.

TAB. 3. Ptaki wymienione w Załączniku I Dyrektywy Rady 79/409/EWG

Nazwa	Populacja	Ogólna ocena
<i>Ciconia nigra</i>	migrująca	C
<i>Ciconia ciconia</i>		D
<i>Pernis apivorus</i>		C
<i>Milvus migrans</i>		B
<i>Milvus milvus</i>		B

<i>haliaeetus albicilla</i>	C
<i>Circus aeruginosus</i>	C
<i>Grus grus</i>	C
<i>Alcedo atthis</i>	C
<i>Picus canus</i>	C
<i>Dryocopus martius</i>	D
<i>Dendrocopos medius</i>	B
<i>Ficedula parva</i>	D
<i>Ficedula albicollis</i>	C

Zagrożeniem dla obszaru są planowane inwestycje hydrotechniczne. Inne zagrożenia związane są z osuszaniem terenu i okolic, zanieczyszczeniem wód, intensywną gospodarką rybacką (wprowadzanie obcych gatunków ryb), prywatyzacją lasów i terenów nieleśnych, mogącą prowadzić do intensyfikacji gospodarki. Uwaga: Dolina podlega działaniom z zakresu ochrony przeciwpowodziowej. Istniejące obiekty i urządzenia związane z ochroną

przeciwpowodziową wymagają utrzymywania ich w należyłym stanie technicznym. Prace z zakresu ochrony przeciwpowodziowej dotyczą różnych fragmentów doliny rzecznej. Przy ich wykonywaniu powinna zostać zachowana dbałość o utrzymanie dobrego stanu ekologicznego doliny i nie pogorszenie stanu zachowania siedlisk przyrodniczych i gatunków, których ochrona jest celem utworzenia obszaru Natura 2000.

Status ochrony: Obszar w większości nie jest chroniony; obejmuje 2 rezerваты przyrody: Odrzysko (5,15 ha, 1987) i Łęg Korea (79,29 ha, 2001) oraz 3 użytki ekologiczne (łącznie zajmujące 236 ha).

OBSZAR SPECJALNEJ OCHRONY SIEDLISK NATURA 2000 ŁĘGI ODRZAŃSKIE PLH020018

Obszar stanowi fragment doliny Odry o długości 101 km, od Brzegu Dolnego do Głogowa (od km 290 do km 385 szlaku żeglugowego rzeki Odry), w granicach dawnej terasy zalewowej rzeki, wraz z uściowym odcinkiem doliny Baryczy. Obszar obejmuje siedliska nadrzeczne zachowane w międzywalu oraz najlepiej wykształcone lasy, łąki i torfowiska niskie poza jego obrębem. Duża część terenu jest regularnie zalewana. Obszar porośnięty jest lasami, głównie łęgami jesionowymi i wiązowymi, rozwijającymi się na glebach aluwialnych. Przeważają dobrze zachowane płyty siedlisk, częste są starodrzewia ponad 100-letnie, z licznymi drzewami pomnikowymi. Lasy są intensywnie eksploatowane. Liczne, pozostałe po dawnym korycie Odry starorzecza, są w różnych fazach zarastania. Można tu obserwować kolejne stadia sukcesyjne zbiorowisk związanych z dynamicznym układem doliny rzecznej, w tym także zbiorowisk szuwarowych, związanych ze starorzeczami. W dolinie znajdują się też duże kompleksy wilgotnych łąk. Najbardziej na południe wysunięta część obszaru tworzą tzw. Zielone łąki koło Miękini. Jest to rozległy kompleks wilgotnych i świeżych łąk, częściowo użytkowanych kośnie, oraz olsów i łęgów olchowych. Ostoja ptasia o randze europejskiej (IBA PLB089). Występuje tu co najmniej 25 gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Rady 79/409/EWG, w tym 7 gatunków osiągających liczebność kwalifikującą ostoję (tzw. gatunki kwalifikujące: bielik, dzięcioł średni, dzięcioł zielonosiwy, kania czarna, kania ruda, łabędź krzykliwy, muchołówka białoszyja) oraz 18 pozostałych gatunków (bocian biały, bocian czarny, bąk, bączek, błotniak łąkowy, błotniak stawowy, dzięcioł czarny, gąsiorek, kropiatka, jarzębatka, lelek, lerka, muchołówka mała, ortolan, trzmielojad, zielonka, zimorodek, żuraw). Łącznie w granicach ostoi gnieździ się ponad 100 gatunków ptaków.

Obszar odznacza się dużym bogactwem rzadkich i zagrożonych siedlisk przyrodniczych, c charakterystycznych dla dużej rzeki nizinnej (11 typów siedlisk z Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG, w tym oba typy bardzo dobrze zachowanych lasów łęgowych, zajmujących tu znaczną powierzchnię). Cennym elementem przyrody obszaru są łąki z takimi interesującymi gatunkami jak: goryczka wąskolistna *Gentiana pneumonanthe*, kosaciec syberyjski *Iris sibirica* czy czosnek kątowaty *Allium angulosum*. Na terenie ostoi stwierdzono obecność 22 gatunków zwierząt z Załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/EWG; ważne jest przede wszystkim występowanie kilku rzadkich gatunków bez-

kręgowców (motyli, chrząszczy i ważek) oraz rzadkich gatunków ryb (m.in. kielbja białopłetwego i bolenia). Na uwagę zasługuje cenne zimowisko nietoperzy w podziemiach dawnego klasztoru w Lubiążu - jedno z największych stanowisk mopka na terenie południowo-zachodniej Polski. Bardzo bogata jest flora ostoi z licznymi gatunkami prawnie chronionymi oraz gatunkami rzadkimi i zagrożonymi, tak w skali całej Polski, jak i lokalnie (m.in. liczne są storczykowate. W rezerwacie Odrzyisko występuje obfita populacja salwinii pływającej *Salvinia natans* i kotewki orzec ha wodnego *Trapa natans*. Teren Zielonych Łąk, znajdujących się na południe od głównego kompleksu Łęgów, zajęty jest w 30 % przez siedliska przyrodnicze ujęte w Załączniku I Dyrektywy Rady 92/43/EWG, ze szczególnie dobrze wykształconymi lasami łęgowymi (*Fraxino-Alnetum*) oraz

dużym obszarem olsów, częściowo chronionych w rezerwacie "Zabór" na powierzchni ponad 35 ha. Część z nich odznacza się wysokim stopniem naturalności oraz wysoką bioróżnorodnością. Stwierdzono tu ponadto występowanie lasów grądowych oraz łąk świeżych i zmiennowilgotnych. Obszar spełnia rolę bardzo ważnego korytarza ekologicznego (m.in. w ramach krajowej sieci ekologicznej ECONET-Polska (Liro 1998): południowa część obszaru stanowi międzynarodowy obszar węzłowy "17M - Dolina Środkowej Odry", a północna - międzynarodowy korytarz ekologiczny "18m - Głogowski Odrzy").

TAB. 4. Typy siedlisk wymienione w Załączniku I Dyrektywy Rady 92/43/EWG

Typy siedlisk	Nazwa siedliska	% pokrycia	Ocena ogólna
3150	Starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z <i>Nymphaeion</i> , <i>Potamion</i>	1,00	B
3260	Nizinne i podgórskie rzeki ze zbiorowiskami włosieniczników <i>Ranunculion fluitantis</i>	0,01	C
3270	Zalewane muliste brzegi rzek	0,05	C
6210	Murawy kserotermiczne (<i>Festuco-Brometea</i>) - priorytetowe są tylko murawy z istotnymi stanowiskami storczyków	0,01	C
6410	Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe (<i>Molinion</i>)	1,00	B
6430	Ziołorośla górskie (<i>Adenostylion alliariae</i>) i ziołorośla nadrzeczne (<i>Convolvuletalia sepium</i>)	0,50	B
6440	Łąki selemicowe (<i>Cnidion dubii</i>)	1,20	B
6510	Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (<i>Arrhenatherion elatioris</i>)	9,00	C
9170	Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (<i>Galio-Carpinetum</i> , <i>Tilio-Carpinetum</i>)	7,00	C
91E0	Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (<i>Salicetum albo-fragilis</i> , <i>Populetum albae</i> , <i>Alnenion</i>)	2,30	B
91F0	Łęgowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe (<i>Ficario-Ulmetum</i>)	19,00	A

Do najważniejszych zagrożeń siedlisk przyrodniczych i gatunków chronionych na obszarze Natura 2000 "Łęgi Odrzańskie" należą:

1) Obniżanie się poziomu wód gruntowych w dolinie Odry związane z negatywnym oddziaływaniem istniejącej zabudowy hydrotechnicznej (w szczególności stopnia w Brzegu Dolnym) i spotęgowane na skutek zmian klimatycznych. Skutkiem opadania wód gruntowych są szkodliwe przyrodniczo zmiany siedliskowe w granicach obszaru, w tym: (a) zanikanie terenów podmokłych i bagiennych; (b) przesuszenie łąk i ich ułatwione zaorywanie; (c) przyspieszone łądowanie i zanikanie starorzeczy i oczek wodnych; (d) pogorszenie stanu zdrowotnego lasów (zwł. starodrzewów liściastych), zmuszające służby leśne do stosowania odpowiednich zabiegów sanitarnych, w tym usuwania drzew usychających.

2) Ewentualne zmiany reżimu hydrologicznego (w tym rytmiki wezbrań i wylewów) rzeki Odry związane z realizacją "Programu działań przeciwpowodziowych w dorzeczu Odry" na lata 2000-2010,

przewidującego m.in. budowę nowych zbiorników wodnych i polderów oraz zwiększenie rezerwy powodziowej w istniejących zbiornikach w zlewni Odry.

3) Planowane przedsięwzięcia hydrotechniczne i melioracyjne (w tym prace regulacyjne i utrzymaniowe na ciekach, "porządkowanie" międzywala, modernizacje wałów przeciwpowodziowych, itp.) w granicach obszaru, w razie braku rzetelnej oceny oddziaływania na obszar Natura 2000.

4) Zmiany sposobu użytkowania gruntów na terenie obszaru, zwłaszcza zamiana łąk kośnych na pola orne, zagrożenie intensyfikacji produkcji łąkowej lub pastwiskowej na terenach nadrzecznych oraz ewentualny rozwój plantacji roślin energetycznych.

5) Zagospodarowywanie i/lub "rekultywacja" starorzeczy, traktowanych jako nieużytki i przeznaczanych na cele użytkowe, m.in. poprzez zasypywanie, przekształcanie w miejsca rekreacji (kąpieliska) lub przystosowywanie dla potrzeb gospodarczych (fermy drobiu, źródło wody do nawodnień rolniczych itp.).

6) Niewłaściwe przyrodniczo decyzje dotyczące gospodarki leśnej, zwł. wprowadzanie obcych gatunków drzew i krzewów, niewłaściwe siedliskowo nasadzenia (w szczególności szkodliwe na międzywale), melioracje osuszające na terenach leśnych, zalesianie łąk, itp.

7) Narastająca presja ruchu turystycznego i rekreacyjnego (w tym wędkarstwa, ruchu pojazdów terenowych, quadów itp.).

8) Ewentualna lokalizacja elektrowni wiatrowych w granicach lub w pobliżu granic obszaru.

Status ochrony: Obszar w większości nie jest chroniony; obejmuje 3 rezerваты przyrody: Zabór Wielki (36,72 ha, 1959), Odrzysko (5,15 ha, 1987) i Łęg Korea (79,29 ha, 2001) oraz 3 użytki ekologiczne (łącznie zajmujące 236 ha).

4.2. ZAGROŻENIE POWODZIOWE

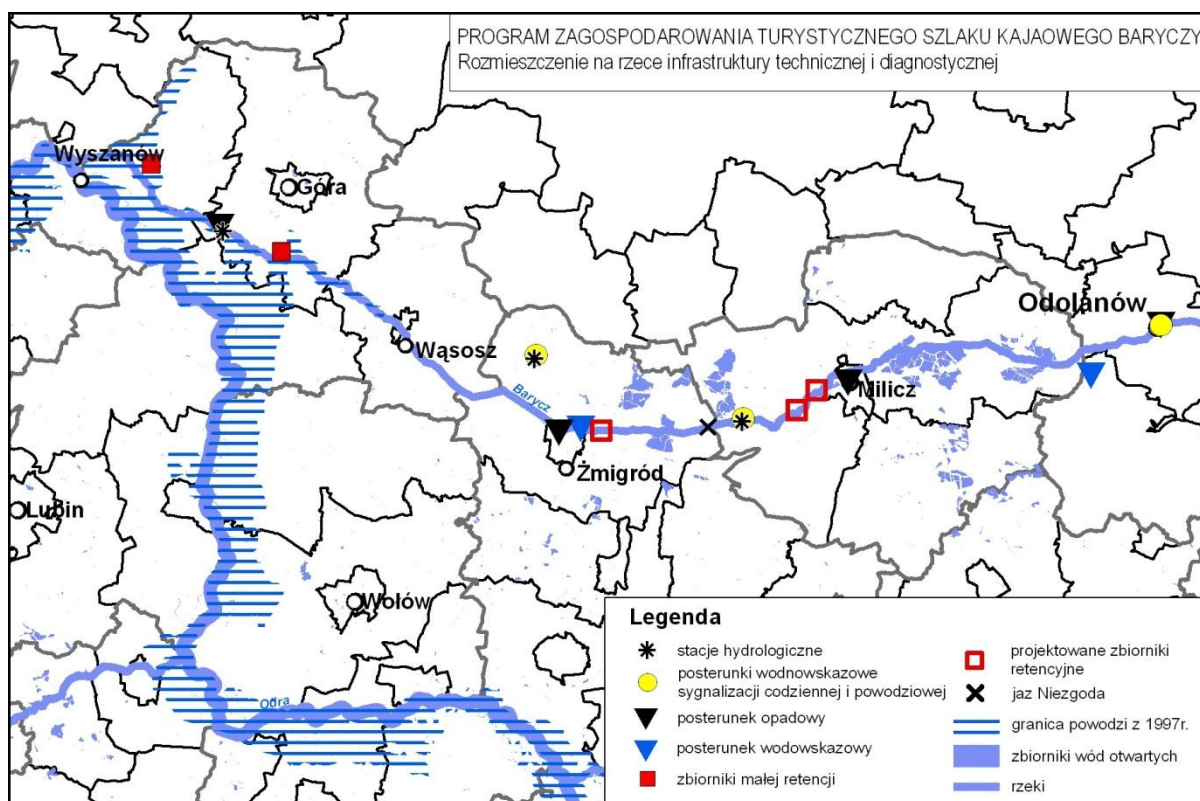
Barycz jest największym prawobrzeżnym dopływem Odry środkowej. Jest rzeką typowo niziną, meandrującą, z małym spadkiem 0,07 %. Takie uwarunkowania powodują że poważniejsze zagrożenie powodziowe związane jest z nagłym topnieniem śniegu. Powodzie roztopowe występują najczęściej na przełomie stycznia i lutego.

Ochronę przeciwpowodziową buduje system urządzeń i obiektów przeciwpowodziowych: jazy, zbiorniki małej retencji w Niechlowie i Ryczeniu oraz obwałowania na odcinkach zagrożonych wylewem). Projektowane są trzy zbiorniki: Jamnik powyżej Żmigrodu oraz, według miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego uchwalonego przez Radę Miejską w Miliczu, dwa zbiorniki retencyjno-przeciwpowodziowe powyżej Sułowa: Świętoszyn i Miłosławice.

Wskaźnik zagrożenia powodziowego w zlewni Baryczy mieści się w najniższych wartościach w stosunku do wskazań z całego województwa. Na terenie zlewni znajdują się 3 stacje hydrologiczne wyposażone w urządzenia automatycznej rejestracji i przesyłania danych pomiarowych.

Dla zlewni Baryczy nie zostało dotychczas opracowane studium ochrony przeciwpowodziowej, na podstawie którego, zgodnie z art. 79 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (Dz. U. z 2005 r. Nr 239 poz. 2019 z późn. zm.), wyznaczane są trzy kategorie terenów:

- 1) obszary wymagające ochrony przed zalaniem z uwagi na ich zagospodarowanie, wartość gospodarczą lub kulturową;
- 2) obszary służące przepuszczeniu wód powodziowych, zwane dalej „obszarami bezpośredniego zagrożenia powodzią”;
- 3) obszary potencjalnego zagrożenia powodzią.

Ze względu na brak ww. studium, przy projektowaniu inwestycji w dolinie Baryczy można uwzględnić jako materiał o charakterze informacyjnym zasięg zalewu wód powodziowych $Q_{1\%}$ i $Q_{10\%}$, wykonanego przez IMGW we Wrocławiu¹¹. Ponadto terenami bezpośredniego zagrożenia powodzią są zgodnie z Ustawą [13.5] tereny między linią brzegu a wałem przeciwpowodziowym lub naturalnym wysokim brzegiem, w który wbudowano trasę wału przeciwpowodziowego, a także wyspy i przymuliska. Z obowiązujących na terenie bezpośredniego zagrożenia powodzią zakazów może zwolnić marszałek województwa w drodze decyzji.

5. POWIĄZANIA PROGRAMU Z INNYMI DOKUMENTAMI

„Program zagospodarowania turystycznego szlaku kajakowego Baryczy” ma na celu przedstawienie działań służących aktywizacji turystycznej gmin zlokalizowanych w Dolinie Baryczy, i podniesieniu atrakcyjności turystycznej Dolnego Śląska. Poniżej, w formie tabelarycznej zostały zacytowane te cele strategiczne i szczegółowe dokumentów, na które odpowiadają zapisy Programu zagospodarowania turystycznego szlaku kajakowego Baryczy.

Powiązania Programu z innymi dokumentami:

1) Krajowe

TAB. 5. Powiązania Programu z dokumentami krajowymi

Dokument	Priorytety/główne cele:	Ocena zgodności celów Programu z celami dokumentu
Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020	<p>Wyzwania strategiczne:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zapewnienie spójności wewnętrznej kraju. • Niedopuszczenie do nadmiernych zróżnicowań przestrzennych. 	Studium proponuje rozwój turystyki w oparciu o zasoby kulturowo-przyrodnicze doliny

¹¹ „Opracowania zasięgów zalewów rzek kontrolowanych na obszarze RZGW przy uwzględnieniu $Q_{1\%}$ i $Q_{10\%}$ ”, IMGW Wrocław, 2011.

	<ul style="list-style-type: none"> • Przeciwdziałanie negatywnym trendom demograficznym oraz pełniejsze wykorzystanie zasobów pracy. • Ochrona i racjonalne wykorzystanie zasobów przyrodniczych. • Wykorzystanie zasobów kultury i turystyki dla rozwoju regionalnego. <p><u>Cel strategiczny polityki regionalnej:</u> wzrost, zatrudnienie i spójność w horyzoncie długookresowym.</p> <p><u>Cele szczegółowe:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Wspomaganie wzrostu konkurencyjności regionów (konkurencyjność), 2. Budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie marginalizacji obszarów problemowych (spójność), 3. Tworzenie warunków dla skutecznej, efektywnej i partnerskiej realizacji działań rozwojowych ukierunkowanych terytorialnie (sprawność). 	Baryczy. Może stanowić podstawę do wzrostu zatrudnienia, rozwoju, wzmocnienia konkurencyjności.
Strategia rozwoju turystyki	<p><u>Cel Strategiczny:</u> Kreowanie i rozwój zintegrowanych i konkurencyjnych produktów turystycznych</p> <p><u>Cele operacyjne:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Rozwój infrastruktury turystycznej 2. Rozwój wiodących typów turystyki (wśród wiodących typów turystyki wyróżniono turystykę rekreacyjną, aktywną i specjalistyczną, której celem jest wspieranie rozwoju turystyki uzdrowiskowej, medycznej i rehabilitacyjnej; wspieranie turystyki aktywnej m.in. turystyki wodnej i turystyki rowerowej) 	Studium proponuje działania na rzecz wzmocnienia konkurencyjności produktów turystycznych, rozwoju turystyki wodnej (aktywnej), wskazuje konkretne rozwiązania w zakresie rozwoju infrastruktury turystycznej

2) Regionalne

- Aktualizacja programu rozwoju turystyki dla województwa dolnośląskiego: Uchwała Nr 2696/III/09 Zarządu Województwa Dolnośląskiego z 28 kwietnia 2009 r., w tym Koncepcja subregionalnego produktu turystycznego Wzgórz Trzebnickich i Doliny Baryczy
- Regionalny Program Operacyjny Dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013

TAB. 6. Powiązania Programu z dokumentami regionalnymi

Dokument	Priorytety/główne cele:	Ocena zgodności celów Programu z celami dokumentu
Aktualizacja Programu Rozwoju Turystyki dla woj. dolnośląskiego	<p><u>Cel nadrzędny:</u> Rozwój społeczno-gospodarczy Województwa Dolnośląskiego poprzez rozwój turystyki na poziomie regionalnym i subregionalnym.</p> <p><u>Cel główny:</u> Budowa i rozwój konkurencyjnych produktów turystycznych Województwa Dolnośląskiego</p> <p><u>Cele:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Rozwój produktów sieciowych, w tym szlaków tematycznych, w tym: <ul style="list-style-type: none"> • Opracowanie kompleksowych koncepcji produktów szlaków tematycznych regionu wraz z Katalogiem Marki (SIWiW) oraz programem 	Studium proponuje rozwiązania mające na celu wykorzystanie potencjału turystycznego doliny Baryczy i wykreowanie wodnego szlaku tematycznego na rzecz podniesienia konkurencyjności północnej części województwa dolnośląskiego oraz w niewielkiej części województwa wielkopolskiego i lubuskiego.

	<p>wdrażania</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rozwój produktów regionalnych i ponadregionalnych szlaków tematycznych wraz z programem ich promocji <p>2. Podnoszenie jakości organizacji, zarządzania i marketingu wokół flagowych atrakcji i produktów punktowych oraz strefowych</p> <p>3. Program rozwoju oferty turystycznej i kulturalnej wokół wiodących produktów punktowych oraz liniowych.</p>	
<p>Koncepcja subregionalnego produktu turystycznego Wzgórz Trzebnickich i Doliny Baryczy¹⁾</p>	<p><u>Cele strategiczne:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Tworzenie i doskonalenie produktu turystyki kulturowej 2. Tworzenie i doskonalenie produktu turystyki aktywnej 3. Uruchomienie systemu informacji turystycznej 4. Rozwój aktywności mieszkańców i współpracy międzysektorowej na rzecz rozwoju subregionalnego produktu turystycznego 5. Budowa marki produktu turystycznego Subregionu. <p><u>Cele operacyjne realizacji programu dla CS nr2:</u></p> <p>2.1 Rozbudowa podstawowej infrastruktury szlaków rowerowych, pieszych, konnych, wodnych</p> <p>2.2 Zintensyfikowanie imprez w zakresie turystyki aktywnej</p> <p><u>Cel 2.1:</u></p> <p>W każdej gminie subregionu powinna zostać stworzona kompleksowa oferta turystyczna pozwalająca na dłuższe zatrzymanie turysty. Mogą to być następujące elementy:</p> <ul style="list-style-type: none"> - szlaki rowerowe (...), - szlaki piesze (...), - szlaki konne (...), - szlaki kajakowe – kompleksowe zagospodarowanie Doliny Baryczy do uprawiania turystyki kajakowej. 	<p>Program proponuje przestrzenne rozwiązania dla stawianych w Koncepcji celów strategicznych i operacyjnych w zakresie rozbudowy infrastruktury szlaków wodnych. W Programie proponuje się m.in. miejsca lokalizacji baz noclegowych z przechowywalnią kajaków, stanic i ośrodków turystyki wodnej, baz gastronomicznych, tablic informacyjnych i in.</p>

¹⁾ W każdej miejscowości, przez którą przebiegają szlaki rowerowe, piesze, konne lub wodne powinny znaleźć się następujące elementy infrastruktury turystycznej i paraturystycznej, a w przypadku jej braku powinny zostać one uzupełnione o te elementy:

- baza noclegowa o zróżnicowanym standardzie dostosowana do obsługi grup zorganizowanych oraz turystów indywidualnych. Obiekty noclegowe powinny być przystosowane także do przechowywania rowerów w przypadku turystyki kajakowej sprzętu wodnego – profesjonalne stancje wodne.
- baza gastronomiczna,
- tablica informacyjna z mapą,
- wypożyczalnia rowerów oraz kajaków.
- w przypadku szlaku kajakowego podstawowym elementem zagospodarowania i infrastruktury turystycznej powinny być stancje wodne i ośrodki turystyki wodnej.
- Wyposażenie stancji wodnej powinny stanowić: pomost do cumowania, sanitariaty, kuchnia samoobsługowa, obiekty małej gastronomii, serwis sprzętu kajakowego, domki campingowe i/lub pole biwakowe.

3) Lokalne

TAB. 7. Powiązania Programu z dokumentami na szczeblu lokalnym

Dokument	Priorytety/główne cele:	Ocena zgodności celów Programu z celami dokumentu
Lokalna strategia rozwoju dla Ujścia Baryczy na lata 2009 – 2015	<p><u>Cel ogólny:</u> Rozwój turystyki oraz promocja regionu w oparciu o zachowanie dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego Ujścia Baryczy</p> <p><u>Cele szczegółowe:</u> 1. Wsparcie rozwoju usług turystycznych w tym agroturystyki, stworzenie oferty dla sąsiadujących aglomeracji miejskich²⁾. 2. Rewitalizacja i przywrócenie do życia obiektów zabytkowych. 3. Ochrona zasobów przyrodniczych obszaru Ujścia Baryczy. 4. Promocja obszaru Ujścia Baryczy.</p>	Program przedstawia rozwiązania rozwoju turystyki aktywnej wraz z infrastrukturą towarzyszącą w oparciu o regionalne zasoby przyrodniczo-kulturowe Doliny Baryczy.
Lokalna Strategia Rozwoju Doliny Baryczy	<p><u>Cel ogólny:</u> Tworzenie spójnej oferty turystycznej w oparciu o racjonalne wykorzystanie zasobów przyrodniczych i kulturowych regionu</p> <p><u>Cele szczegółowe:</u> 1. Rozwijanie oferty turystyki kwalifikowanej i edukacyjnej, wraz z rozwojem infrastruktury, w oparciu o przyrodniczo-kulturowe bogactwo Doliny Baryczy, 2. Rozwijanie zintegrowanej oferty szlaków turystycznych wraz z infrastrukturą towarzyszącą, 3. Promocja walorów przyrodniczo-kulturowych oraz oferty turystycznej Doliny Baryczy.</p>	

²⁾ Za szczególnie istotne uznać należy prace nad rozwojem oferty związanej ze szlakami pieszymi, konnymi, rowerowymi i kajakowym, takimi jak szlak kajakowy na terenie gminy Wąsosz. Stanowią one powinny oś wokół których intensywnie rozwijać powinny się gospodarstwa agro- i eko- turystyczne, baza noclegowa i gastronomiczna, mała infrastruktura turystyczna oraz pozostałe usługi turystyczne.

Poniżej zostały przedstawione cele ochrony środowiska, ustanowione w dokumentach środowiskowych szczebla międzynarodowego, wspólnotowego i krajowego, istotne z punktu widzenia Programu.

DOKUMENTY EUROPEJSKIE:

- **Agenda Terytorialna Unii Europejskiej**

Dokument służy podniesieniu konkurencyjności oraz trwałego i zrównoważonego charakteru zróżnicowanych regionów w Europie oraz przyczynia się m.in. do lepszego wykorzystania zasobów dostępnych w poszczególnych regionach europejskich. Główne cele Agendy:

- Wzmocnienie struktur ekologicznych i zasobów kulturowych w ramach nowego podejścia do rozwoju
- Transeuropejskie zarządzanie ryzykiem, w tym skutkami zmian klimatycznych
- Wzmocnienie i rozszerzenie sieci transeuropejskich

- Międzynarodowe regionalne klastry konkurencji i innowacji
- Nowe formy partnerstwa i zarządzania terytorialnego między obszarami miejskimi i wiejskimi.
- Wzmocnienie poziomu policentryzmu i innowacji poprzez współpracę miast i regionów miejskich.
- Wzmocnienie tożsamości regionalnej oraz właściwsze wykorzystanie zróżnicowania terytorialnego
- Przewidywanie i rozwiązywanie przyszłych problemów terytorialnych

Program odpowiada na cele przedstawione w Agendzie w zakresie rozwoju tożsamości regionalnej i zrównoważonego wykorzystania potencjału przyrodniczo-kulturowego regionu, to jest:

- Wzmocnienie struktur ekologicznych i zasobów kulturowych w ramach nowego podejścia do rozwoju
- Nowe formy partnerstwa i zarządzania terytorialnego między obszarami miejskimi i wiejskimi
- Zrównoważony rozwój, rozsądne zarządzanie oraz ochrona środowiska naturalnego i dziedzictwa kulturowego.

DOKUMENTY KRAJOWE:

- **Polityka Ekologiczna Państwa w latach 2009-2012, z perspektywą do roku 2016**

Polityka ekologiczna jest dokumentem strategicznym, wskazującym kierunek działań koniecznych dla zapewnienia właściwej ochrony środowiska naturalnego. Generalne cele dokumentu to ochrona zasobów naturalnych (w tym ochrona przyrody, ochrona i zrównoważony rozwój lasów, racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi, ochrona powierzchni ziemi, gospodarowanie zasobami geologicznymi) oraz poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego (w zakresie zdrowia, jakości powietrza, ochrony wód, gospodarki odpadami, oddziaływania hałasu, pól elektromagnetycznych oraz występowania substancji chemicznych w środowisku).

Program zagospodarowania turystycznego ma na celu wykorzystanie potencjału doliny Baryczy do rozwoju turystyki kwalifikowanej, przy poszanowaniu walorów przyrodniczych i kulturowych, które stanowią podstawę do rozwoju turystyki kajakowej. Zarówno rodzaj zadań określonych w Programie jak i wybór miejsc ich realizacji był analizowany pod kątem ochrony i zachowania istniejących walorów środowiskowych, zwłaszcza ochrony wód i zasobów przyrodniczych.

DOKUMENTY WOJEWÓDZKIE:

- **Wojewódzki Program Ochrony Środowiska Województwa Dolnośląskiego na lata 2008-2011 z uwzględnieniem lat 2012-2015**

Nadrzędnym celem Programu Ochrony Środowiska jest dążenie do osiągnięcia równoważonego i trwałego rozwoju Województwa Dolnośląskiego poprzez poprawę stanu środowiska przyrodniczego, zachowanie jego istotnych walorów, utrzymanie ładu przestrzennego i rozwój infrastruktury ochrony środowiska

Cel strategiczny w zakresie turystyki i rekreacji:

Aktywizacja działań na rzecz zrównoważonego wykorzystania zasobów środowiska w sektorze turystyki rekreacji.

Zakres zadań Programu zagospodarowania turystycznego szlaku kajakowego Baryczy odpowiada na poniższe zdefiniowane cele długo i krótkoterminowe:

Cel długoterminowy do roku 2015:

1. Rozwój turystyki i rekreacji zgodnie z zasadami ochrony środowiska.

Cele krótkoterminowe do roku 2011:

1. Wspieranie rozwoju turystyki regionalnej.
2. Ograniczenie negatywnego oddziaływania na środowisko rozwoju turystycznego.

6. ISTNIEJĄCY STAN ŚRODOWISKA ORAZ POTENCJALNE ZMIANY TEGO STANU W PRZYPADKU BRAKU REALIZACJI PROGRAMU

6.1. CHARAKTERYSTYKA I OCENA ISTNIEJĄCEGO STANU ŚRODOWISKA

Dorzecze Baryczy jest zaliczane do obszarów z wodnym deficytem. Od 1945 roku średni poziom wód gruntowych obniżył się o 2 metry. Stawy, mające dużą powierzchnię, są jednocześnie bardzo płytkie, nie są zatem dobrymi zbiornikami retencyjnymi, a raczej same wymagają systematycznego uzupełniania wody z innych źródeł, co w okresach suszy jest trudne do realizacji. Zdarza się, że w okresach suszy za Jazem Niezgoda nie zostaje utrzymany poziom wody, który bezwzględnie musi pozostać w cieku, aby nie naruszyć równowagi środowiska. Jaz zapewnia doprowadzenie wody do stawów kompleksu Jamnik i kompleksu Ruda Żmigrodzka, jednak efektem niepożądanym tych działań jest zamieranie życia biologicznego poniżej jazu.

Na stan czystości wód rzeki Baryczy duży wpływ ma gospodarka ściekowa w całej zlewni rzeki. Duże znaczenie dla stanu czystości wód Baryczy mają, położone w bezpośrednim sąsiedztwie, stawy hodowlane i pola uprawne, będące źródłem przenikania do wód nadmiernej ilości substancji biogenych – fosforu i azotu. Działanie to jest wysoce niepożądane, gdyż skutkuje zjawiskiem eutrofizacji, czyli wzrostem żyzności wód, co z kolei powoduje spadek stężenia tlenu rozpuszczonego i masowe zakwity glonów. Bezpośredni wpływ na jakość wód powierzchniowych wpływ ma gospodarka ściekowa. Niedostateczny rozwój sieci kanalizacyjnej zwiększa ryzyko zanieczyszczania wód ściekami komunalnymi. Choć w ostatnich dziesięciu latach odnotowano wzrost długości sieci wodociągowej i kanalizacyjnej, to jednak dysproporcje pomiędzy długością sieci wodociągowej i kanalizacyjnej pozostają wciąż ogromne. W 2008 r. proporcje długości sieci wodociągowej w stosunku do sieci kanalizacyjnej w powiatach: górowskim, trzebnickim i milickim wynosiły odpowiednio 9,7; 5,17 i 3,23, co oznacza, że na każde 100 km sieci wodociągowej przypada 10,3 km sieci kanalizacyjnej w powiecie górowskim, 19,4 km w powiecie trzebnickim i 31 km w powiecie milickim.

Ze względu na to, że przeważająca część obszaru objętego Programem znajduje się w województwie dolnośląskim, charakterystyki czystości wód w Baryczy dokonano na podstawie „Raportów o stanie środowiska w województwie dolnośląskim w 2008 roku, 2009 roku i w 2010 roku”.

Ocena stanu wód Baryczy możliwa była w trzech punktach, gdzie prowadzony był pełen zakres monitoringu diagnostycznego (2008). Z poniższych danych wynika, iż stan wód Baryczy jest zły.

TAB. 8. Klasyfikacja elementów jakości rzeki Baryczy (na podstawie wyników monitoringu diagnostycznego)

Lp.	Nazwa rzeki	Nazwa punktu pomiarowo-kontrolnego	km	Klasyfikacja elementów			Stan/potencjał ekologiczny	Stan chemiczny	Ocena stanu
				B	FCH	SS			
1	Barycz	Ujście do Odry	1,00	II	III		umiarkowany	poniżej dobrego	zły stan wód
2	Orla	Ujście do Baryczy	2,00	III	III		umiarkowany	poniżej dobrego	zły stan wód
3	Polski Rów	Ujście do Baryczy	3,20	III	III		umiarkowany	poniżej dobrego	zły stan wód

B – elementy biologiczne, FCH – elementy fizykochemiczne, SS – wskaźniki z grupy substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego. Klasyfikacja elementów biologicznych i fizykochemicznych: na podstawie 5 – klasowej skali, gdzie klasa I oznacza stan bardzo dobry. Klasyfikacja wskaźników z grupy substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego: D – stan dobry i TAB. 9. wyższy niż dobry, PD – stan poniżej dobrego.

Źródło: Raport o stanie środowiska województwa dolnośląskiego w 2008 roku”. W Raportach stanu środowiska województwa dolnośląskiego w 2009 i w 2010 roku badania wód Baryczy nie były prowadzone.

Monitoring operacyjny ma na celu obserwację bieżących zmian w zakresie tych parametrów, które charakteryzują czynniki powodujące zagrożenie. Jest też elementem kontroli realizacji planów gospodarowania wodami w dorzeczu. Zakres badań obejmuje element biologiczny i wybrane elementy fizykochemiczne.

TAB. 10. Klasyfikacja elementów jakości rzeki Baryczy (na podstawie wyników monitoringu operacyjnego)

Lp.	Nazwa rzeki	Nazwa stanowiska	km	Klasyfikacja elementów fiz.-chem. 2008 r.	Klasyfikacja elementów fiz.-chem. 2010 r.	Stan chemiczny, 2010 r.
1	Orla	ujście do Baryczy	2,0	III	PPD	dobry
2	Polski Rów	ujście do Baryczy	3,2	III	PPD	dobry
3	Barycz	poniżej ujścia Żmigrodu i ujścia Sąsiecznicy	55,9	III	brak danych	brak danych
4	Barycz	powyżej ujścia Orli	36,6	III	brak danych	brak danych
5	Barycz	ujście do Odry	1,00	III	brak danych	dobry
Klasyfikacja elementów fizykochemicznych: na podstawie 5 – klasowej skali, gdzie klasa I oznacza stan bardzo dobry. Klasyfikacja wskaźników z grupy substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego: D – stan dobry i wyższy niż dobry, PPD –poniżej klasy II. <i>Źródło: Raport o stanie środowiska województwa dolnośląskiego w 2008 roku i 2010 roku</i>						

Według „Raportu o stanie środowiska województwa dolnośląskiego w 2008 r.” w punkcie kontrolnym powyżej Żmigrodu i ujścia Sąsiecznicy oraz powyżej ujścia Orli wody Baryczy były poniżej stanu dobrego, na co wpływ miały zanieczyszczenia pochodzenia komunalnego i rolniczego niesione przez rzeki: Orla i Polski Rów.

W „Raportach o stanie środowiska województwa dolnośląskiego w 2009 r. i 2010 r.” przedstawione zostały wyniki **analiz zanieczyszczeń związkami azotu ze źródeł rolniczych** wód w rzece Orli i w Rowie Polskim. Największą ilość przekroczeń dopuszczalnych norm odnotowano w odniesieniu do fosforanów i fosforu ogólnego oraz azotu Kjeldahla. Zarówno w Orli jak i w Polskim Rowie wartości związków eutroficznych były przekroczone.

Wody rzeki Czarnej Wody Polskiej Wody, Sąsiecznicy oraz Prądni w Raporcie za 2008 r. charakteryzowały się stanem poniżej dobrego. Wody Głębokiego Rowu, badane ostatnio w 2007 r. również były poniżej stanu dobrego. Kanał Młyński niesie zanieczyszczenia głównie ze stawów hodowlanych, brak danych dotyczących jakości wody. Masłówka, Kanał Stawnik, Kopanica oraz Śląski Rów I i Śląski Rów II są również ciekami silnie zanieczyszczonymi- stężenia zanieczyszczeń są wysokie i wody ocenia się poniżej stanu dobrego.

Zły stan wód w rzekach wymaga kompleksowej i stałej poprawy poprzez realizację działań naprawczych. Obecnie Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej „Dolina Baryczy” Sp. z o.o. realizuje program: „Uporządkowanie gospodarki ściekowej w zlewni rzeki Baryczy”, który swoim zasięgiem obejmuje gminy: Milicz, Żmigród, Cieszków. W ramach programu zbudowane zostaną sieci kanalizacji sanitarnej oraz poddane modernizacji oczyszczalnie ścieków w Miliczu i Sułowie. Zakończenie prac planuje się w roku 2013.

6.2. POTENCJALNE ZMIANY STANU ŚRODOWISKA W PRZYPADKU BRAKU REALIZACJI PROGRAMU

Celem Programu jest m.in. ustalenie miejsc i sposobu realizacji infrastruktury turystycznej w miejscach węzłowych, umożliwiających obsługę różnych form turystyki, wypoczynku i rekreacji oraz zapewniającą kompleksową obsługę spływów kajakowych. Chcąc odpowiedzialnie kreować turystykę

kajakową na Baryczy, należy ją w odpowiedni sposób „skanalizować”. W innym przypadku, będzie następować powolna degradacja środowiska przyrodniczego, na skutek niekontrolowanego ruchu turystycznego. Zaplanowanie w miejscach najmniej wrażliwych miejsc odpoczynku i rekreacji pozwoli uniknąć niekorzystnych procesów niszczenia zasobów przyrodniczych. Rzeka Barycz ze względu na swoje wartości przyrodnicze jest rekreacyjnie i wypoczynkowo eksploatowana. Nieukierunkowana penetracja terenu przez turystów oraz brak rozwiązań z zakresu zagospodarowania odpadów może przyczyniać się do stopniowego przekształcania zasobów przyrodniczych, w tym niszczenia cennych siedlisk przyrodniczych, gatunków roślin, płoszenia zwierząt, czy zaśmiecania.

Właściwy wybór miejsc do odpoczynku, rekreacji, postoju pojazdów ograniczy niekorzystne zmiany w środowisku – w tym niszczenia roślinności i płoszenia zwierząt, w tym ptaków.

Powolnego procesu niekorzystnych zmian w stanie środowiska przyrodniczego można się spodziewać w przypadku niepodjęcia działań na rzecz kompleksowej organizacji turystyki w dolinie Baryczy, z zapewnieniem działań i mechanizmów, zapewniających ochronę stanu środowiska przyrodniczego.

7. PRZEWIDYWANE ODDZIAŁYWANIE REALIZACJI PROGRAMU NA ŚRODOWISKO

7.1. INFORMACJE WYJŚCIOWE

W Programie został określony zbiorczy program zadań, których realizacja ma umożliwić kompleksowe zagospodarowanie szlaku kajakowego na całym jego przebiegu objętym Programem. Zadania wymagające realizacji zostały w dokumencie szczegółowo określone, zlokalizowane oraz zakwalifikowane, w zależności od ich rodzaju, do następujących kategorii zadań:

(1) INFRASTRUKTURA UMOŻLIWIAJĄCA WYJŚCIE NA BRZEG I WODOWANIE KAJAKÓW

TAB. 11. Wyznaczone miejsca budowy infrastruktury umożliwiającej wyjście na brzeg i wodowanie kajaków (pomosty, slipy, schody)

Lp.	km	Miejsce	Lp.	km	Miejsce
1	112-115	Łąki Odolanowskie	14	49,980	Jaz Kędzie
2	109,0	Jaz - Wróbliniec	15	46,388	Jaz Bartków
3	105,625	Jaz Potasznia	16	42,345	Jaz Ostrawa
5	101,850	Jaz Gądkowice	17	38,677	Jaz Wąsosz
6	97,345	Jaz Bolko	18	36-37	Ujście Orli
7	89,733	Jaz Sławoszowice - MOT	19	32,3	Jaz Lechitów
8	77,635	Jaz Sułów	20	21,8	Jaz Ryczeń – MOT <u>alternatywa</u>
9	70,395	Jaz Niezgoda	21	18,1	Most pieszy Osetno
10	63,095	Jaz Biedaczka/Osiek	22	14,186	Jaz Miechów
11	57,6	Slip w Żmigrodzie - MOT	23	8,767	Jaz Żabin
12	57,360	Jaz Żmigródek	24	5,502	Jaz Bartodzieje
13	53,7	Jaz Bychowo	25	0,9	Koniec szlaku - MOT

(2) INFRASTRUKTURA KRÓTKIEGO WYPOCZYNKU

TAB. 12. Wyznaczone miejsca budowy infrastruktury krótkiego wypoczynku (ławki, miejsce na ognisko, toalety)

Lp.	km	Miejsce
1	112-115	Łąki Odolanowskie
2	87,830	Slip i most drogowy w Miliczu
3	18,1	Most pieszy Osetno

Autorzy wyznaczyli infrastrukturę na trasie spływu, w miejscowościach atrakcyjnych dla turystów, przez które przebiegają szlaki piesze lub rowerowe. Infrastruktura będzie służyła wszystkim turystom, którzy mogą zatrzymać się tutaj na odpoczynek oraz miejscowej ludności jako miejsce do biwakowania i odpoczynku nad rzeką.

(3) MIEJSCE OBSŁUGI TURYSTYCZNEJ (MOT)

TAB. 13. Zestawienie miejsc usytuowania MOT

Lp.	km	Miejsce
1	103,060	Most dr. - Potasznia - MOT
2	89,733	Jaz Sławoszowice - MOT
	85,0	Koniki Polskie – MOT <u>alternatywa</u>
3	57,6	Slip w Żmigrodzie - MOT
4	37,900	Przystań kajakowa w Wąsoszu - MOT
5	24,6	Zbiornik retencyjny Ryczeń - MOT
	21,8	Jaz Ryczeń – MOT <u>alternatywa</u>
6	0,9	Koniec szlaku - MOT
	0,0	Ujście do Odry- MOT <u>alternatywa</u>

Miejsca obsługi turystycznej wyznaczone zostały na końcowym etapie poszczególnych odcinków szlaku, w miejscach gdzie nastąpi zakończenie spływu danym odcinkiem. Przy wyznaczaniu lokalizacji uwzględniona została istniejąca infrastruktura, w tym hotele, gospodarstwa agroturystyczne, pola namiotowe i kempingowe. Standard wyposażenia takich miejsc może być zróżnicowany; najprostszym wyposażeniem będzie: pole namiotowe z wiatą na kajaki, sanitariatami i miejscem na ognisko.

(4) OZNAKOWANIE SZLAKU KAJAKOWEGO

(5) TABLICE INFORMACYJNE

(6) WYTYCZENIE I OZNAKOWANIE SZLAKÓW PIESZYCH I ROWEROWYCH

W Programie wskazano obszary, gdzie wydaje się konieczne wyznaczenie szlaków pieszo-rowerowych, które połączą wyznaczone miejsca do biwakowania z siecią istniejących szlaków turystycznych. Realizacja tego zadania umożliwi włączenie wyznaczonych miejsc związanych z obsługą szlaku kajakowego w system turystyczny doliny Baryczy; umożliwi to również realizację założenia, że wyznaczone miejsca będą służyły do obsługi wszystkich turystów i mieszkańców a nie tylko kajakarzy, co przyczyni się do pełniejszego wykorzystania projektowanej infrastruktury. Wskazane zostały dwa takie obszary – w Potasznii i we wsi Ryczeń.

Szlak kajakowy Baryczy w całości prowadzi przez cenne przyrodniczo i krajobrazowo obszary. Stąd wszelkie, nawet sezonowe zagospodarowywanie rzeki i jej otoczenia dla potrzeb turystyki kajakowej wymagają przeprowadzenia oceny oddziaływania.

Dla poszczególnych kategorii zadań określonych w Programie, zarówno siła oddziaływania na środowisko, jak i sposób oraz czas trwania oddziaływania będą zróżnicowane. Wynika to przede wszystkim z odmiennego sposobu ingerencji poszczególnych zadań w środowisko oraz uwarunkowań przyrodniczych występujących na terenie objętym zadaniem.

Istotą strategicznej oceny oddziaływania na środowisko jest przewidywanie potencjalnych zagrożeń na etapie planowania działań, które mogą wywierać znaczący wpływ na środowisko oraz przeciwdziałanie im lub ich ograniczanie.

W Prognozie założono, że z uwagi na charakter poszczególnych zadań i ich możliwe oddziaływanie na środowisko, ocenie oddziaływania na środowisko oraz na cele i przedmiot ochro-

ny obszarów Natura 2000 zostaną poddane wyłącznie działania zakwalifikowane do kategorii 1 (*infrastruktura umożliwiająca wyjście na brzeg i wodowanie kajaków*), 2 (*infrastruktura krótkiego wypoczynku*) oraz 3 (*miejsce obsługi turystycznej (MOT)*).

Charakter działań w ramach pozostałych trzech kategorii zadań (4, 5 i 6) nie stwarza możliwości niekorzystnego oddziaływania na środowisko, zarówno na etapie realizacji jak i funkcjonowania zadania. Stwierdzono, że zidentyfikowane zadania z kategorii 4, 5 i 6 nie będą powodować oddziaływania na komponenty środowiska, i dla nich nie podjęto szczegółowej oceny oddziaływania na środowisko w dalszej części Prognozy.

Biorąc pod uwagę zakres działań inwestycyjnych w ramach poszczególnych kategorii zadań, można się spodziewać największej ingerencji w środowisko zadań z kategorii 3, mniejszej - w przypadku zadań z kategorii 1 i 2. Rodzaj działań, jak również sposób zagospodarowania wybranych miejsc, nie pozostawia także wątpliwości, że ewentualne niekorzystne oddziaływanie na środowisko będzie dotyczyć szczególnie środowiska przyrodniczego – siedlisk przyrodniczych, gatunków roślin i zwierząt oraz ich siedlisk. Na ocenie tych aspektów jak również oddziaływaniu na obszary chronione koncentruje się uwaga niniejszej Prognozy oddziaływania na środowisko.

Poniżej, w formie tabelarycznej zostały wyodrębnione miejsca, w których potencjalnie może wystąpić znaczące oddziaływanie na środowisko. Ocena oddziaływania na środowisko przyrodnicze stanowi załącznik nr 1 do Prognozy.

TAB. 14. Miejsca, w których potencjalnie może wystąpić znaczące oddziaływanie na środowisko

Lp.	km	Miejsce	zadania
1	103,060	Most dr. - Potasznia - MOT	3
2	89,733	Jaz Sławoszowice - MOT	1,3
3	85,000	Koniki Polskie – MOT <u>alternatywa</u>	3a
4	57,600	Slip w Żmigrodzie - MOT	1,3
5	37,900	Przystań kajakowa w Wąsoszu - MOT	3
6	24,600	Zbiornik retencyjny Ryczeń - MOT	3
7	21,800	Jaz Ryczeń – MOT <u>alternatywa</u>	1,3a
8	0,900	Koniec szlaku - MOT	1,3
9	0,000	Ujście do Odry- MOT <u>alternatywa</u>	3a

7.2. OCENA WPŁYWU ZADAŃ OKREŚLONYCH W PROGRAMIE NA ŚRODOWISKO

Ocenę wpływu projektowanych zadań na środowisko dokonano metodą opisową. Przyjęto trzy stopnie skali oceny:

- I. Oddziaływanie **negatywne**
- II. Oddziaływanie **pozytywne**
- III. **Brak oddziaływania** na komponent środowiska lub oddziaływanie bez znaczenia.

Dodatkowo wyodrębniono:

- 1) siłę oddziaływań:
 - a. znaczące (silne)
 - b. przeciętne
 - c. słabe
- 2) sposób oddziaływania:
 - a. bezpośrednie
 - b. pośrednie
 - c. wtórne
 - d. skumulowane
- 3) czas oddziaływania:

- a. krótkoterminowe
- b. średnioterminowe
- c. długoterminowe
- d. stałe
- e. chwilowe

7.2.1. FAZA I - REALIZACJA ZADAŃ OKREŚLONYCH W PROGRAMIE

Realizacja obejmuje etap przygotowań do funkcjonowania założonych w Programie zadań. Zasadniczo, dotyczy budowy infrastruktury turystyki kajakowej i odpoczynku, zgodnie z przedstawionym kategoriami zadań:

Zadania z kategorii 1 - obejmuje działania inwestycyjne związane z budową infrastruktury umożliwiającej wyjście na brzeg i wodowanie kajaków. W zależności od lokalnych uwarunkowań będą to: postument, schody, slup, umocnienie brzegów.

Zadania z kategorii 2 - obejmuje działania inwestycyjne związane z budową infrastruktury krótkiego wypoczynku, do której należą ławki, miejsce na ognisko, toaleta.

Zadania z kategorii 3 - miejsca obsługi turystycznej (MOT). Standard wyposażenia takich miejsc może być zróżnicowany, m.in. pola namiotowe z wiatą na kajaki, sanitariaty, miejsce na ognisko.

■ ODDZIAŁYWANIE NA WODY POWIERZCHNIOWE I WODY GRUNTOWE

1. Zagrożenie zanieczyszczenia wód, m.in. substancjami ropopochodnymi w trakcie pracy maszyn i urządzeń oraz niewłaściwego składowania odpadów

Ryzyko pogorszenia jakości wód wynika zwykle ze złego stanu sprzętu oraz składowania odpadów bez odpowiedniego zabezpieczenia. Z uwagi na to, że prace budowlane odbywać się będą nad rzeką, zwiększa się ryzyko pośredniego pogorszenia jakości wody. Uwzględniając jednak rodzaj prac budowlanych, który w przypadku niniejszego Programu stanowi niewielkie zagrożenie dla pogorszenia jakości wód, ocenia się oddziaływanie na wody jako negatywne słabe, pośrednie, krótkotrwałe.

Działania minimalizujące: wykorzystanie do prac wyłącznie sprawnego sprzętu, kontrola sprzętu; wyznaczenie i zabezpieczenie miejsc składowania odpadów oraz składowania innych materiałów potrzebnych do prac budowlanych, które mogły spowodować zanieczyszczenie wód.

2. Zmiana stosunków wodnych

Działania przewidziane w ramach kategorii 3. mogą, w zależności od potrzeb, mieć zróżnicowany charakter. Nie wyklucza się również możliwości lokalizacji obiektów, które wymagać będą budowy obiektów kubaturowych (sanitariaty). Posadowienie budynków nastąpi na głębokości 80-120 cm. W pobliżu rzeki zwierciadło wody zalega płytko pod powierzchnią ziemi. Jednak z uwagi na to, że ewentualne budynki nie będą podpiwniczone, nie będzie konieczności odpompowywania wody. Nie przewiduje się zatem możliwości obniżenia zwierciadła wody gruntowej i zmiany stosunków wodnych.

Działania minimalizujące: niepodpiwniczanie obiektów.

■ ODDZIAŁYWANIE NA GLEBĘ

1. Usunięcie warstwy gleby w miejscach budowy infrastruktury

Straty gleby ocenia się jako nieistotne, gdyż powierzchnia zajęta przez nowe obiekty będzie niewielka (miejsc lokalizacji infrastruktury i ewentualnie dróg dojazdowych).

Ocenia się oddziaływanie jako niekorzystne słabe, bezpośrednie, trwałe.

Działania minimalizujące: zdjęcie warstwy gleby przed rozpoczęciem budowy i zmagazynowanie w celu późniejszego wykorzystania.

2. *Zagrożenie mechanicznego naruszenia struktury gleby na skutek poruszania się ciężkiego sprzętu (jeśli będzie taki wykorzystywany) po terenie nieutwardzonym.*

Oddziaływanie ocenia się jako niekorzystne słabe, pośrednie, krótkotrwałe.

Działania minimalizujące: rozsądne prowadzenie budowy, z ograniczeniem wykorzystania ciężkiego sprzętu oraz próba wyznaczenia tras poruszania się pojazdów na terenach nieutwardzonych.

3. *Zagrożenie zanieczyszczenia gleby, m.in. substancjami ropopochodnymi w trakcie pracy maszyn i urządzeń oraz niewłaściwego składowania odpadów.*

Ryzyko pogorszenia jakości gleby jest małe, oceniane ostatecznie jako oddziaływanie negatywne słabe, pośrednie, krótkotrwałe.

Działania minimalizujące: wykorzystanie do prac wyłącznie sprawnego sprzętu, wyznaczenie i zabezpieczenie miejsc składowania odpadów oraz składowania innych materiałów potrzebnych do prac budowlanych, które mogą spowodować zanieczyszczenie gleby.

Przeprowadzona analiza pozwala na stwierdzenie, że na etapie realizacji zadań określonych w Programie, oddziaływanie na glebę ocenia się jako negatywne słabe. Czas trwania oddziaływania: trwałe w przypadku konieczności ściągnięcia warstwy glebowej, w innym przypadku: krótkotrwałe; sposób oddziaływania: bezpośrednie i pośrednie. Poza miejscami lokalizacji infrastruktury – brak oddziaływania lub oddziaływanie bez znaczenia.

▪ ODDZIAŁYWANIE NA UKSZTAŁTOWANIE TERENU

W dolinie Baryczy nie istnieje ryzyko zmian znaczących dla rzeźby terenu.

Na etapie realizacji zadań jak i funkcjonowania inwestycji zrealizowanych w ramach projektowych zadań ocenia się brak negatywnego oddziaływania na ukształtowanie terenu.

▪ ODDZIAŁYWANIE NA POWIETRZE I KLIMAT AKUSTYCZNY

1. *Emisja zanieczyszczeń do powietrza przez pojazdy obsługujące budowę oraz maszyny i urządzenia, jeśli będą wykorzystywane w trakcie prac budowlanych.*
2. *Emisja hałasu podczas pracy urządzeń i maszyn oraz pojazdów obsługujących budowę.*

Zakres prac budowlanych na rzecz realizacji infrastruktury turystycznej, bez względu na kategorię zadań, będzie zdecydowanie niewielki. Ocenia się zatem, że emisja zanieczyszczeń i hałasu do powietrza będzie miało siłę i zasięg nieznaczny, i chwilowy czas trwania (do czasu zakończenia prac budowlanych).

W trakcie drugiego etapu (korzystania z infrastruktury turystycznej) emisja zanieczyszczeń do powietrza nie będzie występować.

Działania minimalizujące: dopasowanie harmonogramu prac do okresów lęgowych zwierząt oraz wykorzystanie sprawnego sprzętu budowlanego.

*Zad. 1 - Infrastruktura umożliwiająca wyjście na brzeg i wodowanie kajaków (pomosty, ślipy, schody);
Zad. 2 - Infrastruktura krótkiego wypoczynku (ławki, miejsce na ognisko, toalety);
Zad. 3 - Miejsca obsługi turystycznej (MOT).*

Podsumowując, ocenia się, że oddziaływanie na wodę, powietrze i glebę na etapie realizacji będzie miało siłę i zasięg nieznaczny, i chwilowy czas trwania (do czasu zakończenia prac budowlanych). Decyduje o tym fakt, że w ramach Programu nie planuje się budowy dużych obiektów kubaturowych, a wyłącznie infrastrukturę towarzyszącą (wiaty, sanitariaty, pomosty oraz infrastruktura wspomagająca przenoszenie sprzętu: slipy, schody, umocnienia brzegów).

7.2.2. ETAP II - FUNKCJONOWANIE ZADAŃ ZAŁOŻONYCH W PROGRAMIE

▪ ODDZIAŁYWANIE NA GLEBĘ

W wyznaczonych miejscach obsługi turystów (MOT) oraz w miejscach krótkiego odpoczynku i przy przenoszeniu kajaków przez przeszkody, czyli w miejscach ustalonych zadań 1-3 nie nastąpi uszczuplenie zasobów glebowych oraz pogorszenie jakości gleby.

Jedyną zagrożenie dla gleby i powierzchni ziemi jakie może wystąpić w miejscach realizacji zadań 2 i 3 stwarzają odpady komunalne, w przypadku gdy nie zostanie zapewniona właściwa gospodarka odpadami. Zaśmiecanie otoczenia będzie miało przede wszystkim negatywny wpływ na walory estetyczne miejsca. Oddziaływanie ocenia się jako okresowe, o sile przeciętnej i zasięgu lokalnym.

Działania minimalizujące: wyznaczenie miejsca do składowania odpadów, zapewnienie kontenerów na odpady i ich okresowe opróżnianie przez wyspecjalizowane służby.

▪ ODDZIAŁYWANIE NA WODY POWIERZCHNIOWE I PODZIEMNE

1. *Przenikanie do odbiornika (wody Baryczy, wody gruntowe, grunt) ścieków bytowych w miejscach usytuowania zadań określonych w kategorii 2 i 3.*

Ilość powstających ścieków ocenia się jako niewielką. Decyduje o tym sezonowość oferty oraz stosunkowo nieduża jej popularność. Nie mniej jednak, niezagospodarowane ścieki stanowią mogą bezpośrednie zagrożenie dla jakości wód o sile przeciętnej i zasięgu lokalnym.

Działania minimalizujące: zapewnienie infrastruktury, umożliwiającej szczelne magazynowanie ścieków do czasu ich transportu do oczyszczalni ścieków.

2. *Przedstawianie się do rzeki odpadów*

Postój turystów spływających szlakiem wiązać się będzie z wytwarzaniem odpadów o charakterze bytowym (w tym odpady organiczne, opakowania kartonowe i plastikowe). Niezagospodarowanie odpadów będą stanowiły potencjalne zagrożenie zanieczyszczenia wód i nadbrzeża Baryczy. Oddziaływanie ocenia się jako okresowe, o sile przeciętnej i zasięgu lokalnym. Zapewnienie działań minimalizujących ograniczy oddziaływanie negatywne do minimum.

Działania minimalizujące: zapewnienie odpowiedniego zagospodarowania odpadów (jw.) – tj. zapewnienie kontenerów na śmieci, które będą regularnie opróżniane.

3. *Zmiana stosunków wodnych*

Działania przewidziane w ramach kategorii 3. mogą potrzebować, w zależności od koncepcji zagospodarowania konkretnego MOTu, zapewnienia zróżnicowanej infrastruktury. Nie wyklucza się również możliwości lokalizacji obiektów, które wymagać będą poboru wody, jak np. sanitariaty. Z uwagi na to, że tereny przewidziane pod MOT nie są uzbrojone w sieć wodociągową, dostarczenie wody wymagać będzie wybudowania studni. Biorąc pod uwagę sezonowość oferty i jej ograniczoną dostępność, nie dostrzega się zagrożenia obniżenia zwierciadła wody gruntowej na skutek poboru wody na wymienione wyżej cele.

Zad. 1 - Infrastruktura umożliwiająca wyjście na brzeg i wodowanie kajaków (pomosty, slipy, schody);
Zad. 2 - Infrastruktura krótkiego wypoczynku (ławki, miejsce na ognisko, toalety);
Zad. 3 - Miejsca obsługi turystycznej (MOT).

Działania minimalizujące: lokalizacja miejsc obsługi turystów poza obszarami, na których występują siedliska przyrodnicze oraz stanowiska roślin i zwierząt, których występowanie jest zagrożone w związku z realizacją Programu. Miejsca takie zostały wskazane w załączniku 1 do Prognozy (MOT 6a).

▪ ODDZIAŁYWANIE NA POWIETRZE

Inwestycje zrealizowane w ramach Programu nie będą powodować zmian w jakości powietrza.

▪ ODDZIAŁYWANIE NA KLIMAT AKUSTYCZNY

W miejscach lokalizacji infrastruktury turystycznej jedyny hałas związany będzie z obecnością turystów. Największych zgromadzeń kajakarzy spodziewać się należy w miejscach wyznaczonych pod MOT (miejscach obsługi turystów), tam też spodziewać się można największego wzrostu dźwięków obcych.

Hałas wywoływany okresowo przez turystów może powodować płoszenie fauny. W załączniku nr 1 do Prognozy, dotyczącej oceny oddziaływania Programu na środowisko przyrodnicze poddano ten aspekt ocenie i zaproponowano rozwiązania minimalizujące.

▪ ODDZIAŁYWANIE NA KRAJOBRAZ

Unikatowy krajobraz Doliny Baryczy został objęty ochroną w formie Parku Krajobrazowego „Dolina Baryczy”¹² oraz Obszaru Chronionego Krajobrazu „Dolina Baryczy”¹³.

Od km 0,0 (woj. lubuskie, gm. Sztynlingowa, wieś Wyszaków) do km 49,9 (poprzez tereny w gminie Góra, Jemielno i Wąsosz w woj. dolnośląskim) obowiązuje ochrona prawna ustanowiona w formie Obszaru Chronionego Krajobrazu „Dolina Baryczy”.

Od km 49,9 do km 120, tj. do granicy zasięgu Programu (Odolanów, woj. wielkopolskie) obowiązuje ochrona prawna ustanowiona w formie Parku Krajobrazowego „Dolina Baryczy”.

Park Krajobrazowy "Dolina Baryczy", zgodnie z art. 16. pkt 1 ustawy o ochronie przyrody, obejmuje obszar chroniony ze względu na wartości przyrodnicze, historyczne i kulturowe oraz walory krajobrazowe w celu zachowania, popularyzowania tych wartości w warunkach zrównoważonego rozwoju.

Szczególny cel ochrony Parku to zachowanie doliny rzeki Baryczy wraz z łąkami, starorzeczami i terenami podmokłymi oraz zachowanie stawów i innych zbiorników wodnych, będących siedliskami chronionych i rzadkich gatunków roślin i zwierząt.

W celu zachowania i ochrony wartości przyrodniczych, historycznych, kulturowych i krajobrazowych na terenie Parku wprowadzono m.in. zakazy:

- realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, w rozumieniu przepisów szczególnych;
- umyślnego zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia ich nor, legowisk, innych schronień i miejsc rozrodu oraz tarlisk i złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności w ramach racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej, rybackiej i łowieckiej;
- likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają z potrzeby ochrony przeciwpożarowej lub zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych;
- wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwpowodziowym lub przeciwoświsiskowym lub budową, utrzymaniem, remontem lub naprawą urządzeń wodnych;

¹² Rozporządzenie Wojewody Dolnośląskiego z dnia 28 marca 2007 r., Dz. Urz. Nr 88, poz. 1012, ze zm.

¹³ Rozporządzenie Nr 35 Wojewody Dolnośląskiego z dnia 28 listopada 2008 r., Dz. Urz. Nr 317, poz. 3934

- dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli zmiany te nie służą ochronie przyrody lub racjonalnej gospodarce rolnej, leśnej lub rybkiej;
- budowania nowych obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od linii brzegów rzek, jezior, i innych zbiorników wodnych, z wyjątkiem obiektów służących turystyce wodnej, gospodarce wodnej lub rybkiej;
- likwidowania, zasypywania i przekształcania zbiorników wodnych, starorzeczy oraz obszarów wodno-błotnych;
- używania łodzi motorowych i innego sprzętu motorowego na otwartych zbiornikach wodnych.

Działania planowane w Programie, w tym miejsca obsługi turystów (działanie nr 3) są zlokalizowane na terenie Parku Krajobrazowego Dolina Baryczy. Rozporządzenie w sprawie Parku Krajobrazowego Dolina Baryczy nie zabrania budowania obiektów służących turystyce wodnej w pasie szerokości 100 m od linii brzegu rzeki, jednak pod warunkiem egzekwowania zakazów wyszczególnionych w rozporządzeniu. Analizując zapisy Programu oraz ograniczenia określone w rozporządzeniu ocenia się że:

- na terenie parku nie będą lokalizowane przedsięwzięcia mogąco znacząco oddziaływać na środowisko;
- charakter planowanych działań nie będzie powodował konieczności przeprowadzania robót, które zagrażałyby trwałemu zniekształceniu rzeźby terenu oraz konieczności likwidowania, zasypywania i przekształcania zbiorników wodnych, starorzeczy oraz obszarów wodno-błotnych.
- zarówno na etapie zagospodarowywania terenów pod przewidziane w Programie działania, jak i na etapie użytkowania szlaku nie nastąpią zmiany w stosunkach wodnych;

Zagospodarowanie terenów, na których będą realizowane poszczególne działania musi odbywać się w sposób zapewniający zachowanie zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych. Ograniczenie takie jest jak najbardziej możliwe do zrealizowania, i nie dostrzega się w tym zakresie zagrożenia.

W miejscach przebywania turystów można usytuować tablice edukacyjne, informujące o zakazie umyślnego zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia ich nor, legowisk, innych schronień i miejsc rozrodu oraz tarlisk i złożonej ikry, aby spełnić zakaz określony w rozporządzeniu.

Obszar Chronionego Krajobrazu "Dolina Baryczy" obejmuje tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem lub pełnioną funkcją korytarzy ekologicznych. Dla ochrony przed zmianami lub utratą wartości przyrodniczych Obszaru wprowadzono m.in. zakazy:

- zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia ich nor, legowisk, innych schronień i miejsc rozrodu oraz tarlisk, złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarką rolną, leśną, rybacką i łowiecką;
- realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu przepisów szczególnych;
- likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają one z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej i zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych;
- wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwpowodziowym lub przeciwosuwiskowym lub utrzymaniem, budową, odbudową, naprawą lub remontem urządzeń wodnych;
- dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli służą innym celom niż ochrona przyrody lub zrównoważone wykorzystanie użytków rolnych i leśnych oraz racjonalna gospodarka wodna lub rybka;
- lokalizowania obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od linii brzegów rzek i innych zbiorników wodnych, z wyjątkiem urządzeń wodnych oraz obiektów służących prowadzeniu racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej lub rybkiej.

Obowiązujące na tym obszarze zakazy są zbieżne z zakazami określonymi dla Parku Krajobrazowego „Dolina Baryczy”. Ocena oddziaływania Programu na OCHK „Dolina Baryczy” jest zbieżna z oceną przedstawioną powyżej dla parku krajobrazowego.

Podsumowując, uwzględniając zakres i charakter zaproponowanych w Programie zadań oraz infrastrukturę, jaka w związku z tym pojawi się w wyznaczonych miejscach, nie przewiduje się możliwości pogorszenia walorów krajobrazowych Doliny Baryczy oraz negatywnego oddziaływania na cele ochrony PK i OCHK „Dolina Baryczy”. Ocenia się, że krajobraz nie zostanie zaburzony w związku z uruchomieniem nowej infrastruktury turystycznej. Proponowane zadania nie wymagają przekształ-

cenia rzeźby terenu, nie będą również wymuszały potrzeby usuwania zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych oraz zmian stosunków wodnych. W ramach Programu nie przewiduje się realizacji inwestycji, zaliczonych zgodnie z przepisami szczególnymi, do mogących znacząco oddziaływać na środowisko.

7.3. OCENA WPŁYWU ZADAŃ OKREŚLONYCH W PROGRAMIE NA OBSZARY OBJĘTE OCHRONĄ PRAWNĄ

Znaczna część doliny Baryczy objęta jest zróżnicowanymi formami ochrony przyrody. Oprócz obszarów Natura 2000, występują rezerваты przyrody (3), park krajobrazowy oraz obszary chronionego krajobrazu (3) (rozdział 5.1).

Rezerwat przyrody, zgodnie z ustawą o ochronie przyrody¹⁴ obejmuje zachowane w stanie naturalnym lub mało zmienionym ekosystemy, ostoje i siedliska przyrodnicze, a także siedliska roślin, siedliska zwierząt i siedliska grzybów oraz twory i składniki przyrody ożywionej, wyróżniające się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, kulturowymi lub walorami krajobrazowymi. W rezerwach zabrania się, zgodnie z art. 15 ust. 1 ustawy o ochronie przyrody m.in.: zmiany stosunków wodnych, regulacji rzek i potoków, jeżeli zmiany te nie służą ochronie przyrody, ruchu pieszego, rowerowego, narciarskiego i jazdy konnej wierzchem, z wyjątkiem szlaków i tras narciarskich wyznaczonych przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska, biwakowania, uprawiania sportów wodnych i motorowych, pływania i żeglowania, z wyjątkiem akwenów, szlaków, miejsc wyznaczonych przez Regionalnego Dyrektora Ochrony środowiska. Szczegółowe zakazy dla każdego z rezerwatów ustalone są w zarządzeniu w sprawie utworzenia danego rezerwatu.

W związku z powyższym w granicach rezerwatów „Stawy Milickie” spływy kajakowe Baryczą są niedopuszczalne do czasu wyznaczenia szlaku kajakowego w granicach rezerwatu przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska. Dla rezerwatu „Stawy Milickie” nie ustanowiono także dotychczas planu ochrony. Zgodnie z informacją otrzymaną od Dyrektora Ochrony Środowiska obecnie w Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska we Wrocławiu trwają prace nad planem ochrony dla rezerwatu, który powinien rozstrzygnąć możliwość prowadzenia spływów kajakowych oraz określić sposoby udostępnienia rzeki Baryczy dla kajakarstwa. Rezerваты „Radziądz” oraz Olszyny Niezgodzkie” znajdują się w odległości ok. 2,5 km od Baryczy, w związku z czym szlaki przez oba rezerваты nie przebiegają.

Obszary Natura 2000 - strategiczna ocena oddziaływania na Obszary Natura 2000 stanowi załącznik nr 1 do Prognozy.

Park Krajobrazowy „Dolina Baryczy” oraz **Obszar Chronionego Krajobrazu „Dolina Baryczy”** – ocena została przedstawiona w rozdziale 7.2.2 (oddziaływanie na krajobraz)

7.4. TRANSGRANICZNE ODDZIAŁYWANIE NA ŚRODOWISKO

Realizacja Programu nie będzie powodować oddziaływania transgranicznego na środowisko. Decyduje o tym zarówno zakres opracowania, jak i lokalizacja obszaru objętego Programem.

7.5. PODSUMOWANIE OCENY WPŁYWU PROGRAMU NA ŚRODOWISKO

- 1) Nie stwierdzono wystąpienia znaczącego negatywnego oddziaływania na środowisko wodne, glebę, powietrze i krajobraz w związku z funkcjonowaniem Programu.
- 2) Zidentyfikowano oddziaływania o sile przeciętnej i lokalnym zasięgu, które występować będzie w sezonie turystycznym. Oddziaływanie związane jest przede wszystkim z gospodarką ściekami i odpadami. Oddziaływanie to zostanie zminimalizowane poprzez zastosowanie rozwiązań minimalizujących, określonych w Prognozie.

¹⁴ Ustawa o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 r. (Dz. U. z 2009 r. Nr 151, poz. 1220, ze zm.)

- 3) Inwestycje zrealizowane w ramach Programu nie będą powodować zmian stanu aerosanitarne powietrza.
- 4) Nie przewiduje się możliwości pogorszenia walorów krajobrazowych Doliny Baryczy oraz negatywnego oddziaływania na cele ochrony PK i OCHK „Dolina Baryczy”. Ocenia się, że krajobraz nie zostanie zaburzony w związku z uruchomieniem nowej infrastruktury turystycznej.

Poniżej przytoczono również wnioski z oceny oddziaływania Programu na środowisko przyrodnicze i obszary Natura 2000 (załącznik nr 1 do Prognozy):

- 5) Nie stwierdzono aktualnych zagrożeń ze strony Programu dla zachowania stanu środowiska gruntowo-wodnego, powietrza i klimatu akustycznego przy spełnieniu rozwiązań minimalizujących, określonych w Prognozie.
- 6) Ewentualnym zagrożeniem dla siedlisk leśnych (91E0 oraz 91F0) może być penetracja ich płatów i niekontrolowane pozyskiwanie drewna, jednak dotyczy ono minimalnej powierzchni siedliska w obszarze Natura 2000.
- 7) Istnieje możliwość zniszczenia niewielkich fragmentów siedliska 6430 podczas wykonywania przystani kajakowych, zejść na brzeg, a także miejsc gdzie kajaki przenoszone będą przez jazy i przeszkody w nurcie, jednak zniszczenia te będą dotyczyły drobnych płatów siedliska o bardzo szerokim rozpowszechnieniu i szkody te nie będą znaczące dla zachowania siedliska w obszarze.
- 8) W obrębie Miejsc Obsługi Turystów znajdują się żerowiska różnych gatunków ptaków i zwierząt oraz niewielkie fragmenty siedlisk przyrodniczych stanowiących przedmioty ochrony w obszarach Natura 2000, lecz planowana aktywność związana z realizacją programu nie niesie zagrożenia dla trwałości populacji lub stanu żerowisk tych gatunków. Wyjątek stanowi MOT oznaczony jako 6a.
- 9) Sporadycznie występować może płoszenie ptaków będących przedmiotem ochrony w obszarach OSO, jednak płoszenie to nie będzie istotne z punktu widzenia ochrony populacji.
- 10) Istnieje możliwość zniszczenia niewielkich fragmentów siedliska 6430 podczas wykonywania przystani kajakowych, zejść na brzeg, a także miejsc gdzie kajaki przenoszone będą przez jazy i przeszkody w nurcie, jednak zniszczenia te będą dotyczyły drobnych płatów siedliska o bardzo szerokim rozpowszechnieniu i szkody te nie będą znaczące dla zachowania siedliska w obszarze.
- 11) Zagrożeniem dla siedliska 3260, a także zamieszkujących ją organizmów zwierzęcych (w tym ryb i bezkręgowców będących przedmiotem ochrony) jest możliwość zanieczyszczenia ściekami pochodzenia bytowego oraz detergentami używanymi do mycia naczyń i kąpeli.

8. PROPOZYCJE ROZWIĄZAŃ MAJĄCYCH NA CELU ZAPOBIEŻENIE NEGATYWNYM ODDZIAŁYWANIOM ORAZ ANALIZY SKUTKÓW REALIZACJI POSTANOWIEŃ PROGRAMU NA ŚRODOWISKO

8.1. PROPOZYCJE ROZWIĄZAŃ MINIMALIZUJĄCYCH

W ramach Prognozy zidentyfikowano rozwiązania zapobiegające lub minimalizujące negatywne oddziaływanie skutków realizacji Programu na środowisko oraz na przyrodę i formy ochrony przyrody.

Podczas wykonywania oceny skutków realizacji Programu na środowisko nie stwierdzono konieczności zastosowania działań kompensujących oraz rozwiązań alternatywnych.

Poniżej zebrane zostały rozwiązania mające na celu zapobieganie i ograniczanie negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być skutkiem realizacji Programu, w szczególności na cele, przedmioty ochrony i integralność obszarów natura 2000.

Rozwiązania minimalizujące w fazie realizacji:

- Wykorzystanie do prac wyłącznie sprawnego sprzętu, kontrola sprzętu; wyznaczenie i zabezpieczenie miejsc składowania odpadów oraz składowania innych materiałów potrzebnych do prac budowlanych, które mogą spowodować zanieczyszczenie wód;
- zdjęcie warstwy gleby przed rozpoczęciem budowy i zmagazynowanie w celu późniejszego wykorzystania;
- rozsądne prowadzenie budowy, z ograniczeniem wykorzystania ciężkiego sprzętu oraz próba wyznaczenia tras poruszania się pojazdów na terenach nieutwardzonych;
- wykorzystanie do prac wyłącznie sprawnego sprzętu, wyznaczenie i zabezpieczenie miejsc składowania odpadów oraz składowania innych materiałów potrzebnych do prac budowlanych, które mogą spowodować zanieczyszczenie gleby;
- dla ochrony innych elementów różnorodności biologicznej (szczególnie ptaków) należy ograniczyć wycinki drzew i krzewów do niezbędnego minimum i wykonywać wyłącznie poza sezonem lęgowym (między 15 sierpnia a 15 marca).
- dopasowanie harmonogramu prac do okresów lęgowych zwierząt;
- zapewnienie infrastruktury, umożliwiającej szczelne magazynowanie ścieków do czasu ich transportu do oczyszczalni ścieków.

Rozwiązania minimalizujące w fazie eksploatacji:

- W miejscach obsługi turystów:
 - wyznaczenie miejsca do składowania odpadów, zapewnienie kontenerów na odpadki i ich okresowe opróżnianie przez wyspecjalizowane służby;
 - zapewnienie infrastruktury, umożliwiającej szczelne magazynowanie ścieków do czasu ich transportu do oczyszczalni ścieków.
- Jedynym punktem nie wskazanym do realizacji w ramach analizowanego programu jest umiejscowienie rezerwowego MOT przy ujściu do Odry (proponowany MOT 6a), gdyż teren ten znajduje się w obrębie terytorium 1 pary bociana czarnego, 1 pary bielika, 1 pary błotniaka stawowego i 1 pary kani rudej oraz terytorium zimorodka. Występują tu także płaty siedlisk 3270, które mogą zostać zniszczone podczas wykonywania prac związanych z MOT oraz szereg gatunków objętych ochroną gatunkową. W celu minimalizacji oddziaływania na siedlisko 3270 należy zrezygnować z realizacji MOT 6a, natomiast przy MOT 6 zminimalizować straty w powierzchni siedliska podczas realizacji zadania.
- Dla ochrony optymalnych stanowisk chrząszczy ksylofagicznych w przypadku konieczności wycięcia starych drzew, o średnicy powyżej 40 cm, szczególnie próchniejących, zamierających i dziuplastych, każdorazowo konieczna jest obecność specjalisty entomologa.
- Dla ochrony optymalnych siedlisk trzepli zielonej oraz płatów siedliska 6430 należy przy projektowaniu wejść i zejść ze szlaku minimalizować powierzchnię ziołorośli, drzew i krzewów podlegających wycinie do niezbędnego minimum.
- Dla ochrony siedliska 3260 należy:
 - zorganizować miejsca składowania odpadków (kosze, kontenery etc.) i zapewnić ich regularny wywóz z Miejsc Obsługi Turystycznej;
 - w miejscach przeznaczonych do biwakowania i postoju zorganizować toalety i zapewnić ich regularną obsługę oraz wymagany poziom sanitarny;
 - w miejscach przeznaczonych do biwakowania i postoju ustawić tablice informacyjne zabraniające stosowania chemicznych środków czystości podczas kąpieli i mycia naczyń w rzece;
 - unikać niszczenia roślinności przybrzeżnej oraz wodnej w celu ułatwienia dostępu do brzegu. Zapis ten dotyczy w szczególności czyszczenia koryta, a także usuwania szuwarów, ziołorośli i zarośli na przestrzeni większej, niż wymagana do wyjścia na brzeg i wniesienie kajaka;
 - miejsca przeznaczone do biwakowania i postoju zorganizować tak, aby samochody transportujące kajaki i bagaże nie mogły dojechać do koryta na odległość mniejszą niż 15-20 m.

- Dla ochrony siedlisk 91E0 oraz 91F0 należy
 - w miejscach przeznaczonych do biwakowania i postoju wyznaczyć i zbudować paleniska. Aby zapobiec penetrowaniu i dewastowaniu okolicznych lasów, zapewnić stały dowóz porąbanego drewna na pola biwakowe. Działalność taka może być np. finansowana z wprowadzenia niewielkich opłat za biwakowanie w wyznaczonych miejscach lub dzięki współpracy z lokalnym gospodarstwem leśnym. Takie rozwiązania sprawdzają się w szlakach wodnych udostępnionych na terenie obszarów chronionych (np. Drawieński Park Narodowy).
- proponowane dwa nowe turystyczne szlaki pieszo-rowerowe powinny zostać wyznaczone w sposób uniemożliwiający wystąpienia negatywnego oddziaływania na cele ochrony obszarów objętych ochroną oraz wystąpienia zmian i szkód w stanie siedlisk przyrodniczych i gatunków chronionej flory.

8.2. PROPOZYCJE ROZWIĄZAŃ ALTERNATYWNYCH DO ROZWIĄZAŃ ZAWARTYCH W PROJEKTOWANYM DOKUMENCIE

Analizowany Program nie powoduje znacząco negatywnych skutków dla przedmiotów ochrony w obszarach Natura 2000 pozostających pod jego oddziaływaniem, pod warunkiem konsekwentnego stosowania opisanych w niniejszym opracowaniu środków minimalizujących. Dzięki uporządkowaniu już występującego ruchu turystycznego, co spowoduje mniejsze niż obecnie zagrożenie zanieczyszczeniami i penetracją środowiska, poprzez wyznaczenie określonych punktów, w których ruch ten będzie mógł się koncentrować, wyposażonych w niezbędną infrastrukturę sanitarną oraz miejsca noclegowe – Program posiada pozytywne skutki dla ochrony środowiska przyrodniczego. W związku z powyższym nie jest wymagane rozważanie alternatywnych sposobów zagospodarowania turystycznego doliny Baryczy w stosunku do zaproponowanych w Programie.

8.3. ANALIZA SKUTKÓW REALIZACJI POSTANOWIEŃ PROGRAMU NA ŚRODOWISKO

TAB. 15. Proponowane wskaźniki monitoringu zmian w środowisku oraz częstotliwość jego przeprowadzenia

WSKAŹNIK ANALIZY SKUTKÓW REALIZACJI POSTANOWIEŃ PRO-	CZĘSTOTLIWOŚCI PRZEPROWADZANIA
Zmiany w jakości wody w Baryczy	1 rok
Powierzchnia zajęta przez cenne siedliska przyrodnicze	1 rok
Stan zachowania siedlisk przyrodniczych	1 rok
Ilość i stan stanowisk roślin objętych ochroną	1 rok
Ilość i stan stanowisk zwierząt objętych ochroną	1 rok

9. STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM

Celem niniejszej Prognozy oddziaływania na środowisko (dalej: Prognoza) jest ocena oddziaływania na środowisko oraz na obszary Natura 2000 **Programu Zagospodarowania Turystycznego Szlaku Kajakowego Baryczy (dalej Program)**.

Rolą Programu jest stworzenie podstawy do koordynacji działań podejmowanych przez samorządy województw, samorządy lokalne i organizacje turystyczne na rzecz rozwoju turystyki wodnej oraz do ubiegania się o fundusze na rzecz zagospodarowania turystycznego szlaku Baryczy.

W rozdziale 1 Prognozy przedstawiona została podstawa formalno-prawna, na podstawie której został nałożony obowiązek sporządzenia Prognozy oddziaływania na środowisko do Programu. Zakres Prognozy został określony na podstawie przepisów określonych w Ustawie o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach od-

działywania na środowisko, z rozszerzeniem o zagadnienia określone w uzgodnieniu zakresu Prognozy, otrzymanym od Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim.

W rozdziale drugim opisano metody zastosowane podczas sporządzania Prognozy.

W rozdziale trzecim dokonano charakterystyki Programu. Program powstał z inicjatywy Województwa Dolnośląskiego, i został opracowany przez jednostkę Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego – Wojewódzkie Biuro Urbanistyczne we Wrocławiu. Program obejmuje, poza województwem dolnośląskim, obszar w województwie lubuskim i wielkopolskim. Poddano opracowaniu szlak Baryczy na odcinku 120 km, od km 0,0 w Wyszanowie do km 120,0 w Odolanowie. Program, zgodnie ze swoim celem, przedstawia propozycje działań służących aktywizacji turystycznej gmin zlokalizowanych w dolinie Baryczy. Należy podkreślić, że Program, choć dotyczy sfery turystycznej, ma ukierunkowanie przestrzenne, ponieważ wskazuje konkretne miejsca i sposoby zagospodarowania przestrzeni, biorąc pod uwagę uwarunkowania przyrodniczo-kulturowe, komunikacyjne oraz rozwiązania lokalnego planowania przestrzennego. W ostatniej części Programu zostały zaproponowane zadania inwestycyjne, które w Prognozie podlegały ocenie z punktu widzenia oddziaływania na środowisko i obszary Natura 2000. Szczegółowy opis Programu stanowi **rozdział czwarty** Prognozy.

Rozdział piąty poświęcony został ocenie, w jaki sposób Program odpowiada na zalecenia dokumentów strategicznych z zakresu rozwoju regionalnego, rozwoju turystyki i ochrony środowiska szczebla europejskiego, krajowego, regionalnego i lokalnego. Przytoczono konkretne zapisy dokumentów i Programu, które potwierdzają ich spójność w zakresie zagadnień rozwoju turystyki, rozwoju strategicznego i ochrony środowiska.

W rozdziale szóstym, przy wykorzystaniu dostępnych danych literaturowych, scharakteryzowano istniejący stan środowiska. Opisano jakość wód Baryczy i jej dopływów, zagrożenie powodziowe oraz zasoby środowiska przyrodniczego, koncentrując się na charakterystyce wszystkich form ochrony przyrody, jakie na tym obszarze występują. Obecnie są to: trzy rezerваты przyrody, jeden park krajobrazowy, trzy obszary chronionego krajobrazu oraz cztery obszary Natura 2000. Już tak duża ilość form ochrony przyrody świadczy o wysokim potencjale przyrodniczym tego obszaru.

Jakość wód oceniono na podstawie danych udostępnionych przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska. Stwierdzono niezadawalający stan wody w Baryczy oraz jej dopływów, co wynika głównie z nieuregulowanej gospodarki ściekami komunalnymi.

W drugiej części rozdziału poddano ocenie, jakie mogą wystąpić zmiany w środowisku, jeśli Program nie zostanie zrealizowany. Biorąc pod uwagę negatywne dla środowiska konsekwencje wynikające z niekontrolowanego ruchu turystycznego, ocenia się jako niezbędne- kompleksową organizację turystyki w dolinie Baryczy, omijającą najwrażliwsze obszary pod względem przyrodniczym.

W rozdziale siódmym określono przewidywane oddziaływanie realizacji Programu na środowisko. Stwierdzono brak możliwości wystąpienia oddziaływania transgranicznego. Oddziaływanie na przyrodę i obszary Natura 2000 zostały potraktowane odrębnie, i w formie dokumentu stanowi załącznik nr 1 do Prognozy. Znajduje się tam również streszczenie w języku niespecjalistycznym, dotyczące wyłącznie tej części Prognozy (str. 7).

W zakresie oceny oddziaływania na środowisko nie stwierdzono wystąpienia znaczącego negatywnego oddziaływania na środowisko wodne, glebę, powietrze i krajobraz w związku z funkcjonowaniem Programu. Oddziaływanie o sile przeciętnej i lokalnym zasięgu związane przede wszystkim z gospodarką ściekami i odpadami ma natomiast charakter sezonowy, i przy zapewnieniu działań minimalizujących, nie będzie powodować negatywnych zmian w środowisku. Nie stwierdzono negatywnego oddziaływania Programu na krajobraz w związku z uruchomieniem nowej infrastruktury turystycznej oraz na cele ochrony Parku Krajobrazowego i Obszaru Chronionego Krajobrazu „Dolina Baryczy”.

W ósmym, ostatnim merytorycznym, rozdziale Prognozy zaproponowano rozwiązania minimalizujące negatywne oddziaływanie na środowisko oraz określono, w jaki sposób można analizować zmiany w środowisku w trakcie funkcjonowania zadań określonych w Prognozie.

Wśród działań minimalizujących, które oceniono jako skuteczne z punktu widzenia ograniczenia niekorzystnych zmian w środowisku wymieniono: kompleksowe zagospodarowanie odpadów i ścieków komunalnych (w miejscach obsługi turystów) oraz wyznaczenie miejsc obsługi turystów poza obszarami przyrodniczo najwrażliwszymi (szczegóły: załącznik nr 1 do Prognozy, rozdz. 11.3).

Dla działań określonych w Programie nie było potrzeby ustalania rozwiązań alternatywnych.

Podsumowując – analizowany Program Zagospodarowania Turystycznego Szlaku Kajakowego Baryczy **nie powoduje znacząco negatywnych skutków dla środowiska oraz przedmiotów ochrony w obszarach Natura 2000 pozostających pod jego oddziaływaniem, pod warunkiem konsekwentnego stosowania opisanych w Prognozie środków minimalizujących.**

Wprost przeciwnie – dzięki uporządkowaniu już występującego ruchu turystycznego, co spowoduje mniejsze niż obecnie zagrożenie zanieczyszczeniami i penetracją środowiska, poprzez wyznaczenie określonych punktów, w których ruch ten będzie mógł się koncentrować i wyposażonych w niezbędną infrastrukturę sanitarną – **Program posiada pozytywne skutki dla ochrony środowiska przyrodniczego.**

10. PRZEPISY PRAWNE

- [13.1] Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko Dz.U. nr 199, poz.1227 ze zm.
- [13.2] Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska, Dz.U.08.25.150 j.t., ze zm.
- [13.3] Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, Dz.U.09.151.1220 j.t. ze zm.
- [13.4] Ustawa z dnia 27 lipca 2001 o wprowadzeniu ustawy – Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz.U. Nr 100, poz. 1085 ze zm.)
- [13.5] Ustawa Prawo wodne z dnia 18 lipca 2001 r. (Dz.U. Nr 239, poz. 2019, ze zm).
- [13.6] Ustawa z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz.U. Nr 16, poz. 78 ze zm.)
- [13.7] Ustawa z dnia 28 września 1991 r. o lasach (Dz.U. Nr 101, poz. 444 ze zm.)
- [13.8] Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz.U. z 2007 r. Nr 120, poz. 826).
- [13.9] Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 27 października 2008 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 (Dz.U. 2008 nr 198 poz. 1226)
- [13.10] Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 21 lipca 2004 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 (Dz.U. 2004 nr 229 poz. 2313)
- [13.11] Rozporządzenie Ministra Środowiska z 20 grudnia 2005 r. w sprawie standardów emisyjnych z instalacji w zakresie wprowadzania gazów lub pyłów do powietrza (Dz. U. 260, poz. 2181)
- [13.12] Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 lipca 2006 r. w sprawie warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu ścieków do wód lub do ziemi, oraz w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego (Dz.U.06.137.984 ze zm.).
- [13.13] Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2004 r. w sprawie określenia rodzajów przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko oraz szczegółowych uwarunkowań związanych z kwalifikowaniem przedsięwzięcia do sporządzania raportu o oddziaływaniu na środowisko (Dz. U. Nr 257, Poz. 2573)

[13.14] Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 30 kwietnia 2008 w sprawie kryteriów oceny wystąpienia szkody w środowisku. Dz. U. Nr 82 poz.501.

11. LITERATURA I MATERIAŁY ŹRÓDŁOWE

- [1] Koncepcja subregionalnego produktu turystycznego Wzgórz Trzebnickich i Doliny Baryczy, DCRL, praca zbior. pod kier. K. Kobielskiej
- [2] Raport o stanie środowiska w województwie dolnośląskim, WIOŚ Wrocław
- [3] Studium zagospodarowania turystycznego dolnośląskich odcinków szlaków wodnych, uchwała Nr 1095/II/04 Zarządu Województwa Dolnośląskiego z dnia 24 marca 2004 r.
- [4] Strona internetowa Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska (<http://natura2000.gdos.gov.pl/natura2000>)

12. ZAŁĄCZNIKI

Załącznik nr 1 – Strategiczna ocena oddziaływania na Obszary Natura 2000 dla Programu zagospodarowania turystycznego szlaku kajakowego Baryczy, Via Naturae, Wrocław 2011

Załącznik nr 2 – Program zagospodarowania turystycznego szlaku kajakowego Baryczy, WBU, Wrocław 2010

Prognoza oddziaływania na
Obszary Natura 2000 oraz na
chronione gatunki roślin i
zwierząt dla

PROGRAM

ZAGOSPODAROWANIA

TURYSTYCZNEGO SZLAKU

KAJAKOWEGO BARYCZY

Agata Kowalska „Via Naturae”

Wrocław, 2012 r.

ZLECENIODAWCA

Wojewódzkie Biuro Urbanistyczne we Wrocławiu

WYKONAWCA

Agata Kowalska „Via Naturae”

ul Włodkowica 5 Wrocław

AUTORZY

KRZYSZTOF ŚWIERKOSZ

KAMIL STRUŚ

REMIGIUSZ PIELECH

Spis treści

1.	Streszczenie w języku niespecjalistycznym	7
2.	Cel i zakres opracowania	11
3.	Podstawy prawne oceny.....	11
3.1.	W zakresie prawa europejskiego	11
3.2.	W zakresie prawa krajowego	12
3.2.1.	Ustawy	12
3.2.2.	Rozporządzenia i zarządzenia	12
4.	Potencjalne oddziaływania programu na obszary chronione.....	13
5.	Metodyka oceny	14
5.1.	Dokumentacja i wybór obszarów narażonych	14
5.2.	Metodyka prac terenowych	15
5.2.1.	Siedliska przyrodnicze	15
5.2.2.	Ornitofauna	16
5.2.3.	Bezkregowce.....	16
5.2.4.	Płazy i gady	17
5.2.5.	Ssaki	17
5.3.	Ryby.....	17
6.	Obszary Natura 2000 znajdujące się w zasięgu potencjalnego oddziaływania programu	18
6.1.	Obszar PLH020041 „Ostoja nad Baryczą”	18
6.2.	Obszar PLB020001 „Dolina Baryczy”	20
6.3.	Obszar PLH020084 „Dolina Dolnej Baryczy”	21
6.4.	Obszar PLH 020018 „Łęgi Odrzańskie”	21
6.5.	Obszar PLB020008 „Łęgi Odrzańskie”	22
7.	Tereny najbardziej narażone na potencjalne oddziaływania programu.....	23
8.	Gatunki ptaków z zał. I Dyrektywy Ptasiej występujące na terenie obszarów „Dolina Baryczy” oraz „Łęgi Odrzańskie”	24
8.1.1.	A021 Bąk <i>Botaurus stellaris</i>	24
8.1.2.	A022 Bączek <i>Ixobrychus minutus</i>	25
8.1.3.	A030 Bocian czarny <i>Ciconia nigra</i>	26
8.1.4.	A031 Bocian biały <i>Ciconia ciconia</i>	27
8.1.5.	A038 Łabędź krzykliwy <i>Cygnus cygnus</i>	28
8.1.6.	A060 Podgorzałka <i>Aythya nyroca</i>	29
8.1.7.	A072 Trzmielojad <i>Pernis apivorus</i>	30
8.1.8.	A073 Kania czarna <i>Milvus migrans</i>	30
8.1.9.	A074 Kania ruda <i>Milvus milvus</i>	31
8.1.10.	A075 Bielik <i>Haliaeetus albicilla</i>	33
8.1.11.	A081 Błotniak stawowy <i>Circus aeruginosus</i>	34
8.1.12.	A119 Kropiatka <i>Porzana porzana</i>	35
8.1.13.	A120 Zielonka <i>Porzana parva</i>	36
8.1.14.	A122 Derkacz <i>Crex crex</i>	36
8.1.15.	A127 Żuraw <i>Grus grus</i>	37
8.1.16.	A151 Batalion <i>Philomachus pugnax</i>	38
8.1.17.	A193 Rybitwa rzeczna <i>Sterna hirundo</i>	39
8.1.18.	A196 Rybitwa białowąsa <i>Chlidonias hybrida</i>	40
8.1.19.	A197 Rybitwa czarna <i>Chlidonias niger</i>	41
8.1.20.	A229 Zimorodek <i>Alcedo atthis</i>	42

8.1.21.	A234 Dzięcioł zielonosiwy <i>Picus canus</i>	42
8.1.22.	A236 Dzięcioł czarny <i>Dryocopus maris</i>	43
8.1.23.	A238 Dzięcioł średni <i>Dendrocopos medius</i>	44
7.1.24.	A246 Lerka <i>Lullula arborea</i>	45
7.1.24.	A320 Muchotłówka mała <i>Ficedula parva</i>	45
7.1.25.	A321 Muchotłówka białoszyja <i>Ficedula albicollis</i>	46
7.1.25.	A338 Gąsiorek <i>Lanius collurio</i>	47
7.1.26.	A379 Ortolan <i>Emberiza hortulana</i>	48
8.2.	Regularnie występujące ptaki migrujące nie wymienione w zał. I DP	49
8.2.1.	A005 Perkoz dwuczuby <i>Podiceps cristatus</i>	49
8.2.2.	A006 Perkoz rdzawoszyi <i>Podiceps grisegena</i>	50
8.2.3.	A028 Czapla biała <i>Egretta alba</i>	51
8.2.4.	A028 Czapla siwa <i>Ardea cinerea</i>	51
8.2.5.	A036 Łabędź niemy <i>Cygnus olor</i>	52
8.2.6.	A039 Gęś zbożowa <i>Anser fabalis</i>	53
8.2.7.	A041 Gęś białoczelna <i>Anser albifrons</i>	54
8.2.8.	A043 Gęgawa <i>Anser anser</i>	55
8.2.9.	A051 Krakwa <i>Anas strepera</i>	56
8.2.1.	A052 Cyraneczka <i>Anas crecca</i>	57
8.2.2.	A053 Krzyżówka <i>Anas platyrhynchos</i>	58
8.2.3.	A055 Cyranka <i>Anas querquedula</i>	58
8.2.4.	A056 Płaskonos <i>Anas clypeata</i>	59
8.2.5.	A059 Głowienka <i>Aythya ferina</i>	60
8.2.6.	A061 Czernica <i>Aythya fuligula</i>	61
8.2.7.	A067 Gągoł <i>Bucephala clangula</i>	62
8.2.8.	A070 Nurogęś <i>Mergus merganser</i>	63
8.2.9.	A118 Wodnik <i>Rallus aquaticus</i>	63
8.2.10.	A125 Łyska <i>Fulica atra</i>	64
8.2.11.	A136 Sieweczka rzeczna <i>Charadrius dubius</i>	65
8.2.12.	A153 Kszyk <i>Gallinago Gallinago</i>	66
8.2.13.	A156 Rycyk <i>Limosa limosa</i>	67
8.2.14.	A165 Samotnik <i>Tringa ochropus</i>	68
8.2.15.	A179 Śmieszka <i>Larus ridibundus</i>	68
8.2.16.	A391 Kormoran <i>Phalacrocorax carbo</i>	69
8.3.	Zbiorcza matryca wpływu programu na przedmioty ochrony w obszarach OSO.	70
8.4.	Podsumowanie oddziaływań	72
9.	Siedliska przyrodnicze oraz gatunki zwierząt będące przedmiotami ochrony w obszarach Natura 2000 „Łęgi Odrzańskie”, „Ostoja nad Baryczą” i	72
9.1.	Gatunki zwierząt z załącznika II Dyrektywy 92/43/EEC	72
9.1.1.	1024 Nocek duży <i>Myotis myotis</i>	72
9.1.2.	1308 Mopek <i>Barbastella barbastellus</i>	73
9.1.3.	1355 Wydra <i>Lutra lutra</i>	74
9.1.4.	1337 Bóbr <i>Castor fiber</i>	74
9.1.5.	1166 Traszka grzebieniasta <i>Triturus cristatus</i>	75
9.1.6.	1188 Kumak nizinny <i>Bombina bombina</i>	76
9.1.7.	1096 Minóg strumieniowy <i>Lampetra planeri</i>	78
9.1.8.	1124 Kiełb białopłetwy <i>Gobio albipinnatus</i>	78
9.1.9.	1145 Piskorz <i>Misgurnus fossilis</i>	78

9.1.10.	1134 Różanka <i>Rhodeus sericeus amarus</i>	79
9.1.11.	1149 Koza <i>Cobitis taenia</i>	79
9.1.12.	1146 Koza złotawa <i>Sabanajewia aurata</i>	79
9.1.13.	1037 Trzepla zielona <i>Ophiogomphus cecilia</i>	80
9.1.14.	1052 Przeplatka maturna <i>Euphydryas maturna</i>	81
9.1.15.	1052 Przeplatka aurinia <i>Euphydryas aurinia</i>	81
9.1.16.	1059 Modraszek telejus <i>Maculinea teleius</i>	82
9.1.17.	1060 Czerwończyk nieparek <i>Lycaena dispar</i>	82
9.1.18.	1061 Modraszek nausitous <i>Maculinea nausithous</i>	83
9.1.19.	1074 Barczatka katax <i>Eriogaster catax</i>	84
9.1.20.	1088 Kozioróg dębosz <i>Cerambyx cerdo</i>	85
9.1.21.	1083 Jelonek rogacz <i>Lucanus cervus</i>	85
9.1.22.	1084 Pachnica dębowa <i>Osmoderma eremita</i>	86
9.2.	Siedliska przyrodnicze z załącznika I Dyrektywy 92/43/EEC	87
9.2.1.	2330 Wydmy śródlądowe z murawami napiaskowymi	87
9.2.2.	3130 Muliste dna zbiorników wodnych ze zbiorowiskami <i>Isoëto-Nanojuncetea</i>	87
9.2.3.	3150 Starorzeczka i inne naturalne zbiorniki eutroficzne	88
9.2.4.	3260 Nizinne i podgórskie rzeki ze zbiorowiskami włosieniczników	88
9.2.5.	3270 Zalewane, muliste brzegi rzek	89
9.2.6.	*6120 Suche, śródlądowe murawy napiaskowe (<i>Koelerion glaucae</i>)	89
9.2.7.	6410 Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe	90
9.2.8.	6430 Górskie i niżowe ziołorośla nadrzeczne	90
9.2.9.	6440 – łąki selernicowe (<i>Cnidion dubii</i>)	91
9.2.10.	6510 Niżowe i górskie łąki użytkowane ekstensywnie	91
9.2.11.	7140 Torfowiska przejściowe i trzęsawiska	92
9.2.12.	7230 Torfowiska alkaliczne	92
9.2.13.	9110 Kwaśne buczyny	93
9.2.14.	9130 Żyzne buczyny	93
9.2.15.	9170 Grąd środkowoeuropejski	94
9.2.16.	9190 Kwaśne dąbrowy śródlądowe	94
9.2.17.	*91E0 Lasy łęgowe i zarośla wierzbowe	95
9.2.18.	91F0 Łęgowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe	96
9.3.	Podsumowanie możliwych oddziaływań na przedmioty ochrony w obszarach Natura	97
9.4.	Działania minimalizujące ewentualne oddziaływania programu	97
10.	Możliwe oddziaływanie programu na gatunki objęte ochroną gatunkową i różnorodność biologiczną	98
10.1.	Rośliny naczyniowe	98
10.1.1.	Grążel żółty <i>Nuphar luteum</i>	98
10.2.	Owady	99
10.2.1.	Trzmiel kamiennik <i>Bombus lapidarius</i>	99
10.2.2.	Trzmiel ogrodowy <i>Bombus hortorum</i>	99
10.2.3.	Trzmiel rudny <i>Bombus pascuorum</i>	99
10.2.4.	Paź królowej <i>Papilio machaon</i>	99
10.2.5.	Mieniak tęczowiec <i>Apatura iris</i>	99
10.2.6.	Biegacz skórzasty <i>Carabus coriaceus</i>	99
10.2.7.	Biegacz zielonozłoty <i>Carabus auronitens</i>	100
10.3.	Płazy	100
10.3.1.	Traszka zwyczajna <i>Triturus vulgaris</i>	100
10.3.2.	Żaba jeziorkowa <i>Rana lessonae</i>	100

10.3.3.	Żaba wodna <i>Rana esculenta</i>	100
10.3.4.	Żaba trawna <i>Rana temporaria</i>	100
10.3.5.	Ropucha szara <i>Bufo bufo</i>	101
10.3.6.	Ropucha zielona <i>Bufo viridis</i>	101
10.4.	Gady	101
10.4.1.	Jaszczurka zwinka <i>Lacerta agilis</i>	101
10.4.2.	Padalec zwyczajny <i>Anguis fragilis</i>	101
10.4.3.	Zaskroniec zwyczajny <i>Natrix natrix</i>	101
10.4.4.	Żmija zygzakowata <i>Vipera berus</i>	102
10.5.	Ptaki	102
10.5.1.	Dziwonia <i>Carpodacus erythrinus</i>	102
10.5.2.	Kobuz <i>Falco subbuteo</i>	102
10.5.3.	Przepiórka <i>Coturnix coturnix</i>	102
10.5.4.	Turkawka <i>Streptopelia turtur</i>	102
10.6.	Ssaki	103
10.6.1.	Jeż wschodni <i>Erinaceus romanicus</i>	103
10.6.2.	Rzęsorek rzeczek <i>Neomys fodiens</i>	103
10.6.3.	Ryjówka aksamitna <i>Sorex araneus</i>	103
10.6.4.	Wiewiórka pospolita <i>Sciurus vulgaris</i>	103
10.6.5.	Gronostaj <i>Mustella erminea</i>	103
10.7.	Zagrożenie dla różnorodności biologicznej	104
11.	Realne oddziaływanie programu na obszary chronione	104
12.	Wpływy długofalowe lub skumulowane oraz możliwe zagrożenia dla integralności obszarów Natura 2000	105
13.	Podsumowanie	105
13.1.	Występowanie siedlisk i gatunków	105
13.2.	Możliwe zagrożenia	106
13.3.	Sposoby minimalizacji	106
14.	Literatura	108

1. Streszczenie w języku niespecjalistycznym

Celem opracowania jest prognoza oddziaływania na obszary Natura 2000 oraz na różnorodność biologiczną **PROGRAMU ZAGOSPODAROWANIA TURYSTYCZNEGO SZLAKU KAJAKOWEGO BARYCZY** przedstawionego przez Wojewódzkie Biuro Urbanistyczne w czerwcu 2010. Program zagospodarowania turystycznego szlaku kajakowego rzeki Baryczy będzie stanowił podstawę do koordynacji działań podejmowanych przez samorządy województw, samorządy lokalne i organizacje turystyczne na rzecz rozwoju turystyki wodnej oraz do ubiegania się o fundusze na rzecz zagospodarowania turystycznego.

W rozdziale 2 przedstawiono podstawy prawne opracowania, z przytoczeniem aktów prawnym mających zastosowanie w analizie. Krótko prześledzono także konsekwencje wynikające z przedstawionej prognozy, w przypadku gdyby wykazywała ona negatywne oddziaływanie na obszary Natura 2000.

W rozdziale 3 przedstawiono spis obszarów chronionych znajdujących się w zasięgu objętym oddziaływaniem programu oraz wymieniono możliwe zagrożenia dla obszarów Natura 2000 wynikające z jego realizacji. Do najważniejszych zaliczono:

- a) Płoszenie ptaków na etapie przygotowywania infrastruktury oraz w trakcie eksploatacji szlaku kajakowego;
- b) Ryzyko uszczuplenia lub całkowitego zniszczenia płatów siedlisk przyrodniczych lub siedlisk gatunków, szczególnie niszczenie mułowisk oraz szuwarów w związku z organizacją ruchu turystycznego i stałych miejsc postoju oraz usuwanie roślinności wodnej (w tym chronionych gatunków roślin typowych dla zbiorowisk ze związku *Potamion*) w celu udroźnienia szlaku i/lub ułatwienia dostępu do brzegu;
- c) Fragmentacja siedlisk przyrodniczych lub siedlisk gatunków;
- d) Synantropizacja, rozprzestrzenianie się obcych ekologicznie i geograficznie gatunków wzdłuż drogi (pogorszenie stanu sąsiadujących siedlisk przyrodniczych);
- e) Zanieczyszczenie ściekami bytowymi, detergentami i odpadkami otoczenia miejsc stałego przebywania oraz cieków, w tym doliny rzecznej;
- f) Konieczność wycinki drzew i krzewów stanowiących siedliska gatunków będących przedmiotami ochrony w obszarach Natura 2000;
- g) Penetracja pobliskich zbiorowisk leśnych (w tym siedliska 91E0 oraz 91F0) i niekontrolowane pozyskiwanie drewna.

W rozdziale 4 omówiono metodykę opracowania, zarówno wykorzystanie źródeł jak i określono sposób obszarów szczególnie narażonych na oddziaływanie programu, do których zaliczono przede wszystkim planowane Miejsca Obsługi Turystycznej, których posadowienie wiąże się z możliwością bezpośredniego niszczenia siedlisk przyrodniczych oraz siedlisk gatunków.

W rozdziale 5 opisano obszary Natura 2000 które mogą znaleźć się w zasięgu oddziaływania programu. Należą do nich **PLB 020001 DOLINA BARYCZY**, **PLH020041 OSTOJA NAD BARYCZĄ**, **PLH 020084 DOLINA DOLNEJ BARYCZY**, **PLH020018 ŁĘGI ODRZAŃSKIE** oraz **PLB0020008 ŁĘGI ODRZAŃSKIE**.

W rozdziale 6 wymieniono i krótko scharakteryzowano planowane w Programie Miejsca Obsługi Turystycznej, jako punkty szczególnie narażone na oddziaływanie programu.

W rozdziale 7 dokonano opisu gatunków ptaków stanowiących przedmioty ochrony w obszarach **PLB 020001 DOLINA BARYCZY** oraz **PLB0020008 ŁĘGI ODRZAŃSKIE**, każdorazowo odnosząc się do wyników inwentaryzacji terenowej w miejscach planowanych MOT. Pozwoliło to na określenie stopnia zagrożenia dla poszczególnych populacji.

W trakcie analizy materiałów i po dodatkowej weryfikacji terenowej wykazano, że jedynym punktem **nie wskazanym do realizacji w ramach analizowanego programu jest umiejscowienie rezerwowego MOT przy ujściu do Odry (proponowany MOT 6a), gdyż teren ten znajduje się w obrębie terytorium 1 pary bociana czarnego, 1 pary bielika, 1 pary błotniaka stawowego i 1 pary kani rudej oraz terytorium zimorodka**. Występują tu także płaty siedlisk 3270, które mogą zostać zniszczone podczas wykonywania prac związanych z MOT oraz szereg gatunków objętych ochroną gatunkową.

Dla pozostałych planowanych MOT, a także dla całości programu wykazano znikome oddziaływanie na ptaki będące przedmiotem ochrony w obu obszarach.

W rozdziale 8 dokonano analogicznego opisu dla siedlisk przyrodniczych oraz gatunków zwierząt będących przedmiotem ochrony w obszarach **PLH020041 OSTOJA NAD BARYCZĄ**, **PLH 020084 DOLINA DOLNEJ BARYCZY** oraz **PLH020018 ŁĘGI ODRZAŃSKIE**.

W otoczeniu badanych miejsc o szczególnej wrażliwości stwierdzono występowanie pojedynczych żerujących lub przemieszczających się wzdłuż doliny Baryczy osobników wydry oraz bobra. Na pojedynczych stanowiskach i w pojedynczych osobnikach stwierdzono występowanie kumaka nizinnego i trzepli zielonej. Nie stwierdzono aktualnych zagrożeń ze strony Programu dla zachowania w stanie nie pogorszonym populacji tych gatunków, sformułowano jednak zalecenia minimalizujące dla uniknięcia ewentualnych zniszczeń w ich siedliskach.

W przypadku siedlisk stwierdzono występowanie niewielkich płatów siedliska 3270 (w sąsiedztwie MOT 6 i 6a w obszarze Łęgi Odrzańskie), 6430 (na 4 stanowiskach), 91E0 (na dwóch stanowiskach) i 91F0 (na jednym stanowisku). Pojedyncze fragmenty Baryczy z czystą wodą i występowaniem gatunków wskaźnikowych z rodzaju rzęśl (*Callitriche* sp.) mogą być zaliczone do siedliska 3260.

W obrębie pozostałych Miejsc Obsługi Podróżnych, znajdują się żerowiska różnych gatunków ptaków i zwierząt oraz niewielkie fragmenty siedlisk przyrodniczych stanowiących przedmioty ochrony w obszarach Natura 2000, lecz planowana aktywność związana z realizacją programu nie niesie zagrożenia dla trwałości populacji lub stanu żerowisk tych gatunków.

Dokonano również analizy zagrożeń (rozdz. 8.3) oraz sposobów minimalizacji skutków programu (rozdz. 8.4), które potencjalnie mogą prowadzić do pogorszenia stanu siedlisk lub siedlisk gatunków.

Do najważniejszych zagrożeń zaliczono:

- zagrożeniem dla siedlisk leśnych (91E0 oraz 91F0) może być penetracja ich płatów i niekontrolowane pozyskiwanie drewna, jednak dotyczy ono minimalnej powierzchni siedliska w obszarze Natura 2000.
- istnieje możliwość zniszczenia niewielki fragmentów siedliska 6430 podczas wykonywania przystani kajakowych, zejść na brzeg, a także miejsc gdzie kajaki przenoszone będą przez jazy i przeszkody w nurcie, jednak zniszczenia te będą dotyczyły drobnych płatów siedliska o bardzo szerokim rozpowszechnieniu i szkody te nie będą znaczące dla zachowania siedliska w obszarze.
- zagrożeniem dla siedliska 3260, a także zamieszkujących ją organizmów zwierzęcych (w tym ryb i bezkręgowców będących przedmiotem ochrony) jest możliwość zanieczyszczenia ściekami pochodzenia bytowego oraz detergentami używanymi do mycia naczyń i kąpiele.

W celu **minimalizacji** możliwych oddziaływań programu zaleca się:

- w celu minimalizacji oddziaływania na **siedlisko 3270** należy zrezygnować z realizacji MOT 6a, natomiast przy MOT 6 zminimalizować straty w powierzchni siedliska podczas realizacji zadania.
- dla ochrony optymalnych stanowisk **chrząszczy ksylofagicznych** w przypadku konieczności wycięcia starych drzew, o średnicy powyżej 40 cm, szczególnie próchniejących, zamierających i dziuplastych, każdorazowo konieczna jest obecność specjalisty entomologa.
- dla ochrony optymalnych siedlisk **trzepli zielonej** oraz płatów **siedliska 6430** należy przy projektowaniu wejść i zejść ze szlaku minimalizować powierzchnię ziołorośli, drzew i krzewów podlegających wycinie do niezbędnego minimum.
- dla ochrony **siedliska 3260** należy:
 - - zorganizować miejsca składowania odpadków (kosze, kontenery etc.) i zapewnić ich regularny wywóz z Miejsc Obsługi Turystycznej;
 - - w miejscach przeznaczonych do biwakowania i postoju zorganizować toalety i zapewnić ich regularną obsługę oraz wymagany poziom sanitarny;
 - - w miejscach przeznaczonych do biwakowania i postoju ustawić tablice informacyjne zabraniające stosowania chemicznych środków czystości podczas kąpieli i mycia naczyń w rzece;
 - – konieczne jest uzupełnienie infrastruktury o miejsca z bieżącą wodą do mycia naczyń i natrysków;
 - - unikać niszczenia roślinności przybrzeżnej oraz wodnej w celu ułatwienia dostępu do brzegu. Zapis ten dotyczy w szczególności czyszczenia koryta, a także usuwania szuwarów, ziołorośli i zarośli na przestrzeni większej, niż wymagana do wyjścia na brzeg i wniesienie kajaka;
 - - miejsca przeznaczone do biwakowania i postoju zorganizować tak, aby samochody transportujące kajaki i bagaże nie mogły dojechać do koryta na odległość mniejszą niż 15-20 m.
- Dla ochrony siedlisk 91E0 oraz 91F0 należy
 - - w miejscach przeznaczonych do biwakowania i postoju wyznaczyć i zbudować paleniska. Aby zapobiec penetrowaniu i dewastowaniu okolicznych lasów, zapewnić stały dowóz porąbanego drewna na pola biwakowe. Działalność taka może być np. finansowana z wprowadzenia niewielkich opłat za biwakowanie w wyznaczonych miejscach lub dzięki współpracy z lokalnym gospodarstwem leśnym. Takie rozwiązania sprawdzają się w szlakach wodnych udostępnionych na terenie obszarów chronionych (np. Drawieński Park Narodowy).

W rozdziale 9 opisano gatunki chronione nie będące przedmiotem ochrony obszarach Natura 2000 (w tym gatunki ptaków wyszczególnione w Załączniku I Dyrektywy Ptasiej, lecz nie wymienione w SDF lub wymienione z kategorią D), odnalezione w miejscach planowanych MOT oraz określono zagrożenia dla zachowania ich populacji i ewentualne środki minimalizujące.

Stwierdzono że dla ochrony innych elementów różnorodności biologicznej (ptaki bezkręgowce) należy ograniczyć wycinki drzew i krzewów do niezbędnego minimum i wykonywać wyłącznie poza sezonem lęgowym (między 15 sierpnia a 15 marca).

W rozdziale 10 odniesiono się do ewentualności wystąpienia wpływów skumulowanych, długofalowych lub też do możliwości naruszenia integralności obszarów Natura 2000. Z uwagi na kwalifikowany charakter

turystyki kajakowej wiążącej się z niewielką liczebnością oraz niską uciążliwością dla środowiska przyrodniczego możliwość wystąpienia takich wpływów uznano za wykluczoną.

Podsumowując – analizowany PROGRAMU ZAGOSPODAROWANIA TURYSTYCZNEGO SZLAKU KAJAKOWEGO BARYCZY **nie powoduje znacząco negatywnych skutków dla przedmiotów ochrony w obszarach Natura 2000 pozostających pod jego oddziaływaniem, pod warunkiem konsekwentnego stosowania opisanych w niniejszym opracowaniu środków minimalizujących.**

Wprost przeciwnie – dzięki uporządkowaniu już występującego ruchu turystycznego, co spowoduje mniejsze niż obecnie zagrożenie zanieczyszczeniami i penetracją środowiska, poprzez wyznaczenie określonych punktów, w których ruch ten będzie mógł się koncentrować, wyposażonych w niezbędną infrastrukturę sanitarną oraz miejsca noclegowe – **Program posiada pozytywne skutki dla ochrony środowiska przyrodniczego.**

2. Cel i zakres opracowania

Celem opracowania jest prognoza oddziaływania na obszary Natura 2000 oraz na różnorodność biologiczną **PROGRAMU ZAGOSPODAROWANIA TURYSTYCZNEGO SZLAKU KAJAKOWEGO BARYCZY** przedstawionego przez Wojewódzkie Biuro Urbanistyczne w czerwcu 2010.

Program zagospodarowania turystycznego szlaku kajakowego rzeki Baryczy będzie stanowił podstawę do koordynacji działań podejmowanych przez samorządy województw, samorządy lokalne i organizacje turystyczne na rzecz rozwoju turystyki wodnej oraz do ubiegania się o fundusze na rzecz zagospodarowania turystycznego.

Projekt obejmuje następujący zakres zagadnień:

- charakterystykę obszaru opracowania, na którą składają się opisy: szlaku kajakowego, stanu czystości wody i głównych źródeł zanieczyszczeń, zagrożenia powodziowego, atrakcji przyrodniczych i kulturowych, infrastruktury turystycznej, dostępności komunikacyjnej, terenów przeznaczonych na cele turystyki w gminnych dokumentach planistycznych,
- analizę SWOT, sporządzoną w trakcie warsztatów z udziałem przedstawicieli zainteresowanych jednostek (gminy, inspektoraty DZMiUW, organizacje turystyczne)
- propozycję lokalizacji miejsc obsługi turystycznej (MOT) i podziału szlaku na jednodniowe odcinki spływu,
- karty informacyjne odcinków szlaku kajakowego, na które składa się wykaz oraz opis przeszkód i charakterystycznych miejsc na szlaku, proponowany wykaz zadań inwestycyjnych służących turystycznemu wykorzystaniu Baryczy,
- zbiorczy wykaz zadań, w ramach którego zaproponowane zostały cztery kategorie zadań: inwestycyjne, związane z organizacją szlaku kajakowego, własne gmin z zakresu planowania przestrzennego, zadania w zakresie poprawy stanu czystości wód rzeki Baryczy oraz inne działania, mające na celu wykorzystanie i rozpropagowanie potencjału turystycznego doliny Baryczy i rozwijanie sieci współpracy.

3. Podstawy prawne oceny

Podstawy prawne niniejszej oceny stanowią następujące akty prawne:

3.1. W zakresie prawa europejskiego

DYREKTYWA RADY 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 roku *w sprawie ochrony siedlisk naturalnych oraz dzikiej fauny i flory;*

DYREKTYWA 2001/42/WE PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY z dnia 27 czerwca 2001 r. *w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko;*

DYREKTYWA 2004/35/WE PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY z dnia 21 kwietnia 2004 r. *w sprawie odpowiedzialności za środowisko w odniesieniu do zapobiegania i zaradzania szkodom wyrządzonym środowisku naturalnemu.*

DYREKTYWA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY 2009/147/WE z dnia 30 listopada 2009 r. *w sprawie ochrony dzikiego ptactwa.* Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej L. 20/7 z dnia 26.01.2010.

Opracowanie wykonane jest zgodnie z zasadą ostrożności wyrażoną w :

COMMISSION OF THE EUROPEAN COMMUNITIES. 2002. *Communication from the Commission on the precautionary principle*. Brussels 02.02.2000. Com (1) 2000.

Spis obszarów Natura 2000 uznanych przez Komisję Europejską za Sites of Community Interest zatwierdzony został (stan na 10.08.2011) trzech Decyzjami Komisji Europejskiej:

- DECYZJA KOMISJI z dnia 13 listopada 2007 r. *przyjmująca, na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG, pierwszy zaktualizowany wykaz terenów mających znaczenie dla Wspólnoty, składających się na kontynentalny region biogeograficzny* (notyfikowana jako dokument nr C(2007) 5403). Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej L 12/383 z dn. 15.01.2008.
- DECYZJA KOMISJI z dnia 12 grudnia 2008 r. *przyjmująca na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG drugi zaktualizowany wykaz terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny* (notyfikowana jako dokument nr C(2008) 8039). Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej L 43/63 z dnia 13.02.2009.
- DECYZJA KOMISJI z dnia 11 stycznia 2011 *przyjmująca na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG czwarty zaktualizowany wykaz terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny* (notyfikowana jako dokument nr C(2010) 9669). Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej L 33/146 z dnia 8.02.2011.

3.2. W zakresie prawa krajowego

3.2.1. Ustawy

USTAWA Z DNIA 16 KWIETNIA 2004 r. *o ochronie przyrody* Dz. U. z 2004 r. Nr 92, poz. 880 z późniejszymi zmianami tekst jednolity na 1.08.2005, z uwzględnieniem zmian wniesionych ustawami zm. Prawo Ochrony Środowiska z 18.05.2005 i Prawo Wodne z 3.06.2005 (z późniejszymi zmianami).

USTAWA Z DNIA 3 PAŹDZIERNIKA 2008 r. *o zmianie ustawy o ochronie przyrody oraz niektórych innych ustaw*. Dz. U. Nr 201, poz. 1237 (z późniejszymi zmianami).

USTAWA Z DNIA 3 PAŹDZIERNIKA 2008 r. *o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko*. Dz. U. Nr. 199, poz. 1227 (z późniejszymi zmianami).

3.2.2. Rozporządzenia i zarządzenia

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ŚRODOWISKA z dnia 9 lipca 2004 r. *w sprawie gatunków dziko występujących grzybów objętych ochroną* Dz. U. Nr 168, poz. 1765.

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ŚRODOWISKA z dnia 13 kwietnia 2010 r. *w sprawie siedlisk przyrodniczych oraz gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty, a także kryteriów wyboru obszarów kwalifikujących się do uznania lub wyznaczenia jako obszary Natura 2000*. Dz. U z 2010 r. Nr 77, poz. 510.

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ŚRODOWISKA z dnia 12 października 2010 r. *w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt* Dz. U. Nr 237, poz. 1419.

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ŚRODOWISKA z dnia 12 stycznia 2011 r. *w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000* Dz. U. Nr 25, poz. 133¹.

¹ Ostatnie Rozporządzenie poprzedzone zostało trzema wcześniejszymi:

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ŚRODOWISKA z dnia 21 lipca 2004 r. *w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000* Dz. U. Nr 229, poz. 2313.

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ŚRODOWISKA z dnia 5 września 2007 r. *zmieniające rozporządzenie w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000* Dz. U. Nr 179, poz. 1275.

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ŚRODOWISKA z dnia 27 października 2008 r. *zmieniające rozporządzenie w*

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ŚRODOWISKA z dnia 5 stycznia 2012 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin Dz. U. 2012, poz. 81.

ZARZĄDZENIE REGIONALNEGO DYREKTORA OCHRONY ŚRODOWISKA we Wrocławiu nr 9 z dnia 8 stycznia 2011 w sprawie rezerwatu przyrody „Olszyny Niezgodzkie” (Dz. U. Woj. Dol. Z dnia 7 lutego 2011 r. Nr 28 poz. 353.

ZARZĄDZENIE REGIONALNEGO DYREKTORA OCHRONY ŚRODOWISKA we Wrocławiu nr 10 z dnia 28 stycznia w sprawie rezerwatu przyrody „Radziądz” (Dz. U. Woj. Dol. Z dnia 7 lutego 2011 r. Nr 28 poz. 354.

Podstawowy obowiązek sporządzenia strategicznej oceny wynika z Ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. Nr. 199, poz. 1227).

W art. 46 zostały sprecyzowane rodzaje dokumentów, wymagające tejże oceny:

„Przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko wymagają projekty:

- 1) koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju, studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, planów zagospodarowania przestrzennego oraz strategii rozwoju regionalnego;
- 2) polityk, strategii, planów lub programów w dziedzinie przemysłu, energetyki, transportu, telekomunikacji, gospodarki wodnej, gospodarki odpadami, leśnictwa, rolnictwa, rybołówstwa, turystyki i wykorzystywania terenu, opracowywanych lub przyjmowanych przez organy administracji, wyznaczających ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko...”

Ponadto wg art. 46 ust. 3, ocena strategiczna powinna być wykonana dla tych projektów polityk, strategii, planów i programów, które nie zostały wymienione w ust. 1 i 2, jednakże w przypadku których istnieje ryzyko wystąpienia znaczącego oddziaływania na obszar Natura 2000 jeżeli nie są one bezpośrednio związane z ochroną obszaru Natura 2000 lub nie wynikają z tej ochrony.

W przypadku, gdy organ opracowujący projekt dokumentu, inny niż wymieniony w art. 46, stwierdzi, że zawiera on ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć, mogących znacząco oddziaływać na środowisko, wykonanie oceny strategicznej jest również konieczne, o czym mówi art. 47. Warto jest podkreślić, że zgodnie z art. 50, przeprowadzenia oceny strategicznej wymagają także zmiany przyjęte w dokumentach, o których mowa w art. 46 i 47.

Odstąpienie od przeprowadzenia strategicznej oceny jest możliwe tylko w przypadku projektów dokumentów, wprowadzających niewielkie modyfikacje do już przyjętych dokumentów oraz projektów dokumentów, dotyczących obszarów w granicach jednej gminy, jeżeli realizacja postanowień w nich zawartych, nie spowoduje znaczącego oddziaływania na środowisko (art. 48 ust. 1 i 2).

Organ opracowujący projekt dokumentu, o którym mowa w art. 46 i 47, sporządza prognozę oddziaływania na środowisko (art. 51). Zgodnie z art. 52 ust. 1 informacje w niej zawarte powinny być dostosowane do „...zawartości i stopnia szczegółowości projektowanego dokumentu oraz etapu przyjęcia tego dokumentu w procesie opracowywania projektów dokumentów powiązanych z tym dokumentem...”.

Zgodnie z art. 55 ust. 2, jeżeli z przeprowadzonej strategicznej oceny wynika, że projekt dokumentu może znacząco, negatywnie oddziaływać na obszary Natura 2000 i nie zachodzą przesłanki, o których mowa w art. 34 Ustawy o ochronie przyrody (Dz. U. z 2004 r. Nr 92, poz. 880), nie może on zostać przyjęty.

4. Potencjalne oddziaływania programu na obszary chronione

Szlak kajakowy Baryczy przebiega przez tereny o szczególnej roli w skali kraju, z których część objęta została prawnymi formami ochrony przyrody. Należą do nich:

- Park Krajobrazowy „Dolina Baryczy”,
- Obszary Chronionego Krajobrazu: „Dolina Baryczy”, „Wzgórza Ostrzeszowskie i Kotlina Odolanowska”, „Krzywińsko-Osiecki Obszar Chronionego Krajobrazu”,
- Obszary Specjalnej Ochrony Natura 2000: „Dolina Baryczy”, „Łęgi Odrzańskie”,
- Specjalne Obszary Ochrony Natura 2000: „Ostoja nad Baryczą”, „Dolina Dolnej Baryczy” „Łęgi Odrzańskie”,
- Rezerваты przyrody: „Stawy Milickie”, „Olszyny Niezgodzkie”, „Radziądz”.

Turystyka kajakowa należy do turystyki kwalifikowanej i charakteryzuje się niską uciążliwością dla środowiska przyrodniczego.

Do potencjalnych oddziaływań Programu jakie należy rozpatrzyć należą:

- Płoszenie ptaków na etapie przygotowywania infrastruktury oraz w trakcie eksploatacji szlaku kajakowego;
- Ryzyko uszczuplenia lub całkowitego zniszczenia płatów siedlisk przyrodniczych lub siedlisk gatunków, szczególnie niszczenie mułowisk oraz szuwarów w związku z organizacją ruchu turystycznego i stałych miejsc postoju oraz usuwanie roślinności wodnej (w tym chronionych gatunków roślin typowych dla zbiorowisk ze związku *Potamion*) w celu udrożnienia szlaku i/lub ułatwienia dostępu do brzegu;
- Fragmentacja siedlisk przyrodniczych lub siedlisk gatunków;
- Synantropizacja, rozprzestrzenianie się obcych ekologicznie i geograficznie gatunków wzdłuż drogi kajakowej i w sąsiedztwie MOT (pogorszenie stanu sąsiadujących siedlisk przyrodniczych);
- Zanieczyszczenie ściekami bytowymi, detergentami i odpadkami otoczenia miejsc stałego przebywania oraz cieków, w tym doliny rzecznej;
- Konieczność wycinki drzew i krzewów stanowiących siedliska gatunków będących przedmiotami ochrony w obszarach Natura 2000;
- Penetracja pobliskich zbiorowisk leśnych (w tym siedliska 91E0 oraz 91F0) i niekontrolowane pozyskiwanie drewna.

5. Metodyka oceny

5.1. Dokumentacja i wybór obszarów narażonych

Z uwagi na złożoność analizowanego programu i długość planowanego szlaku kajakowego nie było możliwe objęcie szczegółowymi badaniami całej długości doliny Baryczy objętej programem. Wykorzystano więc dane zebrane w opracowaniach publikowanych i niepublikowanych takich jak:

ANIOŁ-KWIATKOWSKA J., BERDOWSKI W., KOŁA W., KWIATKOWSKI P., MACICKA T., PANEK E., PENDER K., WERETELNIK E., WILCZYŃSKA W. Charakterystyka botaniczna rezerwatu ornitologicznego „Stawy Milickie”. ; Prace Bot. LXII: 199 -233;

JANKOWSKI W. (red.) 2010. Plan Ochrony rezerwatu Stawy Milickie. Fulicja – Jankowski Wojciech, Wrocław, mscr.

KOŁA W. Flora rezerwatu „Radziądz” w Kotlinie Żmigrodzkiej.; Prace Bot. LXII: 191 - 197;

MACICKA - PAWLIK T. Stosunki florystyczno – fitosocjologiczne rezerwatu „Radziądz” na tle zachodzących zmian antropogenicznych.; Acta Univ. Wratisl. No 2264. Prace Bot. LXXVIII: 51 - 74;

PRACA ZBIOROWA. 2005. Program Ochrony dla obszaru OSO Dolina Baryczy i SOO „Ostoja nad Baryczą”. Ministerstwo Środowiska. Projekt PHARE PL0105.02 „Wdrażanie europejskiej sieci ekologicznej Natura 2000 na terenie Polski”, zadanie: „Opracowanie planów ochrony dla wybranych pilotażowych obszarów

zgłoszonych do sieci Natura 2000" (zgodnie z umową 74e/og/Phare PL/IB/2001/EN/02/03 z dnia 6 października 2003 roku).

- RANOSZEK E., RANOSZEK W. Park Krajobrazowy „Dolina Baryczy”. ; Przewodnik przyrodniczy. Wydawnictwo Gottwald, Milicz;
- ŚWIERKOSZ K. 2004. Leśne siedliska przyrodnicze w ostoi „Dolina Baryczy” – rozmieszczenie, zagrożenia i zalecenia ochronne. w: *Program Ochrony Ostoi Natura 2000 „Ostoja w Dolinie Baryczy”*. IUCN Poland - AGROTEC, Warszawa. pp. 16+ 1 table.
- ŚWIERKOSZ K. 2006. Rozmieszczenie siedlisk przyrodniczych i gatunków zwierząt w obszarze Dolina Baryczy ze szczególnym uwzględnieniem otoczenia linii kolejowej E-59. Instytut Ochrony Środowiska PAN w Warszawie.
- ŚWIERKOSZ K., DAJDOK Z., KĄCKI Z., KRUKOWSKI M., SMO CZYK M., SZCZĘŚNIAK E., PIELECH R., POTOCKA J., RECZYŃSKA K., MALICKI M., PENDER K., BENA W., SZLACHETKO A., RUDY M., NARKIEWICZ Cz. 2006. Opracowanie rozmieszczenia siedlisk przyrodniczych Natura 2000 w 44 proponowanych Specjalnych Obszarach Ochrony na terenie województwa dolnośląskiego - raport zbiorczy. Instytut Ochrony Środowiska PAN w Warszawie.
- ŚWIERKOSZ K., RECZYŃSKA K., HADRYŚ M, JASKIEWICZ M., LEWANDOWSKI W. KISIEL P. 2007 Aneks do raportu oddziaływania na środowisko budowy drogi ekspresowej S5 odcinek Żmigród – Korzeńsko w aspekcie oddziaływania na obszary Natura 2000 Agata Kowalska *Via Naturae* - Euroekspert, Wrocław-Chorzów, maj 2007. Mscr. Pp. 144.
- ŚWIERKOSZ K., RECZYŃSKA K., HADRYŚ M, JASKIEWICZ M., LEWANDOWSKI W. KISIEL P. 2007 Aneks do raportu oddziaływania na środowisko budowy drogi ekspresowej S5 odcinek Żmigród – Korzeńsko w aspekcie oddziaływania na obszary Natura 2000 Agata Kowalska *Via Naturae* - Euroekspert, Wrocław-Chorzów, maj 2007. Mscr. Pp. 144.
- PRACA ZBIOROWA. 2008. Ocena oddziaływania na środowisko stopnia wodnego Malczyce. (materiały robocze z przygotowywanej oceny).
- PRACA ZBIOROWA. 2008. Założenia dla planu ochrony obszarów Natura 2000 Łęgi Odrzańskie”. WWF Polska (materiały robocze z programu).

Na podstawie przeglądu literatury i założeń co do oddziaływania programu na przedmioty ochrony w obszarach Natura 2000 wytypowano lokalizacje o możliwie konfliktowym charakterze i w punktach tych przeprowadzono dodatkowe inwentaryzacje przyrodnicze w zakresie siedlisk przyrodniczych, gatunków roślin oraz rzadkich i chronionych gatunków fauny, ze szczególnym uwzględnieniem przedmiotów ochrony.

Inwentaryzacje przeprowadzone były w okresie od maja do sierpnia 2011, stąd też przedstawiają aktualny stan rozmieszczenia siedlisk oraz siedlisk gatunków objętych potencjalnym wpływem programu.

5.2. Metodyka prac terenowych

5.2.1. Siedliska przyrodnicze

Prace rozpoczęto od poszukiwania dostępnych informacji o występowaniu gatunków roślin i siedlisk z II Załącznika Dyrektywy siedliskowej. Wykorzystano zarówno publikowane prace naukowe, jak i opracowania aplikacyjne, w tym inwentaryzacje przyrodnicze gmin, dokumentację obszarów chronionych etc.. Następnie w oparciu mapę topograficzną i znajomość przyrodniczych uwarunkowań obszaru wyznaczono miejsca potencjalnego występowania poszukiwanych siedlisk i gatunków.

Badania terenowe prowadzone były w okresie od maja do sierpnia 2011 roku. Z uwagi na łatwość identyfikacji siedlisk nie uzależnioną od pory fenologicznej każde z mapowań prowadzono jednorazowo na obiekcie, równoległe z prowadzeniem waloryzacji ornitologicznych.

Terminy prowadzonych badań to 19.05.2011 r., 26.05.2011 r., 03.06.2011 r., 08.06.2011 r., 16.06.2011 r., 27.06.2011 r., 05.07.2011. Przy identyfikacji siedlisk wykorzystano ich ujęcie zgodne z „Poradnikami ochrony siedlisk i gatunków Natura 2000”.

5.2.2. Ornitofauna

Inwentaryzację terenową awifauny przeprowadzono w sezonie lęgowym 2011, w okresie od początku maja do połowy lipca. Polegała ona na penetracji obszarów szczególnie narażonych na oddziaływanie programu. Podczas wizyt w terenie notowano wszystkie gatunki rzadkie, a także ptaki średnio liczne, zamieszkujące i waloryzujące cenne i ginące siedliska przyrodnicze (np. potrzos lub trzcinniczek – gatunki siedlisk wodnych i podmokłych). Odnotowywano wszystkie gatunki z I Załącznika Dyrektywy Rady 2009/147/WE (Dyrektywy Ptasiej). Za stanowisko lęgowe danego gatunku uznawano miejsce, w którym stwierdzano bezpośrednio lub pośrednio dowody lęgu (czynne gniazdo, ptak z pokarmem, toki, zaniepokojenie, śpiew etc.) lub co najmniej dwukrotnie obserwowano dorosłe ptaki. Za istotne żerowisko danego gatunku uznawano miejsce, gdzie w odpowiednim środowisku co najmniej dwukrotnie stwierdzono żerujące osobniki.

Terminy przeprowadzonych kontroli: 06.05.2011 r., 14.05.2011 r., 19.05.2011 r., 26.05.2011 r., 03.06.2011 r., 08.06.2011 r., 16.06.2011 r., 27.06.2011 r., 05.07.2011. 12.07.2011 r.

5.2.3. Bezkręgowce

Gatunki, podlegające opracowaniu wytypowano na podstawie rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 28 września 2004 r. w sprawie gatunków dziko występujących zwierząt objętych ochroną, dla których nie stosuje się określonych w § 8 ww. rozporządzenia odstępstw od zakazów, rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 13 kwietnia 2010 w sprawie siedlisk przyrodniczych oraz gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty, a także kryteriów wyboru obszarów kwalifikujących się do uznania lub wyznaczenia jako obszary Natura 2000 oraz zamieszczonych w zał. II i IV Dyrektywy 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992r. w sprawie ochrony siedlisk naturalnych oraz dzikiej fauny i flory, zmienionej dyrektywą 97/62/EWG. Inwentaryzacja obejmowała obszar planowany bezpośrednio pod planowane miejsca obsługi ruchu turystycznego, w promieniu do 250 metrów. Badania ze względu na aktywność owadów prowadzono w dni słoneczne i o wysokiej temperaturze, szczególnie w maju i czerwcu 2011r, natomiast drzewa zasiedlone przez podlegające ochronie chrząszcze oraz siedliska barczatki kataks wyszukiwano przez cały okres rozwoju owadów, aż do sierpnia 2011.

Motyli wytypowanych do inwentaryzacji szukano w oparciu o wcześniej wykryte stanowiska roślin żywicielskich poszczególnych gatunków. Następnie sprawdzano takie miejsca w okresie pojawu owadów dorosłych bądź gąsienic – w zależności od charakteru gatunku i stopnia wykrywalności poszczególnych stadiów rozwojowych. W przypadku trzech gatunków (modraszek telejus *Phengaris teleius*, modraszek nauistous *Phengaris nausithous* oraz czerwonończyk nieparek *Lycaena dispar*, typowano także potencjalne stanowiska na podstawie występowania roślin żywicielskich.

W przypadku kozioroga dębosza za główną metodę inwentaryzacyjną przyjęto wyszukiwanie śladów żerowania jego larw na pniach i konarach drzew. Metoda ta pozwala na szybką i łatwą lokalizację drzew zasiedlonych przez tego chrząszcza, szczególnie w przypadku drzew zasiedlonych od dłuższego czasu.

W odróżnieniu od kozioroga wykrywalność drzew zasiedlonych przez pachnicę może być znacznie niższa, z uwagi na fakt, że gatunek ten większość życia spędza ukryty w dziuplach drzew. Podstawową metodą inwentaryzacji była kontrola dziupli drzew pod kątem występowania gatunku. Podczas kontroli pobierano z nich próbki murszu, które następnie przeglądane były w poszukiwaniu owadów bądź ich pozostałości. Jako kryterium zasiedlenia drzew przyjęto obecność w dziupli zarówno żywych jak i martwych osobników (imago lub larwy), kokolitów i rozmaitych pozostałości sugerujących obecność gatunku (odchody, szczątki owadów i kokolitów).

W stosunku do wałek skupiono się wyłącznie na poszukiwaniach owadów dorosłych w odpowiednim okresie fenologicznym, po wcześniejszym wytypowaniu potencjalnych siedlisk rozrodczych dla danego gatunku.

Terminy przeprowadzonych kontroli: 06.05.2011 r., 14.05.2011 r., 19.05.2011 r., 26.05.2011 r., 03.06.2011 r., 08.06.2011 r., 16.06.2011 r., 27.06.2011 r., 05.07.2011. 12.07.2011 r.

5.2.4. Płazy i gady

Stwierdzenia gatunków dokonywano metodą nasłuchową, jak i poprzez wyszukiwanie osobników dorosłych, złożonych jaj i skrzeku. Na podstawie wydawanych głosów przez samce płazów bezogonowych starano się oszacować liczebność osobników godujących w poszczególnych zbiornikach. Nasłuchów dokonywano zarówno w dzień, jak i w nocy. W celu określenia szlaków migracji płazów oraz miejsc żerowiskowych poszukiwano martwych osobników na drogach dojazdowych w pobliżu lokalizacji przyszłej inwestycji, a także w dogodnych siedliskach poza zbiornikami wodnymi (łąki, lasy). Wizji terenowych dokonano kilkukrotnie w okresie od początku maja do połowy lipca 2011 r., zarówno w dzień jak i w nocy, by uzyskać dane o wszystkich gatunkach płazów występujących na badanym obszarze.

Terminy przeprowadzonych kontroli: 06.05.2011 r., 14.05.2011 r., 19.05.2011 r., 26.05.2011 r., 03.06.2011 r., 08.06.2011 r., 16.06.2011 r., 27.06.2011 r., 05.07.2011. 12.07.2011 r.

5.2.5. Ssaki

Ustalenie znaczenia dla nietoperzy rozpoczęto od wytypowania potencjalnych obszarów (obiektów) mogących mieć znaczenie dla trwałości populacji tych ssaków w tym rejonie. Inwentaryzacja potencjalnych siedlisk obejmowała teren w pasie 200 m od terenów uznanych za szczególnie narażone na oddziaływanie programu.. Sprawdzono czy w sąsiedztwie nie znajdują się wartościowe obszary leśne, stare zadrzewienia i szpalery drzew. Są to siedliska stanowiące potencjalne miejsca rozrodu oraz ważne żerowiska. Środowiska otwarte zostały pominięte ze względu na niewielkie znaczenie jako żerowiska.

Dla pozostałych gatunków ssaków stosowano metody poszukiwania tropów i odchodów (gatunki drapieżne) oraz zgryzów, tropów, nor ziemnych i konstrukcji (bóbr).

Terminy przeprowadzonych kontroli: 06.05.2011 r., 14.05.2011 r., 19.05.2011 r., 26.05.2011 r., 03.06.2011 r., 08.06.2011 r., 16.06.2011 r., 27.06.2011 r., 05.07.2011. 12.07.2011 r.

5.3. Ryby

Z uwagi na dobry stan rozpoznania ichtiologicznego wód rzeki Baryczy w ocenie wpływu na gatunki ryb i ich siedliska oparto się na danych literaturowych, w szczególności na nie publikowanym opracowaniu wykonanym w ramach projektu PHARE EuropeAid/116072/D/SV/PL *Network within Twinning project PL/IB/2001/EN/02 Elaboration of Management Plans for selected sites proposed for Natura 2000*, wykonywanym przez AGROTEC S.A. dla Ministerstwa Środowiska.

Prowadzone w latach późniejszych wyrywkowe kontrole poszczególnych stanowisk nie wykazały odstępstw od rozmieszczenia kluczowych stanowisk i siedlisk gatunków ryb będących przedmiotami ochrony, dlatego też nie wykonywania powtórnej i kosztownej ich inwentaryzacji nie uznano za uzasadnione w ramach niniejszego zadania..

6. Obszary Natura 2000 znajdujące się w zasięgu potencjalnego oddziaływania programu

6.1. Obszar PLH020041 „Ostoja nad Baryczą”

Projektowany SOO „Ostoja nad Baryczą” obejmuje obszar 86 835 ha (67 270 w woj. dolnośląskim i 19 580 ha w woj. wielkopolskim), o długości granic 281,6 km (wg Plan Ochrony...2004). Współrzędne geograficzne centrum obszaru to 17°12'44" E i 51°30'38" N. Droga ekspresowa S5 wkracza w obszar na wysokości Żmigrodu

Obszar leży w województwie dolnośląskim obejmując zasięgiem powiat Milicki (gminy: Krośnice, Milicz, Cieszków); powiat Trzebnicki (gminy Prusice, Trzebnica, Żmigród), powiat Oleśnicki (gmina Twardogóra) oraz w województwie wielkopolskim (Powiat Ostrowski, gminy Odolanów, Przygodzice, Sośnie)

Obszar jest objęty nadzorem Dolnośląskiego Zarządu Melioracji i Urządzeń Wodnych oraz jego wielkopolskiego odpowiednika (część wschodnia). Leży na obszarze Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej we Wrocławiu, choć na tym terenie nie ma cieków i obiektów podlegających nadzorowi RZGW. Lasy na terenie obszaru podlegają Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych we Wrocławiu, nadleśnictwom Żmigród, Milicz i Oleśnica oraz RDLP w Poznaniu - nadleśnictwom Antonin oraz Krotoszyn (drobny, bezleśny fragment).

Obszar obejmuje bagniste obniżenie doliny Baryczy i jej dopływów, która wyścielona jest utworami glacialnymi, fluwioglacialnymi i współczesnymi aluwiami rzeczny. W południowo-zachodniej części obszaru znajdują się zalesione morenowe Wzgórza Twardogórskie z najwyższym wzniesieniem - Wzgórzem Joanny (219 m n.p.m.), dominującym nad szeroką i płaską doliną Baryczy. Obszar obejmuje kompleks łąk zalewowych, stawów rybnych (z najbardziej znanymi Stawami Milickimi), pól uprawnych i rozległych terenów leśnych.

O specyfice terenu decyduje bogata sieć hydrograficzna z licznymi kanałami, naturalnymi i sztucznymi ciekami wodnymi, stawami i mokradłami. Lasy tworzą dwa większe kompleksy - Lasy Milickie na zachodzie i Lasy Ostrzeszowskie na wschodzie. W pobliżu cieków wodnych zachowały się cenne fragmenty łągów i olsów, a na wyżej położonych terenach - buczyny i grądy. Uboższe siedliska porastają bory.

Obszar jest ważny dla zachowania różnorodności biologicznej (14 rodzajów siedlisk z załącznika II Dyrektywy Siedliskowej i 13 gatunków z załącznika II), jeden z kluczowych dla obszarów nizinnych Polski pd.-zach. Dobrze wykształcone i zachowane zbiorowiska leśne zajmują prawie 4% całości obszaru, największe powierzchnie zajmują łągi jesionowo-olchowe (ponad 1000 ha, największe znane stanowisko w Polsce pd.-zach, kluczowe dla zachowania siedliska w skali całego regionu), grądy środkowopolskie (ponad 900 ha, z wieloma partiami starodrzewi powyżej 140 lat), kwaśne i żyzne buczyny (ponad 800 ha, część w wieku 140-160 lat) oraz łągi wiązowo-jesionowe (ponad 500 ha, w wielu miejscach odcięte od zalewów i grądowiejące). Występuje tu także cenny kompleks łąk kośnych, z których ponad 1300 ha zachowuje typowe cechy siedliska 6510, zaś niewielkie fragmenty zachowały cechy siedlisk wilgotnych młak nizinnych oraz łąk zmiennowilgotnych. Najcenniejszym typem siedliska są okresowo odłaniane, muliste dna stawów hodowlanych – występuje w nim szereg gatunków charakterystycznych dla zbiorowisk klasy *Isoeto-Nanojuncetea*, wśród nich gatunki wymierające w Polsce lub znane tylko z tego jednego stanowiska. Mniej ważne w skali regionalnej, lecz istotne lokalnie z uwagi na rzadkość i wypowość występowania są murawy napiaskowe i torfowiska przejściowe. Cały obszar znajduje się w zlewni Baryczy, rzeki nizinnej z wieloma dopływami, uregulowanej i przekształconej, zanieczyszczonej (III i non), lecz miejscami z szerokim międzywalem i zachowanymi, niewielkimi starorzeczami.

Na podkreślenie zasługuje bogata ichtiofauna z kozą złotawą *Sabanejewia aurata* (jedno z nielicznych w Polsce stanowisk).

Lista siedlisk przyrodniczych obejmuje:

- 2330 śródlądowe wydmy z murawami szczotlichowymi
- 3130 muliste dna zbiorników wodnych ze zbiorowiskami *Isoeto-Nanojuncetea*;
- 3150 starorzecza i inne naturalne, eutroficzne zbiorniki wodne;

- 3260 nizinne i podgórskie rzeki ze zbiorowiskami włosieniczników;
- 6120 ciepłolubne murawy napiaskowe;
- 6410 łąki zmiennowilgotne;
- 6430 górskie i niżowe ziołorośla nadrzeczne i okrajkowe;
- 6510 niżowe i górskie łąki użytkowane ekstensywnie;
- 7140 torfowiska przejściowe i trzęsawiska;
- 7230 młaki;
- 9110 kwaśne buczyny;
- 9130 żyzne buczyny;
- 9170 grąd środkowoeuropejski;
- 91E0 lasy łęgowe i nadrzeczne zarośla wierzbowe;
- 91F0 łęgowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe.

Tab. 2

Lista gatunków zwierząt z załącznika II Dyrektywy **92/43/EEC** (wg. Plan Ochrony... 2004²)

Gatunek	Szacowana liczebność populacji
<i>Cerambyx cerdo</i>	>200
<i>Lucanus cervus</i>	11-90i
<i>Osmoderma eremita</i>	11-30i
<i>Lycaena dispar</i>	>10
<i>Euphydryas aurinia</i>	VR
<i>Eriogaster catax</i>	R
<i>Maculinea nausithous</i>	R
<i>Gobio albipinnatus</i>	10-20i
<i>Rhodeus sericeus amarus</i>	>1000i
<i>Misgurnus fossilis</i>	>20000i
<i>Sabanejewia aurata</i>	2000-18000i
<i>Cobitis taenia</i>	12000-19000i
<i>Triturus cristatus</i>	100-5000
<i>Bombina bombina</i>	>30 000i
<i>Myotis myotis</i>	130i
<i>Barbastella barbastellus</i>	R
<i>Castor fiber</i>	70-80i
<i>Lutra lutra</i>	100-130i

² Dane te znalazły się też w Standardowym Formularzu Danych przekazany Komisji Europejskiej w roku 2008.

Najistotniejsze zagrożenia antropogeniczne dla obszaru zidentyfikowane podczas prac nad pilotażowym Programem i Planem ochrony (2004) to:

- zarzucenie pasterstwa i gospodarki łąkarskiej;
- wycinka lasu;
- usuwanie martwych i umierających drzew;
- wypalanie traw;
- hodowla ryb, skorupiaków i mięczaków;
- wędkarstwo;
- polowanie;
- nieciągła miejska zabudowa;
- pozbywanie się odpadów z gospodarstw domowych;
- drogi;
- linie elektryczne;
- sporty i różne formy czynnego wypoczynku uprawiane w plenerze;
- nadmierna presja masowego ruchu rekreacyjnego związana z bliskością aglomeracji Wrocławia;
- zanieczyszczenia wód;
- kształtowanie poziomu wód wskutek ingerencji gospodarki wodnej.

6.2. Obszar PLB020001 „Dolina Baryczy”

OSO „Dolina Baryczy” stanowi obszar o powierzchni 55 516,8 ha. Współrzędne geograficzne centrum obszaru to 17°22'59" E i 51°30'37" N. Ostoja leży w województwie dolnośląskim, obejmując zasięgiem powiat Milicki (gminy: Krośnice, Milicz, Cieszków), powiat Trzebnicki (gminy Prusice, Trzebnica, Żmigród), powiat Oleśnicki (gmina Twardogóra) oraz w województwie wielkopolskim w obrębie Powiatu Ostrowskiego (gminy: Odolanów, Przygodzice, Sośnie).

Ostoja objęta jest nadzorem Dolnośląskiego Zarządu Melioracji i Urządzeń Wodnych oraz jego wielkopolskiego odpowiednika (część wschodnia). Lasy na terenie obszaru podlegają Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych we Wrocławiu, nadleśnictwom Żmigród, Milicz i Oleśnica oraz RDLP w Poznaniu - nadleśnictwom Antonin oraz Krotoszyn (drobny, bezleśny fragment). Duże powierzchnie terenów rolnych oraz łąk znajdują się we własności prywatnej.

Obszar obejmuje dolinę Baryczy pomiędzy Żmigrodem na zachodzie a okolicą Przygodzic na wschodzie. Występuje tu 5 dużych i 5 małych kompleksów stawów rybnych (w sumie 130 stawów) wraz z otaczającymi łąkami, gruntami ornymi, mokradłami i lasami.

Ostoja jest ważnym obiektem IBA (E 54) o skali ogólnoeuropejskiej. Występuje tu 35-50% polskiej populacji lęgowej *Aythya nyroca* podgorzałki, aż 27% populacji *Cygnus cygnus* łabędzia krzykliwego (5-6 par lęgowych), 11-12% *Sterna hirundo* rybitwy rzecznej, *Chlidonias hybryda* rybitwy białowąsej 8%, 5% *Ixobrychus minutus* bączka, 3% populacji - *Botaurus stellaris* bąka i *Porzana parva* kureczki zielonki, 2% *Circus aeruginosus* błotniaka stawowego, *Milvus migrans* kani czarnej, *Chlidonias niger* rybitwy czarnej, *Alcedo atthis* zimorodka zwyczajnego oraz 1% populacji - *Ciconia nigra* bociana czarnego i *Haliaeetus albicilla* bielika. Występuje tu również 6 gatunków ptaków z polskiej Czerwonej Księgi.

Obszar jest także bardzo ważnym miejscem dla ptaków migrujących oraz wędrownych. Podczas przelotów zatrzymuje się tutaj 3000-5000 osobników *Anser anser* gęsi gęgawy oraz od 15 do 32 tys. *Anser fabalis* gęsi zbożowej, z czego zimuje tu około 6000 osobników.

Podstawowym zagrożeniem dla ptaków jest zarówno zaniechanie, jak i intensyfikacja gospodarki stawowej, a w partiach zajętych przez użytki zielone - zaniechanie użytkowania pastwiskowo-łąkarskiego.

6.3. Obszar PLH020084 „Dolina Dolnej Baryczy”

Ostoja obejmuje fragment doliny dolnej Baryczy wraz z jej dopływami – Diczkiem (na S od Góry) i Rowem Śląskim (na N od Góry). Jest bardzo ważnym w tej części Polski miejscem występowania priorytetowego siedliska - ciepłolubnych dąbrów (*91IO). Siedlisko to występuje tu na naturalnych stromych skarpach pradoliny Baryczy; dodatkowo interesującym jest obfite występowanie w nim gatunku z Czerwonej Księgi – *Rosa gallica*. Drugim najważniejszym i również priorytetowym siedliskiem ostoi są lasy łęgowe i nadrzeczne zarośla wierzbowe (*91E0), które pokrywają czwartą część powierzchni ostoi. Szczególnie dobrze zachowane są rozległe łęgi jesionowe nad Rowem Śląskim, które charakteryzują się obfitym runem z *Corydalis cava*. Cenne są również tutejsze lasy łęgowe dębowo-wiązowo-jesionowe (91F0) i grądy (9170). Lasy ostoi są miejscem łęgów znaczących populacji dzięciołów (*Picus canus*, *Picus viridis*, *Dryocopus martius*, *Dendrocopos medius*). Występuje w nich priorytetowy gatunek chrząszcza - pachnica *Osmoderma eremita*. Bardzo ważnym siedliskiem w ostoi są liczne starorzecza (3150) leżące w dolinie niemal naturalnie płynącej i meandrującej tu rzeki Baryczy. W jej wodach i na starorzeczach żyją cenne gatunki ryb - *Cobitis taenia*, *Misgurnus fossilis*, *Rhodeus sericeus*, ptaków – *Alcedo atthis*, *Merus merganser* oraz ssaków - *Castor fiber* i *Lutra lutra*. W ostoi zachowały się cenne łąki trzęślicowe (6410) z populacjami takich rzadkich gatunków roślin jak: *Iris sibirica* i *Lathyrus palustris*. Na łąkach tych występuje motyl z Aneksu II – *Maculinea nausithous*. Dla zachowania ostoi również cenne są dwa inne typy siedlisk (siedliska „nieaneksowe”) – olsy (44.9) i turzycowiska (53.21). Są one ważne dla zachowania populacji gatunków „aneksowych”: *Grus grus*, *Ciconia nigra*, *Lycaena dispar*.

6.4. Obszar PLH 020018 „Łęgi Odrzańskie”

Obszar stanowi fragment doliny Odry o długości 101 km, od Brzegu Dolnego do Głogowa, mniej więcej od wysokości km 290 do km 385, w granicach dawnej terasy zalewowej rzeki, wraz z ujściem Baryczy. Granica obszaru poprowadzona jest zgodnie z aktualnym terenem zalewowym wraz z planowanymi polderami. Obejmuje siedliska nadrzeczne zachowane w międzywalu oraz najlepiej wykształcone lasy, łąki i torfowiska niskie poza jego obrębem. Duża część terenu jest regularnie zalewana. Obszar porośnięty jest lasami, głównie łęgami jesionowymi i wiązowymi, rozwijającymi się na glebach aluwialnych. Przeważają dobrze zachowane płaty siedlisk, częste są starodrzewia ponad 100-letnie, z licznymi drzewami pomnikowymi. Licznie występują, pozostałe po dawnym korycie Odry, starorzecza w różnych fazach rozwoju. Można tu obserwować kolejne stadia sukcesyjne zbiorowisk związanych z dynamicznym układem doliny rzecznej, w tym zbiorowisk szuwarowych i wodnych ściśle związanych ze starorzeczami. W dolinie znajdują się też duże kompleksy wilgotnych łąk. Najbardziej na południe wysuniętą część obszaru tworzą tzw. Zielone Łąki koło Miękinia, już poza terasą zalewową Odry. Jest to rozległy kompleks wilgotnych i świeżych łąk, częściowo użytkowany kośnię, oraz olesów i łęgów olchowych.

Obszar odznacza się dużym bogactwem siedlisk rzadkich i zagrożonych, charakterystycznych dla dużej rzeki nizinnej (11 typów siedlisk z załącznika I Dyrektywy Siedliskowej, w tym oba typy bardzo dobrze zachowanych lasów łęgowych, zajmujących tu znaczną powierzchnię). Cennym elementem przyrody obszaru są łąki z takimi interesującymi gatunkami jak goryczka wąskolistna *Gentiana pneumonanthe*, kosaciec syberyjski *Iris sibirica*, selernica żyłkowana *Cnidium dubium*, groszek błotny *Lathyrus palustris* czy czosnek kątowny *Alium angulosum*. Na terenie ostoi stwierdzono obecność 20 gatunków z załącznika II Dyrektywy Siedliskowej (Standardowy Formularz Danych dla obszaru podaje tylko 13!); ważne jest przede wszystkim występowanie kielbisa białopłetwego i bolenia oraz rzadkich gatunków motyli, chrząszczy i ważek.

Na uwagę zasługuje cenne zimowisko nietoperzy w podziemiach dawnego klasztoru w Lubiążu. Jest to jedno z największych stanowisk mopka na terenie południowo-zachodniej Polski, dla którego nadrzeczne lasy stanowią bazę żerowiskową oraz miejsce rozrodu.

Bardzo bogata jest flora i fauna bezkręgowców ostoi z licznymi gatunkami prawnie chronionymi oraz gatunkami rzadkimi i zagrożonymi, tak w skali całej Polski, jak i lokalnie.

Obszar Zielonych Łąk, znajdujących się na południe od głównego kompleksu łągów, zajęty jest w 30% przez siedliska ujęte w Załączniku I Dyrektywy Siedliskowej, ze szczególnie dobrze wykształconymi lasami łągowymi (*Fraxino-Alnetum*) oraz dużym obszarem olsów, częściowo chronionych w rezerwacie "Zabór" na powierzchni 35 ha. Część z nich odznacza się wysokim stopniem naturalności oraz wysoką bioróżnorodnością. Stwierdzono tu ponadto występowanie lasów grądowych, łąk świeżych i zmienno wilgotnych oraz dobrze zachowanych rzek nizinnych. Generalnie, obszar jest ważny dla ochrony bioróżnorodności i spełnia rolę bardzo ważnego korytarza ekologicznego o randze krajowej i europejskiej.

Obszar w większości nie jest chroniony; obejmuje 2 rezerваты przyrody Odrzysko (5,15 ha, 1987) i łąg Korea (79,29 ha, 2001) oraz 3 użytki ekologiczne (236 ha).

6.5. Obszar PLB020008 „Łęgi Odrzańskie”

Obszar stanowi fragment doliny Odry o długości 101 km, rozciągający od Brzegu Dolnego do Głogowa, od wysokości km 290 do km 385, w granicach dawnej terasy zalewowej rzeki, wraz z ujściem Baryczy. Granica obszaru poprowadzona jest zgodnie z aktualnym obszarem zalewowym wraz z planowanymi polderami. Obejmuje siedliska nadrzeczne zachowane w międzywalu oraz najlepiej wykształcone lasy, łąki i torfowiska niskie poza jego obrębem. Duża część terenu jest regularnie zalewana. Obszar porośnięty jest lasami, głównie łągami jesionowymi i wiązowymi, rozwijającymi się na glebach aluwialnych. Przeważają dobrze zachowane płyty siedlisk, częste są starodrzewia ponad 100-letnie, z licznymi drzewami pomnikowymi. Lasy są ekstensywnie eksploatowane – część lasów na zawalu pozostawiona jest bez zabiegów gospodarczych, nieliczne znajdują się w pełnej kulturze leśnej. Liczne, pozostałe po dawnym korycie Odry, starorzecza znajdują się w różnych fazach zarastania. Można tu obserwować kolejne stadia sukcesyjne zbiorowisk związanych z dynamicznym układem doliny rzecznej, w tym także zbiorowisk szuwarowych, związanych ze starorzeczami. W dolinie znajdują się rozległe kompleksy wilgotnych łąk. Najbardziej na południe wysuniętą część obszaru tworzą tzw. Zielone Łąki koło Miękinii. Jest to rozległy kompleks wilgotnych i świeżych łąk, częściowo użytkowany łącznie, oraz olesów i łągów olchowych.

Obszar jest ostoją ptasią o randze europejskiej (E 53). Występuje tu co najmniej 14 gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej, 2 gatunki z Polskiej Czerwonej Księgi (PCK), gnieździ się łącznie ok. 100 gatunków ptaków.

W okresie łągowym obszar zasiedla kania czarna (PCK) - około 4% populacji krajowej (C6), muchotłwka białoszyja - 2,5%-4% populacji krajowej (C6), dzięcioł średni - około 3% populacji krajowej (C6), kania ruda (PCK) - 1,5%-2% populacji krajowej (C6), dzięcioł zielonosiwy - 1%-2% populacji krajowej, czapla siwa - 1,8% populacji krajowej (C3), świerszczak - ponad 1% populacji krajowej (C3) oraz trzmiełojad i srokosz - około 1% populacji krajowej (C6, C3); stosunkowo licznie (C7) występuje żuraw.

Obszar odznacza się dużym bogactwem siedlisk rzadkich i zagrożonych, charakterystycznych dla doliny dużej rzeki nizinnej (11 typów siedlisk z Załącznika I Dyrektywy Siedliskowej, w tym oba typy bardzo dobrze zachowanych lasów łągowych, zajmujących tu znaczną powierzchnię). Cennym elementem przyrody obszaru są łąki z takimi interesującymi gatunkami roślin, szczególnie ważne dla bezkręgowców. Z uwagi na te walory terenu powołano tu także, w identycznych granicach obszar siedliskowy PLH020018.

Obecna powierzchnia obszaru wynosi 17 999, 42 ha, a współrzędne geograficzne jego środka leżą na długości geograficznej E 16 26 11 oraz szerokości geograficznej N 51 26 47.

Jako główne zagrożenia Standardowy Formularz Danych dla obszaru wymienia:

- budowę stopnia wodnego w Rzeczycy;

- osuszanie terenu i okolic;
- zanieczyszczenie wody;
- intensywną gospodarkę rybacką i wędkarstwo;
- wprowadzanie obcych gatunków ryb;
- zalesianie łąk, pastwisk i torfowisk;
- prywatyzację lasów i terenów nieleśnych, mogącą prowadzić do intensyfikacji gospodarki;
- ewentualne działania ochronne przeciwdziałające powodziom, m. in. czyszczenie międzywala i wyręb drzewostanów w strefie zalewowej;
- składowanie odpadów;
- zrzut ścieków komunalnych;
- penetrowanie siedlisk ptaków.

7. Tereny najbardziej narażone na potencjalne oddziaływania programu

1. W GRANICACH OBSZARÓW NATURA 2000 PLB 020001 DOLINA BARYCZY ORAZ PLH020041 OSTOJA NAD BARYCZĄ

Proponowane miejsce postoju – łąki Odolanowskie

Planowany zakres zadań - zorganizowanie miejsca krótkiego odpoczynku: miejsce na ognisko, ławki.

MOT 1 Most Potasznia

Proponowane Miejsce Obsługi Turystycznej

MOT 2 Jaz Sławoszowice

Lokalizacja MOT z wykorzystaniem istniejącej infrastruktury

MOT 2a Koniki Polskie

Planowany zakres zadań - lokalizacja MOT z wykorzystaniem istniejącej infrastruktury

POZA OBSZARAMI NATURA 2000

MOT 3 Slip w Żmigrodzie

Przedsięwzięcie planowane poza granicami obszarów Natura 2000. Granice najbliższego, tj. PLH020041 Ostoja nad Baryczą, odległe są o ok. 900 m.

Planowany zakres zadań - zorganizowanie pola namiotowego z infrastrukturą na terenie istniejącego OSiR-u lub w jego pobliżu

MOT 4 Wąsosz

Przedsięwzięcie planowane poza granicami obszarów Natura 2000. Znajduje się ok. 6 km od granic PLH 020084 Dolina Dolnej Baryczy i 7,5 km do granic PLH020041 Ostoja nad Baryczą.

Planowany zakres zadań - lokalizacja MOT z uwzględnieniem istniejącej infrastruktury, zorganizowanie wypożyczalni rowerów oraz parkingu.

3. W GRANICY OBSZARU NATURA 2000 PLH 020084 Dolina Dolnej Baryczy

MOT 5 Zbiornik Ryczeń

Planowany zakres zadań - zorganizowanie pola namiotowego z infrastrukturą

MOT 5a Jaz Ryczeń

Planowany zakres zadań - zorganizowanie pola namiotowego z infrastrukturą oraz lokalizacja parkingu dla samochodów dowożących kajaki na miejsce startu przy jazie

4. W GRANICACH OBSZARÓW NATURA 2000 **PLH020018 ŁĘGI ODRZAŃSKIE ORAZ PLB0020008 ŁĘGI ODRZAŃSKIE.**

MOT 6 Koniec Szlaku (Wyszanów)

Planowany zakres zadań - zorganizowanie pola namiotowego wraz z infrastrukturą na terenie przeznaczonym w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego na cele usług turystyki oraz lokalizacja parkingu dla samochodów dowożących kajaki na miejsce startu

MOT 6a Ujście do Odry

Planowany zakres zadań - zorganizowanie pola namiotowego z infrastrukturą na lewym, płaskim brzegu dostępnym z obu rzek: Odry i Baryczy

8. Gatunki ptaków z zał. I Dyrektywy Ptasiej występujące na terenie obszarów „Dolina Baryczy” oraz „Łęgi Odrzańskie”

8.1.1. A021 Bąk *Botaurus stellaris*

POZYCJA SYSTEMATYCZNA

Rząd: brodzące *Ciconiformes* Rodzina: czaplowate *Ardeidae*

STATUS OCHRONNY

Gatunek z załącznika I Dyrektywy Ptasiej, załącznika II Konwencji Berneńskiej, załącznika II Konwencji Bońskiej; w Polsce objęty ścisłą ochroną gatunkową; Status zagrożenia w Europie: V – gatunek narażony na wyginięcie; BirdLife International: SPEC 3

CHARAKTERYSTYKA EKOLOGICZNA

Gatunek zasiedlający różnego typu płytkie zbiorniki wodne z szerokimi pasami szuwarów przybrzeżnych lub wyspami szuwarowymi – zwłaszcza starorzecza, jeziora i stawy rybne. Gniazdo zakłada w szuwarach. Żywi się rybami, płazami, i bezkręgowcami wodnymi, na które poluje czatując lub powoli brodząc w wodzie. Aktywny szczególnie nocą, od zmierzchu do świtu. Optymalnym siedliskiem dla lęgów bąka są średnie i duże stawy hodowlane bogate w wyspy trzcinowe oraz przybrzeżne szerokie pasy trzcin i pałek z oczkami wodnymi i wypłyteniami, na których licznie zbierają się godujące płazy, stanowiące istotny składnik pokarmu bąka. Oprócz dostępności pokarmu ważny jest wiek i gęstość trzcin. Nie mogą być młode i zbyt rzadkie, ani bardzo stare, ginące z grubą warstwą detrytus na dnie. Suboptymalnymi siedliskami są wąskie pasy trzcinowe i niewielkie wysepki rzadkich trzcin oraz stawy z dużymi trzcinowiskami ze starzejącymi się, zamierającymi i wysychającymi trzcinami. Tam bąki mogą zasiedlać jednak tylko zewnętrzne młodsze partie stawów.

MIGRACJE SEZONOWE

Gatunek wędrowny (migrant krótkodystansowy), odlatuje we wrześniu, powraca na lęgowiska w marcu.

WYSTĘPOWANIE W GRANICACH OBSZARÓW NATURA 2000

Dolina Baryczy: 45-53 terytoria lęgowe (wg SDF)

Łęgi Odrzańskie: 10-11 terytoriów lęgowych (wg SDF)

EWENTUALNE SKUTKI REALIZACJI PROGRAMU

W bezpośrednim sąsiedztwie planowanych MOT nie stwierdzono gatunku ani odpowiednich dla niego siedlisk. W związku z powyższym występowanie w miejscach przeznaczonych pod inwestycje zarówno w trakcie wyprowadzania lęgów jak również na żerowiskach należy uznać za mało prawdopodobne. Realizacja programu nie niesie więc za sobą znaczących oddziaływań dla populacji gatunku.

MINIMALIZACJE ODDZIAŁYWAŃ

Nie są wymagane

KOMPENSACJA PRZYRODNICZA

Oddziaływanie o charakterze potencjalnym, nie znaczące, nie wymaga kompensacji przyrodniczej.

8.1.2. A022 Bączek *Ixobrychus minutus*

POZYCJA SYSTEMATYCZNA

Rząd: brodzące *Ciconiformes*, Rodzina: czaplowate *Ardeidae*

STATUS OCHRONNY

Gatunek z załącznika I Dyrektywy Ptasiej, załącznika II Konwencji Berneńskiej, załącznika II Konwencji Bońskiej; w Polsce objęty ścisłą ochroną gatunkową, wymagający ochrony czynnej; Status zagrożenia w Europie: V – gatunek narażony na wyginięcie; BirdLife International: SPEC 3

CHARAKTERYSTYKA EKOLOGICZNA

Bączek zasiedla wszystkie typy płytkich zbiorników z pasami trzciny lub pałki oraz krzewów, zarówno naturalnych (starorzeczka, jeziora) jak i sztucznych (stawy rybne, pokopalniane zbiorniki zapadliskowe, zbiorniki przemysłowe, żwirownie, torfianki, glinianki, zbiorniki retencyjne). Ptakom lęgowym nie przeszkadza sąsiedztwo zabudowanych terenów np. na Górnym Śląsku, w Warszawie, czy pod łomiankami. Zasiedla również brzegi większych rzek porośnięte zwartymi płatami wierzby. Gniazda najchętniej zakłada na skraju trzcinowisk lub łożowisk, umieszczone mogą być na poziomie lustra wody u podstawy trzcin lub w koronie krzewu nawet do wysokości 2m. Podstawą diety bączka stanowią drobne ryby, płazy, owady, mięczaki i pająki.

WYSTĘPOWANIE W GRANICACH OBSZARU NATURA 2000

Dolina Baryczy: 29-45 par (wg SDF)

Łęgi Odrzańskie: 3 pary (wg SDF)

EWENTUALNE SKUTKI REALIZACJI PROGRAMU

W bezpośrednim sąsiedztwie większości planowanych MOT nie stwierdzono omawianego gatunku ani odpowiednich dla niego siedlisk. W związku z powyższym występowanie w miejscach przeznaczonych pod

inwestycje zarówno w trakcie wyprowadzania lęgów jak również na żerowiskach należy uznać za mało prawdopodobne w związku z czym realizacja programu nie niesie za sobą znaczących oddziaływań dla lokalnej populacji. Występowanie 1 pary stwierdzono tylko w sąsiedztwie MOT Jaz Sławoszowice. Biorąc pod uwagę fakt, że obecnie jest to miejsce uczęszczane przez turystów jak również mieszkańców wsi, a także w pewnym stopniu zagospodarowane (prywatne łowisko komercyjne), nie należy się spodziewać, że zrealizowanie i późniejsze użytkowanie MOT Jaz Sławoszowice będzie miało negatywny wpływ na tą parę. Słuszność takiego wnioskowania potwierdza fakt, że gatunek ten charakteryzuje się małą wrażliwością na płoszenie bądź niepokojenie w sezonie lęgowym i często zasiedla zbiorniki intensywnie penetrowane, nawet w pobliżu strefy zabudowanej. Realizacja programu nie niesie więc za sobą znaczących oddziaływań dla populacji gatunku.

MINIMALIZACJE ODDZIAŁYWAŃ

Nie są wymagane

KOMPENSACJA PRZYRODNICZA

Oddziaływanie o charakterze potencjalnym, nie znaczące, nie wymaga kompensacji przyrodniczej.

8.1.3. A030 Bocian czarny *Ciconia nigra*

POZYCJA SYSTEMATYCZNA

Rząd: brodzące *Ciconiiformes*, Rodzina: bocianowate *Ciconiidae*

STATUS OCHRONNY

Gatunek z załącznika I Dyrektywy Ptasiej, załącznika II Konwencji Berneńskiej, załącznika II Konwencji Bońskiej; w Polsce objęty ścisłą ochroną gatunkową, wymaga ochrony czynnej oraz ustalenia stref ochrony ostoi, miejsc rozrodu lub regularnego przebywania; Status zagrożenia w Europie: R – gatunek zagrożony z racji rzadkiego występowania; BirdLife International: SPEC 3

CHARAKTERYSTYKA EKOLOGICZNA

Ptaka gniazdujący w większych kompleksach leśnych z udziałem starodrzewów, obfitujących w trudno dostępne tereny podmokłe i zabagnione, zwłaszcza śródlądne rzeki, strumienie i rowy. Gniazdo zakłada na starych drzewach, najczęściej dębach, sosnach i bukach, zlokalizowanych w głębi lasu. Żywi się pokarmem zwierzęcym, głównie płazami i rybami. Gatunek wędrowny (migrant dalekodystansowy), odlatuje we wrześniu, powraca na lęgowiska na przełomie marca i kwietnia.

WYSTĘPOWANIE W GRANICACH OBSZARU NATURA 2000

Dolina Baryczy: 15-20 par (wg SDF)

Łęgi Odrzańskie: 1-3 pary (wg SDF)

EWENTUALNE SKUTKI REALIZACJI PROGRAMU

W bezpośrednim sąsiedztwie większości planowanych MOT nie stwierdzono omawianego gatunku ani odpowiednich dla niego siedlisk. W związku z powyższym występowanie w miejscach przeznaczonych pod inwestycje zarówno w trakcie wyprowadzania lęgów jak również na żerowiskach należy uznać za mało prawdopodobne. Terytorium jednej pary lęgowej występuje w sąsiedztwie alternatywnego MOT Ujście Odry (OSO Łęgi Odrzańskie). Biorąc pod uwagę niską liczebność tego gatunku w granicach ostoi szacowaną zaledwie na 1-3 pary oraz fakt, że oddziaływanie dotyczyłoby co najmniej 50% populacji obszaru, wskazana jest rezygnacja z lokalizacji MOT w tym miejscu. Zapobiegnie to płoszeniu i niepokojeniu ptaków w terytorium

lęgowym co w konsekwencji mogłoby prowadzić do znaczących negatywnych oddziaływań na lokalną populację.

MINIMALIZACJE ODDZIAŁYWAŃ

Nie są wymagane

KOMPENSACJA PRZYRODNICZA

Oddziaływanie o charakterze potencjalnym, nie znaczące, nie wymaga kompensacji przyrodniczej.

8.1.4. A031 Bocian biały *Ciconia ciconia*

POZYCJA SYSTEMATYCZNA

Rząd: brodzące *Ciconiiformes* Rodzina: bocianowate *Ciconiidae*

STATUS OCHRONNY

Gatunek z załącznika I Dyrektywy Ptasiej, załącznika II Konwencji Berneńskiej, załącznika II Konwencji Bońskiej; w Polsce objęty ścisłą ochroną gatunkową, wymaga ochrony czynnej; Status zagrożenia w Europie: V – gatunek narażony na wyginięcie; BirdLife International: SPEC 2

CHARAKTERYSTYKA EKOLOGICZNA

Bocian biały gniazduje w obrębie zabudowań lub w ich sąsiedztwie, natomiast żerowiska stanowią tereny położone poza osadami ludzkimi. Żerowiska można podzielić na pięć podstawowych kategorii: łąki, pastwiska, wody płynące lub stojące oraz pola orne. Łąki i pastwiska są podstawowymi żerowiskami bociana od wczesnej wiosny, aż do odlotu. Zbiorniki wodne mają mniejsze znaczenie, a wody płynące są wykorzystywane zwłaszcza w rejonach wyżynnych. Pola, w czasie prac polowych, stanowią krótkotrwałe, atrakcyjne żerowiska.

Bocian jest mało wyspecjalizowanym drapieżnikiem. Jego pokarm stanowią wyłącznie zwierzęta, należące do różnych grup systematycznych, od pijawek i dżdżownic po drobne ssaki. Skład pokarmu bociana zmienia się w zależności od rejonu, pory i panujących warunków, w tym pogody. W okresie lęgowym podstawowe znaczenie mają bezkręgowce, drobne ssaki, płazy i niekiedy ryby.

Bociany najczęściej przystępują do lęgów po raz pierwszy w 4 lub 5 roku życia. Przylot na lęgowiska trwa od połowy marca do połowy maja, z tym że zdecydowana większość ptaków zajmuje gniazda przed 10 kwietnia. Wyprowadzany jest jeden lęg w sezonie. Pełne zniesienie zawiera najczęściej 3–4 jaja. Wysiadywanie trwa 33–34 dni, a klucie się pierwszych młodych następuje w 2 połowie maja. Młode karmione są przez oboje rodziców i opuszczają gniazdo po 60–65 dniach.

MIGRACJE SEZONOWE

Większość ptaków opuszcza tereny lęgowe w ostatniej dekadzie sierpnia, ale niektóre ptaki, nieobarczone już obowiązkami rodzicielskimi, odlatują przed 15 sierpnia. Ostatnie wędrujące grupy można obserwować jeszcze we wrześniu. Wędrówkę powrotną bociany rozpoczynają w ostatnich dniach lutego.

WYSTĘPOWANIE W GRANICACH OBSZARU NATURA 2000

Dolina Baryczy: 50-60 par (wg SDF)

Łęgi Odrzańskie: 50-60 par (wg SDF)

EWENTUALNE SKUTKI REALIZACJI PROGRAMU

Żerowiska 3 par gatunku stwierdzono w sąsiedztwie planowanych MOT Most Potasznia, Koniki Polskie oraz Zbiornik Ryczeń. Biorąc pod uwagę małą płochliwość gatunku oraz niewielki dystans ucieczki, należy założyć, że ewentualne oddziaływania na żerowiska nie spowodują znaczącego pogorszenia jakości żerowisk. Realizacja programu nie niesie więc za sobą znaczących oddziaływań dla populacji gatunku w obszarze.

MINIMALIZACJE ODDZIAŁYWAŃ

Nie są wymagane

KOMPENSACJA PRZYRODNICZA

Oddziaływanie o charakterze potencjalnym, nie znaczące, nie wymaga kompensacji przyrodniczej

8.1.5. A038 Łabędź krzykliwy *Cygnus cygnus*

POZYCJA SYSTEMATYCZNA

Rząd: blaszkodziobe *Anseriformes*, Rodzina: kaczkowate *Anatidae*

STATUS OCHRONNY

Gatunek uwzględniony w załączniku I Dyrektywy Ptasiej, załączniku II Konwencji Berneńskiej, załączniku II Konwencji Bońskiej, w Polsce objęty ścisłą ochroną gatunkową; Status zagrożenia w Europie: S - gatunek nie zagrożony, którego status ochronny jest prawdopodobnie odpowiedni; BirdLife International: SPEC 4w

CHARAKTERYSTYKA EKOLOGICZNA

Łabędź krzykliwy gnieździ się na bagnistych jeziorach, starorzeczach i w deltach rzek. Chętnie (szczególnie na nowych terytoriach) zajmuje płytkie jeziora, stawy czy z bogatą roślinnością. Żeruje w dzień i w nocy, zarówno w wodzie, jak i na lądzie. Poza okresem lęgowym jest gatunkiem stadnym. Łabędź krzykliwy to prawie wyłącznie roślinożerca, chociaż w okresie lęgowym może zjadać owady i inne bezkręgowce. W czasie mroźnych zim żywi się małżami morskimi i słodkowodnymi. Często żeruje na lądzie, gdzie preferuje podmokłe pastwiska.

Jest gatunkiem z reguły monogamicznym. Dojrzałość płciową osiąga prawdopodobnie w wieku 3 lat, ale z powodu braku dogodnych stanowisk lęgowych wiele z osobników może przystępować do lęgu dopiero w wieku 4–6 lat. Gniazdo budowane jest przez oboje rodziców i umiejscawiane blisko wody lub na powierzchni zbiornika. Liczba jaj, składanych zwykle w odstępach 36-godzinnych, wynosi 2–8 (w Polsce średnio 6). Wysiadywanie rozpoczyna się po złożeniu ostatniego jaja, trwa średnio 35 dni, a klucie trwa 36–48 godzin. Pisklęta są zagniazdownikami.

MIGRACJE SEZONOWE

Termin rozpoczęcia wędrówki łabędzi krzykliwych zależy od wystąpienia pierwszych mrozów. Z reguły wędrówka wiosenna trwa od 3 dekady lutego do 3 dekady kwietnia, natomiast jesienna od 2 dekady października do grudnia. Przelot jesienny jest bardziej intensywny od wiosennego.

WYSTĘPOWANIE W GRANICACH OBSZARU NATURA 2000

Dolina Baryczy: 6-10 par lęgowych. Populacja przelotna szacowana jest na 152 os. (wg SDF)

Łęgi Odrzańskie: 9-10 par (wg SDF)

EWENTUALNE SKUTKI REALIZACJI PROGRAMU

Gatunek ściśle związany w okresie lęgowym ze stawami rybnymi pełniącymi funkcję lęgowiska i żerowiska. **W bezpośrednim sąsiedztwie planowanych MOT nie stwierdzono omawianego gatunku ani odpowiednich dla niego siedlisk.** W związku z powyższym występowanie w miejscach przeznaczonych pod inwestycje zarówno w

trakcie wyprowadzania lęgów jak również na żerowiskach należy uznać za mało prawdopodobne. Realizacja programu nie niesie za sobą znaczących oddziaływań dla lokalnej populacji.

MINIMALIZACJE ODDZIAŁYWAŃ

Nie są wymagane

KOMPENSACJA PRZYRODNICZA

Oddziaływanie o charakterze potencjalnym, nie znaczące, nie wymaga kompensacji przyrodniczej.

8.1.6. A060 Podgorzańska *Aythya nyroca*

POZYCJA SYSTEMATYCZNA

Rząd: blaszkodziobe *Anseriformes*, Rodzina: kaczkowate *Anatidae*

STATUS OCHRONNY

Gatunek uwzględniony w załączniku I Dyrektywy Ptasiej, załączniku III Konwencji Berneńskiej, załączniku I/II Konwencji Bońskiej, w Polsce objęty ścisłą ochroną gatunkową; V – gatunek narażony na wyginięcie; BirdLife International: SPEC 1

CHARAKTERYSTYKA EKOLOGICZNA

Preferuje zbiorniki eutroficzne z łanami szuwarów trzcinowych i turzycowych przy brzegach. Najczęściej zasiedla stawy i jeziora, a rzadziej rzeki, kanały i starorzecza. Unika szybko płynących cieków i jezior o niskiej trofii. W Dolinie Baryczy gatunek ten gniazduje na stawach, w koloniach mew położonych na wyspach. Żywi się pokarmem roślinnym zbieranym na dnie zbiorników w trakcie nurkowania. Rzadko zjada pokarm pochodzenia zwierzęcego.

W ostatnich latach obserwowany jest w Polsce wzrost liczebności tego gatunku, w 2010 r. gniazdowało w kraju ok. 120 par.

WYSTĘPOWANIE W GRANICACH OBSZARU NATURA 2000

Dolina Baryczy: w obszarze występuje 30-39 par (wg SDF)

Łęgi Odrzańskie: nie występuje (wg SDF)

EWENTUALNE SKUTKI REALIZACJI PROGRAMU

Gatunek ściśle związany w okresie lęgowym ze stawami rybnymi pełniącymi funkcję lęgowiska i żerowiska. **W bezpośrednim sąsiedztwie planowanych MOT nie stwierdzono omawianego gatunku ani odpowiednich dla niego siedlisk.** W związku z powyższym występowanie w miejscach przeznaczonych pod inwestycje zarówno w trakcie wyprowadzania lęgów jak również na żerowiskach należy uznać za mało prawdopodobne. Realizacja programu nie niesie za sobą znaczących oddziaływań dla lokalnej populacji.

MINIMALIZACJE ODDZIAŁYWAŃ

Nie są wymagane

KOMPENSACJA PRZYRODNICZA

Nie jest wymagana

8.1.7. A072 Trzmiełojad *Pernis apivorus*

POZYCJA SYSTEMATYCZNA

Rząd: szponiaste *Falconiformes* Rodzina: jastrzębiowate *Accipitridae*

STATUS OCHRONNY

Gatunek uwzględniony w załączniku I Dyrektywy Ptasiej, załączniku II Konwencji Berneńskiej, załączniku II Konwencji Bońskiej, w Polsce objęty ścisłą ochroną gatunkową; S - gatunek nie zagrożony, którego status ochronny jest prawdopodobnie odpowiedni; BirdLife International: SPEC 4

CHARAKTERYSTYKA EKOLOGICZNA

Preferuje stare, świetliste drzewostany liściaste i mieszane, zwłaszcza przylegające do terenów otwartych lub poprzecinane zrębami. Zamieszkuje zarówno tereny nizinne, jak i pagórkowate czy górskie (z wyjątkiem najwyższych partii gór). Pożywieniem są głównie żądłowki - osy, szerszenie, trzmiele. Obserwuje ruchy tych owadów, dzięki czemu lokalizuje ich gniazda i następnie rozgrzebuje je, żerując nawet przez kilka dni. Może również poszukiwać pokarmu chodząc po ziemi. Wyjada przede wszystkim larwy i poczwarki, ale dorosłe osobniki zjadają również imago. Młode są karmione całymi plastrami z czerwiem z wygrzebanych gniazd owadów. Czasami, zwłaszcza wiosną, pieszo poluje na jaszczurki, żaby i duże owady, a także podloty drobnych ptaków.

Europejską populację trzmiełojada szacuje się na ok. 70 tys. par, a polską - na ok. 2 tys. par. Liczebność i zagęszczenie populacji są zmienne z roku na rok, zależnie od dostępności pokarmu

WYSTĘPOWANIE W GRANICACH OBSZARU NATURA 2000

Dolina Baryczy: Nie stwierdzony (wg SDF).

Łęgi Odrzańskie: 15-20 par (wg SDF).

EWENTUALNE SKUTKI REALIZACJI PROGRAMU

W bezpośrednim sąsiedztwie większości z planowanych MOT nie stwierdzono omawianego gatunku. Terytorium 1 pary znajduje się w sąsiedztwie MOT Zbiornik Ryczeń poza obszarami OSO. Nie stwierdzono wykorzystywania miejsca przeznaczonego pod inwestycję jako żerowiska. W związku z powyższym realizacja programu nie niesie za sobą znaczących oddziaływań dla lokalnej populacji.

MINIMALIZACJE ODDZIAŁYWAŃ

Nie są wymagane

KOMPENSACJA PRZYRODNICZA

Oddziaływanie o charakterze potencjalnym, nie znaczące, nie wymaga kompensacji przyrodniczej.

8.1.8. A073 Kania czarna *Milvus migrans*

POZYCJA SYSTEMATYCZNA

Rząd: szponiaste *Falconiformes* Rodzina: jastrzębiowate *Accipitridae*

STATUS OCHRONNY

Gatunek ujęty w I załączniku Dyrektywy Ptasiej, II załączniku Konwencji Berneńskiej i II załączniku Konwencji Bońskiej; w Polsce objęty ścisłą ochroną gatunkową, wymaga ustalenia stref ochrony ostoi, miejsc rozrodu lub regularnego przebywania; V – gatunek narażony na wyginięcie; BirdLife International: SPEC 3

CHARAKTERYSTYKA EKOLOGICZNA

Kania czarna jest ptakiem dziennym. W Polsce jest to gatunek terytorialny – poszczególne pary gnieźdzą się w odległości co najmniej kilkuset metrów od siebie i bronią terytoriów w pobliżu gniazda. Poza okresem lęgowym (na przelotach i na zimowiskach) towarzyska, nierzadko widywana w większych stadach.

Kania czarna związana jest z obszarami o urozmaiconym krajobrazie, z dużym udziałem siedlisk otwartych, a przede wszystkim z obecnością większych zbiorników wodnych, jak rzeki, jeziora, stawy rybne i inne. Tereny leśne wykorzystuje wyłącznie jako miejsca lokalizacji gniazda i zwykle osiedla się na krawędzi lasu, bardzo rzadko wnikając daleko w głąb.

Gatunek ten zdobywa pokarm wyłącznie na terenach otwartych, głównie nad wodami i w krajobrazie rolniczym. Kania czarna jest słabo wyspecjalizowanym drapieżnikiem, korzystającym z bardzo różnorodnych źródeł pokarmu. Zasadniczy składnik jej diety stanowią ryby, drobne ssaki i ptaki, a także padlina.

Kania czarna osiąga dojrzałość płciową w wieku 3–4 lat. Odbywa jeden lęg w roku. Gniazdo buduje w górnej części korony starego drzewa (najczęściej na dębie, topoli lub sośnie, zależnie od lokalnej dostępności), przeważnie w rozwidleniu pnia. Zniesienie liczy 1–4 jaja, najczęściej 2–3 jaja. Ich wysiadywaniem zajmuje się głównie samica, podczas gdy samiec zdobywa pokarm dla siebie i partnerki oraz broni terytorium gniazdowego. Młode klują się po ok. 35 dniach wysiadywania, na przełomie maja i czerwca.

MIGRACJE SEZONOWE

Kania czarna należy do tak zwanych migrantów dalekodystansowych, odbywających przelot między eurazjatyckimi terenami lęgowymi, a położonymi w środkowej i południowej Afryce obszarami zimowania. Wędrowka odbywa się w ciągu dnia, ptaki lecą często w większych grupach. Z terenów lęgowych odlatują stosunkowo wcześnie, bo już w drugiej połowie sierpnia. W Polsce przelotne kanie czarne widuje się od połowy marca do ostatnich tygodni kwietnia.

WYSTĘPOWANIE W GRANICACH OBSZARU NATURA 2000

Dolina Baryczy: 3-5 par (wg SDF)

Łęgi Odrzańskie: 3-5 par (wg SDF)

EWENTUALNE SKUTKI REALIZACJI PROGRAMU

W bezpośrednim sąsiedztwie żadnego z planowanych MOT nie stwierdzono omawianego gatunku. W związku z powyższym występowanie w miejscach przeznaczonych pod inwestycje zarówno w trakcie wyprowadzania lęgów jak również na żerowiskach można uznać za mało prawdopodobne. Realizacja programu nie niesie za sobą znaczących oddziaływań dla populacji gatunku w obszarze.

MINIMALIZACJE ODDZIAŁYWAŃ

Nie są wymagane

KOMPENSACJA PRZYRODNICZA

Oddziaływanie o charakterze potencjalnym, nie znaczące, nie wymaga kompensacji przyrodniczej.

8.1.9. A074 Kania ruda *Milvus milvus*

POZYCJA SYSTEMATYCZNA

Rząd: szponiaste *Falconiformes* Rodzina: jastrzębiowate *Accipitridae*

STATUS OCHRONNY

Gatunek ujęty w I załączniku Dyrektywy Ptasiej, II załączniku Konwencji Berneńskiej i II załączniku Konwencji Bońskiej; w Polsce objęty ścisłą ochroną gatunkową, wymaga ustalenia stref ochrony ostoi, miejsc rozrodu lub regularnego przebywania; S - gatunek nie zagrożony, którego status ochronny jest prawdopodobnie odpowiedni; BirdLife International: SPEC 4

CHARAKTERYSTYKA EKOLOGICZNA

Kania ruda prowadzi dzienny tryb życia. Jest gatunkiem towarzyskim, jedynie w okresie lęgowym poszczególne pary utrzymują terytoria bronione przed osobnikami swego gatunku. Poza okresem lęgowym często widuje się je w dużych grupach, liczących nawet do kilkuset osobników. W Polsce kania ruda związana jest z terenami o urozmaiconym krajobrazie, z udziałem większych kompleksów leśnych, łąk i zbiorników wodnych (rzeki, stawy, jeziora). Jest gatunkiem preferującym skraj lasu, w większych kompleksach leśnych zasiedla jedynie obrzeża lub otoczenie większych polan śródleśnych.

Kania ruda jest drapieżnikiem korzystającym z bardzo różnorodnych źródeł pokarmu. Jej dieta składa się przeważnie z drobnych gryzoni, ptaków i ryb, przy czym proporcje ilościowe poszczególnych rodzajów zdobyczy bardzo się zmieniają w zależności od lokalnych warunków. Częstym źródłem pokarmu obu gatunków kani jest padlina i resztki zbierane na wysypiskach śmieci.

Dojrzałość płciową osiąga w wieku 3–4 lat. Odbywa jeden lęg w roku. Gniazdo buduje w górnej części korony starego drzewa (najczęściej na dębie, topoli lub sośnie, zależnie od lokalnej dostępności), przeważnie w rozwidleniu pnia. Zniesienie liczy 1–4 jaja, najczęściej 2–3 jaja, składane w odstępach 1–3 dni. Młode klują się po ok. 35 dniach wysiadywania, w połowie maja.

MIGRACJE SEZONOWE

Kania ruda należy do tzw. migrantów krótkiego zasięgu, podejmujących wędrówki na południowy-zachód kontynentu. Przyłot kani rudej na krajowe lęgowiska następuje w lutym, a ich opuszczanie rozpoczyna się w sierpniu i trwa aż do końca października. Wędrówka odbywa się w ciągu dnia, ptaki lecą zwykle w grupach, niekiedy nawet do kilkuset osobników.

WYSTĘPOWANIE W GRANICACH OBSZARU NATURA 2000

Dolina Baryczy: 10-15 par (wg SDF)

Łęgi Odrzańskie: 8-9 par (wg SDF)

EWENTUALNE SKUTKI REALIZACJI PROGRAMU

W bezpośrednim sąsiedztwie większości planowanych MOT nie stwierdzono omawianego gatunku. W związku z powyższym występowanie kani rudej w tych miejscach przeznaczonych pod inwestycje zarówno w trakcie wyprowadzania lęgów jak również na żerowiskach należy uznać za mało prawdopodobne. Obecność dorosłych polujących ptaków stwierdzono w rejonie planowanych MOT Most Potasznia, Koniki Polskie, Zbiornik Ryczeń oraz Ujście do Odry. Kania ruda należy do gatunków gnieźdzących się na terenach leśnych. Żerowiska tego gatunku mogą być bardzo rozległe i obejmują szeroką gamę siedlisk, a dorosłe ptaki w trakcie polowania potrafią oddalić się od gniazda nawet do 12 km. Dlatego też bezpośredni wpływ planowanej inwestycji na przebieg lęgów tego gatunku można uznać za nie znaczący. Analizie poddać należy zmiany jakie za sobą niosą MOT w obrębie żerowisk. Dorosłe ptaki polują na terenach otwartych, w dolinach rzecznych, a także na stawach rybnych. Biorąc pod uwagę fakt, że ptaki stwierdzone zostały w każdej z powyższych lokalizacji tylko raz podczas przeprowadzonych badań, można wnioskować, że miejsca te nie są jedynymi i strategicznymi żerowiskami tamtejszych par. W związku z istnieniem w niedużej odległości rozległych obszarów stawów hodowlanych o wybitnie ekstensywnym charakterze, długich odcinków niezagospodarowanych i nieuregulowanych rzek oraz rozległych terenów otwartych o urozmaiconej strukturze, można stwierdzić, że zajęcie niewielkich powierzchni wymienionych żerowisk pod infrastrukturę turystyczną oraz okresowy ruch

turystyczny w tych obszarach nie spowoduje znaczącego pogorszenia siedlisk kani rudej ani też nie wpłyną na pogorszenie stanu zachowania jej populacji. Należy dodać, że w miejscu planowanego MOT Koniki Polskie prowadzone jest ekstensywna gospodarstwo stanowiące miejscową atrakcję i miejsce biwakowania. Ruch turystyczny nie wpływa negatywnie na jakość żerowiska, jeżeli jest ono wykorzystywane przez ptaki w sezonie lęgowym. Tym samym nie należy się spodziewać, że sytuacja ta ulegnie zmianie w wyniku zrealizowania przedsięwzięcia. Pewnym stopniem użytkowania i penetracji odznacza się również położony na skraju wsi Zbiornik Ryczeń, co też najprawdopodobniej nie wpływa negatywnie na jakość żerowiska. Planowany MOT Most Potasznia zlokalizowany jest w połowie 10 km odcinka Baryczy między wsiami Lelików i Wróbliniec. Odcinek ten posiada naturalny charakter, a po obu jego stronach znajdują się ekstensywnie użytkowane stawy oraz zróżnicowane pod względem siedliskowy tereny otwarte. Mało prawdopodobne wydaje się, by jeden punkt obsługi turystycznej mógł w znaczący sposób wpłynąć na pogorszenie stanu żerowisk, w przypadku tak wysokiej frekwencji żerowisk alternatywnych.

Należy zaznaczyć, że całkowity areał żerowiskowy kani waha się od 20 do 75 km². Zajęcie w jego obrębie 0,2 ha powierzchni oznacza okresowe uszczuplenie tej powierzchni od 0,001% do 0,00026%. Trudno oddziaływanie to uznać za znaczące.

Jedno z wykrytych terytoriów obejmuje swoim zasięgiem MOT Ujście do Odry, w związku z tym, że miejsce to jest wyraźnie atrakcyjniejsze dla ptaków (występowanie bielika, bociana czarnego, zimorodka, kormorana, czapli białej), fakt występowania tu również kani rudej także przemawia za rezygnacją z tego MOT.

MINIMALIZACJE ODDZIAŁYWAŃ

Nie są wymagane

KOMPENSACJA PRZYRODNICZA

Oddziaływanie o charakterze potencjalnym, nie znaczące, nie wymaga kompensacji przyrodniczej.

8.1.10. A075 Bielik *Haliaeetus albicilla*

POZYCJA SYSTEMATYCZNA

Rząd: szponiaste *Falconiformes* Rodzina: jastrzębiowate *Accipitridae*

STATUS OCHRONNY

Gatunek ujęty w I załączniku Dyrektywy Ptasiej, II załączniku Konwencji Berneńskiej i I/II załączniku Konwencji Bońskiej; w Polsce objęty ścisłą ochroną gatunkową, wymaga ustalenia stref ochrony ostoi, miejsc rozrodu lub regularnego przebywania; R – gatunek zagrożony z rzadkiego występowania; BirdLife International: SPEC 3

CHARAKTERYSTYKA EKOLOGICZNA

Bielik jest gatunkiem ściśle związanym ze środowiskiem wodnym zarówno o charakterze naturalnym (jeziora, duże rzeki), jak i sztucznym (zbiorniki zaporowe, stawy rybne). Warunkiem występowania jest obecność dużych powierzchni zalesionych z udziałem starodrzewi wykorzystywanych jako bezpośrednie miejsca lęgowe. Gniazdo umieszcza na starym drzewie o odpowiedniej budowie korony, na niżu bardzo chętnie zakłada gniazda na sosnach. W terytorium zwykle istnieje kilka różnych gniazd wykorzystywanych naprzemiennie. Głównym składnikiem pokarmu są ryby oraz ptaki wodne. Poluje najczęściej z zaskaki.

WYSTĘPOWANIE W GRANICACH OBSZARU NATURA 2000

Dolina Baryczy: 5-7 par (wg SDF). W okresie polęgowym do 120 osobników.

Łęgi Odrzańskie: 6-8 par (wg SDF). W okresie połęgowym do 20 osobników.

EWENTUALNE SKUTKI REALIZACJI PROGRAMU

W bezpośrednim sąsiedztwie większości planowanych MOT nie stwierdzono omawianego gatunku. W rejonie planowanych MOT Zbiornik Ryczeń (poza obszarem Natura 2000) oraz Ujście Odry (**OSO Łęgi Odrzańskie**) znajdują się 2 terytoria lęgowe, jednak ewentualne zajęcie powierzchni 0,2 ha pod infrastrukturę turystyczną oraz okresowy ruch turystyczny w tych obszarach nie spowodują znaczącego pogorszenia siedlisk bielika ani też nie wpłyną na pogorszenie stanu zachowania jego populacji. Jedno z wykrytych terytoriów obejmuje swoim zasięgiem MOT Ujście do Odry, w związku z tym, że miejsce to jest wyraźnie atrakcyjniejsze dla ptaków (występowanie kani rudej, bociana czarnego, zimorodka, kormorana, czapli białej), fakt występowania tu również bielika także przemawia za rezygnacją z tego MOT.

MINIMALIZACJE ODDZIAŁYWAŃ

Nie są wymagane

KOMPENSACJA PRZYRODNICZA

Oddziaływanie o charakterze potencjalnym, nie znaczące, nie wymaga kompensacji przyrodniczej.

8.1.11. A081 Błotniak stawowy *Circus aeruginosus*

POZYCJA SYSTEMATYCZNA

Rząd: szponiaste *Falconiformes* Rodzina: jastrzębiowate *Accipitridae*

STATUS OCHRONNY

Gatunek uwzględniony w załączniku I Dyrektywy Ptasiej, załączniku II Konwencji Berneńskiej, załączniku II Konwencji Bońskiej, w Polsce objęty ścisłą ochroną gatunkową, wymagający ochrony czynnej; S - gatunek nie zagrożony, którego status ochronny jest prawdopodobnie odpowiedni; BirdLife International: SPEC -

CHARAKTERYSTYKA EKOLOGICZNA

Błotniaki stawowe gniazdują głównie w szuwarach trzcinowych i pałkowych, rzadziej oczeretowych, porastających stawy rybne, jeziora, zbiorniki retencyjne, starorzeczka. Na torfowiskach wybierają do lęgów szuwały wielko turzycowe, m.in. szuwały kłociowe, a w dolinach rzecznych i obszarach zmeliorowanych porastające glinianki trzcinowiska z domieszką wierzb, rowy melioracyjne a nawet ziołorośla. Obserwuje się zajmowanie niewielkich oczek wodnych w krajobrazie rolniczym, a także łąnów zbóż. Terytoria lęgowe tylko w niewielkim stopniu pokrywają się w żerowiskami, a dorosłe ptaki mogą polować nawet 15 km od gniazda. Gniazdo zakłada w postaci płaskiego kopca z trzciny i roślinności wodnej zakłada w szuwarach bądź innej gęstej roślinności. Skład pokarmu jest bardzo zróżnicowany i w dużej mierze zdeterminowany jest charakterem zajmowanego siedliska. Na Stawach Milickich 60% pokarmu stanowiły ptaki, głównie Wróblowe, w dalszej kolejności były ssaki 28%, śnięte ryby 10% i żaby 2%. Na torfowiskach koło Chełma w pokarmie dominowały norniki.

MIGRACJE SEZONOWE

Gatunek wędrowny, odlatuje we wrześniu, powraca na lęgowiska na przełomie marca i kwietnia.

WYSTĘPOWANIE W GRANICACH OBSZARU NATURA 2000

Dolina Baryczy: 59-92 pary (wg SDF)

Łęgi Odrzańskie: 35-40 par (wg SDF)

EWENTUALNE SKUTKI REALIZACJI PROGRAMU

W bezpośrednim sąsiedztwie większości planowanych MOT nie stwierdzono omawianego gatunku. Żerowiska 4 par gatunku znajdują się w rejonie planowanych MOT Most Potasznia, Jaz Sławoszewice, Koniki Polskie oraz Zbiornik Ryczeń. Zajęcie powierzchni 0,2 ha w sąsiedztwie każdego z wymienionych żerowisk pod infrastrukturę turystyczną oraz okresowy ruch turystyczny w tych obszarach nie spowodują znaczącego pogorszenia siedlisk błotniaka stawowego ani też nie wpłyną na pogorszenie stanu zachowania jej populacji.

MINIMALIZACJE ODDZIAŁYWAŃ

Nie są wymagane

KOMPENSACJA PRZYRODNICZA

Oddziaływanie o charakterze potencjalnym, nie znaczące, nie wymaga kompensacji przyrodniczej.

8.1.12. A119 Kropiatka *Porzana porzana*

POZYCJA SYSTEMATYCZNA

Rząd: żurawiowe *Gruiformes*, Rodzina: chruściele *Rallidae*

STATUS OCHRONNY

Gatunek ujęty w I załączniku Dyrektywy Ptasiej, załączniku II Konwencji Berneńskiej; załączniku II Konwencji Bońskiej; w Polsce objęty ścisłą ochroną gatunkową, wymaga ochrony czynnej; S - gatunek nie zagrożony, którego status ochronny jest prawdopodobnie odpowiedni; BirdLife International: SPEC 4

CHARAKTERYSTYKA EKOLOGICZNA

. Gniazduje na podmokłych łąkach, w zbiorowiskach turzyc, przy brzegach stawów i jezior eutroficznych oraz starorzeczach porośniętych turzycą i rzadką trzciną. Zasiedla także niewielkie oczka śródpolne. Żywi się owadami i innego rodzaju drobnymi kręgowcami związanymi z środowiskiem wodnym, skład pokarmu uzupełniają nasiona i miękkie części roślin. Gniazdo umieszcza w pobliżu wody pod osłoną gęstej roślinności zielonej lub w kępie turzyc. Jest to gatunek niżowy, występujący w całej Polsce jednak jego zasięg jest nierównomierny. Szacunkowa ocena liczebności w kraju to co najmniej 3000 samców.

WYSTĘPOWANIE W GRANICACH OBSZARU NATURA 2000

Dolina Baryczy: 2-5 par (wg SDF)

Łęgi Odrzańskie: Nie stwierdzony (wg SDF)

EWENTUALNE SKUTKI REALIZACJI PROGRAMU

W bezpośrednim sąsiedztwie planowanych MOT nie stwierdzono omawianego gatunku ani odpowiednich dla niego siedlisk. W związku z powyższym występowanie w miejscach przeznaczonych pod inwestycje zarówno w trakcie wyprowadzania lęgów jak również na żerowiskach należy uznać za mało prawdopodobne. Realizacja programu nie niesie za sobą znaczących oddziaływań dla lokalnej populacji.

MINIMALIZACJE ODDZIAŁYWAŃ

Nie są wymagane

KOMPENSACJA PRZYRODNICZA

Oddziaływanie o charakterze potencjalnym, nie znaczące, nie wymaga kompensacji przyrodniczej

8.1.13. A120 Zielonka *Porzana parva*

POZYCJA SYSTEMATYCZNA

Rząd: żurawiowe *Gruiformes*, Rodzina: chruściele *Rallidae*

STATUS OCHRONNY

Gatunek ujęty w I załączniku Dyrektywy Ptasiej, załączniku II Konwencji Berneńskiej; załączniku II Konwencji Bońskiej; w Polsce objęty ścisłą ochroną gatunkową, S - gatunek nie zagrożony, którego status ochronny jest prawdopodobnie odpowiedni; BirdLife International: SPEC 4.

CHARAKTERYSTYKA EKOLOGICZNA

Zasiedla szuwały trzcinowe, pałkowe i turzycowe na stawach i jeziorach, rzadziej na starorzeczach i zbiornikach zaporowych, które najczęściej graniczą z niewielką powierzchnią otwartego lustra wody. Żywi się owadami i innego rodzaju drobnymi kręgowcami związanymi z środowiskiem wodnym, skład pokarmu uzupełniają nasiona i miękkie części roślin. Gniazdo zawiesza w trzcinie, pałce lub tataraku, nierzadko na wysokości 1-1,5 m. Często umiejscowione jest zalegającej nad powierzchnią wody suchej trzcinie. Jest to gatunek niżowy, występujący w całej Polsce jednak jego zasięg jest nierównomierny, najwięcej stanowisk znajduje się z centrum i na wschodzie. Szacunkowa ocena liczebności w kraju to co najmniej 1200 samców.

WYSTĘPOWANIE W GRANICACH OBSZARU NATURA 2000

Dolina Baryczy: 29-26 par (wg SDF).

Łęgi Odrzańskie: Nie stwierdzony (wg SDF)

EWENTUALNE SKUTKI REALIZACJI PROGRAMU

W bezpośrednim sąsiedztwie planowanych MOT nie stwierdzono omawianego gatunku ani odpowiednich dla niego siedlisk. W związku z powyższym występowanie w miejscach przeznaczonych pod inwestycje zarówno w trakcie wyprowadzania lęgów jak również na żerowiskach należy uznać za mało prawdopodobne. Realizacja programu nie niesie za sobą znaczących oddziaływań dla lokalnej populacji.

MINIMALIZACJE ODDZIAŁYWAŃ

Nie są wymagane

KOMPENSACJA PRZYRODNICZA

Oddziaływanie o charakterze potencjalnym, nie znaczące, nie wymaga kompensacji przyrodniczej

8.1.14. A122 Derkacz *Crex crex*

POZYCJA SYSTEMATYCZNA

Rząd: żurawiowe *Gruiformes*, Rodzina: chruściele *Rallidae*

STATUS OCHRONNY

Gatunek ujęty w I załączniku Dyrektywy Ptasiej, załączniku II Konwencji Berneńskiej; załączniku II Konwencji Bońskiej; w Polsce objęty ścisłą ochroną gatunkową, wymagający ochrony czynnej; V – gatunek narażony na wyginięcie; BirdLife International: SPEC 1

CHARAKTERYSTYKA EKOLOGICZNA

Derkacz zasiedla otwarte i półotwarte tereny z żyznymi, podmokłymi, ekstensywnie użytkowanymi łąkami oraz turzycowiska. Licznie występuje w dolinach rzecznych, okolicach strumieni, bagien, na obrzeżach wrzosowisk oraz łąk ze stagnującą wodą lub z niewielkimi oczkami wodnymi. Rzadziej zasiedla użytkowane, nieprzesuszone łąki, pastwiska oraz uprawy zbóż lub rzepaku. Niekiedy stwierdzany jest również w uprawach ziemniaków oraz na małych polanach śródleśnych i zrębach. W górach najczęściej występuje na łąkach, dochodząc do wysokości 1200 m n.p.m.

WYSTĘPOWANIE W GRANICACH OBSZARU NATURA 2000

Dolina Baryczy: 7-9 par (wg SDF)

Łęgi Odrzańskie: Nie stwierdzony (wg SDF)

EWENTUALNE SKUTKI REALIZACJI PROGRAMU

W bezpośrednim sąsiedztwie większości planowanych MOT nie stwierdzono omawianego gatunku ani odpowiednich dla niego siedlisk. W sąsiedztwie planowanych MOT Zbiornik Ryczeń, Wąsosz i Potasznia stwierdzono zajęte terytoria lęgowe. W związku z bardzo dużymi powierzchniami odpowiednich siedlisk lęgowych w tych miejscach, realizacja programu nie niesie za sobą znaczących oddziaływań dla populacji gatunku w obszarze.

MINIMALIZACJE ODDZIAŁYWAŃ

Nie są wymagane

KOMPENSACJA PRZYRODNICZA

Oddziaływanie o charakterze potencjalnym, nie znaczące, nie wymaga kompensacji przyrodniczej.

8.1.15. A127 Żuraw *Grus grus*

POZYCJA SYSTEMATYCZNA

Rząd: żurawiowe *Gruiformes* Rodzina: żurawiovate *Gruidae*

STATUS OCHRONNY

Gatunek ujęty w I załączniku Dyrektywy Ptasiej, załączniku II Konwencji Berneńskiej; załączniku II Konwencji Bońskiej; w Polsce objęty ścisłą ochroną gatunkową, wymagający ochrony czynnej; V – gatunek narażony na wyginięcie; BirdLife International: SPEC 3

CHARAKTERYSTYKA EKOLOGICZNA

W czasie lęgów żurawie korzystają z wszelkich mokradeł, które nadają się do budowy gniazda. Preferują oczka wodne, zabagnienia i jeziora w otoczeniu lasów podmokłych (olsy, łęgi) oraz wśród suchych borów. Znaczna część par gniazduje na oczkach śródpolnych, a także w dolinach rzecznych, np. starorzecza, zabagnienia i okresowe zalewiska. W rejonach z niewielką liczbą zbiorników naturalnych większe znaczenie mają zbiorniki sztuczne, np. stawy, glinianki, torfianki, rowy i kanały. Kluczowym czynnikiem w czasie lęgów jest stałe utrzymywanie poziomu wody (20–40 cm) wokół miejsca gniazdowego. W trakcie wodzenia młodych żurawie spotyka się głównie na zacisznych śródleśnych polanach, łąkach, ugorach, a także na polach uprawnych.

Żuraw jest gatunkiem roślino- i mięsożernym, dostosowującym się do pokarmu dostępnego w danym okresie i porze roku. Na jego dietę składają się młode części roślin, zwłaszcza traw i motylkowych, a także kielki i dojrzewające ziarna zbóż, rośliny okopowe, kukurydza (zwłaszcza na ścierniskach po jej skoszeniu). Pokarm

zwierzęcy składa się głównie z owadów (chrząszcze, prostoskrzydłe, mrówki), a także dżdżownic, mięczaków, ryb i drobnych ssaków.

Żuraw jest gatunkiem terytorialnym. Dojrzałość płciową osiąga dopiero w 3–5 (6) roku życia. W Polsce żurawie powracają na lęgowiska już w lutym, najczęściej od połowy lutego do początku marca. Żurawie zazwyczaj odbywają jeden lęg w roku, choć może się zdarzyć, że po stracie zniesienia we wczesnej fazie mogą lęg powtórzyć. Okres wysiadywania trwa około 31 dni (28–35 dni). Młode przebywają w gnieździe kilka dni po wykluciu, po czym wodzone są przez oboje rodziców.

MIGRACJE SEZONOWE

Po zakończeniu lęgów żurawie odlatują z Polski, począwszy od września aż do pierwszej dekady grudnia. Pierwsze stada powracających z zimowisk żurawi pojawiają się już po 20 stycznia. Przelot wiosenny trwa do pierwszej dekady maja.

WYSTĘPOWANIE W GRANICACH OBSZARU NATURA 2000

Dolina Baryczy: 64-79 par lęgowych. Populacja przelotna szacowana jest na 8000 os. (wg SDF)

Łęgi Odrzańskie: 60-70 par (wg SDF)

EWENTUALNE SKUTKI REALIZACJI PROGRAMU

W bezpośrednim sąsiedztwie planowanych MOT nie stwierdzono omawianego gatunku ani odpowiednich dla niego siedlisk. W związku z powyższym występowanie w miejscach przeznaczonych pod inwestycje zarówno w trakcie wyprowadzania lęgów jak również na żerowiskach należy uznać za mało prawdopodobne. Realizacja programu nie niesie za sobą znaczących oddziaływań dla lokalnej populacji.

MINIMALIZACJE ODDZIAŁYWAŃ

Nie są wymagane

KOMPENSACJA PRZYRODNICZA

Oddziaływanie o charakterze potencjalnym, nie znaczące, nie wymaga kompensacji przyrodniczej.

8.1.16. A151 Batalion *Philomachus pugnax*

POZYCJA SYSTEMATYCZNA

Rząd: siewkowe *Charadriiformes* Rodzina: bekasowate *Scolopacidae*

STATUS OCHRONNY

Gatunek ujęty w I załączniku Dyrektywy Ptasiej, objęty Konwencją Bońską (II załącznik); w Polsce objęty ścisłą ochroną gatunkową, wymaga ochrony czynnej; S - gatunek nie zagrożony, którego status ochronny jest prawdopodobnie odpowiedni; BirdLife International: SPEC 4.

CHARAKTERYSTYKA EKOLOGICZNA

W okresie lęgowym batalion związany jest z otwartymi terenami podmokłymi, porośniętymi krótką roślinnością trawiastą i zielną. Preferuje okresowo zalane łąki kośne i pastwiska zlokalizowane w dolinach dużych rzek niżowych, rzadziej na obrzeżu jezior. Żywi się owadami i innymi bezkręgowcami, a także nasionami i jagodami. Gniazdo zakłada na ziemi, w suchym miejscu, często w roślinności tworzącej struktury kępiaste.

Gatunek bardzo rzadki wykazujące silne tendencje spadkowe, obecnie polską populację szacuje się na 50-80 samic.

WYSTĘPOWANIE W GRANICACH OBSZARU NATURA 2000

Dolina Baryczy: Prawdopodobnie sporadycznie lęgowy (wg SDF)

Łęgi Odrzańskie: Nie stwierdzony (wg SDF)

EWENTUALNE SKUTKI REALIZACJI PROGRAMU

W bezpośrednim sąsiedztwie planowanych MOT nie stwierdzono omawianego gatunku ani odpowiednich dla niego siedlisk. W związku z powyższym występowanie w miejscach przeznaczonych pod inwestycje zarówno w trakcie wyprowadzania lęgów jak również na żerowiskach należy uznać za mało prawdopodobne. Realizacja programu nie niesie za sobą znaczących oddziaływań dla lokalnej populacji.

MINIMALIZACJE ODDZIAŁYWAŃ

Nie są wymagane

KOMPENSACJA PRZYRODNICZA

Oddziaływanie o charakterze potencjalnym, nie znaczące, nie wymaga kompensacji przyrodniczej

8.1.17. A193 Rybitwa rzeczna *Sterna hirundo*

POZYCJA SYSTEMATYCZNA

Rząd: siewkowe *Charadriiformes*; Rodzina: rybitwy *Sternidae*

STATUS OCHRONNY

Gatunek z I załącznika Dyrektywy Ptasiej, uwzględniony w II załączniku Konwencji Berneńskiej i II załączniku Konwencji Bońskiej; w Polsce objęty ścisłą ochroną gatunkową, wymagający ochrony czynnej; S - gatunek nie zagrożony, którego status ochronny jest prawdopodobnie odpowiedni; BirdLife International: SPEC -

CHARAKTERYSTYKA EKOLOGICZNA

Rybitwa rzeczna prowadzi dzienny tryb życia. Gnieździ się pojedynczo lub kolonijnie. Zajmuje bardzo szerokie spektrum siedlisk. Gnieździ się zarówno w rejonach przymorskich (zatoki, zalewy, delty, mierzeje), jak i na śródlądziu (stawy, jeziora, doliny rzek – szczególnie chętnie na wyspach i półwyspach, różnego typu sztuczne zbiorniki wodne i żwirownie). Jest gatunkiem wrażliwym na niepokojenie przez drapieżniki i ludzi.

Rybitwa rzeczna jest pokarmowym oportunistą, w zależności od sytuacji potrafi szybko zmieniać zarówno sposób żerowania, jak i rodzaj pokarmu. Najczęściej głównym składnikiem diety są ryby, a czasami największy udział w pokarmie mają skorupiaki, niemało jest też pierścienic, ślimaków i owadów.

Rybitwa rzeczna jest gatunkiem terytorialnym. Ptaki są towarzyskie, często gnieźdzą się w koloniach z innymi gatunkami rybitw, rzadziej mew. Na lęgowiska przylatują w kwietniu. Występuje jeden lęg w roku, w drugiej połowie kwietnia lub w maju. Gniazdo znajduje się na ziemi, w wygrzebanym dołku, w miejscu zupełnie odsłoniętym, ewentualnie przy lub w niskiej i rzadkiej roślinności, czasami na pływającym ple, pokosach trzcin lub na wystających z wody pnich lub gałęziach. W zniesieniu występują najczęściej 3, rzadziej 1–2, wyjątkowo 4 jaja. Wysiadywanie trwa 20–23 dni, przy niepokojeniu przez nocne drapieżniki dłużej, nawet 26–33 dni.

MIGRACJE SEZONOWE

Wędrówka jesienna, często w bardzo dużych stadach, rozpoczyna się bezpośrednio po lęgach, najczęściej w lipcu, i trwa do października. Wędrówka wiosenna trwa od końca marca do końca maja, ze szczytem w połowie lub pod koniec kwietnia.

WYSTĘPOWANIE W GRANICACH OBSZARU NATURA 2000

Dolina Baryczy: 282-453 pary (wg SDF)

Łęgi Odrzańskie: Nie stwierdzony (wg SDF)

EWENTUALNE SKUTKI REALIZACJI PROGRAMU

W bezpośrednim sąsiedztwie planowanych MOT nie stwierdzono omawianego gatunku ani odpowiednich dla niego siedlisk. W związku z powyższym występowanie w miejscach przeznaczonych pod inwestycje zarówno w trakcie wyprowadzania lęgów jak również na żerowiskach należy uznać za mało prawdopodobne. Realizacja programu nie niesie za sobą znaczących oddziaływań dla lokalnej populacji.

MINIMALIZACJE ODDZIAŁYWAŃ

Nie są wymagane

KOMPENSACJA PRZYRODNICZA

Oddziaływanie o charakterze potencjalnym, nie znaczące, nie wymaga kompensacji przyrodniczej.

8.1.18. A196 Rybitwa białowąsa *Chlidonias hybryda*

POZYCJA SYSTEMATYCZNA

Rząd: siewkowe *Charadriiformes* Rodzina: rybitwy *Sternidae*

STATUS OCHRONNY

Gatunek ujęty w I załączniku Dyrektywy Ptasiej; uwzględniony w II załączniku Konwencji Berneńskiej; w Polsce objęty ścisłą ochroną gatunkową, wymaga ochrony czynnej; D – zagrożony z racji zmniejszającej się liczebności populacji; BirdLife International: SPEC 3.

CHARAKTERYSTYKA EKOLOGICZNA

Zasiedla zbiorniki retencyjne, stawy hodowlane i starorzecza obfitujące w wodną roślinność wynurzoną o charakterze łąkowym. Żywi się w głównej mierze owadami. Gniazduje pojedynczo lub w koloniach, gniazdo ma postać platformy z roślinności wodnej.

Liczebność tego gatunku ulega wahaniom sezonowym. W 2004 r. polską populację oceniono na 1350 par, a w 2006 r. na 850 par.

WYSTĘPOWANIE W GRANICACH OBSZARU NATURA 2000

Dolina Baryczy: 41-99 par (wg SDF)

Łęgi Odrzańskie: Nie stwierdzony (wg SDF)

EWENTUALNE SKUTKI REALIZACJI PROGRAMU

W bezpośrednim sąsiedztwie planowanych MOT nie stwierdzono omawianego gatunku ani odpowiednich dla niego siedlisk. W związku z powyższym występowanie w miejscach przeznaczonych pod inwestycje zarówno w trakcie wyprowadzania lęgów jak również na żerowiskach należy uznać za mało prawdopodobne. Realizacja programu nie niesie za sobą znaczących oddziaływań dla lokalnej populacji.

MINIMALIZACJE ODDZIAŁYWAŃ

Nie są wymagane

KOMPENSACJA PRZYRODNICZA

Oddziaływanie o charakterze potencjalnym, nie znaczące, nie wymaga kompensacji przyrodniczej

8.1.19. A197 Rybitwa czarna *Chlidonias niger*

POZYCJA SYSTEMATYCZNA

Rząd: siewkowe *Charadriiformes* Rodzina: rybitwy *Sternidae*

STATUS OCHRONNY

Gatunek z I załącznika Dyrektywy Ptasiej, uwzględniony w II załączniku Konwencji Berneńskiej i II załączniku Konwencji Bońskiej; w Polsce objęty ścisłą ochroną gatunkową, wymaga ochrony czynnej; D – zagrożony z racji zmniejszającej się liczebności populacji; BirdLife International: SPEC 3.

CHARAKTERYSTYKA EKOLOGICZNA

Gatunek prowadzi dzienny tryb życia. Gnieździ się najczęściej w niewielkich koloniach. W okresie lęgowym rybitwa czarna zamieszkuje głównie doliny rzeczne i inne obszary bagniste, gdzie jako miejsca lęgu preferuje płytkie stawy, torfianki, starorzecza, jeziora, zbiorniki zaporowe, niewielkie oczka wodne, odстойniki, glinianki. W okresie połęgowym i przelotów spotykana jest przeważnie na stawach rybnych, zbiornikach zaporowych oraz wzdłuż wybrzeża morskiego, rzadziej nad większymi rzekami.

Podstawowym pożywieniem rybitwy czarnej są drobne zwierzęta bezkręgowce, zwłaszcza owady wodne i ich larwy. Chwyta głównie chrząszcze, muchy, ważki, chruściki, pluskwiaki, ćmy i motyle, jętki, koniki polne, świerszcze, błonkówki, pająki, dżdżownice, pijawki, ślimaki, małe żaby i kijanki oraz niewielkie ryby (3–5 cm długości).

Rybitwa czarna osiąga dojrzałość płciową w drugim roku życia. Na lęgowiska krajowe przylatuje w kwietniu, a pierwsze gniazda można znaleźć w połowie maja. Umieszczane są na pływających roślinach, kożuchu starej roślinności lub podtopionych kępach turzyc. Gniazda są nieosłonięte, zbudowane z niewielkiej ilości przegniłych i świeżych roślin wodnych, w kształcie płaskiej kopki. Lęgi trwają do połowy czerwca. Pełne zniesienie składa się przeważnie z 3 jaj, rzadziej 1–2, wyjątkowo 4. Odległość między sąsiednimi gniazdami w kolonii wynosi 1–7 m. Wysiadywanie jaj od złożenia pierwszego trwa 18–22 dni. Rybitwa czarna odbywa jeden lęg w roku, po stracie jaj lęg jest powtarzany.

MIGRACJE SEZONOWE

W Polsce pierwsze ptaki można spotkać już w pierwszej dekadzie kwietnia, zasadniczy przelot trwa od drugiej dekady kwietnia do pierwszej dekady czerwca. Przelot wiosenny odbywa się w niewielkich stadach po kilka – kilkanaście ptaków, czasami w parach, rzadziej po 100–200 ptaków, wyjątkowo do 1000 os. Znacznie obfitszy przelot jesienny w kraju rozpoczyna się w lipcu i trwa do pierwszej dekady października, sporadycznie nawet do połowy listopada.

WYSTĘPOWANIE W GRANICACH OBSZARU NATURA 2000

Dolina Baryczy: 7-115 par (wg SDF)

Łęgi Odrzańskie: Nie stwierdzany (wg SDF)

EWENTUALNE SKUTKI REALIZACJI PROGRAMU

W bezpośrednim sąsiedztwie planowanych MOT nie stwierdzono omawianego gatunku ani odpowiednich dla niego siedlisk. W związku z powyższym występowanie w miejscach przeznaczonych pod inwestycje zarówno w trakcie wyprowadzania lęgów jak również na żerowiskach należy uznać za mało prawdopodobne. Realizacja programu nie niesie za sobą znaczących oddziaływań dla lokalnej populacji.

MINIMALIZACJE ODDZIAŁYWAŃ

Nie są wymagane

KOMPENSACJA PRZYRODNICZA

Oddziaływanie o charakterze potencjalnym, nie znaczące, nie wymaga kompensacji przyrodniczej.

8.1.20. A229 Zimorodek *Alcedo atthis*

POZYCJA SYSTEMATYCZNA

Rząd: kraskowe *Coraciiformes* Rodzina: zimorodkowate *Alcedinidae*

STATUS OCHRONNY

Gatunek z I załącznika Dyrektywy Ptasiej, uwzględniony w II załączniku Konwencji Berneńskiej; w Polsce objęty ścisłą ochroną gatunkową, wymaga ochrony czynnej; D – zagrożony z racji zmniejszającej się liczebności populacji; BirdLife International: SPEC 3.

CHARAKTERYSTYKA EKOLOGICZNA

Zimorodek jest ściśle związany z wodą. Zasiedla głównie zadrzewione odcinki linii brzegowej czystych rzek, strumieni, jezior i stawów rybne obfitujące w niewielkich rozmiarów ryby. Optymalnym siedliskiem są zadrzewione lub śródleśne, naturalne koryta rzek i strumieni w pobliżu stawów, doprowadzalniki do stawów, oraz rowy odprowadzające wodę ze stawów. Ponadto niektóre stawy hodowlane, ale tylko takie, na których znajdują się porenowacyjne, wysokie nasypy ziemne, miejscami podcięte wskutek falowania wody. Do budowy gniazd wymaga urwistych brzegów, o podłożu piaszkowym lub piaskowo-gliniastym.

WYSTĘPOWANIE W GRANICACH OBSZARU NATURA 2000

Dolina Baryczy: 60-90 par (wg SDF)

Łęgi Odrzańskie: 25-30 par (wg SDF)

EWENTUALNE SKUTKI REALIZACJI PROGRAMU

Gniazdowanie 3 par gatunku stwierdzono w sąsiedztwie planowanych MOT Jaz Sławoszowice (OSO Dolina Baryczy), Jaz Ryczeń (poza obszarem natura 2000) oraz Ujście do Odry (OSO Łęgi Odrzańskie). Planowane przedsięwzięcia nie obejmują jednak wpływem bezpośrednim lub pośrednim samego otoczenia gniazd i nie mają znaczącego wpływu na siedliska gatunku.

MINIMALIZACJE ODDZIAŁYWAŃ

Nie są wymagane

KOMPENSACJA PRZYRODNICZA

Oddziaływanie o charakterze potencjalnym, nie znaczące, nie wymaga kompensacji przyrodniczej.

8.1.21. A234 Dzięcioł zielonosiwy *Picus canus*

POZYCJA SYSTEMATYCZNA

Rząd: dzięciołowe *Piciformes*. Rodzina: dzięciołowate *Picidae*

STATUS OCHRONNY

Gatunek z I załącznika Dyrektywy Ptasiej, uwzględniony w II załączniku Konwencji Berneńskiej; w Polsce objęty ścisłą ochroną gatunkową, wymagający ochrony czynnej.

Status zagrożenia w Europie: D - gatunek zagrożony z racji zmniejszania się liczebności populacji. BirdLife International: SPEC 3

CHARAKTERYSTYKA EKOLOGICZNA

Gniazduje w dojrzałych lasach liściastych i mieszanych o niewielkim zwarcu, w których zaznacza się przynajmniej minimalny udział martwego drewna. Preferuje skraje lasów graniczące z otwartymi przestrzeniami łąk, zrębów, wiatrołomów lub nieużytków. Najczęściej występuje w buczynach, grądach i łęgach. Poza lasami występuje w zadrzewieniach śródpolnych, parkach na peryferiach miast i na zadrzewionych groblach w kompleksach stawów rybnych. Gniazda zakłada w dziupli wykutej przez oba ptaki z pary. Najchętniej wybiera martwe lub usychające drzewa liściaste tj. topola, buk, dąb, olsza, lipa, rzadziej wierzbę i sosnę. Żywi się owadami zwłaszcza różnymi gatunkami mrówek z rodzajów *Lasius* i *Formica*. Odżywia się także pokarmem roślinnym tj. orzechy laskowe, owoce jarzębiny i bzu czarnego. Wielkość krajowej populacji szacowana jest na 2-3 tys. par, w tym 400-500 par na Śląsku.

WYSTĘPOWANIE W GRANICACH OBSZARU NATURA 2000

Dolina Baryczy: Gatunek prawdopodobnie lęgowy (wg SDF)

Łęgi Odrzańskie: 50-60 par (wg SDF)

EWENTUALNE SKUTKI REALIZACJI PROGRAMU

W bezpośrednim sąsiedztwie planowanych MOT nie stwierdzono omawianego gatunku ani odpowiednich dla niego siedlisk. W związku z powyższym występowanie w miejscach przeznaczonych pod inwestycje zarówno w trakcie wyprowadzania lęgów jak również na żerowiskach należy uznać za mało prawdopodobne. Realizacja programu nie niesie za sobą znaczących oddziaływań dla lokalnej populacji.

MINIMALIZACJE ODDZIAŁYWAŃ

Nie są wymagane

KOMPENSACJA PRZYRODNICZA

Oddziaływanie o charakterze potencjalnym, nie znaczące, nie wymaga kompensacji przyrodniczej.

8.1.22. A236 Dzięcioł czarny *Dryocopus marius*

POZYCJA SYSTEMATYCZNA

Rząd: dzięciolowe *Piciformes*. Rodzina: dzięciolowate *Picidae*

STATUS OCHRONNY

Gatunek z I załącznika Dyrektywy Ptasiej, uwzględniony w II załączniku Konwencji Berneńskiej; w Polsce objęty ścisłą ochroną gatunkową, wymagający ochrony czynnej;

Status zagrożenia w Europie: S - gatunek nie zagrożony, którego status ochronny jest prawdopodobnie odpowiedni; BirdLife International: SPEC 4

CHARAKTERYSTYKA EKOLOGICZNA

Gatunek występuje w całej Polsce, ale omija niektóre rejony charakteryzujące się niską lesistością. Nie zasiedla również drzewostanów, których wiek nie przekracza 80 lat. Zamieszkuje lasy różnego typu, takie jak bory sosnowe, bory świerkowe, buczyny, grądy, łęgi, a nawet parki i zadrzewienia śródpolne. Gatunek zasadniczo

osiadły, lecz jesienią część populacji podejmuje koczowania, kiedy to pojawia się nad polami i wewnątrz dużych miast. Wykuwa dziuple w drzewach zdrowych jak i spróchniałych, dziupla umieszczona jest zwykle na dużej wysokości od 6 do 20 m. Żywi się larwami owadów, głównie chrząszczy kózkowatych oraz mrówkami z rodzaju gmachówka.

WYSTĘPOWANIE W GRANICACH OBSZARU NATURA 2000

Dolina Baryczy: Nie stwierdzony (wg SDF)

Łęgi Odrzańskie: 60-70 par (wg SDF)

EWENTUALNE SKUTKI REALIZACJI PROGRAMU

W bezpośrednim sąsiedztwie planowanych MOT nie stwierdzono omawianego gatunku ani odpowiednich dla niego siedlisk. W związku z powyższym występowanie w miejscach przeznaczonych pod inwestycje zarówno w trakcie wyprowadzania lęgów jak również na żerowiskach należy uznać za mało prawdopodobne. Realizacja programu nie niesie za sobą znaczących oddziaływań dla lokalnej populacji.

MINIMALIZACJE ODDZIAŁYWAŃ

Nie są wymagane

KOMPENSACJA PRZYRODNICZA

Oddziaływanie o charakterze potencjalnym, nie znaczące, nie wymaga kompensacji przyrodniczej.

8.1.23. A238 Dzięcioł średni *Dendrocopos medius*

POZYCJA SYSTEMATYCZNA

Rząd: dzięciolowe *Piciformes*, Rodzina: dzięciolowate *Picidae*

STATUS OCHRONNY

Gatunek z I załącznika Dyrektywy Ptasiej, uwzględniony w II załączniku Konwencji Berneńskiej; w Polsce objęty ścisłą ochroną gatunkową, wymagający ochrony czynnej;

Status zagrożenia w Europie: S - gatunek nie zagrożony, którego status ochronny jest prawdopodobnie odpowiedni; BirdLife International: SPEC 4

CHARAKTERYSTYKA EKOLOGICZNA

Występuje w starych drzewostanach liściastych (głównie dębowych) z dużą liczbą martwych lub obumierających drzew. Dość licznie spotykany także w dojrzałych lasach łęgowych i buczynach. Kluczowym elementem warunkującym występowanie tego gatunku jest obecność w siedlisku drzew o grubej, spękanej korze. Dziuple wykuwa jedynie w martwym, miękkim drewnie. Dzięcioł średni odżywia się stawonogami, owadami i pajęczakami. W pokarmie dominują postaci dorosłe i larwy chrząszczy. W Polsce nieliczny, a lokalnie średnio liczny ptak lęgowy, występujący głównie na niżu. Populacja krajowa szacowana jest na 10-20 tys. par. W nizinnej części Śląska w odpowiednich środowiskach bywa ptakiem średnio liczny.

WYSTĘPOWANIE W GRANICACH OBSZARU NATURA 2000

Dolina Baryczy: Nie stwierdzony (wg SDF), jednak prawdopodobnie lęgowy.

Łęgi Odrzańskie: Populacja rozrodcza liczy około 300-400 par (wg danych z SDF), co stanowi ponad 2% populacji krajowej.

EWENTUALNE SKUTKI REALIZACJI PROGRAMU

W bezpośrednim sąsiedztwie planowanych MOT nie stwierdzono omawianego gatunku ani odpowiednich dla niego siedlisk. W związku z powyższym występowanie w miejscach przeznaczonych pod inwestycje zarówno w trakcie wyprowadzania lęgów jak również na żerowiskach należy uznać za mało prawdopodobne. Realizacja programu nie niesie za sobą znaczących oddziaływań dla lokalnej populacji.

MINIMALIZACJE ODDZIAŁYWAŃ

Nie są wymagane

KOMPENSACJA PRZYRODNICZA

Oddziaływanie o charakterze potencjalnym, nie znaczące, nie wymaga kompensacji przyrodniczej.

7.1.24. A246 Lerka *Lullula arborea*

POZYCJA SYSTEMATYCZNA

Rząd: wróblowe *Passeriformes*, Rodzina: skowronkowate *Alaudidae*

STATUS OCHRONNY

Gatunek z załącznika I Dyrektywy Ptasiej, uwzględniony w załączniku III Konwencji Berneńskiej; w Polsce gatunek objęty ochroną ścisłą. Status zagrożenia w Europie: V – gatunek narażony na wyginięcie; BirdLife International: SPEC 2

CHARAKTERYSTYKA EKOLOGICZNA

Siedliskiem występowania lerki są najczęściej obrzeża suchych borów i zagajników sosnowych o powierzchni przekraczającej zwykle 3 ha, śródleśne polany i poręby, suche murawy, nadmorskie i śródlądowe wydmy porośnięte skąpą roślinnością, rzadko zadrzewione wrzosowiska. Gniazdo zakłada na ziemi w małym dołku pod osłoną traw. W diecie lerki dominują nieduże owady i inne bezkręgowce, w mniejszym stopniu korzysta z pokarmu pochodzenia roślinnego.

Dolina Baryczy: Nie stwierdzony (wg SDF).

Łęgi Odrzańskie: Nie stwierdzony (wg SDF)

EWENTUALNE SKUTKI REALIZACJI PROGRAMU

W bezpośrednim sąsiedztwie większości planowanych MOT nie stwierdzono omawianego gatunku ani odpowiednich dla niego siedlisk. W związku z powyższym występowanie w miejscach przeznaczonych pod inwestycje zarówno w trakcie wyprowadzania lęgów jak również na żerowiskach należy uznać za mało prawdopodobne. Gatunek stwierdzono jedynie w sąsiedztwie planowanego MOT Jaz Ryczeń. Realizacja programu nie niesie jednak za sobą znaczących oddziaływań dla populacji gatunku w obszarze.

MINIMALIZACJE ODDZIAŁYWAŃ

Nie są wymagane

KOMPENSACJA PRZYRODNICZA

Oddziaływanie o charakterze potencjalnym, nie znaczące, nie wymaga kompensacji przyrodniczej.

7.1.24. A320 Muchotłówka mała *Ficedula parva*

POZYCJA SYSTEMATYCZNA

Rząd: wróblowe *Passeriformes*. Rodzina: muchotłówkowate *Muscicapidae*

STATUS OCHRONNY

Gatunek z załącznika I Dyrektywy Ptasiej, uwzględniony w załączniku II Konwencji Berneńskiej; w Polsce gatunek objęty ochroną ścisłą. Status zagrożenia w Europie: S - gatunek nie zagrożony, którego status ochronny jest prawdopodobnie odpowiedni; BirdLife International: SPEC -

CHARAKTERYSTYKA EKOLOGICZNA

Preferuje stare drzewostany liściaste i mieszane, rzadziej bory mieszane. Najchętniej zasiedla cieniste drzewostany z przewagą buka bądź grabu, a we wschodniej części kraju występuje w drzewostanach z dominującą osiką i brzozą. Lokalnie występuje w drzewostanach na peryferiach miast. Gniazda zakłada w płytkich półdziuplach, w szczelinie pękniętego pnia lub za odstającym płatem kory. Poluje głównie na owady chwytane w locie. Zbiera również gąsienice z liści i pni, pająki, a sporadycznie nawet jagody.

WYSTĘPOWANIE W GRANICACH OBSZARU NATURA 2000

Dolina Baryczy: Nie stwierdzony (wg SDF)

Łęgi Odrzańskie: 1-2 pary (wg SDF)

EWENTUALNE SKUTKI REALIZACJI PROGRAMU

W bezpośrednim sąsiedztwie planowanych MOT nie stwierdzono omawianego gatunku ani odpowiednich dla niego siedlisk. W związku z powyższym występowanie w miejscach przeznaczonych pod inwestycje zarówno w trakcie wyprowadzania lęgów jak również na żerowiskach należy uznać za mało prawdopodobne. Realizacja programu nie niesie za sobą znaczących oddziaływań dla lokalnej populacji.

MINIMALIZACJE ODDZIAŁYWAŃ

Nie są wymagane

KOMPENSACJA PRZYRODNICZA

Oddziaływanie o charakterze potencjalnym, nie znaczące, nie wymaga kompensacji przyrodniczej.

7.1.25. A321 Muchotłówka białoszyja *Ficedula albicollis*

POZYCJA SYSTEMATYCZNA

Rząd: wróblowe *Passeriformes*. Rodzina: muchotłówkowate *Muscicapidae*

STATUS OCHRONNY

Gatunek z załącznika I Dyrektywy Ptasiej, uwzględniony w załączniku II Konwencji Berneńskiej; uwzględniony w załączniku II Konwencji Bońskiej; w Polsce gatunek objęty ochroną ścisłą. Status zagrożenia w Europie: S - gatunek nie zagrożony, którego status ochronny jest prawdopodobnie odpowiedni; BirdLife International: SPEC 4

CHARAKTERYSTYKA EKOLOGICZNA

Do bytowania wymaga starych drzewostanów liściastych (głównie dębowych) z dużą ilością martwych lub obumierających drzew, z czym wiąże się występowanie dziupli. W Polsce na niżu zamieszkuje głównie cieniste grądy (w niektórych latach zagęszczenie może dojść do 22 par na hektar, co czyni ten gatunek najliczniejszym lęgowym w tym siedlisku) i stare łęgi oraz olsy, w górach - buczyny i łęgi. Spotykana również w starych parkach (m.in. Park Szczytnicki we Wrocławiu, ogrodach i sadach owocowych).

Poluje głównie na owady chwytane w locie. Zbiera również gąsienice z liści i pni, pająki, a sporadycznie nawet jagody. Po przylocie na lęgowiska dieta jest bardzo zróżnicowana.

Dość licznie spotykany także w dojrzałych lasach lęgowych i buczynach. W Polsce muchotłówka białoszyja jest nielicznym ptakiem lęgowym wyłącznie w południowej i wschodniej części kraju, lokalnie liczna. Do kraju

przylatuje w kwietniu i na początku maja, a odlatuje na południe już w sierpniu lub wrześniu. Występuje głównie w Puszczy Białowieskiej (znajduje się tu ponad 50% polskiej populacji, choć i tu populacja zmalała) i Niepołomickiej, osiągając tam wysoką liczebność, Puszczy Piskiej i Boreckiej oraz na Dolnym Śląsku w dolinie Odry.

WYSTĘPOWANIE W GRANICACH OBSZARU NATURA 2000

Dolina Baryczy: Nie stwierdzony (wg SDF), jednak prawdopodobnie lęgowy.

Łęgi Odrzańskie: Populacja rozrodcza liczy około 150-200 par (wg danych z SDF), co stanowi ponad 2% populacji krajowej.

EWENTUALNE SKUTKI REALIZACJI PROGRAMU

W bezpośrednim sąsiedztwie planowanych MOT nie stwierdzono omawianego gatunku ani odpowiednich dla niego siedlisk. W związku z powyższym występowanie w miejscach przeznaczonych pod inwestycje zarówno w trakcie wyprowadzania lęgów jak również na żerowiskach należy uznać za mało prawdopodobne. Realizacja programu nie niesie za sobą znaczących oddziaływań dla lokalnej populacji.

MINIMALIZACJE ODDZIAŁYWAŃ

Nie są wymagane

KOMPENSACJA PRZYRODNICZA

Oddziaływanie o charakterze potencjalnym, nie znaczące, nie wymaga kompensacji przyrodniczej.

7.1.25. A338 Gąsiorek *Lanius collurio*

POZYCJA SYSTEMATYCZNA

Rząd: wróblowe *Passeriformes*. Rodzina: dzierzby *Lanidae*

STATUS OCHRONNY

Gatunek z załącznika I Dyrektywy Ptasiej, uwzględniony w załączniku II Konwencji Berneńskiej; w Polsce gatunek objęty ochroną ścisłą. Status zagrożenia w Europie: D - gatunek zagrożony z racji zmniejszania się liczebności populacji; BirdLife International: SPEC 3.

CHARAKTERYSTYKA EKOLOGICZNA

Gąsiorek zasiedla szeroki wachlarz siedlisk. Gnieździ się przede wszystkim w otwartym krajobrazie rolniczym o zróżnicowanej strukturze. Zasiedla pola z rozrzuconymi kępami drzew i krzewów na miedzach, wzdłuż rowów i dróg, zakrzaczone łąki i pastwiska, zadrzewienia śródpolne, ugory i nieużytki, duże ogrody otoczone żywopłotami. Na terenach leśnych zasiedla głównie zarastające zręby i pożarzyska, uprawy i młodniki, głównie na siedliskach grądowych i borowych. Chętnie gniazduje na obrzeżach lasów, wyjątkowo natomiast wewnątrz zwartych kompleksów leśnych. Występuje w peryferyjnej strefie miast gdzie zajmuje zdziczałe parki i cmentarze. Gniazdo najczęściej umieszczone jest wewnątrz gęstego kolczastego krzewu, na wysokości do 2 m nad ziemią. Żywi się różnego rodzaju bezkręgowcami i drobnymi kręgowcami. Dużą część diety stanowią owady, chrząszcze, błonkówki, pluskwiaki i prostoskrzydłe.

WYSTĘPOWANIE W GRANICACH OBSZARU NATURA 2000

Dolina Baryczy: Nie stwierdzony (wg SDF), jednak wykazany jako lęgowy.

Łęgi Odrzańskie: Nie stwierdzony (wg SDF).

EWENTUALNE SKUTKI REALIZACJI PROGRAMU

Oddziaływanie o charakterze potencjalnym, nie znaczące, nie wymaga kompensacji przyrodniczej.

8.2. Regularnie występujące ptaki migrujące nie wymienione w zał. I DP

8.2.1. A005 Perkoz dwuczuby *Podiceps cristatus*

POZYCJA SYSTEMATYCZNA

Rząd: perkozy *Podicipediformes* Rodzina: perkozy *Podicipedidae*

STATUS OCHRONNY

Gatunek, do którego odnosi się art. 4 ust. 2 Dyrektywy Ptasiej, uwzględniony w II załączniku Konwencji Berneńskiej; objęty w Polsce ścisłą ochroną gatunkową; S - gatunek nie zagrożony, którego status ochronny jest prawdopodobnie odpowiedni; BirdLife International: SPEC -

CHARAKTERYSTYKA EKOLOGICZNA

Aktywny w ciągu dnia. Zimą najintensywniej żeruje o świcie i przed zmierzchem. W okresie lęgowym zazwyczaj gniazduje pojedynczo, jednak niekiedy tworzy luźne kolonie, liczące nawet do 100 osobników. Poza sezonem lęgowym najczęściej występuje w niewielkich grupkach, choć czasem skupia się w stada do kilkuset osobników. W okresie lęgowym występuje na większych jeziorach, stawach i innych zbiornikach wodnych, których brzegi są porośnięte szuwarami i mają dużą powierzchnię otwartego lustra wody. Unika rzek, z wyjątkiem większych starorzeczy. Poza okresem lęgowym spotykany jest także na morzu, na jeziorach, a nielicznie na większych rzekach. Zimą preferuje akweny stosunkowo płytkie i osłonięte od wiatru i falowania.

Gatunek głównie rybożerny. W niewielkim stopniu odżywia się także większymi wodnymi bezkręgowcami. Poluje podczas nurkowania, najczęściej do głębokości 4 m.

Gniazdo ma postać pływającej platformy, zbudowanej z beładnie ułożonych roślin wodnych, w strefie niezbyt gęstej roślinności wynurzonej. Pod koniec kwietnia lub w maju perkozy składają 3–6 jaj, które są wysiadywane przez oboje rodziców. Młode wykluwają się po 25–29 dniach i pozostają pod opieką rodziców przez około 13–15 tygodni.

MIGRACJE SEZONOWE

Wędrówka jesienna rozpoczyna się w sierpniu i trwa do października lub listopada. Wędrówkę wiosenną, o mniejszym natężeniu od jesienniej, obserwuje się w marcu i w kwietniu.

WYSTĘPOWANIE W GRANICACH OBSZARU NATURA 2000

Dolina Baryczy: 900 par (wg SDF)

Łęgi Odrzańskie: Nie stwierdzony (wg SDF).

EWENTUALNE SKUTKI REALIZACJI PROGRAMU

W bezpośrednim sąsiedztwie planowanych MOT nie stwierdzono omawianego gatunku. W związku z powyższym występowanie w miejscach przeznaczonych pod inwestycje zarówno w trakcie wyprowadzania lęgów jak również na żerowiskach należy uznać za mało prawdopodobne. Realizacja programu nie niesie za sobą znaczących oddziaływań dla lokalnej populacji.

MINIMALIZACJE ODDZIAŁYWAŃ

Nie są wymagane

Oddziaływanie o charakterze potencjalnym, nie znaczące, nie wymaga kompensacji przyrodniczej.

8.2.2. A006 Perkoz rdzawoszyi *Podiceps grisegena*

POZYCJA SYSTEMATYCZNA

Rząd: perkozy *Podicipediformes* Rodzina: perkozy *Podicipedidae*

STATUS OCHRONNY

Gatunek, do którego odnosi się art. 4 ust. 2 Dyrektywy Ptasiej, uwzględniony w II załączniku Konwencji Berneńskiej i II załączniku Konwencji Bońskiej; objęty w Polsce ścisłą ochroną gatunkową; S - gatunek nie zagrożony, którego status ochronny jest prawdopodobnie odpowiedni; BirdLife International: SPEC -

CHARAKTERYSTYKA EKOLOGICZNA

Gatunek o aktywności dziennej, ale podczas wędrówki leci głównie nocą. Na lęgowisku widywany jest pojedynczo lub w parach i grupach rodzinnych, podczas wędrówek i na zimowiskach widywany zarówno pojedynczo lub w małych stadach, jak i w dużych, luźnych zgrupowaniach, liczących czasami setki osobników. Preferuje stosunkowo nieduże (do 3 ha) i płytkie (do 2 m głębokości) zbiorniki, z dobrze rozwiniętą roślinnością wynurzoną, ale równocześnie z obecnością otwartej wody. Zasiedla również starorzecza i torfianki, a także tak nietypowe akweny, jak osadniki i wyrobiska w sąsiedztwie siedzib ludzkich. W sezonie pozalęgowym, poza wodami śródlądowymi bogatymi w drobne ryby, zasiedla przybrzeżne wody morskie.

Wiosną i latem perkoz rdzawoszyi zjada więcej bezkręgowców wodnych (przede wszystkim larw owadów), a jesienią i zimą więcej małych ryb, rzadko pokarm roślinny. Żeruje przeważnie pod wodą, nurkując do głębokości 4 m.

Jest gatunkiem monogamicznym, dojrzałość płciową uzyskuje w wieku 2–3 lat, choć już roczne ptaki tworzą pary i zajmują terytoria. Okres lęgowy trwa od kwietnia do sierpnia. Gniazdo stanowi płaski, pływający kopiec, o średnicy do 45 cm, a wysokości do 50 cm, wystający zaledwie 3–4 cm nad powierzchnię lustra wody, zbudowany z gnijących liści roślin wodnych, umieszczony najczęściej wśród wynurzonej roślinności wodnej, zwykle na płytkiej wodzie, o głębokości 40–70 cm. Perkoz rdzawoszyi odbywa jeden lęg w roku (wyjątkowo dwa), samica składa 2–6 (zwykle 4–5) jaj. Wysiadywanie trwa 21–23 dni (podczas chłodnej pogody nawet 27 dni).

MIGRACJE SEZONOWE

Wędruje głównie nocą, rzadziej o świcie, bądź o zmierzchu. Wiosną (połowa marca – przełom kwietnia i maja) obserwowany jest rzadko, zazwyczaj pojedynczo, w parach bądź w niewielkich stadach. Podczas wędrówki jesiennej (przełom lipca i sierpnia – połowa listopada) spotykany jest częściej i w większych stadach (do 200 ptaków).

WYSTĘPOWANIE W GRANICACH OBSZARU NATURA 2000

Dolina Baryczy: 120 par (wg SDF)

Łęgi Odrzańskie: Nie stwierdzony (wg SDF).

EWENTUALNE SKUTKI REALIZACJI PROGRAMU

W bezpośrednim sąsiedztwie planowanych MOT nie stwierdzono omawianego gatunku ani odpowiednich dla niego siedlisk. W związku z powyższym występowanie w miejscach przeznaczonych pod inwestycje zarówno

w trakcie wyprowadzania lęgów jak również na żerowiskach należy uznać za mało prawdopodobne. Realizacja programu nie niesie za sobą znaczących oddziaływań dla lokalnej populacji.

MINIMALIZACJE ODDZIAŁYWAŃ

Nie są wymagane

KOMPENSACJA PRZYRODNICZA

Oddziaływanie o charakterze potencjalnym, nie znaczące, nie wymaga kompensacji przyrodniczej.

8.2.3. A028 Czapla biała *Egretta alba*

POZYCJA SYSTEMATYCZNA

Rząd: brodzące *Ciconiiformes* Rodzina: czaplowate *Ardeidae*

STATUS OCHRONNY

Gatunek z I załącznika Dyrektywy Ptasiej; uwzględniony w załączniku III Konwencji Berneńskiej, w Polsce objęty ścisłą ochroną gatunkową; S - gatunek nie zagrożony, którego status ochronny jest prawdopodobnie odpowiedni; BirdLife International: SPEC -

CHARAKTERYSTYKA EKOLOGICZNA

Gatunek związany z naturalnymi i sztucznymi, płytkimi zbiornikami wodnymi, zalewami, jeziorami i stawami rybnymi. Stanowiska lęgowe zlokalizowane są zwykle w pobliżu odpowiednich żerowisk. W Polsce jej lęgi stwierdzano przede wszystkim w zaroślach wiklinowych na zbiornikach retencyjnych, w bagiennych dolinach rzecznych i trzcinowiskach w obrębie stawów hodowlanych. Poza okresem lęgowym jest spotykana nad różnymi wodami, głównie na stawach hodowlanych, zbiornikach zaporowych i w dolinach dużych rzek. Żywi się zróżnicowanym pokarmem zwierzęcym.

WYSTĘPOWANIE W GRANICACH OBSZARU NATURA 2000

Dolina Baryczy: Nie stwierdzony (wg SDF), jednak występuje jako gatunek nielęgowy.

Łęgi Odrzańskie: Nie stwierdzony (wg SDF), jednak występuje jako gatunek nielęgowy.

EWENTUALNE SKUTKI REALIZACJI PROGRAMU

Gatunek ten obserwowano w sąsiedztwie planowanego MOT Ujście do Odry. W związku z tym, że miejsce to jest wyraźnie atrakcyjniejsze dla ptaków (występowanie kani rudej, bociana czarnego, zimorodka, kormorana), fakt stwierdzenia tu również czapli białej także przemawia za rezygnacją z tego MOT.

MINIMALIZACJE ODDZIAŁYWAŃ

Nie są wymagane

KOMPENSACJA PRZYRODNICZA

Oddziaływanie o charakterze potencjalnym, nie znaczące, nie wymaga kompensacji przyrodniczej.

8.2.4. A028 Czapla siwa *Ardea cinerea*

POZYCJA SYSTEMATYCZNA

Rząd: brodzące *Ciconiiformes* Rodzina: czaplowate *Ardeidae*

STATUS OCHRONNY

Gatunek, do którego odnosi się art. 4 ust. 2 Dyrektywy Ptasiej; gatunek uwzględniony w załączniku III Konwencji Berneńskiej, w Polsce jest gatunkiem częściowo chronionym; S - gatunek nie zagrożony, którego status ochronny jest prawdopodobnie odpowiedni; BirdLife International: SPEC -

CHARAKTERYSTYKA EKOLOGICZNA

Gatunek związany z naturalnymi i sztucznymi, płytkimi zbiornikami wodnymi, zalewami, jeziorami i stawami rybnymi. Stanowiska lęgowe zlokalizowane są zwykle w pobliżu odpowiednich żerowisk. Gnieździe się w koloniach, pojedyncze pary spotyka się sporadycznie. Gniazda zakłada zwykle na drzewach, choć spotyka się również kolonie w niskich zaroślach wierzbowych i trzcinowiskach. Skład pokarmu urozmaicony, łowi różnego rodzaju kręgowce (ryby, płazy, gady, ssaki), a także większe owady.

WYSTĘPOWANIE W GRANICACH OBSZARU NATURA 2000

Dolina Baryczy: 260-417 par w sezonie lęgowym, do 1300 os. w okresie połęgowym (wg SDF)

Łęgi Odrzańskie: 200-250 par (wg SDF).

EWENTUALNE SKUTKI REALIZACJI PROGRAMU

Pojedyncze żerujące osobniki stwierdzono w rejonie planowanych MOT Ujście, Zbiornik Ryczeń, Koniki polskie, Jaz Sławoszwowice i Potasznia. Realizacja programu nie niesie za sobą znaczących oddziaływań dla populacji gatunku.

MINIMALIZACJE ODDZIAŁYWAŃ

Nie są wymagane

KOMPENSACJA PRZYRODNICZA

Oddziaływanie o charakterze potencjalnym, nie znaczące, nie wymaga kompensacji przyrodniczej.

8.2.5. A036 Łabędź niemy *Cygnus olor*

POZYCJA SYSTEMATYCZNA

Rząd: blaszkodziobe *Anseriformes*, Rodzina: kaczkowate *Anatidae*

STATUS OCHRONNY

Gatunek z II załącznika Dyrektywy Ptasiej, uwzględniony w załączniku III Konwencji Berneńskiej i II załączniku Konwencji Bońskiej; objęty w Polsce ścisłą ochroną gatunkową; S- gatunek nie zagrożony, którego status ochronny jest prawdopodobnie odpowiedni; BirdLife International: SPEC -

CHARAKTERYSTYKA EKOLOGICZNA

Występuje w szerokim zakresie siedlisk podmokłych. Są to zarówno zbiorniki naturalne jak jeziora, niewielkie oczka śródpolne i śródleśne, rzeki, starorzecza i zalewy przy morskie, jak i sztuczne, stawy rybne, zbiorniki retencyjne czy glinianki. Gniazdo umieszcza najczęściej na płytkiej wodzie w gęstej trzcinie, rzadziej na ziemi. Pokarm stanowią zielone pędy roślin wodnych, nasiona i trawa, w dużo mniejszym stopniu pokarm pochodzenia roślinnego.

WYSTĘPOWANIE W GRANICACH OBSZARU NATURA 2000

Dolina Baryczy: 110 par (wg SDF)

Łęgi Odrzańskie: Nie stwierdzony (wg SDF), jednak prawdopodobnie lęgowy.

EWENTUALNE SKUTKI REALIZACJI PROGRAMU

W bezpośrednim sąsiedztwie większości planowanych MOT nie stwierdzono omawianego gatunku ani odpowiednich dla niego siedlisk. W związku z powyższym występowanie w miejscach przeznaczonych pod inwestycje zarówno w trakcie wyprowadzania lęgów jak również na żerowiskach należy uznać za mało prawdopodobne. Gniazdowanie 2 par stwierdzono w sąsiedztwie planowanych MOT Zbiornik Ryczeń i Koniki Polskie. Planowane przedsięwzięcia nie obejmują jednak wpływem samego otoczenia gniazd i nie mają znaczącego wpływu na siedliska gatunku. Realizacja programu nie niesie za sobą znaczących oddziaływań dla lokalnej populacji.

MINIMALIZACJE ODDZIAŁYWAŃ

Nie są wymagane

KOMPENSACJA PRZYRODNICZA

Oddziaływanie o charakterze potencjalnym, nie znaczące, nie wymaga kompensacji przyrodniczej.

8.2.6. A039 Gęś zbożowa *Anser fabalis*

POZYCJA SYSTEMATYCZNA

Rząd: blaszkodziobe *Anseriformes* Rodzina: kaczkowate *Anatidae*

STATUS OCHRONNY

Gatunek z II załącznika Dyrektywy Ptasiej, do którego odnosi się również art. 4 ust. 2 tejże dyrektywy, uwzględniony w załączniku III Konwencji Berneńskiej i II załączniku Konwencji Bońskiej; w Polsce uznany za gatunek łowny; S - gatunek nie zagrożony, którego status ochronny jest prawdopodobnie odpowiedni; BirdLife International: SPEC -

CHARAKTERYSTYKA EKOLOGICZNA

Gatunek o aktywności dziennej, stadny, z wyjątkiem okresu lęgowego, kiedy to poszczególne pary gnieźdzą się pojedynczo. Dzień spędza na żerowiskach, w ciągu dnia przylatując tylko do wodopoju. Nocuje przeważnie na wodzie, niekiedy w miejscach żerowania. W Polsce lęgów nie odbywa. Podczas przelotów spotykany częściej na północy i zachodzie kraju, zimą na zachodzie i południowym zachodzie (na wschodzie zimuje rzadko). Gniazduje w tajdze (wśród drzew) lub na otwartych terenach tundry, często w pobliżu wody. Zimuje na mokradłach, łąkach i polach uprawnych.

Gęsi zbożowe żywią się prawie wyłącznie pokarmem roślinnym. Zjadają zielone części roślin (liście traw i zbóż ozimych), nasiona, owoce (jagody), kłaczka, bulwy, korzonki. Żerują prawie wyłącznie na lądzie, chodząc spokojnie.

Gatunek tworzy trwałe pary monogamiczne. Gniazdo buduje w zagłębieniu na ziemi, ułożone z różnych części roślin i wyścielone puchem. Jaja wysiada samica. Pisklęta wychodzą z gniazda w dniu wyklucia, samodzielnie zdobywają pokarm pod opieką obojga rodziców.

MIGRACJE SEZONOWE

Wędrówka na tereny zimowania trwa od początku września do końca grudnia. Ptaki wędrują w ciągu dnia i nocą w stadach najczęściej liczących kilkanaście – kilkadziesiąt osobników, w locie formując klucze w kształcie litery V lub skośnej linii. Powrót na lęgowiska rozpoczyna się w połowie marca i trwa do drugiej połowy maja/początku czerwca – i jest zwykle dużo krótszy niż wędrówka jesienna.

WYSTĘPOWANIE W GRANICACH OBSZARU NATURA 2000

Dolina Baryczy: Liczebność populacji zimującej na terenie ostoi, szacowana jest na 6100 osobników, natomiast populacji przelotnej na 11-28 tys. (wg SDF).

Łęgi Odrzańskie: Populacja przelotna szacowana jest na 3 tys. osobników (wg SDF).

EWENTUALNE SKUTKI REALIZACJI PROGRAMU

W bezpośrednim sąsiedztwie planowanych MOT nie stwierdzono omawianego gatunku ani odpowiednich dla niego siedlisk. W związku z powyższym występowanie w miejscach przeznaczonych pod inwestycje w okresie polęgowym należy uznać za mało prawdopodobne. Realizacja programu nie niesie za sobą znaczących oddziaływań dla lokalnej populacji.

MINIMALIZACJE ODDZIAŁYWAŃ

Nie są wymagane

KOMPENSACJA PRZYRODNICZA

Oddziaływanie o charakterze potencjalnym, nie znaczące, nie wymaga kompensacji przyrodniczej.

8.2.7. A041 Gęś białoczelna *Anser albifrons*

POZYCJA SYSTEMATYCZNA

Rząd: blaszkodziobe *Anseriformes* Rodzina: kaczkowate *Anatidae*

STATUS OCHRONNY

Gatunek z II załącznika Dyrektywy Ptasiej, do którego odnosi się również art. 4 ust. 2 tejże dyrektywy, uwzględniony w załączniku III Konwencji Berneńskiej i II załączniku Konwencji Bońskiej; w Polsce uznany za gatunek łowny; S - gatunek nie zagrożony, którego status ochronny jest prawdopodobnie odpowiedni; BirdLife International: SPEC -

CHARAKTERYSTYKA EKOLOGICZNA

W Polsce jest to gatunek przelotny i zimujący. Podczas przelotów spotykany częściej na północy i zachodzie kraju, zimą na zachodzie i południowym zachodzie (na wschodzie zimuje rzadko). Wędrówka na tereny zimowania trwa od początku września do końca grudnia. Powrót na lęgowiska rozpoczyna się w połowie marca i trwa do początku czerwca. Gniazduje w tajdze lub na otwartych terenach tundry.. Zimuje na mokradłach, łąkach i polach uprawnych. Gęsi zbożowe żywią się prawie wyłącznie pokarmem roślinnym. Zjadają zielone części roślin (liście traw i zbóż ozimych), nasiona, owoce (jagody), kłacza, bulwy, korzonki. Żerują prawie wyłącznie na łądzie, chodząc spokojnie.

MIGRACJE SEZONOWE

Wędrówka na tereny zimowania trwa od początku września do końca grudnia. Ptaki wędrują w ciągu dnia i nocą w stadach liczących najczęściej kilkanaście – kilkadziesiąt osobników, w locie formując klucze w kształcie litery V lub skośnej linii. Powrót na lęgowiska rozpoczyna się w połowie marca i trwa do drugiej połowy maja/początku czerwca – i jest zwykle dużo krótszy niż wędrówka jesienna.

WYSTĘPOWANIE W GRANICACH OBSZARU NATURA 2000

Dolina Baryczy: Populacja przelotna szacowana jest na 1,2-3,1 tys. osobników (wg SDF).

Łęgi Odrzańskie: Populacja przelotna szacowana jest na 1 tys. osobników (wg SDF).

EWENTUALNE SKUTKI REALIZACJI PROGRAMU

W bezpośrednim sąsiedztwie planowanych MOT nie stwierdzono omawianego gatunku ani odpowiednich dla niego siedlisk. W związku z powyższym występowanie w miejscach przeznaczonych pod inwestycje w okresie polęgowym należy uznać za mało prawdopodobne. Realizacja programu nie niesie za sobą znaczących oddziaływań dla lokalnej populacji.

MINIMALIZACJE ODDZIAŁYWAŃ

Nie są wymagane

KOMPENSACJA PRZYRODNICZA

Oddziaływanie o charakterze potencjalnym, nie znaczące, nie wymaga kompensacji przyrodniczej.

8.2.8. A043 Gęgawa *Anser anser*

POZYCJA SYSTEMATYCZNA

Rząd: blaszkodziobe *Anseriformes* Rodzina: kaczkowate *Anatidae*

STATUS OCHRONNY

Gatunek z II załącznika Dyrektywy Ptasiej, do którego odnosi się również art. 4 ust. 2 tejże dyrektywy, uwzględniony w załączniku III Konwencji Berneńskiej i II załączniku Konwencji Bońskiej; w Polsce uznany za gatunek łowny; V – gatunek narażony na wyginięcie; BirdLife International: SPEC -

CHARAKTERYSTYKA EKOLOGICZNA

Gniazduje głównie na słodkich i słonawych wodach, zasiedlając wszelkiego rodzaju akweny oferujące bezpieczne miejsca gniazdowania i położone w pobliżu terenów dogodnych do żerowania. Są to zwykle obszerniejsze szuwały na: starorzeczach i naturalnych eutroficznych i dystroficznych jeziorach, stawach i stawach hodowlanych, ujściach rzek, jeziorach przybrzeżnych i zalewach, zbiornikach zaporowych; torfiankach oraz brzegach rzek i kanałów.

Miejsce żerowania są zwykle pola z oziminą, ścierniska, pastwiska i łąki. W okresie polęgowym i na zimowiskach istotnym żerowiskiem gęgaw są zarośla sitowca nadmorskiego.

Gęgawy są roślinożerne. Wiosną żywią się głównie świeżymi pędami traw na wilgotnych łąkach. Na polach najczęściej wybierają wtedy kłocza perzu, ale nie omijają również ozimin, zwłaszcza pszennych i rzepakowych. W okresie rozrodu żywią się głównie świeżymi trawami, nie oddalając się od gniazda więcej niż na 2 km. W okresie pierzenia jedzą to, co mogą znaleźć na zbiorniku, gdzie odbywają pierzenie i w bezpośrednim jego sąsiedztwie. W okresie żniw odwiedzają ścierniska, zwłaszcza pszenicy i owsa, a późną jesienią najchętniej penetrują niezaorane pola kukurydzy.

Gęgawa osiąga dojrzałość w trzecim lub czwartym roku życia. Gniazda umieszcza w szuwarach i na wysepkach, czasem na zalanych, ogłowionych wierzbach i krzakach. Wyprowadza jeden lęg w roku. Samice składają 2–8, najczęściej 4–6 jaj, które wysiadują przez ok. 28 dni.

MIGRACJE SEZONOWE

Najpóźniejsze odloty na zimowiska odbywają się w pierwszej połowie grudnia, a najwcześniejsze powroty z zimowisk do miejsc lęgowych w drugiej połowie stycznia. Gęgawy wędrują zarówno w dzień, jak i w nocy, stadami i grupami rodzinnymi.

WYSTĘPOWANIE W GRANICACH OBSZARU NATURA 2000

Dolina Baryczy: 400-582 pary lęgowych. Populacja przelotna szacowana jest na 6 tys. osobników (wg SDF).

Łęgi Odrzańskie: 10-15 par (wg SDF).

EWENTUALNE SKUTKI REALIZACJI PROGRAMU

W bezpośrednim sąsiedztwie planowanych MOT nie stwierdzono omawianego gatunku ani odpowiednich dla niego siedlisk. W związku z powyższym występowanie w miejscach przeznaczonych pod inwestycje zarówno w trakcie wyprowadzania lęgów jak również na żerowiskach należy uznać za mało prawdopodobne.

MINIMALIZACJE ODDZIAŁYWAŃ

Nie są wymagane

KOMPENSACJA PRZYRODNICZA

Oddziaływanie o charakterze potencjalnym, nie znaczące, nie wymaga kompensacji przyrodniczej.

8.2.9. A051 Krakwa *Anas strepera*

POZYCJA SYSTEMATYCZNA

Rząd: blaszkodziobe *Anseriformes* Rodzina: kaczkowate *Anatidae*

STATUS OCHRONNY

Gatunek z II załącznika Dyrektywy Ptasiej, do którego odnosi się również art. 4 ust. 2 tejże dyrektywy, uwzględniony w załączniku III Konwencji Berneńskiej i II załączniku Konwencji Bońskiej; w Polsce objęty ścisłą ochroną gatunkową; V – gatunek narażony na wyginięcie; BirdLife International: SPEC 3

CHARAKTERYSTYKA EKOLOGICZNA

Zasiedla wody śródlądowe lub słonawe, zwykle płytkie, z bujną roślinnością wodną. Najliczniejsza jest na stawach hodowlanych, jeziorach eutroficznych, w zalewowych dolinach rzecznych ze starorzeczami oraz na podmokłych łąkach z bagienkami, rzadziej w wypłyconych partiach zbiorników zaporowych.

Krakwa żywi się głównie pokarmem roślinnym, na który składają się nasiona, liście, todygi i korzenie roślin wodnych. Jak wszystkie kaczki pływające nie nurkuje po pokarm, lecz zbiera go z powierzchni wody lub spod powierzchni wody, zanurzając przednią część i unosząc ponad wodę tył ciała.

Krakwa gniazduje w rozproszeniu lub w szczególnie sprzyjających warunkach, np. w koloniach mew, w niewielkich skupieniach. Osiąga dojrzałość płciową w wieku jednego roku. Gniazdo, będące dołkiem w ziemi wymoszczonym trawami i ciemnym puchem, umieszczone jest zwykle na lądzie pod osłoną gęstej roślinności, niedaleko od wody. Samica znosi 8–12 jaj, wysiaduje je przez 24–26 dni i przez kolejnych 7 tygodni wodzi młode.

MIGRACJE SEZONOWE

Przelot wiosenny rozpoczyna się w marcu i trwa do połowy maja, z kulminacją na przełomie kwietnia i maja. Przelot jesienny przebiega od września do listopada, a nawet do początku grudnia.

WYSTĘPOWANIE W GRANICACH OBSZARU NATURA 2000

Dolina Baryczy: 150-250 par (wg SDF).

Łęgi Odrzańskie: 5-10 par (wg SDF).

EWENTUALNE SKUTKI REALIZACJI PROGRAMU

W bezpośrednim sąsiedztwie planowanych MOT nie stwierdzono omawianego gatunku ani odpowiednich dla niego siedlisk. W związku z powyższym występowanie w miejscach przeznaczonych pod inwestycje zarówno w trakcie wyprowadzania lęgów jak również na żerowiskach należy uznać za mało prawdopodobne.

MINIMALIZACJE ODDZIAŁYWAŃ

Nie są wymagane

KOMPENSACJA PRZYRODNICZA

Oddziaływanie o charakterze potencjalnym, nie znaczące, nie wymaga kompensacji przyrodniczej.

8.2.1. A052 Cyraneczka *Anas crecca*

POZYCJA SYSTEMATYCZNA

Rząd: blaszkodziobe *Anseriformes* Rodzina: kaczkowate *Anatidae*

STATUS OCHRONNY

Gatunek z II załącznika Dyrektywy Ptasiej, do którego odnosi się również art. 4 ust. 2 tejże dyrektywy, uwzględniony w załączniku III Konwencji Berneńskiej i II załączniku Konwencji Bońskiej; w Polsce uznany za gatunek łowny; S - gatunek nie zagrożony, którego status ochronny jest prawdopodobnie odpowiedni; BirdLife International: SPEC -

CHARAKTERYSTYKA EKOLOGICZNA

Występuje na eutroficznych zbiornikach, często w otoczeniu lasów. Zasiedla różnej wielkości jeziora, oczka, starorzecza i sztuczne akweny tj. stawy rybne, torfianki i zbiorniki zaporowe. Wyprowadza lęgi na zalanych turzycowiskach. Gniazdo, będące dołkiem w ziemi wymoszczonym trawami i ciemnym puchem, umieszczone jest na łądzie pod osłoną gęstej roślinności, niedaleko od wody. Cyraneczka żywi się głównie pokarmem roślinnym, na który składają się nasiona, liście, łodygi i korzenie roślin wodnych. Znaczną część diety stanowią także drobne zwierzęta.

WYSTĘPOWANIE W GRANICACH OBSZARU NATURA 2000

Dolina Baryczy: Nie stwierdzona (wg SDF)

Łęgi Odrzańskie: 2-4 par (wg SDF).

EWENTUALNE SKUTKI REALIZACJI PROGRAMU

W bezpośrednim sąsiedztwie planowanych MOT nie stwierdzono omawianego gatunku ani odpowiednich dla niego siedlisk. W związku z powyższym występowanie w miejscach przeznaczonych pod inwestycje zarówno w trakcie wyprowadzania lęgów jak również na żerowiskach należy uznać za mało prawdopodobne.

MINIMALIZACJE ODDZIAŁYWAŃ

Nie są wymagane

KOMPENSACJA PRZYRODNICZA

Oddziaływanie o charakterze potencjalnym, nie znaczące, nie wymaga kompensacji przyrodniczej.

8.2.2. A053 Krzyżówka *Anas platyrhynchos*

POZYCJA SYSTEMATYCZNA

Rząd: blaszkodziobe *Anseriformes* Rodzina: kaczkowate *Anatidae*

STATUS OCHRONNY

Gatunek z II załącznika Dyrektywy Ptasiej, do którego odnosi się również art. 4 ust. 2 tejże dyrektywy, uwzględniony w załączniku III Konwencji Berneńskiej i II załączniku Konwencji Bońskiej; w Polsce uznany za gatunek łowny; S - gatunek nie zagrożony, którego status ochronny jest prawdopodobnie odpowiedni; BirdLife International: SPEC -

CHARAKTERYSTYKA EKOLOGICZNA

Występuje we wszystkich typach siedlisk wodnych, najczęściej eutroficznych o brzegach porośniętych gęstą, niską roślinnością. Powszechnie występuje nad jeziorami, stawami i wolno płynącymi rzekami. Zasiedla również podmokłe łąki, turzycowiska, parki miejskie i glinianki. Gniazdo, będące dołkiem w ziemi wymoszczonym trawami i ciemnym puchem, umieszczone jest zwykle na lądzie pod osłoną gęstej roślinności, niedaleko od wody. Krzyżówka żywi się głównie pokarmem roślinnym, na który składają się nasiona, liście, łodygi i korzenie roślin wodnych.

WYSTĘPOWANIE W GRANICACH OBSZARU NATURA 2000

Dolina Baryczy: bardzo liczny gatunek lęgowy. Populacja przelotna szacowana jest na 11-19 tys. osobników.

Łęgi Odrzańskie: Nie wykazana (wg SDF), jednak w rzeczywistości występująca.

EWENTUALNE SKUTKI REALIZACJI PROGRAMU

Gatunek ten stwierdzono w sąsiedztwie MOT Jaz Ryczeń, Wąsosz, Żmigród, Koniki Polskie, Sławoszowice, Potasznia. Biorąc pod uwagę wysoką liczebność, a także małą wrażliwość na płoszenie tego gatunku uznać należy, że realizacja programu nie niesie za sobą znaczących oddziaływań dla populacji gatunku w obszarze,.

MINIMALIZACJE ODDZIAŁYWAŃ

Nie są wymagane

KOMPENSACJA PRZYRODNICZA

Oddziaływanie o charakterze potencjalnym, nie znaczące, nie wymaga kompensacji przyrodniczej.

8.2.3. A055 Cyranka *Anas querquedula*

POZYCJA SYSTEMATYCZNA

Rząd: blaszkodziobe *Anseriformes* Rodzina: kaczkowate *Anatidae*

STATUS OCHRONNY

Gatunek z II załącznika Dyrektywy Ptasiej, do którego odnosi się również art. 4 ust. 2 tejże dyrektywy, uwzględniony w załączniku III Konwencji Berneńskiej i II załączniku Konwencji Bońskiej; w Polsce objęty ścisłą ochroną gatunkową, wymagający ochrony czynnej; V – gatunek zagrożony wyginięciem; BirdLife International: SPEC 3

CHARAKTERYSTYKA EKOLOGICZNA

Cyranka w okresie lęgowym preferuje rozległe obszary o charakterze podmokłych łąk i pastwisk. Nie wymaga przy tym dużych powierzchni otwartego lustra wody, zadowolając się obecnością starorzeczy, torfianek, rowów, a nawet wypełnianych jedynie okresowo, podczas roztopów wiosennych, naturalnych obniżen terenu. Na pierzowiska wybiera spokojne, podmokłe obszary porośnięte bujną roślinnością szuwarową. W okresie przelotów i zimowania skupia się na płytkich, dużych jeziorach, na rozległych bagnach oraz wśród rozlewisk w dolinach rzecznych.

Jest wszystkożerna, żywi się pokarmem zarówno roślinnym, jak i zwierzęcym, zdobywanym w wodzie i na terenach podmokłych. Zjada zielone części roślin wodnych oraz liście i nasiona roślin łąkowych i bagiennych. Pokarm zwierzęcy składa się z bezkręgowców: dorosłych owadów i ich larw, skorupiaków, pierścienic, a także z ikry ryb oraz skrzeku i kijanek. Cyranki żerują na lądzie tylko wyjątkowo, zasadniczo zdobywają pokarm na powierzchni płytkich wód.

Gniazdo zakłada w miejscach suchych i o niedużej wilgotności, niekiedy w znacznej odległości od lustra wody. Jest ono najczęściej dobrze osłonięte roślinnością zielną. Składanie jaj rozpoczyna się w Polsce w maju lub na początku czerwca. Zniesienie zawiera 8–11 jaj. Wysiadytuje wyłącznie samica przez 22–25 dni.

MIGRACJE SEZONOWE

Samce opuszczają legowiska już w maju, podążając na miejsca pierzenia. Są to spokojne wody zarośnięte bogatą roślinnością szuwarową. Samice i ptaki młode podejmują wędrówkę później, po zakończeniu lęgów. Największe natężenie właściwej wędrówki na zimowiska obserwuje się w sierpniu i przelot ten ustaje już na przełomie września i października. Powrót na polskie legowiska odbywa się w marcu i kwietniu.

WYSTĘPOWANIE W GRANICACH OBSZARU NATURA 2000

Dolina Baryczy: 35-140 par (wg SDF)

Łęgi Odrzańskie: 20-25 par (wg SDF)

EWENTUALNE SKUTKI REALIZACJI PROGRAMU

W bezpośrednim sąsiedztwie planowanych MOT nie stwierdzono omawianego gatunku ani odpowiednich dla niego siedlisk. W związku z powyższym występowanie w miejscach przeznaczonych pod inwestycje zarówno w trakcie wyprowadzania lęgów jak również na żerowiskach należy uznać za mało prawdopodobne. MINIMALIZACJE ODDZIAŁYWAŃ

Nie są wymagane

KOMPENSACJA PRZYRODNICZA

Oddziaływanie o charakterze potencjalnym, nie znaczące, nie wymaga kompensacji przyrodniczej.

8.2.4. A056 Płaskonos *Anas clypeata*

POZYCJA SYSTEMATYCZNA

Rząd: blaszkodziobe *Anseriformes* Rodzina: kaczkowate *Anatidae*

STATUS OCHRONNY

Gatunek z II załącznika Dyrektywy Ptasiej, do którego odnosi się również art. 4 ust. 2 tejże dyrektywy, uwzględniony w załączniku III Konwencji Berneńskiej i II załączniku Konwencji Bońskiej; w Polsce objęty ścisłą ochroną gatunkową, wymagający ochrony czynnej; S - gatunek nie zagrożony, którego status ochronny jest prawdopodobnie odpowiedni; BirdLife International: SPEC -

CHARAKTERYSTYKA EKOLOGICZNA

Preferuje zalane łąki kośne w dolinach rzecznych jednak zasiedla też starorzecza, glinianki, torfianki i oczka wodne, szczególnie w krajobrazie rolniczym. Gniazdo zakłada na lądzie, w miejscach suchych i o niedużej wilgotności, niekiedy w znacznej odległości od lustra wody. Jest ono najczęściej dobrze osłonięte roślinnością zielną. Żywi się planktonem roślinnym i zwierzęcym pobieranym z dna płytkich zbiorników. Zjada również zielone części roślin wodnych.

WYSTĘPOWANIE W GRANICACH OBSZARU NATURA 2000

Dolina Baryczy: Nie stwierdzony (wg SDF)

Łęgi Odrzańskie: 4-6 par (wg SDF)

EWENTUALNE SKUTKI REALIZACJI PROGRAMU

W bezpośrednim sąsiedztwie planowanych MOT nie stwierdzono omawianego gatunku ani odpowiednich dla niego siedlisk. W związku z powyższym występowanie w miejscach przeznaczonych pod inwestycje zarówno w trakcie wyprowadzania lęgów jak również na żerowiskach należy uznać za mało prawdopodobne. Realizacja programu nie niesie za sobą znaczących oddziaływań dla lokalnej populacji.

MINIMALIZACJE ODDZIAŁYWAŃ

Nie są wymagane

KOMPENSACJA PRZYRODNICZA

Oddziaływanie o charakterze potencjalnym, nie znaczące, nie wymaga kompensacji przyrodniczej.

8.2.5. A059 Głowienka *Aythya ferina*

POZYCJA SYSTEMATYCZNA

Rząd: blaszkodziobe *Anseriformes* Rodzina: kaczkowate *Anatidae*

STATUS OCHRONNY

Gatunek z II załącznika Dyrektywy Ptasiej, do którego odnosi się również art. 4 ust. 2 tejże dyrektywy, uwzględniony w załączniku III Konwencji Berneńskiej i II załączniku Konwencji Bońskiej; w Polsce uznany za gatunek łowny; S - gatunek nie zagrożony, którego status ochronny jest prawdopodobnie odpowiedni; BirdLife International: SPEC -

CHARAKTERYSTYKA EKOLOGICZNA

Zasiedla brzegi zbiorników wodnych, głównie kompleksy stawów rybnych, płytkie zarośnięte roślinnością wynurzoną jeziora, zalewy przymorskie, kompleksy torfiarek, starorzecza w dolinach większych rzek i zbiorniki zaporowe. Gniazdo zakłada w gęstej roślinności w bezpośrednim sąsiedztwie lustra wody. Jest ono najczęściej dobrze osłonięte roślinnością zielną. Zjada pokarm zarówno pochodzenia roślinnego jak i zwierzęcego.

WYSTĘPOWANIE W GRANICACH OBSZARU NATURA 2000

Dolina Baryczy: Populacja przelotna szacowana jest na 3,5-6 tys. osobników (wg SDF)

Łęgi Odrzańskie: Nie stwierdzony (wg SDF)

EWENTUALNE SKUTKI REALIZACJI PROGRAMU

W bezpośrednim sąsiedztwie planowanych MOT nie stwierdzono omawianego gatunku ani odpowiednich dla niego siedlisk. W związku z powyższym występowanie w miejscach przeznaczonych pod inwestycje zarówno w trakcie wyprowadzania lęgów jak również na żerowiskach należy uznać za mało prawdopodobne. Realizacja programu nie niesie za sobą znaczących oddziaływań dla lokalnej populacji.

MINIMALIZACJE ODDZIAŁYWAŃ

Nie są wymagane

KOMPENSACJA PRZYRODNICZA

Oddziaływanie o charakterze potencjalnym, nie znaczące, nie wymaga kompensacji przyrodniczej.

8.2.6. A061 Czernica *Aythya fuligula*

POZYCJA SYSTEMATYCZNA

Rząd: blaszkodziobe *Anseriformes* Rodzina: kaczkowate *Anatidae*

STATUS OCHRONNY

Gatunek z II załącznika Dyrektywy Ptasiej, do którego odnosi się również art. 4 ust. 2 tejże dyrektywy, uwzględniony w załączniku III Konwencji Berneńskiej i II załączniku Konwencji Bońskiej; w Polsce uznany za gatunek łowny; S - gatunek nie zagrożony, którego status ochronny jest prawdopodobnie odpowiedni; BirdLife International: SPEC -

CHARAKTERYSTYKA EKOLOGICZNA

Występuje głównie nad wodami śródlądowymi, na stawach hodowlanych i jeziorach, zwłaszcza tych z wyspami, na których gniazdują mewy.

Czernica żywi się mieszanym pokarmem roślinno-zwierzęcym. Oprócz zielonych części roślin wodnych i ich nasion, zjada znaczne ilości mięczaków (zwłaszcza racicznicy) i skorupiaków, które stanowią ważny składnik pokarmu zimą. Żeruje, głównie nurkując (zwykle do głębokości 3 m), rzadziej zbierając pokarm z powierzchni wody.

Czernica gniazduje pojedynczo lub w luźnych koloniach. Osiąga dojrzałość płciową w wieku jednego roku, czasem dwóch lat. Należy do najpóźniej rozpoczynających lęgi gatunków ptaków w kraju. Przystępuje do składania jaj w drugiej połowie maja, a szczyt znoszenia następuje na przełomie maja i czerwca. Gniazdo buduje zwykle na lądzie w pobliżu wody, w niewielkim zagłębieniu wymoszczonym trawami, liśćmi i puchem, pod osłoną roślinności zielnej lub trawiastej. Składa 8–11 jaj, czasem do 14. Wysiadywanie trwa 24–26 dni. Pisklęta zaraz po wykluciu opuszczają gniazdo i są wodzone przez samicę przez 45–50 dni.

MIGRACJE SEZONOWE

Przelot jesienny jest bardzo rozciągnięty w czasie i często poprzedzony dużymi koncentracjami polegowymi pierzających się od czerwca samców. Większość ptaków odlatuje z kraju wraz z zamarzaniem wód. Przelot wiosenny odbywa się od ostatniej dekady lutego do połowy maja i często notowane są dwa szczyty liczebności – w końcu marca i końcu kwietnia.

WYSTĘPOWANIE W GRANICACH OBSZARU NATURA 2000

Dolina Baryczy: 1,3-1,4 tys. par (wg SDF)

Łęgi Odrzańskie: Nie stwierdzony (wg SDF)

EWENTUALNE SKUTKI REALIZACJI PROGRAMU

W bezpośrednim sąsiedztwie planowanych MOT nie stwierdzono omawianego gatunku ani odpowiednich dla niego siedlisk. W związku z powyższym występowanie w miejscach przeznaczonych pod inwestycje zarówno w trakcie wyprowadzania lęgów jak również na żerowiskach należy uznać za mało prawdopodobne. Realizacja programu nie niesie za sobą znaczących oddziaływań dla lokalnej populacji.

MINIMALIZACJE ODDZIAŁYWAŃ

Nie są wymagane

KOMPENSACJA PRZYRODNICZA

Oddziaływanie o charakterze potencjalnym, nie znaczące, nie wymaga kompensacji przyrodniczej.

8.2.7. A067 Gągoł *Bucephala clangula*

POZYCJA SYSTEMATYCZNA

Rząd: blaszkodziobe *Anseriformes* Rodzina: kaczkowate *Anatidae*

STATUS OCHRONNY

Gatunek uwzględniony w załączniku III Konwencji Berneńskiej i II załączniku Konwencji Bońskiej; w Polsce objęty ścisłą ochroną gatunkową, wymagający ochrony czynnej; S - gatunek nie zagrożony, którego status ochronny jest prawdopodobnie odpowiedni; BirdLife International: SPEC -

CHARAKTERYSTYKA EKOLOGICZNA

Siedliskiem gągoła są różnego typu wody stojące i płynące w sąsiedztwie starych, z reguły ponad 100-letnich drzewostanów, obfitujących w dziuple po dzięciole czarnym. Lokalnie występuje również na zbiornikach w sąsiedztwie obszarów zurbanizowanych. Gniazda zakłada w dziuplach lub odpowiedniej wielkości budkach lęgowych. Żywi się prawie wyłącznie pokarmem zwierzęcym, który podczas nurkowania zbiera na dnie zbiornika.

WYSTĘPOWANIE W GRANICACH OBSZARU NATURA 2000

Dolina Baryczy: Nie stwierdzony (wg SDF)

Łęgi Odrzańskie: 1-2 pary (wg SDF)

EWENTUALNE SKUTKI REALIZACJI PROGRAMU

W bezpośrednim sąsiedztwie planowanych MOT nie stwierdzono omawianego gatunku ani odpowiednich dla niego siedlisk. W związku z powyższym występowanie w miejscach przeznaczonych pod inwestycje zarówno w trakcie wyprowadzania lęgów jak również na żerowiskach należy uznać za mało prawdopodobne. Realizacja programu nie niesie za sobą znaczących oddziaływań dla lokalnej populacji.

MINIMALIZACJE ODDZIAŁYWAŃ

Nie są wymagane

KOMPENSACJA PRZYRODNICZA

Oddziaływanie o charakterze potencjalnym, nie znaczące, nie wymaga kompensacji przyrodniczej.

8.2.8. A070 Nurogęś *Mergus merganser*

POZYCJA SYSTEMATYCZNA

Rząd: blaszkodziobe *Anseriformes* Rodzina: kaczkowate *Anatidae*

STATUS OCHRONNY

Gatunek z II załącznika Dyrektywy Ptasiej, do którego odnosi się również art. 4 ust. 2 tejże dyrektywy, uwzględniony w załączniku III Konwencji Berneńskiej i II załączniku Konwencji Bońskiej; w Polsce objęty ścisłą ochroną gatunkową, wymagający ochrony czynnej; V – gatunek narażony na wyginięcie; BirdLife International: SPEC -

CHARAKTERYSTYKA EKOLOGICZNA

Występuje w dolinach rzecznych oraz na jeziorach mezotroficznych. Zasiedla okolice o dużym udziale lasów, zwłaszcza starodrzewi z drzewami dziuplastymi. Najchętniej zasiedla zadrzewione wyspy. Gniazda zakłada w dziuplach, norach, na ziemi pod zeschłą roślinnością zielną lub w stertach gałęzi, a nawet w budynkach gospodarczych. Żywi się rybami i drobnymi zwierzętami wodnymi chwytanymi podczas nurkowania.

WYSTĘPOWANIE W GRANICACH OBSZARU NATURA 2000

Dolina Baryczy: Populacja przelotna szacowana jest na 2,3 tys. osobników (wg SDF)

Łęgi Odrzańskie: 15-20 par (wg SDF)

EWENTUALNE SKUTKI REALIZACJI PROGRAMU

W bezpośrednim sąsiedztwie planowanych MOT nie stwierdzono omawianego gatunku ani odpowiednich dla niego siedlisk. W związku z powyższym występowanie w miejscach przeznaczonych pod inwestycje zarówno w trakcie wyprowadzania łęgów jak również na żerowiskach należy uznać za mało prawdopodobne. Realizacja programu nie niesie za sobą znaczących oddziaływań dla lokalnej populacji.

MINIMALIZACJE ODDZIAŁYWAŃ

Nie są wymagane

KOMPENSACJA PRZYRODNICZA

Oddziaływanie o charakterze potencjalnym, nie znaczące, nie wymaga kompensacji przyrodniczej.

8.2.9. A118 Wodnik *Rallus aquaticus*

POZYCJA SYSTEMATYCZNA

Rząd: żurawiowe *Gruiformes*, Rodzina: chruściele *Rallidae*

STATUS OCHRONNY

Gatunek z II załącznika Dyrektywy Ptasiej, do którego odnosi się również art. 4 ust. 2 tejże dyrektywy, uwzględniony w załączniku III Konwencji Berneńskiej; w Polsce pod ścisłą ochroną; S - gatunek nie zagrożony, którego status ochronny jest prawdopodobnie odpowiedni; BirdLife International: SPEC -

CHARAKTERYSTYKA EKOLOGICZNA

Najliczniej zasiedla zabagnione doliny rzeczne i torfowiska z kępiastymi turzycami, między którymi utrzymuje się woda. Zasiedla również szuwary na różnych zbiornikach wodnych, stawach, jeziorach, starorzeczach. Nielicznie stwierdzany w zarośniętych trzciną torfiankach i oczkach śródpolnych. Gniazdo buduje na lądzie w pobliżu wody, ukryte w turzycach lub umocowane między łodygami trzciny, na pływających żdźbłach lub częściowo zatopionych gałęziach. Żywi się głównie owadami i ślimakami, zjada również zielone części roślin oraz nasiona.

WYSTĘPOWANIE W GRANICACH OBSZARU NATURA 2000

Dolina Baryczy: 260-285 par (wg SDF)

Łęgi Odrzańskie: Nie stwierdzony (wg SDF)

EWENTUALNE SKUTKI REALIZACJI PROGRAMU

W bezpośrednim sąsiedztwie planowanych MOT nie stwierdzono omawianego gatunku ani odpowiednich dla niego siedlisk. W związku z powyższym występowanie w miejscach przeznaczonych pod inwestycje zarówno w trakcie wyprowadzania lęgów jak również na żerowiskach należy uznać za mało prawdopodobne. Realizacja programu nie niesie za sobą znaczących oddziaływań dla lokalnej populacji.

MINIMALIZACJE ODDZIAŁYWAŃ

Nie są wymagane

KOMPENSACJA PRZYRODNICZA

Oddziaływanie o charakterze potencjalnym, nie znaczące, nie wymaga kompensacji przyrodniczej.

8.2.10. A125 Łyska *Fulica atra*

POZYCJA SYSTEMATYCZNA

Rząd: żurawiowe *Gruiformes* Rodzina: chruściele *Rallidae*

STATUS OCHRONNY

Gatunek z II załącznika Dyrektywy Ptasiej, do którego odnosi się również art. 4 ust. 2 tejże dyrektywy, uwzględniony w załączniku III Konwencji Berneńskiej i II załączniku Konwencji Bońskiej; w Polsce uznany za gatunek łowny; S - gatunek nie zagrożony, którego status ochronny jest prawdopodobnie odpowiedni; BirdLife International: SPEC -

CHARAKTERYSTYKA EKOLOGICZNA

Łyska gniazduje na różnej wielkości zbiornikach wodnych: od małych glinianek do dużych jezior i zalewów przybrzeżnych. Licznie zamieszkuje stawy rybne, jeziora eutroficzne i starorzecza posiadające dobrze rozwinięty pas szuwarów. Spotyka się ją także na zbiornikach wodnych w miastach oraz na terenach przemysłowych.

Łyska odżywia się zarówno pokarmem roślinnym, jak i zwierzęcym, na który składają się głównie małże i owady. Może żerować na lądzie. Potrafi nurkować, jednak zwykle nie głębiej niż na 1–2 m. Dieta łyski jest zmienna i zależy od dostępnej bazy pokarmowej. Najczęściej są to nasiona i miękkie części roślin wodnych (glonów i roślin naczyniowych).

Lęgnię się na zbiornikach wodnych o brzegach porośniętych pasem szuwaru. Agresywnie broni swojego terytorium. Gniazdo umieszcza w szuwarach lub w krzakach wierzb na płytkiej wodzie. Opiera się ono o dno zbiornika wodnego i bywa dobudowywane przy podnoszącym się poziomie wody. Może także budować gniazdo

na lądzie, w niewielkiej odległości od wody. Składanych jest najczęściej 6–10 jaj, które wysiadują oboje rodzice przez 21–24 dni.

MIGRACJE SEZONOWE

Wędrówka na zimowiska rozpoczyna się w sierpniu, a jej największe nasilenie ma miejsce w październiku. Największe nasilenie wędrówki wiosennej obserwuje się w marcu.

WYSTĘPOWANIE W GRANICACH OBSZARU NATURA 2000

Dolina Baryczy: Liczebność populacji rozrodczej w ostoi szacowana jest na 3000-3500 par. Populacja przelotna oceniana jest na 6,5-12 tys. osobników (wg SDF).

Łęgi Odrzańskie: Nie stwierdzony (wg SDF)

EWENTUALNE SKUTKI REALIZACJI PROGRAMU

Gatunek ten stwierdzono w sąsiedztwie MOT-ów Zbiornik Ryczeń, Koniki Polskie i Sławoszowice. Biorąc pod uwagę wysoką liczebność, a także małą wrażliwość na płoszenie tego gatunku uznać należy, że realizacja programu nie niesie za sobą znaczących oddziaływań dla populacji gatunku w obszarze.

MINIMALIZACJE ODDZIAŁYWAŃ

Nie są wymagane

KOMPENSACJA PRZYRODNICZA

Oddziaływanie o charakterze potencjalnym, nie znaczące, nie wymaga kompensacji przyrodniczej.

8.2.11. A136 Sieweczka rzeczna *Charadrius dubius*

POZYCJA SYSTEMATYCZNA

Rząd: siewkowe *Charadriiformes* Rodzina: siewkowate *Charadriidae*

STATUS OCHRONNY

Gatunek z II załącznika Dyrektywy Ptasiej, do którego odnosi się również art. 4 ust. 2 tejże dyrektywy, uwzględniony w załączniku II Konwencji Berneńskiej i II załączniku Konwencji Bońskiej; w Polsce gatunek ściśle chroniony; S - gatunek nie zagrożony, którego status ochronny jest prawdopodobnie odpowiedni; BirdLife International: SPEC -

CHARAKTERYSTYKA EKOLOGICZNA

Gatunek ten zajmuje różnorodne siedliska, najchętniej zasiedla nieregulowane odcinki dużych rzek, ze względu na stałe warunki siedliskowe. Pozostałe naturalne siedliska obejmują piaszczyste pozbawione zadrzewień brzegi jezior, zwłaszcza na pojezierzach pomorskich. Poza tym chętnie gniazduje na nad zbiornikami zaporowymi, stawami rybnymi oraz na żwirowniach. Gniazdo umieszcza na ziemi w wygrzebanym w piasku lub żwirze dołku. Żywi się owadami i innymi drobnymi bezkręgowcami.

WYSTĘPOWANIE W GRANICACH OBSZARU NATURA 2000

Dolina Baryczy: Nie stwierdzony (wg SDF)

Łęgi Odrzańskie: 10-15 par (wg SDF)

EWENTUALNE SKUTKI REALIZACJI PROGRAMU

W bezpośrednim sąsiedztwie planowanych MOT nie stwierdzono omawianego gatunku ani odpowiednich dla niego siedlisk. W związku z powyższym występowanie w miejscach przeznaczonych pod inwestycje zarówno w trakcie wyprowadzania lęgów jak również na żerowiskach należy uznać za mało prawdopodobne. Realizacja programu nie niesie za sobą znaczących oddziaływań dla lokalnej populacji.

MINIMALIZACJE ODDZIAŁYWAŃ

Nie są wymagane

KOMPENSACJA PRZYRODNICZA

Oddziaływanie o charakterze potencjalnym, nie znaczące, nie wymaga kompensacji przyrodniczej.

8.2.12. A153 Kszyk *Gallinago Gallinago*

POZYCJA SYSTEMATYCZNA

Rząd: siewkowe *Charadriiformes* Rodzina: bekasowate *Scolopacidae*

STATUS OCHRONNY

Gatunek z II załącznika Dyrektywy Ptasiej, do którego odnosi się również art. 4 ust. 2 tejże dyrektywy, uwzględniony w załączniku III Konwencji Berneńskiej i II załączniku Konwencji Bońskiej; w Polsce gatunek ściśle chroniony, wymagający ochrony czynnej; S - gatunek nie zagrożony, którego status ochronny jest prawdopodobnie odpowiedni; BirdLife International: SPEC -

CHARAKTERYSTYKA EKOLOGICZNA

Podstawowym siedliskiem tego gatunku są otwarte lub częściowo zarośnięte krzewami podmokłe łąki i pastwiska, zwłaszcza na podłożu torfowym. Występuje także na niewielkich, śródleśnych bagienkach, na skrajach łożowisk, a nawet w głębi olsów i lęgów. Warunkiem gniazdowania tego gatunku jest obecność płytkiej stagnującej wody. Gniazdo ulokowane jest zwykle w kępie turzyc na płytkiej wodzie. W skład pokarmu wchodzi dżdżownice, mięczaki, owady oraz nasiona roślin wodnych.

WYSTĘPOWANIE W GRANICACH OBSZARU NATURA 2000

Dolina Baryczy: Nie stwierdzony (wg SDF)

Łęgi Odrzańskie: 50-70 par (wg SDF)

EWENTUALNE SKUTKI REALIZACJI PROGRAMU

W bezpośrednim sąsiedztwie planowanych MOT nie stwierdzono omawianego gatunku ani odpowiednich dla niego siedlisk. W związku z powyższym występowanie w miejscach przeznaczonych pod inwestycje zarówno w trakcie wyprowadzania lęgów jak również na żerowiskach należy uznać za mało prawdopodobne. Realizacja programu nie niesie za sobą znaczących oddziaływań dla lokalnej populacji.

MINIMALIZACJE ODDZIAŁYWAŃ

Nie są wymagane

KOMPENSACJA PRZYRODNICZA

Oddziaływanie o charakterze potencjalnym, nie znaczące, nie wymaga kompensacji przyrodniczej.

8.2.13. A156 Rycyk *Limosa limosa*

POZYCJA SYSTEMATYCZNA

Rząd: siewkowe *Charadriiformes* Rodzina: bekasowate *Scolopacidae*

STATUS OCHRONNY

Gatunek z II załącznika Dyrektywy Ptasiej, do którego odnosi się również art. 4 ust. 2 tejże dyrektywy, uwzględniony w załączniku III Konwencji Berneńskiej i II załączniku Konwencji Bońskiej; w Polsce objęty ochroną ścisłą, wymagający ochrony czynnej; V – gatunek zagrożony wyginięciem; BirdLife International: SPEC 2

CHARAKTERYSTYKA EKOLOGICZNA

Gnieździ się na rozległych, podmokłych łąkach kośnych i pastwiskach w dolinach rzek. Preferuje płaty porośnięte wyższą (15–25 cm) roślinnością, w pobliżu płytkich rozlewisk (okresowo wypełnione wodą obniżenia wśród łąk, obrzeża otwartych starorzeczy, płycizny na brzegach koryta rzecznego). Unika sąsiedztwa krzewów, pojedynczych drzew, ściany lasu.

Na terenach lęgowych odżywia się głównie drobnymi bezkręgowcami – przede wszystkim owadami (dorosłe i larwalne formy chrząszczy, muchówek, jętek, ważek, prostoskrzydłych, pluskwiaków), mięczakami, skorupiakami, dżdżownicami i pajęczakami. Żeruje, głównie brodząc w płytkiej wodzie, zanurzony do wysokości goleni, sondując dziobem w mulistym podłożu i znajdując zdobycz dotykiem.

Z reguły gnieździ się w skupieniach po kilka – kilkanaście par, często w towarzystwie krwawodziobów i czajek. Ptaki jednoroczne bywają dojrzałe płciowo, ale w większości swój pierwszy okres lęgowy spędzają pozostając na zimowiskach w Afryce i przystępują do lęgów jako osobniki dwuletnie. Gniazdo jest umieszczone w płytkim dołku wygrzebanym w darni, nierzadko pod osłoną wyższych traw, z reguły jednak stosunkowo słabo zasłonięte roślinnością. Zazwyczaj 4 jaja w zniesieniu, rzadziej 3, wyjątkowo 5. Wysiadywanie trwa 22–24 dni, przy czym w nocy wysiadyuje głównie samiec, a za dnia większy jest udział samicy.

MIGRACJE SEZONOWE

Ptaki dorosłe opuszczają lęgowiska w drugiej połowie czerwca i początkach lipca. Przelot jesienny jest jednak na terenie kraju bardzo słabo zaznaczony i przebiega głównie w lipcu i początkach sierpnia. Wiosną pierwsze ptaki pojawiają się w początkach marca, a większe koncentracje notowane są w końcu marca i pierwszej dekadzie kwietnia.

WYSTĘPOWANIE W GRANICACH OBSZARU NATURA 2000

Dolina Baryczy: 80 par (wg SDF).

Łęgi Odrzańskie: Nie stwierdzony (wg SDF)

EWENTUALNE SKUTKI REALIZACJI PROGRAMU

W bezpośrednim sąsiedztwie planowanych MOT nie stwierdzono omawianego gatunku ani odpowiednich dla niego siedlisk. W związku z powyższym występowanie w miejscach przeznaczonych pod inwestycje zarówno w trakcie wyprowadzania lęgów jak również na żerowiskach należy uznać za mało prawdopodobne. Realizacja programu nie niesie za sobą znaczących oddziaływań dla lokalnej populacji.

MINIMALIZACJE ODDZIAŁYWAŃ

Nie są wymagane

KOMPENSACJA PRZYRODNICZA

Oddziaływanie o charakterze potencjalnym, nie znaczące, nie wymaga kompensacji przyrodniczej.

8.2.14. A165 Samotnik *Tringa ochropus*

POZYCJA SYSTEMATYCZNA

Rząd: siewkowe *Charadriiformes* Rodzina: bekasowate *Scolopacidae*

STATUS OCHRONNY

Gatunek z II załącznika Dyrektywy Ptasiej, do którego odnosi się również art. 4 ust. 2 tejże dyrektywy, uwzględniony w załączniku II Konwencji Berneńskiej i II załączniku Konwencji Bońskiej; w Polsce objęty ochroną ścisłą, wymagający ochrony czynnej; S - gatunek nie zagrożony, którego status ochronny jest prawdopodobnie odpowiedni; BirdLife International: SPEC -

CHARAKTERYSTYKA EKOLOGICZNA

W Polsce gatunek ten gniazduje przy zalanych olsach oraz łęgach. Występuje także na zarastających torfowiskach i przy jeziorkach dystroficznych w otoczeniu borów, rozlewiskach powstałych w wyniku działalności bobrów, śródlęśnych oczkach wodnych, opuszczonych stawach rybnych. Gnieździ się na drzewach, zajmując opuszczone gniazda innych ptaków, np. drozdów lub wiewiórek. Żywi się różnego rodzaju bezkręgowcami chwytanymi w strefie brzegowej zasiedlanych zbiorników.

WYSTĘPOWANIE W GRANICACH OBSZARU NATURA 2000

Dolina Baryczy: Nie stwierdzany (wg SDF)

Łęgi Odrzańskie: 7-10 par (wg SDF)

EWENTUALNE SKUTKI REALIZACJI PROGRAMU

W bezpośrednim sąsiedztwie planowanych MOT nie stwierdzono omawianego gatunku ani odpowiednich dla niego siedlisk. W związku z powyższym występowanie w miejscach przeznaczonych pod inwestycje zarówno w trakcie wyprowadzania łęgów jak również na żerowiskach należy uznać za mało prawdopodobne. Realizacja programu nie niesie za sobą znaczących oddziaływań dla lokalnej populacji.

MINIMALIZACJE ODDZIAŁYWAŃ

Nie są wymagane

KOMPENSACJA PRZYRODNICZA

Oddziaływanie o charakterze potencjalnym, nie znaczące, nie wymaga kompensacji przyrodniczej.

8.2.15. A179 Śmieszka *Larus ridibundus*

POZYCJA SYSTEMATYCZNA

Rząd: siewkowe *Charadriiformes*, Rodzina: mewy *Laridae*

STATUS OCHRONNY

Gatunek z II załącznika Dyrektywy Ptasiej, do którego odnosi się również art. 4 ust. 2 tejże dyrektywy, uwzględniony w załączniku III Konwencji; w Polsce pod ścisłą ochroną; S - gatunek nie zagrożony, którego status ochronny jest prawdopodobnie odpowiedni; BirdLife International: SPEC -

CHARAKTERYSTYKA EKOLOGICZNA

Gatunek ten preferuje zbiorniki eutroficzne z wynurzoną i pływającą roślinnością wodną, gnieździ się również na wyspach w nurcie większych rzek, w żwirowniach, na gliniankach i zbiornikach zaporowych. Rzadziej zajmuje wilgotne lub mokre łąki w dolinach rzek. Osiedla się zwykle w sąsiedztwie terenów rolniczych, które są ważnym miejscem żerowania śmieszki w okresie lęgowym. Gnieździ się w koloniach liczących od kilkudziesięciu do kilku tysięcy par, gniazdo buduje na pływających kożuchach wodnej roślinności, na piaszczystych brzegach, a niekiedy również w trzinie. Żywi się pokarmem zwierzęcym zdobywanym zarówno na wodzie jak i na lądzie. Chętnie odwiedza również wysypiska śmieci.

WYSTĘPOWANIE W GRANICACH OBSZARU NATURA 2000

Dolina Baryczy: Populacja przelotna szacowana jest na 7,5-10,5 tys. par (wg SDF)

Łęgi Odrzańskie: Nie stwierdzona (wg SDF)

EWENTUALNE SKUTKI REALIZACJI PROGRAMU

W bezpośrednim sąsiedztwie planowanych MOT nie stwierdzono omawianego gatunku ani odpowiednich dla niego siedlisk. W związku z powyższym występowanie w miejscach przeznaczonych pod inwestycje zarówno w trakcie wyprowadzania lęgów jak również na żerowiskach należy uznać za mało prawdopodobne. Realizacja programu nie niesie za sobą znaczących oddziaływań dla lokalnej populacji.

MINIMALIZACJE ODDZIAŁYWAŃ

Nie są wymagane

KOMPENSACJA PRZYRODNICZA

Oddziaływanie o charakterze potencjalnym, nie znaczące, nie wymaga kompensacji przyrodniczej.

8.2.16. A391 Kormoran *Phalacrocorax carbo*

POZYCJA SYSTEMATYCZNA

Rząd: pełnopłetwe *Pelecaniformes*, Rodzina: kormorany *Phalacrocoracidae*

STATUS OCHRONNY

Gatunek z załącznika I Dyrektywy Ptasiej, uwzględniony w załączniku III Konwencji Berneńskiej; w Polsce jest gatunkiem chronionym częściowo; S - gatunek nie zagrożony, którego status ochronny jest prawdopodobnie odpowiedni; BirdLife International: SPEC -

CHARAKTERYSTYKA EKOLOGICZNA

W Polsce kormorany gnieźdzą się kolonijnie na drzewach różnych gatunków, często na wyspach lub w bezpośrednim sąsiedztwie zbiorników wodnych. Zwykle wybierają stare drzewa, na których mogą wybudować nawet kilkadziesiąt gniazd. Niekiedy zakładają gniazda na niskich drzewach na nawet na ziemi. Kolonie często zakładane są wraz z czapłą siwą. Gniazda charakteryzują się luźną konstrukcją, zbudowane są z grubych patyków o mało precyzyjnym ułożeniu. Żywi się rybami, na które poluje podczas nurkowania.

WYSTĘPOWANIE W GRANICACH OBSZARU NATURA 2000

Dolina Baryczy: Nie stwierdzony (wg SDF)

Łęgi Odrzańskie: 60-80 par (wg SDF)

EWENTUALNE SKUTKI REALIZACJI PROGRAMU

W bezpośrednim sąsiedztwie większości planowanych MOT nie stwierdzono omawianego gatunku. W związku z powyższym występowanie w miejscach przeznaczonych pod inwestycje zarówno w trakcie wyprowadzania lęgów jak również na żerowiskach należy uznać za mało prawdopodobne. Gatunek stwierdzony został tylko w MOT Ujście do Odry. W związku z tym, że miejsce to jest wyraźnie atrakcyjniejsze dla ptaków (występowanie kani rudej, bociana czarnego, zimorodka, bielika, czapli białej), fakt występowania tu również kormorana także przemawia za rezygnacją z tego MOT. Realizacja programu nie niesie za sobą znaczących oddziaływań dla lokalnej populacji.

MINIMALIZACJE ODDZIAŁYWAŃ

Nie są wymagane

KOMPENSACJA PRZYRODNICZA

Oddziaływanie o charakterze potencjalnym, nie znaczące, nie wymaga kompensacji przyrodniczej.

8.3. Zbiorcza matryca wpływu programu na przedmioty ochrony w obszarach OSO.

W tabeli wykazano wpływ poszczególnych czynników szkodliwych dla przedmiotów ochrony w ramach OSO „Dolina Baryczy” oraz OSO „Łęgi Odrzańskie” z wyszczególnieniem rangi zagrożenia.

0 – inwestycja nie ma wpływu na przedmiot ochrony;

1 – wpływ umiarkowanie negatywny, nie znaczący;

2 – wpływ inwestycji negatywny, możliwy do minimalizacji;

3 – wpływ inwestycji negatywny, znaczący, niemożliwy do uniknięcia i wymagający kompensacji.

	Płoszenie gatunków w miejscach szczególnie narażonych (MOT)	Zniszczenie siedlisk lub żerowisk
Gatunki ptaków z zał. I DP		
A021 Bąk <i>Botaurus stellaris</i>	0	0
A022 Bączek <i>Ixobrychus minutus</i>	0	0
A030 Bocian czarny <i>Ciconia nigra</i>	1	2
A031 Bocian biały <i>Ciconia ciconia</i>	1	1
A038 Łabędź krzykliwy <i>Cygnus cygnus</i>	0	0
A060 Podgorzałka <i>Aythya nyroca</i>	0	0
A072 Trzmielojad <i>Pernis apivorus</i>	1	1
A073 Kania czarna <i>Milvus migrans</i>	0	0
A074 Kania ruda <i>Milvus milvus</i>	1	1

A081 Błotniak stawowy <i>Circus aeruginosus</i>	1	1
A075 Bielik <i>Haliaeetus albicilla</i>	1	0
A119 Krociatka <i>Porzana porzana</i>	0	0
A120 Zielonka <i>Porzana parva</i>	0	0
A122 Derkacz <i>Crex crex</i>	0	0
A127 Żuraw <i>Grus grus</i>	0	0
A151 Batalion <i>Philomachus pugnax</i>	0	0
A193 Rybitwa rzeczna <i>Sterna hirundo</i>	0	0
A196 Rybitwa białowąsa <i>Chlidonias hybrida</i>	0	0
A197 Rybitwa czarna <i>Chlidonias niger</i>	0	0
A229 Zimorodek <i>Alcedo atthis</i>	1	0
A234 Dzięcioł zielonosiwy <i>Picus canus</i>	0	0
A236 Dzięcioł czarny <i>Dryocopus maritus</i>	0	0
A238 Dzięcioł średni <i>Dendrocopos medius</i>	0	0
A246 Lerka <i>Lullula arborea</i>	0	0
A320 Mucholówka mała <i>Ficedula parva</i>	0	0
A321 Mucholówka białoszyja <i>Ficedula albicollis</i>	0	0
A338 Gąsiorek <i>Lanius collurio</i>	1	2
A379 Ortolan <i>Emberiza hortulana</i>	0	0
Regularnie występujące ptaki migrujące nie wymienione w zał. I DP		
A005 Perkoz dwuczuby <i>Podiceps cristatus</i>	0	0
A006 Perkoz rdzawoszyi <i>Podiceps grisegena</i>	0	0
A028 Czapla siwa <i>Ardea cinerea</i>	0	0
A036 Łabędź niemy <i>Cygnus olor</i>	0	0
A039 Gęś zbożowa <i>Anser fabalis</i>	0	0
A041 Gęś białoczelna <i>Anser albifrons</i>	0	0
A043 Gęgawa <i>Anser anser</i>	0	0
A051 Krakwa <i>Anas strepera</i>	0	0
A052 Cyraneczka <i>Anas crecca</i>	0	0
A053 Krzyżówka <i>Anas platyrhynchos</i>	0	0
A055 Cyranka <i>Anas querquedula</i>	0	0

A056 Płaskonos <i>Anas clypeata</i>	0	0
A059 Głowienka <i>Aythya ferina</i>	0	0
A061 Czernica <i>Aythya fuligula</i>	0	0
A067 Gągoł <i>Bucephala clangula</i>	0	0
A070 Nurogęs <i>Mergus merganser</i>	0	0
A118 Wodnik <i>Rallus aquaticus</i>	0	0
A125 Łyska <i>Fulica atra</i>	0	0
A136 Sieweczka rzeczna <i>Charadrius dubius</i>	0	0
A153 Kszyk <i>Gallinago gallinago</i>	0	0
A156 Rycyk <i>Limosa limosa</i>	0	0
A165 Samotnik <i>Tringa ochropus</i>	0	0
A179 Śmieszka <i>Larus ridibundus</i>	0	0
A391 Kormoran <i>Phalacrocorax carbo</i>	0	0

8.4. Podsumowanie oddziaływań

W trakcie analizy materiałów i po dodatkowej weryfikacji terenowej wykazano, że jedynym miejscem nie wskazanym do realizacji w ramach analizowanego programu jest umiejscowienie rezerwowego MOT przy ujściu do Odry (proponowany MOT 6a), gdyż teren ten znajduje się w obrębie terytorium 1 pary bociana czarnego, 1 pary bielika, 1 pary błotniaka stawowego i 1 pary kani rudej oraz terytorium zimorodka.

W obrębie pozostałych Miejsc Obsługi Podróżnych, znajdują się żerowiska różnych gatunków ptaków stanowiących przedmiot ochrony, lecz planowana aktywność związana z realizacją programu (zajęcie każdorazowo około 0,2 do 0,3 ha dla okresowo wykorzystywanych MOT) nie niesie zagrożenia dla trwałości populacji lub stanu żerowisk tych gatunków.

9. Siedliska przyrodnicze oraz gatunki zwierząt będące przedmiotami ochrony w obszarach Natura 2000 „Łęgi Odrzańskie”, „Ostoja nad Baryczą” i

9.1. Gatunki zwierząt z załącznika II Dyrektywy 92/43/EEC

9.1.1. 1024 Nocek duży *Myotis myotis*

ZASOBY GATUNKU W OBSZARACH NATURA 2000

Dolina Baryczy: populacja rozrodcza licząca 130 osobników (2004).

Łęgi Odrzańskie: dwa zimowiska gatunku i kilka żerowisk. Brak stwierdzeń kolonii rozrodczych oraz niewielka liczebność w stałych schronieniach wskazują na występowanie nielicznej populacji. Swoim zasięgiem obejmuje głównie najcenniejsze lasy w pobliżu Odry na odcinku Lubiąż – Ścinawa i w okolicy Chełma (2008).

Dolina Dolnej Baryczy: populacja szacowana na 10-30 osobników.

OPTYMALNE SIEDLIŚKO GATUNKU

Jest gatunkiem synantropijnym a jego żerowiska zlokalizowane są najczęściej na obszarach leśnych, rzadziej na terenach otwartych. Poluje m.in. na owady poruszające się w leśnej ściółce np. chrząszcze biegaczowate (*Carabidae*). Jego głównymi zimowiskami są podziemia. Jako gatunek ciepłolubny najczęściej spotykanych jest w dużych kubaturowo schronieniach o stabilnym mikroklimacie. Pojedyncze osobniki można również spotkać w małych, przydomowych piwniczkach, przepustach wodnych, szczelinach mostów i dziuplach. Letnie schronienia kolonii rozrodczych to najczęściej ciepłe strychy budynków, sporadycznie jaskinie lub inne duże podziemia. Kolonie rozrodcze mogą być bardzo duże, liczące nawet do dwóch tysięcy osobników. Najczęściej jednak spotyka się takie, w których liczba dorosłych samic nie przekracza kilkudziesięciu. Migruje na średnie dystanse od 60 do 80 km, choć obserwowane są również znacznie dalsze przeloty – ponad 250 km.

W Polsce występuje prawie w całym kraju. Zwarty zasięg geograficzny nocka dużego obejmuje południową i częściowo zachodnią i centralną Polskę. Wzdłuż Wisły sięga do Gdańska, gdzie lokalna populacja występuje na skraju zasięgu gatunku w Europie. Rozproszone stanowiska poza zwartym zasięgiem gatunku, gdzie znaleziono pojedyncze osobniki, znajdują się na Podlasiu, wschodnim Mazowszu, wschodniej części Pojezierza Pomorskiego

DOTYCHCZASOWA DYNAMIKA GATUNKU

Dynamika gatunku nie została dokładnie rozpoznana. Wobec braku drastycznych przekształceń krajobrazu i obecności odpowiednich schronień populacja wydaje się być stabilna.

MOŻLIWY WPŁYW PROGRAMU NA GATUNEK

Żaden z elementów programu nie oddziałuje na struktury krajobrazu lub żerowisk istotne z punktu widzenia zachowania w stanie nie pogorszonej populacji gatunku (zadrzewienia, struktury liniowe na terenach otwartych) ani też na kolonie rozrodcze i schronienia gatunku.

9.1.2. 1308 Mopek *Barbastella barbastellus*

ZASOBY GATUNKU W OBSZARACH NATURA 2000

Ostoja nad Baryczą: znana jest jedynie przybliżona ilość osobników zimujących w granicach obszaru – 100-270.

Łęgi Odrzańskie: dwa duże zimowiska tego gatunku i dość liczne żerowiska. Na podstawie dostępnych danych trudno ocenić stan populacji, jednak można szacować, że na terenie Łęgów Odrzańskich mopek gatunkiem dość liczny. Szczególnie cenne wydają się lasy w pobliżu Odry na odcinku Brzeg Dolny-Ścinawa i w okolicy Borkowa. Notowano przeloty 1-5 osobników równocześnie.

Dolina Dolnej Baryczy: nie stwierdzony.

OPTYMALNE SIEDLISKO GATUNKU

Występuje głównie w okolicach lesistych, zarówno na niżu jak i na wyżynach. Naienne kryjówki wybiera przeważnie głębokie i wąskie szczeliny w drzewach, rzadziej w budynkach. Nieliczne kolonie rozrodcze znaleziono za odstającą korą, w szczelinach drzew, za okiennicami drewnianych budynków stojących w lesie lub w jego pobliżu. Żeruje w lasach i na ich obrzeżach, na terenach zakrzewionych, nad wodami (zwłaszcza ciekami) o zarośniętych brzegach, w ogrodach oraz przy lampach ulicznych. Zimuje w podziemiach, dobrze znosząc niskie temperatury i małą wilgotność powietrza. Na jesieni często spotykany w szczelinach mostów. Gatunek ten tworzy niewielkie kolonie rozrodcze składające się z kilku – kilkunastu samic, które na swoje schronienia wybierają szczeliny w drzewach (także pod odstającą korą). Prawdopodobne jest występowanie w okresie letnim schronień dziennych i kolonii rozrodczych w dziuplach i pod odstającą korą. Mopki są bardzo przywiązane do swoich kryjówek zwłaszcza do zimowisk. Największym zagrożeniem dla gatunku jest utrata schronień zimowych skupiających dużą liczbę osobników. Ochrona takich miejsc jest szczególnie istotna, gdyż jest to gatunek osiadły, przemieszczający się na niewielkie odległości.

DOTYCHCZASOWA DYNAMIKA GATUNKU

Gatunek występuje w całym kraju. Jest jednym z najczęściej spotykanych gatunków na zimowiskach praktycznie w całej nizinnej części kraju. Populacja w obszarze wydaje się być stabilna.

MOŻLIWY WPŁYW PROGRAMU NA GATUNEK

Żaden z elementów programu nie oddziałuje na struktury krajobrazu lub żerowisk istotne z punktu widzenia zachowania w stanie nie pogorszonym populacji gatunku (zadrzewienia, struktury liniowe na terenach otwartych) ani też na kolonie rozrodcze i schronienia gatunku.

9.1.3. 1355 Wydra *Lutra lutra*

ZASOBY GATUNKU W OBSZARACH NATURA 2000

Ostoja nad Baryczą: około 100-130 osobników (2004)

Łęgi Odrzańskie: na terenie całego SOO. W całym SOO zlokalizowano 17 stanowisk gatunku, liczebność szacując na kilkadziesiąt osobników (2008).

Dolina Dolnej Baryczy: w obszarze występują co najmniej 2-3 rodziny gatunku.

OPTYMALNE SIEDLIŚKO GATUNKU

Wydry zamieszkują różnego rodzaju środowiska wodne i podmokłe; takie jak: jeziora, kompleksy stawów rybnych, starorzecza, zbiorniki zaporowe, rzeki nizinne i górskie, kanały, bagna, podmokłe łąki. Czynniki determinujące występowanie w danym miejscu są przede wszystkim odpowiednia baza pokarmowa i dostępność bezpiecznych schronień.

Wydry odżywiają się głównie rybami, wybierając głównie niewielkie sztuki (10-15 cm) wolno pływających gatunków, mniejszy udział w diecie mają płazy, na których wydry żerują głównie w okresie zimowej hibernacji (żaba trawna *Rana temporaria*) oraz w czasie wiosennych godów.

Wydry zakładają kryjówki głównie w naturalnych brzegach rzek i jezior, groblach porośniętych starymi drzewami, wśród których korzeni lokalizują swe nory. Istotna jest jednak także dostępność kryjówek zlokalizowanych na powierzchni ziemi, mogą to być gęste krzewy, wysoka roślinność zielna, trzcinowiska.

DOTYCHCZASOWA DYNAMIKA GATUNKU

W całym kraju od około 20 lat obserwujemy ekspansję terytorialną, a także wzrost liczebności gatunku.

MOŻLIWY WPŁYW PROGRAMU NA GATUNEK

Ślady żerowania oraz inne oznaki **czasowego przebywania osobników wydry stwierdzono przy wszystkich projektowanych miejscach obsługi ruchu turystycznego** na całej długości doliny Baryczy objętej programem, **we wszystkich trzech obszarach Natura 2000.**

Żaden z elementów programu nie oddziałuje jednak na struktury krajobrazu lub żerowisk istotne z punktu widzenia zachowania w stanie nie pogorszonym populacji gatunku. Wydra jest ponadto gatunkiem mało płochliwym i doskonale funkcjonuje w otoczeniu miejsc umiarkowanie przekształconych przez człowieka.

9.1.4. 1337 Bóbr *Castor fiber*

ZASOBY GATUNKU W OBSZARACH NATURA 2000

Ostoja nad Baryczą: około 70-80 osobników (2005)

Łęgi Odrzańskie: 67 stanowisk gatunku, których największe zagęszczenie (ok. 20) wykryto między Brzegiem Dln., Rzeczą, a Miękinia (Bobrowicz 2006) . Populacja zasiedlająca odcinek doliny Odry od Brzegu Dolnego do Głogowa jest jedną z najliczniejszych na Dolnym Śląsku (2008).

Dolina Dolnej Baryczy: w obszarze występuje co najmniej 4-5 rodzin gatunku (2009).

OPTIMALNE SIEDLISKO GATUNKU

Bobry zamieszkują różnorodne środowiska wodne i podmokłe. Zasiedlają rzeki, jeziora, stawy, starorzecza i kanały z dobrze wykształconą strefą roślinności wodnej i nabrzeżnej. Bobry należą do ścisłych roślinożerców, późną wiosną i latem odżywiają się głównie roślinnością pokrywającą lustro wody jak i porastającą brzegi. Od późnego lata w pokarmie zaczynają dominować gatunki drzewiaste, na których bobry intensywnie żerują przed zimowym okresem ograniczonej aktywności. Bobry preferują wierzbę *Salix sp.*, osikę *Populus tremula*, a w dalszej kolejności brzozę *Betula sp.*, jesiony *Fraxinus excelsior*, jawory *Acer pseudoplatanus*, leszczynę *Coryllus avellana* i inne gatunki liściaste. Ze względu na konieczność zgromadzenia zimowych magazynów pokarmu gatunki wymienione powyżej mają kluczowe znaczenie dla występowania bobra. Stanowiskom bobrów często towarzyszą systemy tam, kanałów, nor lub żeremi służące zwiększeniu zasobów pokarmowych zajmowanego siedliska, a także ułatwieniu transportu pokarmu i materiału na tamy z innych miejsc. Bobry poprzez swą działalność zwiększają powierzchnię terenów podmokłych, które retencjonują znaczne ilości wody, a także stwarzają warunki do rozwoju zespołów roślinności wodnej i błotnej stanowiąc dodatkowe siedliska dla bezkręgowców, ryb, płazów, ptaków i ssaków.

Obecnie gatunek występuje na terenie całego kraju największe zagęszczenia osiągając w północnej części kraju, krajowa populacja szacowana jest na około 20 000- 25 000 osobników (Czech, Jermaczek 2005).

DOTYCHCZASOWA DYNAMIKA GATUNKU

Gatunek w ostatnich latach o rosnącej liczebności. Na badanym obszarze zaobserwowano intensywną penetrację obszarów niezasiedlonych stale, co sugeruje wzmożoną migrację lub próby kolonizacji nowych terenów.

MOŻLIWY WPŁYW PROGRAMU NA GATUNEK

Ślady żerowania oraz inne oznaki czasowego przebywania bobrów stwierdzono w sąsiedztwie MOT 2a Koniki Polskie (PLH020041 **Ostoja nad Baryczą**) oraz MOT 6a Ujście do Odry (PLH 020018 **Łęgi Odrzańskie**), ponadto jeden osobnik widziany był w sąsiedztwie MOT 1 Most Potasznia (PLH020041 **Ostoja nad Baryczą**), co świadczy o położeniu planowanego MOT w obrębie terytorium przynajmniej 1 pary.

Żaden z elementów programu nie oddziałuje jednak na struktury krajobrazu lub żerowisk istotne z punktu widzenia zachowania w stanie nie pogorszonej populacji gatunku (drobne cieki na skrzydłach doliny, lasy łęgowe lub olesy). Bóbr jest ponadto gatunkiem szeroko rozpowszechnionym w całej dolinie Baryczy, i mimo że unika bezpośredniego kontaktu z człowiekiem jego wypłoszenie z zajmowanych stanowisk jest trudne. Pamiętać również należy, że okresowo sam zmienia miejsca bytowania w miarę wyczerpywania się zasobów dostępnego pokarmu, kluczowym jest więc zapewnienie mu dostatecznej liczby siedlisk optymalnych, te zaś, jak wspomniano powyżej, nie będą podlegały oddziaływaniom wskutek realizacji programu.

9.1.5. 1166 Traszka grzebieniasta *Triturus cristatus*

ZASOBY GATUNKU W OBSZARACH NATURA 2000

Ostoja nad Baryczą: wielkość populacji zamieszkującej ostoję – nieokreślona (2005).

Łęgi Odrzańskie: potwierdzony na 1 stanowisku, jednak z uwagi na niedostatek badań nad rozmieszczeniem gatunku i występowaniem wielu dogodnych siedlisk, a także częstym występowaniem w sąsiedztwie obszaru należy sądzić, że populacja gatunku jest liczna.

Dolina Dolnej Baryczy: gatunek jak dotąd nie stwierdzony w obszarze, jednak jego występowanie jest wysoce prawdopodobne.

OPTYMALNE SIEDLISKO GATUNKU

Optymalnym siedliskiem rozrodu są wody czyste, bez przepływu, dobrze nasłonecznione, dosyć głębokie, kluczowe jest występowanie zróżnicowanej roślinności, w tym zanurzonej, odpowiedniej do składania jaj. W związku z tym najczęściej zasiedlane zbiorniki znajdują się na otwartych łąkach, torfowiskach, w widnych lasach lub ich obrzeżach, w rowach w sąsiedztwie zadrzewień. Często są to starorzecza, śródpolne i śródleśne oczka wodne, lasy olsowe, torfowiska, podmokłe łąki i turzycowiska. Wszystkie, z dobrze rozwiniętą roślinnością podwodną. Sezon rozrodczy jest rozłożony w czasie i trwa od kwietnia do końca lipca.

Poza sezonem rozrodczym t. grzebieniasta występuje przede wszystkim w lasach liściastych i mieszanych, bagniskach, podmokłych łąkach i torfowiskach. Zimuje przeważnie na lądzie: w różnych szczelinach, norach ziemnych, w mule osuszonych zbiorników, w próchniejących drzewach, wśród korzeni drzew, lub pod grubą warstwą mchu.

Populacja t. grzebieniastej do przetrwania wymaga mozaiki zróżnicowanych siedlisk zarówno wodnych, jak i lądowych – do rozmnażania, żerowania i zimowania. Szczególnie ważne jest bliska odległość co najmniej kilku zbiorników wodnych z odpowiednimi warunkami dla traszek, umożliwiającą migracje i utrzymującą odpowiednią zmienność genetyczną populacji.

Gatunek występuje w rozproszeniu w całej Polsce, z wyjątkiem wyższych partii gór. Według danych z Atlasu rozmieszczenia płazów i gadów Polski (Rafiński i Babik 2003) gatunek został stwierdzony w 153 kwadratach o powierzchni 1250km², czyli w 53% powierzchni kraju. Brak obecności gatunku w pozostałej części kraju może w dużej mierze wynikać z braku badań i danych. Dzisiejszy stan wiedzy nie pozwala ocenić wielkości populacji w kraju. Znane są tylko dane dotyczące liczebności niewielkiej liczby lokalnych populacji (Rybacki i Maciantowicz 2006).

DOTYCHCZASOWA DYNAMIKA GATUNKU

Nie ma danych o trendach liczebności gatunku na terenie obszaru jednak odnalezienie miejsc rozrodu oraz stwierdzenie wielu dogodnych siedlisk każe uznać, iż populacja jest stabilna.

MOŻLIWY WPŁYW PROGRAMU NA GATUNEK

Gatunku nie stwierdzono w żadnym z miejsc uznanych za szczególnie narażone na oddziaływanie programu.

Żaden z elementów programu nie oddziałuje także na struktury krajobrazu lub żerowisk istotne z punktu widzenia zachowania w stanie nie pogorszonym populacji gatunku (drobne cieki na skrzydłach doliny, oczka wodne, stawy i zbiorniki okresowe etc).

9.1.6. 1188 Kumak nizinny *Bombina bombina*

ZASOBY GATUNKU W OBSZARACH NATURA 2000

Ostoja nad Baryczą: wielkość populacji zamieszkującej obszar jest nieokreślona. Na niektórych ze znalezionych miejsc rozrodu liczebność nawołujących samców można oszacować nawet do kilku tysięcy.

Łęgi Odrzańskie: stwierdzony na 28 stanowiskach. Dodatkowo kolejnych 12 stanowisk znajduje się na granicy SOO Łęgi Odrzańskie lub w jej pobliżu, co łącznie daje 40 stanowisk.

Dolina Dolnej Baryczy: populacja szacowana na 20-50 osobników (2009).

OPTYMALNE SIEDLISKO GATUNKU

Gatunek ten jest wybitnie wodny i większość czasu spędza w zbiornikach wodnych. Preferuje zbiorniki płytkie, nasłonecznione, o płaskich brzegach, z bogatą roślinnością. Stąd często spotykany jest na podmokłych łąkach, turzycowiskach, otwartych starorzeczach, oczkach polnych, małych nasłonecznionych stawkach. Osobniki często zmieniają zbiorniki, i co ważne, do żerowania wykorzystują inne akweny niż do godów. A więc dla zachowania stabilności tego gatunku konieczne jest występowanie mozaiki różnych siedlisk wodnych, nie tylko tych, w których kumaki przebywają podczas okresu godowego. Również ważne jest to, by duża liczba zbiorników wodnych/podmokłych terenów znajdowała się blisko siebie, aby kumaki mogły wędrować pomiędzy nimi. Jest to istotne, gdyż zdolność migracyjna tego gatunku jest niewielka i wynosi około 500-800 metrów.

DOTYCHCZASOWA DYNAMIKA GATUNKU

Nie ma danych o trendach liczebności gatunku na obszarze badań, jednak postępujące procesy: intensyfikacja rolnictwa, melioracja podmokłych łąk i zamiana ich na pola uprawne oraz osuszanie starorzecz, każe przypuszczać, że wielkość populacji maleje. Mimo to odnalezienie wielu miejsc rozrodu, w tym bardzo licznych, oraz stwierdzenie wielu dogodnych siedlisk pokazuje, iż populacja, jak dotąd, jest stabilna.

MOŻLIWY WPŁYW PROGRAMU NA GATUNEK

Na badanych stanowiskach gatunek został potwierdzony (1 osobnik) tylko w sąsiedztwie planowanego MOT 2a Koniki Polskie (**PLH020041 Ostoja nad Baryczą**). Był to prawdopodobnie osobnik migrujący pomiędzy miejscami rozrodu i żerowania leżącymi poza obszarem planowanego MOT.

Żaden z elementów programu nie oddziałuje jednak na struktury krajobrazu lub żerowisk istotne z punktu widzenia zachowania w stanie nie pogorszonym populacji gatunku (oczka wodne, stawy i zbiorniki okresowe etc).

9.1.7. 1096 Minóg strumieniowy *Lampetra planeri*

ZASOBY GATUNKU W OBSZARACH NATURA 2000

Ostoja nad Baryczą: wielkość populacji występującej na terenie ostoi nie określona. W Planie ochrony (2004) nie potwierdzony, nie wymieniony także w SDF choć występuje tu z dużym prawdopodobieństwem.

Łęgi Odrzańskie: często.

Dolina Dolnej Baryczy: populacja nie określona, gatunek określony jako rzadki.

OPTYMALNE SIEDLISKO GATUNKU

Zasiedla strumienie z silnym prądem i żwirowaty-piaszczystym dnem.

DOTYCHCZASOWA DYNAMIKA GATUNKU

Brak danych o trendach liczebności gatunku, aczkolwiek brak znaczących oddziaływań antropogenicznych w dolinie Baryczy wskazuje, że populacja powinna utrzymywać się na stałym poziomie.

MOŻLIWY WPŁYW PROGRAMU NA GATUNEK

Gatunku nie stwierdzono w żadnym z miejsc uznanych za szczególnie narażone na oddziaływanie programu. Żaden z elementów programu nie oddziałuje także na samą dolinę Baryczy, stanowiącą siedlisko gatunku.

9.1.8. 1124 Kiełb białopłetwy *Gobio albipinnatus*

ZASOBY GATUNKU W OBSZARACH NATURA 2000

Ostoja nad Baryczą: wielkość populacji występującej na terenie ostoi nie określona, jednak szacowana na nie więcej niż 20 okazów.

Dolina Dolnej Baryczy: gatunek nie znany z obszaru.

OPTYMALNE SIEDLISKO GATUNKU

Gatunek typowo rzeczny, zamieszkujący środkowe i dolne odcinki rzek. Przebywa w strefie głębokiej wody o słabym prądzie.

DOTYCHCZASOWA DYNAMIKA GATUNKU

Brak danych o trendach liczebności gatunku.

MOŻLIWY WPŁYW PROGRAMU NA GATUNEK

Gatunku nie stwierdzono w żadnym z miejsc uznanych za szczególnie narażone na oddziaływanie programu. Żaden z elementów programu nie oddziałuje także na samą dolinę Baryczy, stanowiącą siedlisko gatunku.

9.1.9. 1145 Piskorz *Misgurnus fossilis*

ZASOBY GATUNKU W OBSZARACH NATURA 2000

Ostoja nad Baryczą: zasoby gatunku nie określone, szacowane do 20 tys. osobników.

Łęgi Odrzańskie: pospolicie.

Dolina Dolnej Baryczy: populacja nie określona, gatunek określony jako rzadki (2009), jednak prawdopodobnie częstszy.

OPTYMALNE SIEDLISKO GATUNKU

Wolno płynące i stojące wody, płytkie drobne zbiorniki śródpolne, starorzecza, kanały.

DOTYCHCZASOWA DYNAMIKA GATUNKU

Brak danych o trendach liczebności gatunku.

MOŻLIWY WPŁYW PROGRAMU NA GATUNEK

Gatunku nie stwierdzono w żadnym z miejsc uznanych za szczególnie narażone na oddziaływanie programu. Żaden z elementów programu nie oddziałuje także na samą dolinę Baryczy oraz zbiorniki wodne, stanowiące siedlisko gatunku.

9.1.10. 1134 Różanka *Rhodeus sericeus amarus*

ZASOBY GATUNKU W OBSZARACH NATURA 2000

Ostoja nad Baryczą wielkość populacji występującej na terenie ostoi nie określona, szacowana na ponad 1000 osobników.

Łęgi Odrzańskie: pospolicie.

Dolina Dolnej Baryczy: gatunek częsty.

OPTYMALNE SIEDLIŚKO GATUNKU

Różanka jest gatunkiem o wąskim zakresie tolerancji zmian siedliska. Preferuje wody stojące lub wolno płynące, zasiedlając jeziora, stawy, starorzecza i kanały, a w niektórych przypadkach również dolne i środkowe odcinki większych rzek.

DOTYCHCZASOWA DYNAMIKA GATUNKU

Brak danych o trendach liczebności gatunku.

MOŻLIWY WPŁYW PROGRAMU NA GATUNEK

Gatunku nie stwierdzono w żadnym z miejsc uznanych za szczególnie narażone na oddziaływanie programu. Żaden z elementów programu nie oddziałuje także na samą dolinę Baryczy oraz zbiorniki wodne, stanowiące siedlisko gatunku.

9.1.11. 1149 Koza *Cobitis taenia*

ZASOBY GATUNKU W OBSZARACH NATURA 2000

Ostoja nad Baryczą: wielkość populacji występującej na terenie ostoi nie określona, szacowana na 10-20 tys. osobników.

Łęgi Odrzańskie: pospolicie.

Dolina Dolnej Baryczy: populacja nie określona, gatunek określony jako rzadki.

OPTYMALNE SIEDLIŚKO GATUNKU

Gatunek zasiedla rzeki o dnie piaszczystym lub mulisto-piaszczystym, a także słabo zeutrofizowane jeziora. W przypadku wód płynących wybiera miejsca o słabym przepływie wód (do 0,3 m/s)

DOTYCHCZASOWA DYNAMIKA GATUNKU

Brak szczegółowych danych o trendach liczebności gatunku.

MOŻLIWY WPŁYW PROGRAMU NA GATUNEK

Gatunku nie stwierdzono w żadnym z miejsc uznanych za szczególnie narażone na oddziaływanie programu. Żaden z elementów programu nie oddziałuje także na samą dolinę Baryczy oraz zbiorniki wodne, stanowiące siedlisko gatunku.

9.1.12. 1146 Koza złotawa *Sabanajewia aurata*

ZASOBY GATUNKU W OBSZARACH NATURA 2000

Ostoja nad Baryczą Wielkość populacji występującej na terenie ostoi nie określona aczkolwiek gatunek ten zwykle występuje w skupiskach maksymalnie po kilkadziesiąt osobników.

Łęgi Odrzańskie

Dolina Dolnej Baryczy: gatunek nie jest potwierdzony w obszarze, jednak niemal z pewnością tu występuje.

OPTYMALNE SIEDLISKO GATUNKU

Zamieszkuje dolne i środkowe biegi rzek, o skalistym, piaszczystym lub piaszczysto-mulistym dnie. Preferuje czyste wody o słabym przepływie.

DOTYCHCZASOWA DYNAMIKA GATUNKU

Brak danych o trendach liczebności gatunku.

MOŻLIWY WPŁYW PROGRAMU NA GATUNEK

Gatunku nie stwierdzono w żadnym z miejsc uznanych za szczególnie narażone na oddziaływanie programu. Żaden z elementów programu nie oddziałuje także na samą dolinę Baryczy, która jest siedliskiem gatunku.

9.1.13. 1037 Trzepla zielona *Ophiogomphus cecilia*

ZASOBY GATUNKU W OBSZARACH NATURA 2000

Ostoja nad Baryczą: gatunek nie znany do tej pory i nie wymieniony w Standardowym Formularzu Danych.

Łęgi Odrzańskie: od wysokości wsi Zakrzów do miasta Ścinawa, przy czym większość obserwacji skupia się na odcinku od wsi Rzeczyca do wsi Tarchalice. Siedlisko rozrodcze gatunku układa się liniowo wzdłuż brzegów Odry na odcinku ww. miejscowości, gdzie obserwowano owady dorosłe + odcinek Odry powyżej wsi Zakrzów, do wysokości miasta Brzeg Dolny, gdzie imagines nie były obserwowane (charakter brzegów Odry i roślinności nadbrzeżnej nie różni się jednak znacząco od charakteru tychże poniżej Zakrzowa. Prawdopodobnie częstszym jednak brak regularnych badań nad rozmieszczeniem gatunku.

Dolina Dolnej Baryczy: populacja nie określona, gatunek określony jako rzadki (2 stanowiska), wyłączony z przedmiotów ochrony w obszarze.

OPTYMALNE SIEDLISKO GATUNKU

Gatunek nizinnych i podgórskich cieków wodnych różnej wielkości. W Polsce szerokość zasiedlanych rzek waha się od kilku metrów do największych rzek w kraju, przy czym zdecydowanie preferowane są cieki powyżej dziesięciu metrów szerokości. Wymaga odcinków rzek o mozaikowatej strukturze roślinności nadbrzeżnej (lasy z polanami, otoczone nasłonecznionymi łąkami, z dużą ilością nadbrzeżnych zarośli i drzew). Roślinność wodna nie ma znaczenia (lub ma bardzo znikome) dla gatunku. W Polsce cykl życiowy trwa 2-3 lata. Postacie dorosłe w okresie aktywności rozrodczej (3/VI-1/VIII) przebywają w pobliżu cieku, który patrolują (samce) wyznaczając terytoria. Poza tym okresem (3/V-2/IX) spotyka się je w pewnej odległości od wody – polany, śródleśne drogi, skraje lasu, pola itp. (terytorializm słabnie). Po odbyciu godów i złożeniu jaj ważka wkrótce ginie. Większa część życia osobniczego przypada zatem na stadium larwy (ok. 2 lata), która rozwija się w wodzie o głębokości od 10-100cm (strefa przybrzeżna). Preferowane są osady piaszczyste i żwirowo-piaszczyste z cienką warstwą detrytus, w którym larwa zagrzebuje się czyhając na ofiarę. Jako podłoże optymalne podaje się mieszankę grubego piasku i drobnego żwiru ze skupiskami detrytus. Zdecydowanie unika mułu. Prędkość przepływu wody w partiach dna zasiedlanych przez larwy waha się w szerokich granicach – kilka do 80cm/s – preferowane są jednak miejsca o średnim przepływie do dość szybkiego lub przynajmniej w bezpośrednim sąsiedztwie takiego przepływu. Po zakończeniu rozwoju larwa wychodzi na brzeg, gdzie zachodzi przeobrażenie w postać dorosłą (na pniach drzew i przybrzeżnej roślinności) (Bernard 2004). Przy planowaniu ochrony tego gatunku należy więc stanowczo podkreślić konieczność rozdzielenia środowiska, w którym przebywa larwa (woda, strefa przybrzeżna) od środowiska bytowania imagines (odcinki rzeki o dużej mozaikowatości roślinności – patrz wyżej).

Gatunek występujący na większości terytorium Polski nizinnej (do 400 m n.p.m.). W skali kraju gatunek rozpowszechniony, liczny a miejscami pospolity (np. dolina Odry) (Bernard 2004, Wendzonka inf. ustna). Wynika to z faktu, iż Polska znajduje się jeszcze na terenie zwartego zasięgu *O.cecilia* (zachodni skraj tego zasięgu).

MOŻLIWY WPŁYW PROGRAMU NA GATUNEK

Gatunek stwierdzono na jednym stanowisku:

- MOT 6a Ujście do Odry (**PLH 020018 Łęgi Odrzańskie**).

W celu minimalizacji oddziaływania na gatunek należy zrezygnować z lokalizacji alternatywnego MOT Ujście Odry i wybudować go w pierwotnie planowanej lokacji (MOT 6 Koniec Szlaku)

9.1.14. 1052 Przeplatka matura *Euphydryas maturna*

ZASOBY GATUNKU W OBSZARACH NATURA 2000

Ostoja nad Baryczą: nie stwierdzony.

Łęgi Odrzańskie: Gatunek występujący na terenie południowej części SOO, na obszarze od Brzegu Dolnego do Dziewina, najliczniej na odcinku Lubiatów - Lubiąż. Łączna liczebność szacowana jest obecnie na co najmniej 100-120 gniazd gąsienic, co z grubsza przekłada się na około 2000-4000 osobników (w zależności od roku). Odnaleziona także w latach 2009-2010 na terenie nadleśnictwa Legnica. Rozmieszczenie wymaga dalszych badań, a liczebność może się znacząco zwiększyć.

Dolina Dolnej Baryczy: nie stwierdzony.

OPTIMALNE SIEDLISKO GATUNKU

Gatunek higro-termofilny. Zasiedla skraje i luki w lasach łęgowych i grądach z udziałem jesionu, preferując prześwietlone partie lasu. Częściowo jego siedlisko stanowią łęgi wiązowo-jesionowe, zwłaszcza fragmenty z młodymi samosiewami i odnowieniami, w pobliżu wód (starorzeczka) i cieków śródlęśnych. Gąsienice rozwijają się w lecie (VI–VIII) na jesionach, prowadząc gromadny tryb życia – rozwój w gniazdach (oprzędach), w których zimują już od wczesnej jesieni. Po przezimowaniu żerują na roślinach runa leśnego (*Veronica* spp., *Valeriana* spp., *Melampyrum* spp.) oraz krzewach (*Salix* spp., *Viburnum* spp., *Lonicera* spp.). Motyle występują w maju-czerwcu. Wymagają urozmaiconych źródeł nektaru – bogatych w gatunki roślinne (żywicielskie) polan, przydroży i skrajów leśnych, aby się wyżywić i efektywnie odbyć gody i wyprowadzić potomne pokolenie. Jednocześnie dla utrzymania metapopulacji gatunku konieczne jest zachowanie luk i korytarzy (np. wzdłuż wałów przeciwpowodziowych i dróg) aby zapewnić mu ciągłość genetyczną.

DOTYCHCZASOWA DYNAMIKA GATUNKU

Dokładna dynamika gatunku na badanym obszarze nie jest znana.

MOŻLIWY WPŁYW PROGRAMU NA GATUNEK

Gatunku nie stwierdzono w żadnym z miejsc uznanych za szczególnie narażone na oddziaływanie programu. Żaden z elementów programu nie oddziałuje także na siedliska gatunku.

9.1.15. 1052 Przeplatka aurinia *Euphydras aurinia*

ZASOBY GATUNKU W OBSZARACH NATURA 2000

Ostoja nad Baryczą: wielkość populacji w dolinie Baryczy nie została określona, a występowanie nie jest potwierdzone, stąd też gatunek został wyłączony z aktualnego SDF dla obszaru.

Łęgi Odrzańskie: nie stwierdzony.

Dolina Dolnej Baryczy: nie stwierdzony.

OPTYMALNE SIEDLISKO GATUNKU

Wilgotne łąki ze związku *Molinion* o dużym bogactwie gatunkowym szaty roślinnej. Preferuje tereny o strukturze mozaikowej miejsc otwartych i zakrzaczonych, skraje lasów i bagien. Gąsienica żyje na czarcziku łąkowym *Succisa pratensis*.

DOTYCHCZASOWA DYNAMIKA GATUNKU

Dokładna dynamika gatunku na badanym obszarze nie jest znana.

MOŻLIWY WPŁYW PROGRAMU NA GATUNEK

Gatunku nie stwierdzono w żadnym z miejsc uznanych za szczególnie narażone na oddziaływanie programu. Żaden z elementów programu nie oddziałuje także na siedliska gatunku.

9.1.16. 1059 Modraszek telejus *Maculinea teleius*

ZASOBY GATUNKU W OBSZARACH NATURA 2000

Ostoja nad Baryczą: nie stwierdzony, jednak wynika to zapewne z niedostatecznych badań obszaru.

Łęgi Odrzańskie: na obszarze od Brzegu Dolnego do Domaszkowa (14 stanowisk w 2007), potencjalnie do Przychowej, wszędzie nieliczny. Łączna liczebność ostrożnie szacowana jest na co najmniej 400 osobników.

Dolina Dolnej Baryczy: gatunek nie jest znany z obszaru.

OPTYMALNE SIEDLISKO GATUNKU

Gatunek higrofilny. Zasiedla podmokłe łąki, głównie trzęślicowe, selernicowe i świeże, ze znacznym udziałem krwiściąg lekaarskiego *Sanguisorba officinalis*, będącego rośliną żywicielską gąsienic. Często jego siedlisko stanowią polany w łęgach nadrzecznych, zwłaszcza fragmenty użytkowane jako łąki kośne. Motyle pojawiają się w okresie koniec VI – koniec VII, czasem jeszcze w VIII. Gąsienice początkowo rozwijają się w kwiatostanach rośliny żywicielskiej, potem w gniazdach mrówek wścieklic *Myrmica*, gdzie zimują i pod koniec następnej wiosny się przepoczwarczają. Mrowiska mają formę kopczyków ziemnych, więc struktura siedliska i sposób zagospodarowania jest kluczowy dla utrzymania gatunku. Jest to możliwe tylko przy zachowaniu delikatnej równowagi układu zależności: łąka z krwiścigiem – mrowiska wścieklic – motyl – parazytoidy (istotny czynnik regulujący liczebność populacji). Rzeka i towarzysząca jej infrastruktura (wały, drogi) stanowi podstawowy korytarz ekologiczny dla populacji modraszków, zapewniający im ciągłość genetyczną przy stopniowej redukcji siedlisk łąkowych (zwłaszcza łąk trzęślicowych).

DOTYCHCZASOWA DYNAMIKA GATUNKU

Dokładna dynamika gatunku na badanym obszarze nie jest znana.

MOŻLIWY WPŁYW PROGRAMU NA GATUNEK

Gatunku nie stwierdzono w żadnym z miejsc uznanych za szczególnie narażone na oddziaływanie programu. Żaden z elementów programu nie oddziałuje także na siedliska gatunku.

9.1.17. 1060 Czerwończyk nieparek *Lycaena dispar*

ZASOBY GATUNKU W OBSZARACH NATURA 2000

Dolina Baryczy: występuje sporadycznie, jednak prawdopodobnie wskutek braku systematycznych badań jego liczebność jest niedoszacowana.

Łęgi Odrzańskie: na terenie całego SOO Natura 2000 „Łęgi Odrzańskie”, na obszarze od Brzegu Dolnego do Głogowa, choć nieliczny. Łączna liczebność szacowana jest na co najmniej 300 osobników.

Dolina Dolnej Baryczy: populacja nie określona, gatunek znany z 11 stanowisk.

OPTYMALNE SIEDLISKO GATUNKU

Gatunek higrofilny. Zasiedla brzegi wód i bagien oraz podmokłe łąki, głównie w miejscach wilgotnych, często w pobliżu starorzeczy. Częściowo jego siedlisko stanowią łęgi nadrzeczne, zwłaszcza fragmenty podmokłe z prześwitami lub graniczące z kwiecistymi łąkami. Preferuje siedliska półotwarte, osłonięte od silnych wiatrów, ale dobrze nasłonecznione. Motyle występują w dwóch pokoleniach (w dolinie Odry) w okresach: V-VI oraz VIII-IX. Gąsienice rozwijają się wiosną (IV-V) i latem (VI-VII), prowadząc samotny tryb życia – na liściach roślin żywicielskich, jakimi są szczawie (gł. *Rumex hydrolapathum* i *R. crispus*). Przepoczwarczają się w miejscach żerowania. Dorosłe odżywiają się nektarem kwiatowym. Samice dość aktywnie latają składając jaja po kilka na wierzchu liści i stopniowo oddalając się od miejsca wylęgu. W ten sposób gatunek łatwo się rozprzestrzenia wzdłuż brzegów wód i rowów. Obecnie jest w fazie wzrostu populacyjnego (Malkiewicz 2003). Motyle zwykle spotykane są pojedynczo lub po kilka, co świadczy o rozproszonym, otwartym charakterze ich populacji.

Gatunek występujący w całej Polsce oprócz wysokich gór. Liczebność w Polsce nie oszacowana (Buszko 2004).

DOTYCHCZASOWA DYNAMIKA GATUNKU

Dokładna dynamika gatunku na badanym obszarze nie jest znana, jednak można zakładać, iż jego liczebność utrzymuje się na stałym poziomie.

MOŻLIWY WPŁYW PROGRAMU NA GATUNEK

Gatunku nie stwierdzono w żadnym z miejsc uznanych za szczególnie narażone na oddziaływanie programu. Żaden z elementów programu nie oddziałuje także na siedliska gatunku, pomijając możliwość przypadkowego niszczenia roślin żywicielskich gatunku z rodzaju rdest (*Rumex* sp.) a szczególnie *Rumex hydrolapathus*, który w dolinie Baryczy jest częstym składnikiem roślinności przybrzeżnej.

9.1.18. 1061 Modraszek nausitous *Maculinea nausithous*

ZASOBY GATUNKU W OBSZARACH NATURA 2000

Ostoja nad Baryczą: stwierdzany dopiero od roku 2005 i uważany za bardzo rzadki, jednak prawdopodobnie znacznie częstszy z uwagi na dogodne warunki siedliskowe.

Łęgi Odrzańskie: od Brzegu Dolnego do Głogowa (16 stanowisk w 2007), wszędzie nieliczny. Łączna liczebność ostrożnie szacowana jest na co najmniej 500 osobników.

Dolina Dolnej Baryczy: populacja nie określona, gatunek znany z 2 stanowisk i wyłączony z przedmiotów ochrony w obszarze.

OPTIMALNE SIEDLISKO GATUNKU

Gatunek higrofilny. Zasiedla podmokłe łąki, głównie trzęślicowe, selernicowe i świeże, ze znacznym udziałem krwiściąg lekasrskiego *Sanguisorba officinalis*, będącego rośliną żywicielską gąsienic. Często jego siedlisko stanowią polany w łęgach nadrzecznych, zwłaszcza fragmenty użytkowane jako łąki kośne. Motyle pojawiają się w okresie koniec VI – początek VIII, czasem do końca VIII. Gąsienice początkowo rozwijają się w kwiatostanach rośliny żywicielskiej, potem w gniazdach mrówek wścieklic czerwonych *Myrmica rubra*, gdzie zimują i pod koniec następnej wiosny się przepoczwarczają. Mrowiska mają formę kopczyków ziemnych, więc struktura siedliska i sposób zagospodarowania jest kluczowy dla utrzymania gatunku. Jest to możliwe tylko przy zachowaniu delikatnej równowagi układu zależności: łąka z krwiścigiem – mrowiska wścieklic – motyl – parazytoidy (istotny czynnik regulujący liczebność populacji). Rzeka i towarzysząca jej infrastruktura (wały, drogi) stanowi podstawowy korytarz ekologiczny dla populacji modraszków, zapewniający im ciągłość genetyczną przy stopniowej redukcji siedlisk łąkowych (zwłaszcza łąk trzęślicowych).

Gatunek występujący w południowej Polsce oprócz wysokich gór, głównie na Śląsku, w Małopolsce i na Lubelszczyźnie. Liczebność w kraju nie oszacowana (Buszko 2004). Gatunek potencjalnie zagrożony (Buszko, Nowacki 2002)

DOTYCHCZASOWA DYNAMIKA GATUNKU

Dokładna dynamika gatunku na badanym obszarze nie jest znana.

MOŻLIWY WPŁYW PROGRAMU NA GATUNEK

Gatunku nie stwierdzono w żadnym z miejsc uznanych za szczególnie narażone na oddziaływanie programu. Żaden z elementów programu nie oddziałuje także na siedliska gatunku, pomijając możliwość przypadkowego niszczenia roślin żywicielskich gatunku (krwiściąg lekarski *Sanguisorba officinalis*)

9.1.19. 1074 Barczatka katax *Eriogaster catax*

ZASOBY GATUNKU W OBSZARACH NATURA 2000

Ostoja nad Baryczą: wielkość populacji w dolinie Baryczy nie została określona

Łęgi Odrzańskie: na obszarze od Brzegu Dolnego do Głogowa, najliczniej na odcinku Lubiatów – Bełcz Wielki. Łączna liczebność ostrożnie szacowana jest na co najmniej 2000-3000 gniazd gąsienic, co z grubsza przekłada się na około 30000-40000 osobników (licząc w stadium larwalnym L-3).

Dolina Dolnej Baryczy: populacja nie określona, gatunek znany z 5 stanowisk.

OPTYMALNE SIEDLISKO GATUNKU

Gatunek higro-termofilny. Zasiedla zarośla tarniny i głogu, czasem też dzięki gruszy, głównie w miejscach wilgotnych, w pobliżu wód, podmokłych łąk i starorzeczy. Częściowo jego siedlisko stanowią łęgi nadrzeczne, zwłaszcza fragmenty z młodymi odroślami i karłowatymi krzewami roślin żywicielskich. Preferuje siedliska półotwarte, osłonięte od silnych wiatrów, ale dobrze nasłonecznione. Nie stroni od przestrzeni śródleśnych. Gąsienice rozwijają się wiosną (IV–V), prowadząc gromadny tryb życia – rozwój w gniazdach (oprzędach), w których chronią się przed wrogami naturalnymi. Po trzecim linieniu wchodzi w fazę indywidualnego żerowania i stopniowo rozchodzą się po sąsiednich gałęziach i krzewach. Przepoczwarczają się w solidnych kokonach na ziemi. Motyle występują we wrześniu–październiku. Dorosłe nie odżywiają się wcale, a loty godowe trwają tylko kilka dni. Samice dość aktywnie latają stopniowo składając jaja w złożach po kilkadziesiąt i oddalając się od miejsca wylęgu. W ten sposób gatunek łatwo się rozprzestrzenia, będąc w fazie wzrostu populacyjnego. Jednocześnie dla utrzymania metapopulacji gatunku konieczne jest zachowanie luk i korytarzy (np. wzdłuż wałów przeciwpowodziowych i dróg) aby zapewnić mu ciągłość genetyczną

Gatunek występujący na Dolnym Śląsku (dolina Odry z dopływami), Podkarpaciu (dolina Sanu) i fragmencie doliny Wisły koło Chełmna. Wymarły w środkowej Wielkopolsce, Ziemi Łódzkiej i w Górach Bystrzyckich. Liczebność w Polsce nie oszacowana (Buszko 2004).

DOTYCHCZASOWA DYNAMIKA GATUNKU

Dokładna dynamika gatunku na badanym obszarze nie jest znana.

MOŻLIWY WPŁYW PROGRAMU NA GATUNEK

Gatunku nie stwierdzono w żadnym z miejsc uznanych za szczególnie narażone na oddziaływanie programu. Żaden z elementów programu nie oddziałuje także na siedliska gatunku.

W celu ochrony siedlisk optymalnych (właściwych także dla innych gatunków nie objętych celami ochrony obszarów Natura 2000, a znajdujących się na listach z załącznika I Dyrektywy Ptasiej oraz Załącznika IV Dyrektywy Siedliskowej) należy podczas przygotowania miejsc obsługi ruchu turystycznego lokować je w sposób umożliwiający zachowanie w otoczeniu MOT istniejących kęp zarośli – ze szczególnym uwzględnieniem zarośli tarninowo-głogowych oraz z udziałem róży dzikiej.

9.1.20. 1088 Kozioróg dębosz *Cerambyx cerdo*

ZASOBY GATUNKU W OBSZARACH NATURA 2000

Ostoja nad Baryczą: wielkość populacji w dolinie Baryczy nie została określona, szacowane powyżej 200 osobników (2005), choć prawdopodobnie gatunek jest znacznie częstszy.

Łęgi Odrzańskie: do roku 2008 stwierdzony w 42 drzewach. Obszar występowania gatunku rozciąga się od 288 km Odry do 326 km, na wysokości wsi Dłużyce, przy czym większość stanowisk skupiona jest na prawym brzegu Odry między 303 – 310 km, od wsi Malczyce do Lubiąża (25 drzew w pobliżu koryta rzeki). Drugim pod względem wielkości skupiskiem stanowisk kozioroga jest lewobrzeżny obszar ciągnący się od wysokości wsi Dziewin do wysokości wsi Boraszyn (7 stanowisk). W latach 2009-2011 nadal odnajdywany na nowych stanowiskach, szczególnie w zachodniej części obszaru.

Dolina Dolnej Baryczy: populacja nie określona, gatunek znany z 4 stanowisk.

OPTYMALNE SIEDLISKO GATUNKU

Gatunek odżywiający się (w postaci larwalnej) drewnem różnych gatunków dębów. W naszym kraju stwierdzany głównie na dębie szypułkowym do wysokości 600 m n.p.m. Zasiedla luźne drzewostany o zwarciu do 0,7, odsłonięte obrzeża drzewostanów, parki, przydrożne aleje jak i samotne drzewa. „Atakuje” stare i grube ale zawsze żywe i stojące drzewa, o średnicy przekraczającej 40 cm (preferuje jednak dęby o średnicy powyżej 70 cm). W Polsce zasiedla raczej drzewa wystawione na południowe promienie słoneczne, w których żeruje w dolnej i środkowej części pnia. W sporadycznych przypadkach drzew rosnących w drzewostanach jego żerowiska ograniczają się do nasłonecznionych konarów. Wybiera drzewa już wcześniej z różnych powodów osłabione. W jednym zasiedlonym drzewie może żerować ponad 100 larw (1 samica składa 50-150 jaj). Długość cyklu rozwojowego w Polsce trwa zwykle 4 lata – tylko przy wyjątkowo sprzyjających warunkach termicznych 3 lata. Dorosłe chrząszcze wylęgają się z poczwarek pod koniec lata lub jesienią, nie opuszczają jednak kolebki poczwarkowej, umiejscowionej pod korą drzewa, lecz zimują w niej a rójka odbywa się dopiero w okresie od 3/V następnego roku i trwa ok. 3 tygodni (postacie dorosłe można jednak spotkać jeszcze do początków września). Imagines nie odwiedzają kwiatów – odżywiają się raczej sokiem wypływającym z pni drzew.

W Polsce kozioróg dębosz podawany jest z całego kraju. Występuje jednak głównie w południowo-zachodniej części kraju, a jego stanowiska są z reguły izolowane od innych. Na poszczególnych stanowiskach może odznaczać się dużą liczebnością, która w kraju szacowana jest na 1000-10 000 osobników dorosłych (Starzyk 2004).

DOTYCHCZASOWA DYNAMIKA GATUNKU

Dokładna dynamika gatunku na badanym obszarze nie jest znana. Prawdopodobnie liczebność utrzymuje się tutaj na poziomie stałym.

MOŻLIWY WPŁYW PROGRAMU NA GATUNEK

Gatunku nie stwierdzono w żadnym z miejsc uznanych za szczególnie narażone na oddziaływanie programu. Żaden z elementów programu nie oddziałuje także na siedliska gatunku, którym są stare dęby szypułkowe (*Quercus robur*).

Jednakże w przypadku konieczności wycięcia starych drzew, o średnicy powyżej 40 cm, szczególnie próchniejących, zamierających i dziuplastych, każdorazowo konieczna jest obecność specjalisty entomologa.

9.1.21. 1083 Jelonek rogacz *Lucanus cervus*

ZASOBY GATUNKU W OBSZARACH NATURA 2000

Ostoja nad Baryczą: Populacja szacowana na 10-90 osobników.

Łęgi Odrzańskie: nie znany.

Dolina Dolnej Baryczy: nie znany.

OPTYMALNE SIEDLISKO GATUNKU

Zasiedla prześwieczone naturalne drzewostany (najczęściej grądy i łęgi), a także obrzeża drzewostanów gospodarczych i parki. Koniecznym warunkiem jego występowania jest obecność obumierających i martwych drzew lub ich fragmentów (pniaki, leżące konary).

DOTYCHCZASOWA DYNAMIKA GATUNKU

Dokładna dynamika gatunku na badanym obszarze nie jest znana. Nie stwierdzono potencjalnych zagrożeń na tym terenie co sugeruje stabilną populację.

MOŻLIWY WPŁYW PROGRAMU NA GATUNEK

Gatunku nie stwierdzono w żadnym z miejsc uznanych za szczególnie narażone na oddziaływanie programu. Żaden z elementów programu nie oddziałuje także na siedliska gatunku, którym są stare dęby szypułkowe (*Quercus robur*).

Jednakże w przypadku konieczności wycięcia starych drzew, o średnicy powyżej 40 cm, szczególnie próchniejących, zamierających i dziuplastych, każdorazowo konieczna jest obecność specjalisty entomologa.

9.1.22. 1084 Pachnica dębowa *Osmoderma eremita*

ZASOBY GATUNKU W OBSZARACH NATURA 2000

Dolina Baryczy: SDF wymienia 10 do 30 okazów, jednak gatunek jest znacznie częstszy, stąd jego liczebność wymaga weryfikacji.

Łęgi Odrzańskie: do 2008 gatunek stwierdzony został w 16 drzewach rozmieszczonych w trzech głównych rejonach – 4 drzewa we wschodniej części SOO (na pd. od wsi Zabór Mały, na lewobrzeżnym międzywale na wysokości 288km rzeki oraz między wsiami Pogolewo Małe i Pyszaca; 7 drzew na prawym brzegu Odry, pomiędzy Malczycami a Lubiążem; 5 drzew rozrzuconych pojedynczo na pn. od Lubiąża po obu stronach Odry, aż do Ciechanowa. W latach 2009-2011 odkryto szereg dalszych stanowisk, szczególnie w zachodniej części obszaru.

Dolina Dolnej Baryczy: populacja nie określona, gatunek znany z 4 stanowisk.

OPTYMALNE SIEDLISKO GATUNKU

W postaci larwalnej typowy próchnojad, odżywiający się rozłożonym przez grzyby drewnem. Podawany z wielu gatunków drzew liściastych a wyjątkowo także z drzew iglastych. Gatunek ten uważany jest za relikwit lasów pierwotnych. Występuje zarówno na nizinach, jak i na pogórzach, zasiedlając ciepłe lasy (starodrzewia) z udziałem drzew liściastych, parki, aleje czy pojedyncze drzewa rosnące wzdłuż cieków i zbiorników wodnych. Niezbędnym warunkiem występowania gatunku jest obecność starych drzew liściastych, tworzących sporej wielkości dziuple z murszejącym próchnem. Owady dorosłe przemieszczają się niechętnie, najczęściej na niewielkie odległości w poszukiwaniu nowych drzew do zasiedlenia. Samica składa tylko ok. 30 jaj. Długość cyklu rozwojowego w Polsce trwa 3-4 lata. Dorosłe chrząszcze wylęgają się z poczwerek wiosną, pozostają jednak w kokolitach do ciepłych dni letnich i dopiero wtedy opuszczają dziupłę. Prowadzą skryty tryb życia, przez co ich bezpośrednie obserwacje są utrudnione.

W Polsce pachnica dębowa występuje prawdopodobnie w całym kraju z wyjątkiem gór. Stan poznania w tym względzie pozostawia jednak wiele do życzenia z powodu braku dokładnych badań faunistycznych nad tym gatunkiem. Ilość osobników dorosłych w Polsce szacuje się obecnie na ok. kilka - kilkunastu tysięcy (Szwalko 2004).

DOTYCHCZASOWA DYNAMIKA GATUNKU

Dokładna dynamika gatunku na badanym obszarze nie jest znana. Biorąc pod uwagę, że dostępność odpowiednich drzew na terenie ostoi tutejsza populacja powinna być stabilna.

MOŻLIWY WPŁYW PROGRAMU NA GATUNEK

Gatunku nie stwierdzono w żadnym z miejsc uznanych za szczególnie narażone na oddziaływanie programu. Żaden z elementów programu nie oddziałuje także na siedliska gatunku, którym są stare, próchniejące dęby szypułkowe (*Quercus robur*), a sporadycznie także inne gatunki drzew, jak wierzby, topole a nawet robinie akacjowe.

Jednakże w przypadku konieczności wycięcia starych drzew, o średnicy powyżej 40 cm, szczególnie próchniejących, zamierających i dziuplastych, każdorazowo konieczna jest obecność specjalisty entomologa.

9.2. Siedliska przyrodnicze z załącznika I Dyrektywy 92/43/EEC

9.2.1. 2330 Wydm śródlądowe z murawami napiaskowymi

ZASOBY SIEDLISKA W OBSZARACH NATURA 2000

W obszarach Łęgi Odrzańskie oraz Dolina Baryczy znane pojedyncze płaty o powierzchniach od 3 do 4 ha.

KRÓTKI OPIS SIEDLISKA

Siedlisko wydm śródlądowych, porośnięte luźnymi murawami szczotlichowymi wykształconymi na piaszczystych glebach będących w początkowym stadium rozwoju. Murawy szczotlichowe złożone są głównie z niskich traw wąskolistnych, o wzroście kępowym. Pod względem geograficznym mają charakter subatlantycki, bowiem prawie wszystkie gatunki charakterystyczne osiągają w naszym kraju wschodnią granicę zasięgu.

DOTYCHCZASOWA DYNAMIKA SIEDLISKA

Brak danych nt. dynamiki siedliska, jednak można przypuszczać, iż ma charakter antropogeniczny i powstało w wyniku wycięcia lasów.

MOŻLIWY WPŁYW PROGRAMU NA SIEDLIŚKO

Siedliska nie stwierdzono w żadnym z punktów uznanych za wrażliwe na oddziaływanie Programu.

Program nie wywiera znaczącego wpływu na stan zachowania siedliska w żadnych z obszarów Natura 2000 i nie powoduje pogorszenia jego stanu.

9.2.2. 3130 Muliste dna zbiorników wodnych ze zbiorowiskami *Isoëto-Nanojuncetea*

ZASOBY SIEDLISKA W OBSZARACH NATURA 2000

Ostoja nad Baryczą: siedlisko pokrywa 0,11 % powierzchni obszaru.

Łęgi Odrzańskie: zajmuje 3 ha powierzchni obszaru.

Dolina Dolnej Baryczy: nie znane

KRÓTKI OPIS SIEDLISKA

Zbiorowiska roślin jednorocznych rozwijających się na wysychających łąkach, mulistych dnach zbiorników wodnych. Ich krótki okres wegetacyjny zamyka się w ciągu kilku – kilkunastu tygodni od osuszenia stawu do jego ponownego napełnienia. W Polsce wiele gatunków charakterystycznych osiąga wschodni kres występowania, części z nich brak zupełnie. Większość zbiorowisk namuliskowych stwierdzanych u nas ma charakter półnaturalny rozwijając się na dnach osuszanych stawów hodowlanych.

DOTYCHCZASOWA DYNAMIKA SIEDLISKA

Stan wykształcenia siedliska zależy od poziomu wody i wielkości osuszonej powierzchni oraz czasu odstąpienia podłoża. Rośliny pojawiają się efemerycznie, a w ciągu roku mogą zachodzić gwałtowne, radykalne zmiany, co jest cechą charakterystyczną roślinności namuliskowej.

MOŻLIWY WPŁYW PROGRAMU NA SIEDLIŚKO

Siedliska nie stwierdzono w żadnym z punktów uznanych za wrażliwe na oddziaływanie Programu.

Program nie wywiera znaczącego wpływu na stan zachowania siedliska w żadnych z obszarów Natura 2000 i nie powoduje pogorszenia jego stanu.

9.2.3. 3150 Starorzeczka i inne naturalne zbiorniki eutroficzne

ZASOBY SIEDLIŚKA W OBSZARACH NATURA 2000

Ostoja nad Baryczą: siedlisko pokrywa 0,01 % powierzchni obszaru.

Łęgi Odrzańskie: 268 ha, co stanowi 3 % powierzchni wszystkich siedlisk w obszarze.

Dolina Dolnej Baryczy: siedlisko pokrywa 0,36% powierzchni obszaru.

KRÓTKI OPIS SIEDLIŚKA

Naturalne eutroficzne zbiorniki wodne oraz odcięte fragmenty koryt w dolinach dużych, niżowych rzek. Znamienne jest występowanie ugrupowań hydrofitów reprezentujących związki *Nymphaeion* i *Potamion* oraz klasę *Lemnetea*. Skupia liczne gatunki rzadkie i chronione takie jak grążele, grzybienie, salwinie pływającą, kotewkę orzech wodny i inne. W dobrze zachowanym krajobrazie pozostają w kontakcie przestrzennym z nadrzeczными lasami łęgowymi oraz znajdują się w zasięgu oddziaływania regularnych powodzi.

DOTYCHCZASOWA DYNAMIKA SIEDLIŚKA

Brak danych nt. dynamiki siedliska

MOŻLIWY WPŁYW PROGRAMU NA SIEDLIŚKO

Siedliska nie stwierdzono w żadnym z punktów uznanych za wrażliwe na oddziaływanie Programu.

Program nie wywiera znaczącego wpływu na stan zachowania siedliska w żadnych z obszarów Natura 2000 i nie powoduje pogorszenia jego stanu.

9.2.4. 3260 Nizinne i podgórskie rzeki ze zbiorowiskami włosieniczników

ZASOBY SIEDLIŚKA W OBSZARACH NATURA 2000

Ostoja nad Baryczą: siedlisko obejmuje 0,06 % powierzchni.

Dolina Dolnej Baryczy: nie notowane.

KRÓTKI OPIS SIEDLIŚKA

Niżowe i górskie rzeki ze zbiorowiskami hydrofitów zakorzenionych w dnie. Cechą diagnostyczną jest obecność gatunków z rodzaju włosienicznik (*Batrachium* spp.). Koryto posiada naturalny przebieg, a siedlisko pozostaje w dynamicznym kontakcie z nadrzeczными lasami łęgowymi i zaroślami wierzbowymi. Obszar zlewni i górne biegi rzek są zagospodarowane najwyżej w umiarkowanym stopniu.

DOTYCHCZASOWA DYNAMIKA SIEDLIŚKA

Brak danych nt. dynamiki siedliska.

MOŻLIWY WPŁYW PROGRAMU NA SIEDLIŚKO

Do tego typu siedliska należą niektóre odcinki doliny Baryczy, szczególnie w sąsiedztwie MOT 2a Koniki Polskie.

Żaden z elementów programu nie prowadzi jednak do naruszenia stanu siedliska. Program nie wywiera znaczącego wpływu na stan zachowania siedliska w żadnych z obszarów Natura 2000 i nie powoduje

pogorszenia jego stanu, pod warunkiem zapewnienia odpowiedniego poziomu sanitarnego miejsc postoju oraz konsekwentnego nie stosowania detergentów do mycia naczyń i kąpeli.

9.2.5. 3270 Zalewane, muliste brzegi rzek

ZASOBY SIEDLISKA W OBSZARACH NATURA 2000

Ostoja nad Baryczą: siedlisko nie notowane,

Łęgi Odrzańskie: siedlisko to pojawia się spontanicznie na całym obszarze w rytm obniżania się poziomu wody w rzece, a jego zasięg i powierzchnia są silnie zmienne. Nie jest możliwe określenie powierzchni siedliska, gdyż pojawia się ono na odsłoniętych namuliskach, a ich powierzchnia waha się z roku na rok.

Dolina Dolnej Baryczy: siedlisko nie notowane.

KRÓTKI OPIS SIEDLISKA

Siedlisko obejmuje muliste brzegi rzek, pokryte przez zbiorowiska jednorocznych, pionierskich roślin ze związków *Bidention* i *Chenopodion rubrii*. Charakterystycznymi gatunkami są przywiązane do takich siedlisk rodzime rdesty (*Polygonum lapathifolium*, *P. mite.*, *P. hydropiper*) lub komosa czerwona (*Chenopodium rubrum*), nie należą tu natomiast siedliska opanowane przez inwazyjne gatunki obce z rodzajów *Aster*, *Reynoutria*, *Impatiens*, *Solidago* czy *Bidens*. Wskutek inwazji tych ostatnich oraz przez regulację rzek, w wyniku której zalewane płaskie, muliste brzegi nie występują na długich odcinkach rzek niżowych, siedlisko to jest silnie zagrożone.

DOTYCHCZASOWA DYNAMIKA SIEDLISKA

Siedlisko o bardzo dużej dynamice.

MOŻLIWY WPŁYW PROGRAMU NA SIEDLISKO

Siedlisko stwierdzone w **PLH 020018 Łęgi Odrzańskie**, w sąsiedztwie obu planowanych MOT – zarówno 6 (poniżej mostu) jak i alternatywnym 6a. W obu przypadkach może dojść do zniszczenia fragmentu siedliska w miejscu gdzie kajaki wyciągane będą na brzeg.

W celu minimalizacji oddziaływania należy zrezygnować z realizacji MOT 6a, natomiast przy MOT 6 zminimalizować straty w powierzchni siedliska podczas realizacji zadania.

9.2.6. *6120 Suche, śródlądowe murawy napiaskowe (*Koelerion glaucae*)

ZASOBY SIEDLISKA W OBSZARACH NATURA 2000

Ostoja nad Baryczą: znikomy udział siedliska w sumarycznej powierzchni obszaru (0,09 %)

Dolina Dolnej Baryczy: siedlisko nie notowane.

KRÓTKI OPIS SIEDLISKA

Śródlądowe murawy napiaskowe o kontynentalnym charakterze, zbliżone nieco do kserotermicznych muraw stepowych. Wykształcają się na śródlądowych piaszczyskach i zdominowane są przez kseromorficzne, kępkowe trawy.

DOTYCHCZASOWA DYNAMIKA SIEDLISKA

Brak danych nt. dynamiki siedliska, jednak można przypuszczać, iż ma charakter antropogeniczny i powstało w wyniku zniszczenia lasów.

MOŻLIWY WPŁYW PROGRAMU NA SIEDLISKO

Siedliska nie stwierdzono w żadnym z punktów uznanych za wrażliwe na oddziaływanie Programu.

Program nie wywiera znaczącego wpływu na stan zachowania siedliska w żadnych z obszarów Natura 2000 i nie powoduje pogorszenia jego stanu.

9.2.7. 6410 Zmienneowilgotne łąki trzęślicowe

ZASOBY SIEDLISKA W OBSZARACH NATURA 2000

Ostoja nad Baryczą: siedlisko zajmuje około 0,01 % powierzchni obszaru.

Łęgi Odrzańskie: niewielkie, rozproszone płaty wśród innych typów łąk. Większe płaty występują koło Gromadzynia oraz Pogalewa.

Dolina Dolnej Baryczy: siedlisko pokrywa 0,94% powierzchni obszaru.

KRÓTKI OPIS SIEDLISKA

Jednokośne, zmienneowilgotne łąki powstałe wskutek specyficznego nałożenia się czynników naturalnych (podtapiania w okresie jesień-zima, i osuszania w ciągu lata) i antropogenicznych (koszenia na ściółkę w okresie jesiennym). Są to jedne z najbogatszych gatunkowo i najcenniejszych, a zarazem jedne z najszybciej ginących na naszym terenie zbiorowisk łąkowych (przy zaprzestaniu koszenia w okresie jesiennym degenerują się w bardzo szybkim tempie).

W dolinach rzecznych występują poza terenami regularnie zalewanymi, natomiast często zajmują siedliska wyniesione – na krawędzi pradoliny lub też w lokalnych podwyższeniach terenu nie zalewanych regularnie, lecz pozostających pod wpływem ruchomych wód gruntowych. Często tworzą postaci przejściowe do łąk zalewowych (siedlisko 6440) lub świeżych (6510).

DOTYCHCZASOWA DYNAMIKA SIEDLISKA

Brak danych nt. dynamiki siedliska w obszarze.

MOŻLIWY WPŁYW PROGRAMU NA SIEDLISKO

Siedliska nie stwierdzono w żadnym z punktów uznanych za wrażliwe na oddziaływanie Programu.

Program nie wywiera znaczącego wpływu na stan zachowania siedliska w żadnych z obszarów Natura 2000 i nie powoduje pogorszenia jego stanu.

9.2.8. 6430 Górskie i niżowe ziołorośla nadrzeczne

ZASOBY SIEDLISKA W OBSZARACH NATURA 2000

Ostoja nad Baryczą: siedlisko ma znikomy udział w powierzchni obszaru (około 0,01 %).

Łęgi Odrzańskie: siedlisko ma znikomy udział w powierzchni obszaru (około 0,01 %).

Dolina Dolnej Baryczy: siedlisko pokrywa 0,01% powierzchni obszaru.

KRÓTKI OPIS SIEDLISKA

Do typu należą naturalne i półnaturalne zbiorowiska higrofilnych bylin występujące w kompleksach roślinności nadrzecznej na niżu (tzw. zbiorowiska welonowe) oraz ziołorośla górskie, rozwijające się nad potokami w kompleksach leśnych regla dolnego i górnego, oraz w piętrze subalpejskim.

Pierwsza grupa ograniczona jest w występowaniu do dolin dużych rzek śląskich i występuje tam dosyć często, choć wszędzie zajmuje nieduże powierzchnie. Jej charakterystycznymi gatunkami są pnącza, takie jak chmiel, kielisznik zaroślowy i kianianki. Z reguły występują one w kompleksie z innymi typami siedlisk Natura 2000 takimi jak lasy łąkowe, lasy zalewowe i różnego typu łąki.

DOTYCHCZASOWA DYNAMIKA SIEDLISKA

Siedlisko charakteryzuje się wysoką dynamiką wewnętrzną i zmiennością składu gatunkowego nawet na niewielkich powierzchniach.

MOŻLIWY WPŁYW PROGRAMU NA SIEDLISKO

Siedlisko zanotowano w sąsiedztwie

- MOT 5 zbiornik Ryczeń (**PLH 020084 Dolina Dolnej Baryczy**) - niewielkie płaty w rozproszeniu na brzegu Baryczy, w kompleksie z szuwarami i siedliskami mulistych brzegów niżowych rzek.
- MOT5a jaz Ryczeń (**PLH 020084 Dolina Dolnej Baryczy**) - niewielkie płaty w rozproszeniu na brzegu Baryczy.
- MOT6 Koniec Szlaku (**PLH 020018 Łęgi Odrzańskie**) - drobne płaty w rozproszeniu w kompleksie z szuwarami i zaroślami nadrzecznymi.
- MOT6a Ujście do Odry (**PLH 020018 Łęgi Odrzańskie**) - drobne płaty w rozproszeniu w kompleksie z szuwarami i zaroślami nadrzecznymi.

Istnieje możliwość zniszczenia niewielki fragmentów siedliska podczas wykonywania przystani kajakowych, zejść na brzeg, a także miejsc gdzie kajaki przenoszone będą przez jazy i przeszkody w nurcie, jednak zniszczenia te będą dotyczyły drobnych płatów siedliska o bardzo szerokim rozpowszechnieniu i szkody te nie będą znaczące dla zachowania siedliska w obszarze.

9.2.9. 6440 – Łąki selernicowe (*Cnidion dubii*)

ZASOBY SIEDLISKA W OBSZARACH NATURA 2000

Ostoja nad Baryczą: siedlisko nie znane.

Łęgi Odrzańskie: zajmują 247 ha stanowi 3 % powierzchni wszystkich siedlisk w ostoi.

Dolina Dolnej Baryczy: siedlisko pokrywa 0,05% powierzchni obszaru.

KRÓTKI OPIS SIEDLISKA

Specyficzny typ łąk zalewowych, występujący wyłącznie na glebach typu organicznej mady na skrzydłach rozległych dolin rzecznych. W ich składzie znajdziemy wiele cennych, ginących w całym kraju gatunków roślin, takich jak selernica żyłkowana, groszek błotny, fiołek brzoskwiolistny czy rogownica (*Cerastium anomalum*).

DOTYCHCZASOWA DYNAMIKA SIEDLISKA

Siedlisko charakteryzuje się wysoką dynamiką wewnętrzną i zmiennością składu gatunkowego nawet na niewielkich powierzchniach.

MOŻLIWY WPŁYW PROGRAMU NA SIEDLISKO

Siedliska nie stwierdzono w żadnym z punktów uznanych za wrażliwe na oddziaływanie Programu.

Program nie wywiera znaczącego wpływu na stan zachowania siedliska w żadnych z obszarów Natura 2000 i nie powoduje pogorszenia jego stanu.

9.2.10. 6510 Niżowe i górskie łąki użytkowane ekstensywnie

ZASOBY SIEDLISKA W OBSZARACH NATURA 2000

Ostoja nad Baryczą: Siedlisko zajmuje 1,45 % powierzchni obszaru.

Łęgi Odrzańskie: powierzchnia w obszarze wynosi 2 092 ha, co stanowi 24 % powierzchni wszystkich siedlisk.

Dolina Dolnej Baryczy: siedlisko pokrywa 6,01% powierzchni obszaru.

KRÓTKI OPIS SIEDLISKA

Wielogatunkowe, półnaturalne łąki świeże koszone dwa razy do roku. Rozwijają się zwykle na siedliskach grądów i charakteryzują się bogactwem gatunkowym. Dominującym gatunkiem jest rajgras wyniosły, przy współudziale innych gatunków traw oraz barwnie kwitnących bylin. W dolinach rzecznych występują zarówno w miejscach regularnie zalewanych, na madach piaszczystych i innych ubogich utworach (z masowym udziałem *Alopecurus pratensis*), jak i na innych podłożach, na siedliskach świeżych oraz umiarkowanie wilgotnych, w miejscach użytkowanych tradycyjnie jako łąki dwukośne.

DOTYCHCZASOWA DYNAMIKA SIEDLISKA

Płaty nie koszone lub koszone nieregularnie ulegają przeobrażeniom wskutek zwiększenia udziału wysokich drewniejących bylin oraz krzewów. Wypas zwierząt powoduje przekształcanie części łąk w zbiorowiska pastwiskowe.

MOŻLIWY WPŁYW PROGRAMU NA SIEDLISKO

Siedliska nie stwierdzono w żadnym z punktów uznanych za wrażliwe na oddziaływanie Programu.

Program nie wywiera znaczącego wpływu na stan zachowania siedliska w żadnych z obszarów Natura 2000 i nie powoduje pogorszenia jego stanu.

9.2.11. 7140 Torfowiska przejściowe i trzęsawiska

ZASOBY SIEDLISKA W OBSZARACH NATURA 2000

Ostoja nad Baryczą: siedlisko zajmuje 0,13 % powierzchni ostoi.

Dolina Dolnej Baryczy: siedlisko nie znane z obszaru.

KRÓTKI OPIS SIEDLISKA

Naturalne mszary torfotwórcze stanowiące postać pośrednią pomiędzy torfowiskami niskimi a wysokimi, zwykle z dużym udziałem turzyc (*Carex* spp.).

DOTYCHCZASOWA DYNAMIKA SIEDLISKA

Brak danych nt. dynamiki siedliska w obszarze.

MOŻLIWY WPŁYW PROGRAMU NA SIEDLISKO

Siedliska nie stwierdzono w żadnym z punktów uznanych za wrażliwe na oddziaływanie Programu.

Program nie wywiera znaczącego wpływu na stan zachowania siedliska obszarze Natura 2000 i nie powoduje pogorszenia jego stanu.

9.2.12. 7230 Torfowiska alkaliczne

ZASOBY SIEDLISKA W OBSZARACH NATURA 2000

Łęgi Odrzańskie: siedlisko nie znane z obszaru.

Ostoja nad Baryczą: siedlisko zajmuje 0,02 % powierzchni ostoi.

Dolina Dolnej Baryczy: siedlisko nie znane z obszaru.

KRÓTKI OPIS SIEDLISKA

Torfowiska niskie zasilane przez wody alkaliczne, często zasobne w wapń. Roślinność zdominowana jest przez turzycę przy współudziale bogatej flory mchów.

DOTYCHCZASOWA DYNAMIKA SIEDLISKA

Brak danych dotyczących dynamiki siedliska w obszarze.

MOŻLIWY WPŁYW PROGRAMU NA SIEDLIŚKO

Siedliska nie stwierdzono w żadnym z punktów uznanych za wrażliwe na oddziaływanie Programu.

Program nie wywiera znaczącego wpływu na stan zachowania siedliska w obszarze Natura 2000 i nie powoduje pogorszenia jego stanu.

9.2.13. 9110 Kwaśne buczyny

ZASOBY SIEDLIŚKA W OBSZARACH NATURA 2000

Ostoja nad Baryczą: siedlisko zajmuje 0,94 % powierzchni ostoi.

Dolina Dolnej Baryczy: siedlisko pokrywa 0,08% powierzchni obszaru, wyłączone z przedmiotów ochrony.

KRÓTKI OPIS SIEDLIŚKA

Ubogi florystycznie las bukowy rozwijający się na kwaśnym, mało zasobnym podłożu. Zaznacza się obecność grupy gatunków typowych dla borów.

DOTYCHCZASOWA DYNAMIKA SIEDLIŚKA

Brak danych nt. dynamiki acydofilnej buczyny w granicach obszaru, można jednak przypuszczać, iż jest to las gospodarczy posadzony na odpowiednim siedlisku, wykazujący podobne do lasów naturalnych właściwości fitocenotyczne.

MOŻLIWY WPŁYW PROGRAMU NA SIEDLIŚKO

Siedliska nie stwierdzono w żadnym z punktów uznanych za wrażliwe na oddziaływanie Programu.

Program nie wywiera znaczącego wpływu na stan zachowania siedliska w obszarze Natura 2000 i nie powoduje pogorszenia jego stanu.

9.2.14. 9130 Żyzne buczyny

ZASOBY SIEDLIŚKA W OBSZARACH NATURA 2000

Łęgi Odrzańskie: siedlisko nie znane z obszaru.

Ostoja nad Baryczą: siedlisko zajmuje 0,08 % powierzchni obszaru.

Dolina Dolnej Baryczy: siedlisko nie znane z obszaru.

KRÓTKI OPIS SIEDLIŚKA

Wielogatunkowy las bukowy rozwijający się na żyznym podłożu, zwykle w lokalnych obniżeniach lub dolnych partiach wzniesień w miejscu akumulacji składników mineralnych i organicznych. W bujnie rozwiniętym runie występuje m. in. marzanka wonna (*Galium odoratum*) i perłówka jednokwiatowa (*Melica uniflora*).

DOTYCHCZASOWA DYNAMIKA SIEDLIŚKA

Brak danych nt. dynamiki żyznej buczyny w granicach ostoi, można jednak przypuszczać, iż jest to las ekstensywnie zagospodarowany, posadzony na odpowiednim siedlisku, wykazujący podobne do lasów naturalnych właściwości fitocenotyczne.

MOŻLIWY WPŁYW PROGRAMU NA SIEDLIŚKO

Siedliska nie stwierdzono w żadnym z punktów uznanych za wrażliwe na oddziaływanie Programu.

Program nie wywiera znaczącego wpływu na stan zachowania siedliska w obszarze Natura 2000 i nie powoduje pogorszenia jego stanu.

9.2.15. 9170 Grąd środkowoeuropejski

ZASOBY SIEDLISKA W OBSZARACH NATURA 2000

Ostoja nad Baryczą: siedlisko zajmuje 1% powierzchni ostoi.

Łęgi Odrzańskie: na terenie obszaru występuje 1981 ha grądów, co stanowi 22% powierzchni wszystkich siedlisk.

Dolina Dolnej Baryczy: siedlisko pokrywa 0,96% powierzchni obszaru.

KRÓTKI OPIS SIEDLISKA

Do tego typu siedliska należą wszystkie wielogatunkowe lasy liściaste Polski niżowej. W Sudetach występuje do 500 m n.p.m., rzadko tylko sięga wyżej, lokalnie do 650 m. Pierwotnie siedlisko to zajmowało niemal większość obszaru Polski, jednak wielowiekowa eksploatacja spowodowała zajęcie jego żyznych, bogatych siedlisk pod uprawy, łąki i zabudowania. Do zniszczenia tego siedliska przyczyniła się też dawna gospodarka leśna, poprzez tępienie uznawanego za chwast leśny graba zwyczajnego i protegowanie dębu szypułkowego.

W typowej postaci siedlisko 9170 zajęte jest przez lasy grabowo-lipowo-dębowe, czasem jednolicie lipowe, z domieszką wielu innych gatunków takich jak klon zwyczajny, klon polny, jawor, olsza, jesion, buk, a nawet świerk lub sosna.

W runie odmian wilgotnych i świeżych występują gatunki siedlisk żyznych, w zależności od odmiany zbiorowiska mogą to być wczesnowiosenne geofity (kokorycze, zawilec żółty, ziarnopłony, czosnki, tulipan leśny, śnieżyczka przebiśnieg), gatunki siedlisk wilgotnych (czyściec leśny, perz psi, kostrzewa olbrzymia) lub pospolitsze gatunki ogólnoleśne. Postaci suchsze (tzw. grądy wysokie) są specyficzne dla terenów leżących poza obszarami zalewanymi lub leżącymi pod wpływem wysokiego lustra wody gruntowej. Ich częstym składnikiem jest kupkówka Aschersona (*Dactylis polygama*), w najbardziej ubogie postaci wkraczają też gatunki acydofilne, takie jak borówka czernica i orlica pospolita.

Skład gatunkowy grądów subkontynentalnych jest zbliżony do grądów środkowoeuropejskich. Do ważniejszych różnic należą na Dolnym Śląsku: brak klonu polnego oraz przytuli leśnej (*Galium sylvaticum*), zamiast których pojawia się *Isopyrum thalictroides*. Grądy o takim składzie gatunkowy z rzadka notowane były także w okolicach Wrocławia (dolina Bystrzycy), na Wzgórzach Niemczańsko-Strzelińskich oraz we wschodniej części Wału Trzebnickiego.

DOTYCHCZASOWA DYNAMIKA SIEDLISKA

W granicach ostoi zaznacza się obecność wielu typów roślinności należących do dynamicznego kręgu lasów grądowych, m. in. niewielkie płaty czyżni będących formą regeneracyjną tego typu lasu. Siedlisko pokrywało niegdyś znacznie większą powierzchnię, która częściowo została przekształcona w obszary zagospodarowane rolniczo.

MOŻLIWY WPŁYW PROGRAMU NA SIEDLISKO

Siedliska nie stwierdzono w żadnym z punktów uznanych za wrażliwe na oddziaływanie Programu.

Program nie wywiera znaczącego wpływu na stan zachowania siedliska w żadnych z obszarów Natura 2000 i nie powoduje pogorszenia jego stanu.

9.2.16. 9190 Kwaśne dąbrowy śródlądowe

ZASOBY SIEDLISKA W OBSZARACH NATURA 2000

Ostoja nad Baryczą: siedlisko nie znane z obszaru.

Łęgi Odrzańskie: siedlisko nie znane z obszaru – mylnie kwalifikowano tu fragmenty wysokich grądów z panującym dębem.

Dolina Dolnej Baryczy: siedlisko pokrywa 1,19% powierzchni obszaru

KRÓTKI OPIS SIEDLISKA

Ubogie florystycznie lasy dębowe, zwykle budowane przez *Quercus petraea*, rzadko *Quercus robur*, z domieszką *Fagus sylvatica*, *Betula pendula* oraz *Pinus sylvestris*. Warstwa krzewów uboga, najczęściej budowana przez *Frangula alnus* i podrosty drzew. W postaci typowej, pomorskiej gatunkiem charakterystycznym jest pnący wiciokrzew – *Lonicera peryclimenum*, jednak postaci te nie występują w głębi łądu (choć *Lonicera peryclimenum* czasem dziczeje i powoduje mylne zaklasyfikowanie typu siedliska). W postaciach śródlądowych runo budowane przez wysokie trawy (*Calamagrostis arundinacea*, *C. epigeios*), krzewinki (*Vaccinium* sp., *Calluna vulgaris*) oraz jastrzębce (*Hieracium* sp.), orlicę pospolitą (*Pteridium aquilinum*) i inne mezofilne oraz acidofilne gatunki ogólnoleśne. Z fitosocjologicznego punktu widzenia zaliczamy tu zespoły *Calamagrostio-Quercetum*, *Luzulo pilosae-Quercetum*, *Molinio-Quercetum*, *Fago-Quercetum* oraz *Luzulo luzuoidis-Quercetum*.

Siedlisko występuje wyłącznie w Polsce zachodniej, w typowej postaci w obszarach nadmorskich, w strefie oddziaływania klimatu o cechach atlantyckich, zaś w śródlądowej na podłożach mineralnych różnego typu – od piasków polodowcowych po kamieniste ubogie rankery Pogórza i Przedgórze Sudeckiego. Występują od Pomorza aż po Dolny Śląsk.

DOTYCHCZASOWA DYNAMIKA SIEDLISKA

Nie jest znana, wskutek braku badań podstawowych znacznie lepiej poznane są dąbrowy podgórskie.

MOŻLIWY WPŁYW PROGRAMU NA SIEDLISKO

Siedliska nie stwierdzono w żadnym z punktów uznanych za wrażliwe na oddziaływanie Programu.

Program nie wywiera znaczącego wpływu na stan zachowania siedliska w obszarze Natura 2000 i nie powoduje pogorszenia jego stanu.

9.2.17. *91E0 Lasy łęgowe i zarośla wierzbowe

ZASOBY SIEDLISKA W OBSZARACH NATURA 2000

Ostoja nad Baryczą: siedlisko pokrywa 1,18% powierzchni ostoi.

Łęgi Odrzańskie: 501 ha, co stanowi 6% powierzchni wszystkich siedlisk w ostoi.

Dolina Dolnej Baryczy: siedlisko pokrywa 4,74% powierzchni obszaru.

KRÓTKI OPIS SIEDLISKA

W Polsce ten typ siedlisk obejmuje dwa, silnie różniące się pomiędzy sobą podtypy. Pierwszy z nich należy do zanikających na terenie naszego kraju, znany jest z niewielu fragmentów i nawet w dolinie Odry na całej jej długości występuje tylko kilka większych fragmentów tego typu siedliska.

Pierwszym są wierzbowo-topolowe lasy łęgowe w dolinach wielkich rzek, zaliczane do związku *Salicion albae*. Siedliska wilgotnego lasu łęgowego zalewane są corocznie (L1w2) lub kilka razy w roku (L1w3), związane są najczęściej z tarasami rzecznyymi większych rzek. Dla trwałego utrzymywania się w krajobrazie wymagają 30 dni zalewu w roku, co z uwagi na regulacje koryt rzecznych i permanentne obniżanie się poziomu dna na odcinkach skanalizowanych lub podzielonych stopniami wodnymi jest coraz trudniejsze do uzyskania.

Drugim są łęgowe lasy olchowe i olchowo-jesionowe związane z długo utrzymującymi się zalewami i jednocześnie niewielkimi zabagnieniami terenu. Zajmują tereny o powolnym przepływie wód – płaskie dna dolin wolno płynących mniejszych rzek i strumieni oraz brzeżne partie dolin większych rzek. Spotykamy je także w miejscach wysięku i dopływu wód z wyżej położonych terenów, na tarasach przyjeziornych, przy źródłiskach

oraz na obrzeżach dolin. W typologii leśnej należą tu siedliska olsu jesionowego, zalewane corocznie na wiosnę (OLJ2) i siedliska zalewane i podtapiane (wody utrzymujące się dłuższy czas w ciągu roku) (OLJ3) a czasem także lasu wilgotnego (LW). Drzewostan olszowy z udziałem jesionu, wiązów, klonu rzadziej brzozy omszonej. W II piętrze, o zwarcu ok. 20% występują grab i czeremcha zwyczajna. Podrost stanowią gatunki drzewostanu, a podszyt czeremcha, leszczyna, trzmielina, jarzębina i kruszyna.

DOTYCHCZASOWA DYNAMIKA SIEDLISKA

Część płatów to młode odnowienia nad niewielkimi potokami oraz zarośla wierzbowe będące stadiami regeneracji lasów łęgowych.

MOŻLIWY WPŁYW PROGRAMU NA SIEDLISKO

Siedlisko stwierdzone w sąsiedztwie:

- MOT 2 Jaz Sławoszowice (**PLH020041 Ostoja nad Baryczą**) - płat łągu wierzbowego o powierzchni ok. 0,06 ha. Zachowany w złym stanie;
- MOT 2a Koniki Polskie (**PLH020041 Ostoja nad Baryczą**) - w pobliżu stwierdzono płat łągu wierzbowego o powierzchni ok. 0,5 ha, jednak znajduje się on na lewym brzegu rzeki poza obszarem Natura.

Ewentualnym zagrożeniem dla siedliska może być penetracja płatów siedliska i niekontrolowane pozyskiwanie drewna, jednak dotyczy ono minimalnej powierzchni siedliska w obszarze Natura 2000.

Program nie wywiera znaczącego wpływu na stan zachowania siedliska w obszarze Natura 2000 i nie powoduje pogorszenia jego stanu.

9.2.18. 91F0 łągowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe

ZASOBY SIEDLISKA W OBSZARACH NATURA 2000

Ostoja nad Baryczą: siedlisko zajmuje 0,62 % powierzchni ostoi.

Łęgi Odrzańskie: 3 775 ha tego siedliska, co stanowi 42 % powierzchni wszystkich siedlisk w ostoi.

Dolina Dolnej Baryczy: siedlisko pokrywa 8,39% powierzchni obszaru.

KRÓTKI OPIS SIEDLISKA

Mieszane, wielogatunkowe, bardzo żyzne lasy niżowe, występujące na obszarach poddanych zalewom rzeczny, szczególnie w dolinach większych rzek. W drzewostanie występują m.in. dąb szypułkowy, jesion wyniosły, olcha czarna, topola biała, topola czarna, wiąz limak; na wilgotniejszych stanowiskach w skład wchodzi wierzby, a na obszarach rzadko zalewanych także lipa drobnolistna, grab i klon polny. Najbardziej charakterystyczne dla drzewostanu są jednak wiąz polny, grusza pospolita i jabłoń, których występowanie odróżnia ten typ siedliska od rozwijających się w sąsiedztwie wilgotnych grądów doliny rzecznej. W drzewostanach znajdujących się w stanie zbliżonym do naturalnego warstwa koron jest często rozluźniona, pojawiają się luki szybko zarastające krzewami i bylinami. Zjawiska takie należą do naturalnych elementów cyklu rozwojowego łągów, i nie powinny być argumentem za "gorszym" stanem siedliska – wprost przeciwnie świadczą o jego wysokiej naturalności. Warstwa krzewów jest bogata i lokalnie wykazuje się dużym zwarcie. Przeważają w niej głogi: jedno- i dwuszyjkowy, kalina koralowa, trzmielina pospolita, dereń świda i różne gatunki jeżyn.

Runo jest bogate, ziołoroślowe, z wieloma gatunkami wysokich bylin oraz zakwitających wiosną geofitów. Spotykamy tu liczne storczyki (miejscami masowo występuje kruszczyk szerokolistny) i największe w regionie populacje śnieżyczki przebiśnieg. W zależności od rytmu zalewów w warstwie tej zachodzą dynamiczne zmiany składu gatunkowego i ilościowości poszczególnych gatunków – spotykamy także płaty zdominowane przez pokrzywę, która jest gatunkiem pierwotnie występującym właśnie na terenach zalewanych.

Wiele płatów charakteryzuje się pozytywnymi tendencjami dynamicznymi, z odtwarzaniem typowej dla łęgów struktury z równowiekowym, lukowatym drzewostanem.

MOŻLIWY WPŁYW PROGRAMU NA SIEDLISKO

Siedlisko stwierdzone w sąsiedztwie:

MOT5a jaz Ryczeń (**PLH 020084 Dolina Dolnej Baryczy**) - płat o powierzchni ok. 1 ha położony na prawym brzegu Baryczy powyżej Jazu.

Ewentualnym zagrożeniem dla siedliska może być penetracja płatów siedliska i niekontrolowane pozyskiwanie drewna, jednak dotyczy ono minimalnej powierzchni siedliska w obszarze Natura 2000.

Program nie wywiera znaczącego wpływu na stan zachowania siedliska w obszarze Natura 2000 i nie powoduje pogorszenia jego stanu.

9.3. Podsumowanie możliwych oddziaływań na przedmioty ochrony w obszarach Natura

W otoczeniu badanych miejsc o szczególnej wrażliwości stwierdzono stepowanie pojedynczych żerujących lub przemieszczających się wzdłuż doliny Baryczy osobników wydry oraz bobra. Na pojedynczych stanowiskach i w pojedynczych osobnikach stwierdzono występowanie kumaka nizinnego i trzepli zielonej. Nie stwierdzono aktualnych zagrożeń ze strony Programu dla zachowania w stanie nie pogorszoną populacji tych gatunków, sformułowano jednak zalecenia minimalizujące dla uniknięcia ewentualnych zniszczeń w ich siedliskach.

W przypadku siedlisk stwierdzono występowanie niewielkich płatów siedliska 3270 (w sąsiedztwie MOT 6 i 6a w obszarze Łęgi Odrzańskie), 6430 (na 4 stanowiskach), 91E0 (na dwóch stanowiskach) i 91F0 (na jednym stanowisku). Pojedyncze fragmenty Baryczy z czystą wodą i występowaniem gatunków wskaźnikowych z rodzaju rzęśl (*Callitriche* sp.) mogą być zaliczone do siedliska 3260.

Ewentualnym zagrożeniem dla siedlisk leśnych (91E0 oraz 91F0) może być penetracja ich płatów i niekontrolowane pozyskiwanie drewna, jednak dotyczy ono minimalnej powierzchni siedliska w obszarze Natura 2000.

Istnieje możliwość zniszczenia niewielkich fragmentów siedliska 6430 podczas wykonywania przystani kajakowych, zejść na brzeg, a także miejsc gdzie kajaki przenoszone będą przez jazy i przeszkody w nurcie, jednak zniszczenia te będą dotyczyły drobnych płatów siedliska o bardzo szerokim rozpowszechnieniu i szkody te nie będą znaczące dla zachowania siedliska w obszarze.

Zagrożeniem dla siedliska 3260, a także zamieszkujących ją organizmów zwierzęcych (w tym ryb i bezkręgowców będących przedmiotem ochrony) jest możliwość zanieczyszczenia ściekami pochodzenia bytowego oraz detergentami używanymi do mycia naczyń i kąpieli.

9.4. Działania minimalizujące ewentualne oddziaływania programu

Dla ochrony optymalnych stanowisk **chrząszczy ksylofagicznych** w przypadku konieczności wycięcia starych drzew, o średnicy powyżej 40 cm, szczególnie próchniejących, zamierających i dziuplastych, każdorazowo konieczna jest obecność specjalisty entomologa.

Dla ochrony optymalnych siedlisk **trzepli zielonej** oraz płatów **siedliska 6430** należy przy projektowaniu wejść i zejść ze szlaku minimalizować powierzchnię ziołorośli, drzew i krzewów podlegających wycinie do niezbędnego minimum.

W celu minimalizacji oddziaływania na **siedlisko 3270** należy zrezygnować z realizacji MOT 6a, natomiast przy MOT 6 zminimalizować straty w powierzchni siedliska podczas realizacji zadania.

Dla ochrony **siedliska 3260** należy:

- zorganizować miejsca składowania odpadków (kosze, kontenery etc.) i zapewnić ich regularny wywóz z Miejsca Obsługi Turystycznej;
- w miejscach przeznaczonych do biwakowania i postoju zorganizować toalety i zapewnić ich regularną obsługę oraz wymagany poziom sanitarny;
- w miejscach przeznaczonych do biwakowania i postoju ustawić tablice informacyjne zabraniające stosowania chemicznych środków czystości podczas kąpieli i mycia naczyń w rzece;
- uzupełnienie infrastruktury o miejsca z bieżącą wodą do mycia naczyń i natrysków;
- unikać niszczenia roślinności przybrzeżnej oraz wodnej w celu ułatwienia dostępu do brzegu. Zapis ten dotyczy w szczególności czyszczenia koryta, a także usuwania szuwarów, ziołorośli i zarośli na przestrzeni większej, niż wymagana do wyjścia na brzeg i wniesienie kajaka;
- miejsca przeznaczone do biwakowania i postoju zorganizować tak, aby samochody transportujące kajaki i bagaże nie mogły dojechać do koryta na odległość mniejszą niż 15-20 m.

Dla ochrony siedlisk 91E0 oraz 91F0 należy

- w miejscach przeznaczonych do biwakowania i postoju wyznaczyć i zbudować paleniska. Aby zapobiec penetrowaniu i dewastowaniu okolicznych lasów, zapewnić stały dowóz porąbanego drewna na pola biwakowe. Działalność taka może być np. finansowana z wprowadzenia niewielkich opłat za biwakowanie w wyznaczonych miejscach lub dzięki współpracy z lokalnym gospodarstwem leśnym. Takie rozwiązania sprawdzają się w szlakach wodnych udostępnionych na terenie obszarów chronionych (np. Drawieński Park Narodowy);

10. Możliwe oddziaływanie programu na gatunki objęte ochroną gatunkową i różnorodność biologiczną

10.1. Rośliny naczyniowe

10.1.1. Grąźel żółty *Nuphar luteum*

Występowanie na obszarach zagrożonych oddziaływaniem programu: MOT 1 Most Potasznia 1 os., MOT 2 Jaz Sławoszowice 1 os.;

Zagrożenia wskutek realizacji programu

Możliwość niszczenia roślinności wodnej w celu ułatwienia dostępu do brzegu i poruszania się po rzece

Minimalizacja oddziaływania skutków Programu

Podczas wykonywania punktów dostępu i przy utrzymaniu szlaku kajakowego należy unikać niszczenia roślinności wodnej.

10.2. Owady

10.2.1. Trzmiel kamiennik *Bombus lapidarius*

Występowanie na obszarach zagrożonych oddziaływaniem programu: MOT 5 Zbiornik Ryczeń 2 os, MOT 5a Jaz Ryczeń - 1 os., MOT 6 Koniec Szlaku - 4. os, MOT 6a Ujście do Odry - 1 os.

Zagrożenia wskutek realizacji programu

Brak zagrożeń wskutek realizacji programu

Minimalizacja oddziaływania skutków Programu

Brak konieczności minimalizacji skutków oddziaływania programu.

10.2.2. Trzmiel ogrodowy *Bombus hortorum*

Występowanie na obszarach zagrożonych oddziaływaniem programu: MOT 2a Koniki Polskie - 1. os

Zagrożenia wskutek realizacji programu

Brak zagrożeń wskutek realizacji programu

Minimalizacja oddziaływania skutków Programu

Brak konieczności minimalizacji skutków oddziaływania programu.

10.2.3. Trzmiel rudy *Bombus pascuorum*

Występowanie na obszarach zagrożonych oddziaływaniem programu: MOT 2a Koniki Polskie - 1 os.; MOT 6 Koniec Szlaku - 1. os

Zagrożenia wskutek realizacji programu

Brak zagrożeń wskutek realizacji programu

Minimalizacja oddziaływania skutków Programu

Brak konieczności minimalizacji skutków oddziaływania programu.

10.2.4. Paź królowej *Papilio machaon*

Występowanie na obszarach zagrożonych oddziaływaniem programu: MOT 1 Most Potasznia 1 os.; MOT 2a Koniki Polskie 1 os.; MOT 5 Ryczeń zbiornik 1. os; MOT 6 Koniec Szlaku 2. os

Zagrożenia wskutek realizacji programu

Brak zagrożeń wskutek realizacji programu

Minimalizacja oddziaływania skutków Programu

Brak konieczności minimalizacji skutków oddziaływania programu.

10.2.5. Mieniak tęczowiec *Apatura iris*

Występowanie na obszarach zagrożonych oddziaływaniem programu: MOT 2 Jaz Sławoszewice 1 os.; MOT 2a Koniki Polskie 1 os.; MOT 5a Jaz Ryczeń 1. os

Zagrożenia wskutek realizacji programu

Brak zagrożeń wskutek realizacji programu

Minimalizacja oddziaływania skutków Programu

Brak konieczności minimalizacji skutków oddziaływania programu.

10.2.6. Biegacz skórzasty *Carabus coriaceus*

Występowanie na obszarach zagrożonych oddziaływaniem programu: MOT 1 Most Potasznia 1 os.; MOT 4 Wąsosz 1 os.

Zagrożenia wskutek realizacji programu

Brak zagrożeń wskutek realizacji programu

Minimalizacja oddziaływania skutków Programu

Brak konieczności minimalizacji skutków oddziaływania programu.

10.2.7. Biegacz zielonożłoty *Carabus auronitens*

Występowanie na obszarach zagrożonych oddziaływaniem programu: MOT 6 Koniec Szlaku 1 os.

Zagrożenia wskutek realizacji programu

Brak zagrożeń wskutek realizacji programu

Minimalizacja oddziaływania skutków Programu

Brak konieczności minimalizacji skutków oddziaływania programu.

10.3. Płazy**10.3.1. Traszka zwyczajna *Triturus vulgaris***

Występowanie na obszarach zagrożonych oddziaływaniem programu: MOT 5 Zbiornik Ryczeń 1. os.

Zagrożenia wskutek realizacji programu

Brak zagrożeń wskutek realizacji programu

Minimalizacja oddziaływania skutków Programu

Brak konieczności minimalizacji skutków oddziaływania programu.

10.3.2. Żaba jeziorkowa *Rana lessonae*

Występowanie na obszarach zagrożonych oddziaływaniem programu: MOT 5 Zbiornik Ryczeń populacja liczna.

Zagrożenia wskutek realizacji programu

Brak zagrożeń wskutek realizacji programu

Minimalizacja oddziaływania skutków Programu

Brak konieczności minimalizacji skutków oddziaływania programu.

10.3.3. Żaba wodna *Rana esculenta*

Występowanie na obszarach zagrożonych oddziaływaniem programu: Występuje licznie we wszystkich badanych lokacjach. Gatunek pospolity.

Zagrożenia wskutek realizacji programu

Brak zagrożeń wskutek realizacji programu

Minimalizacja oddziaływania skutków Programu

Brak konieczności minimalizacji skutków oddziaływania programu.

10.3.4. Żaba trawna *Rana temporaria*

Występowanie na obszarach zagrożonych oddziaływaniem programu: MOT 2a Koniki Polskie 1 os.; MOT 6 Koniec Szlaku 1 os.

Zagrożenia wskutek realizacji programu

Brak zagrożeń wskutek realizacji programu

Minimalizacja oddziaływania skutków Programu

Brak konieczności minimalizacji skutków oddziaływania programu.

10.3.5. Ropucha szara *Bufo bufo*

Występowanie na obszarach zagrożonych oddziaływaniem programu: MOT 1 Most Potasznia 1 os.; MOT 6 Koniec Szlaku 1. os; MOT 6a Ujście do Odry 1. os.

Zagrożenia wskutek realizacji programu

Brak zagrożeń wskutek realizacji programu

Minimalizacja oddziaływania skutków Programu

Brak konieczności minimalizacji skutków oddziaływania programu.

10.3.6. Ropucha zielona *Bufo viridis*

Występowanie na obszarach zagrożonych oddziaływaniem programu: MOT 5 Zbiornik Ryczeń 1. os – głos godowy

Zagrożenia wskutek realizacji programu

Brak zagrożeń wskutek realizacji programu

Minimalizacja oddziaływania skutków Programu

Brak konieczności minimalizacji skutków oddziaływania programu.

10.4. Gady

10.4.1. Jaszczurka zwinka *Lacerta agilis*

Występowanie na obszarach zagrożonych oddziaływaniem programu: MOT 2 Jaz Sławoszowice 1 os.; MOT 2a Koniki Polskie 1 os.; MOT 5 Ryczeń zbiornik 1 os.; MOT 5a Jaz Ryczeń 1 os.

Zagrożenia wskutek realizacji programu

Brak zagrożeń wskutek realizacji programu

Minimalizacja oddziaływania skutków Programu

Brak konieczności minimalizacji skutków oddziaływania programu.

10.4.2. Padalec zwyczajny *Anguis fragilis*

Występowanie na obszarach zagrożonych oddziaływaniem programu: MOT 6 Koniec Szlaku 1 os.

Zagrożenia wskutek realizacji programu

Brak zagrożeń wskutek realizacji programu

Minimalizacja oddziaływania skutków Programu

Brak konieczności minimalizacji skutków oddziaływania programu.

10.4.3. Zaskroniec zwyczajny *Natrix natrix*

Występowanie na obszarach zagrożonych oddziaływaniem programu: Pojedyncze osobniki obserwowane we wszystkich badanych lokacjach.

Zagrożenia wskutek realizacji programu

Brak zagrożeń wskutek realizacji programu

Minimalizacja oddziaływania skutków Programu

Brak konieczności minimalizacji skutków oddziaływania programu.

10.4.4. Żmija zygzakowata *Vipera berus*

Występowanie na obszarach zagrożonych oddziaływaniem programu: MOT 6 Koniec Szlaku 1 os.

Zagrożenia wskutek realizacji programu

Brak zagrożeń wskutek realizacji programu

Minimalizacja oddziaływania skutków Programu

Brak konieczności minimalizacji skutków oddziaływania programu.

10.5. Ptaki

10.5.1. Dziwonica *Carpodacus erythrinus*

Występowanie na obszarach zagrożonych oddziaływaniem programu: MOT 1 – Most Potasznia 1 para; MOT 2 Jaz Sławoszowice 2 pary; MOT 2a Koniki Polskie 1 para; MOT 6 Koniec Szlaku 1 para; MOT 6a Ujście do Odry 1 para.

Zagrożenia wskutek realizacji programu

We wszystkich badanych lokacjach zagrożeniem jest usuwanie zarośli i zadrzewień nadrzecznych, co może negatywnie wpłynąć na dostępność miejsc lęgowych.

Minimalizacja oddziaływania skutków Programu

Ograniczenie wycinania zarośli i zadrzewień nadrzecznych.

10.5.2. Kobuz *Falco subbuteo*

Występowanie na obszarach zagrożonych oddziaływaniem programu: MOT 5 Zbiornik Ryczeń: terytorium 1 pary w rejonie powierzchni MOT 5

Zagrożenia wskutek realizacji programu

Brak zagrożeń wskutek realizacji programu

Minimalizacja oddziaływania skutków Programu

Brak konieczności minimalizacji skutków oddziaływania programu.

10.5.3. Przepiórka *Coturnix coturnix*

Występowanie na obszarach zagrożonych oddziaływaniem programu: MOT 4 Wąsosz 1 para; MOT 5 Zbiornik Ryczeń 1 para

Zagrożenia wskutek realizacji programu

Brak zagrożeń wskutek realizacji programu

Minimalizacja oddziaływania skutków Programu

Brak konieczności minimalizacji skutków oddziaływania programu.

10.5.4. Turkawka *Streptopelia turtur*

Występowanie na obszarach zagrożonych oddziaływaniem programu: MOT 2a Koniki Polskie 1 para; MOT 5 Zbiornik Ryczeń 1 para

Zagrożenia wskutek realizacji programu

Brak zagrożeń wskutek realizacji programu

Minimalizacja oddziaływania skutków Programu

Brak konieczności minimalizacji skutków oddziaływania programu.

10.6. Ssaki

10.6.1. Jeż wschodni *Erinaceus romanicus*

Występowanie na obszarach zagrożonych oddziaływaniem programu: MOT 2 Jaz Sławoszowice 1 os.; MOT 6 Koniec Szlaku 1 os.

Zagrożenia wskutek realizacji programu

Brak zagrożeń wskutek realizacji programu

Minimalizacja oddziaływania skutków Programu

Brak konieczności minimalizacji skutków oddziaływania programu.

10.6.2. Rzęsorek rzeczek *Neomys fodiens*

Występowanie na obszarach zagrożonych oddziaływaniem programu: MOT 2a Koniki Polskie 1 os.

Zagrożenia wskutek realizacji programu

Brak zagrożeń wskutek realizacji programu

Minimalizacja oddziaływania skutków Programu

Brak konieczności minimalizacji skutków oddziaływania programu.

10.6.3. Ryjówka aksamitna *Sorex araneus*

Występowanie na obszarach zagrożonych oddziaływaniem programu: MOT 1 Most Potasznia 1 os.

Zagrożenia wskutek realizacji programu

Brak zagrożeń wskutek realizacji programu

Minimalizacja oddziaływania skutków Programu

Brak konieczności minimalizacji skutków oddziaływania programu.

10.6.4. Wiewiórka pospolita *Sciurus vulgaris*

Występowanie na obszarach zagrożonych oddziaływaniem programu: MOT 5a Jaz Ryczeń 1 os.

Zagrożenia wskutek realizacji programu

Brak zagrożeń wskutek realizacji programu

Minimalizacja oddziaływania skutków Programu

Brak konieczności minimalizacji skutków oddziaływania programu.

10.6.5. Gronostaj *Mustella erminea*

Występowanie na obszarach zagrożonych oddziaływaniem programu: MOT 2 Jaz Sławoszowice 1 os.; MOT 6 Koniec Szlaku 1 os.

Zagrożenia wskutek realizacji programu

Brak zagrożeń wskutek realizacji programu

Minimalizacja oddziaływania skutków Programu

Brak konieczności minimalizacji skutków oddziaływania programu.

10.7. Zagrożenie dla różnorodności biologicznej

Zagrożenia dla różnorodności biologicznej nie objętej ochroną w ramach programu Natura 2000 są tożsame z ewentualnymi zagrożeniami dla przedmiotów ochrony ujętymi w sieci.

Jednym stwierdzonym jest możliwość utraty siedlisk gąsiorka i dziwonii, wskutek nadmiernej wycinki drzew i krzewów podczas wykonywania prac związanymi z MOT. Wycinki te należy więc ograniczyć do niezbędnego minimum i wykonywać wyłącznie poza sezonem lęgowym (między 15 sierpnia a 15 marca).

11. Realne oddziaływanie programu na obszary chronione

Realne oddziaływanie Programu oparto na przewidywanych zmianach w wykorzystaniu turystycznym terenu i prognozie wzrostu ruchu turystycznego.

Założenie przyjęte do realizacji programu (WBU 2012):

- 1) „prognozowane wykorzystanie szlaku po zrealizowaniu programu wyniesie ok. 100 kajaków w ciągu tygodnia, czyli 200 osób; dla porównania obecne wykorzystanie wynosi w przybliżeniu 60-70 kajaków i 120-140 osób³;
- 2) każdy z MOT zostanie przystosowany do przyjęcia 50 turystów; minimalna powierzchnia jednego stanowiska biwakowego wyniesie 40 m², minimalna powierzchnia MOT 2000 m²;
- 3) lokalizacja MOT zapewni możliwość noclegu po pokonaniu każdego jednodniowego odcinka spływu bez konieczności transportu osób i kajaków;
- 4) minimalne wymagania dla każdego z MOT, to pole biwakowe posiadające następujące wyposażenie⁴: pojemnik na śmieci, umywalnie zbiorowe typu rynnowego, niezadaszone, na terenach skanalizowanych ustępy spłukiwane wodą bieżącą, na terenach nieskanalizowanych – biotoalety, punkt poboru wody;
- 5) przy wyborze lokalizacji miejsc uwzględniona zostanie atrakcyjność turystyczna miejsca, istniejąca infrastruktura turystyczna oraz tereny przeznaczone na funkcje turystyki i usług, wyznaczone w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego”.

W oparciu o powyższe założenia skonkludować można, że potencjalne zagrożenia dla przedmiotów ochrony Natura 2000 są nieznaczące.

1. Z prognozy ruchu wynika, że wzrost liczby osób korzystających ze szlaku kajakowego może wzrosnąć z 15-20 osób dziennie do około 30 osób dziennie. Choć oznacza to wzrost o 30-50% to jednak trudno uznać to za realne zagrożenie dla przyrody w obszarze, w którym odbywa się normalna aktywność człowieka, a nad brzegami Baryczy przebywa dziennie po 5-7 wędkarzy na 1 kilometr długości rzeki (na podstawie obserwacji własnych z lat 2011-2012).
2. Zakładana minimalna powierzchnia MOT wynosi około 0,2 ha. W stosunku do powierzchni zajmowanej przez żerowiska ptaków będących przedmiotem ochrony (np. kani czarnej lub bociana czarnego) zajmuje ona setne części tych terytoriów, co więcej ewentualne wyłączenie tej powierzchni z

³ Na podstawie wywiadu telefonicznego w istniejących wypożyczalniach kajaków zlokalizowanych w dolinie Baryczy

⁴ Minimalne wyposażenie zgodnie z załącznikiem nr 3 do Rozporządzenia Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 19 sierpnia 2004 r. w sprawie obiektów hotelarskich i innych obiektów, w których są świadczone usługi hotelarskie (tekst jednolity Dz.U. z 2006 nr 22 poz. 169, z późn. zm)

żerowania dotyczy wyłącznie okresu po 15 maja, kiedy na szlaku kajakowym rozpoczyna się nieco intensywniejszy ruch. Ponieważ (jak wykazano to w dalszej części Prognozy) ani jedno z terytoriów lęgowych nie znajduje się w bezpośredniej bliskości szlaku – wpływ na żerowanie ptaków podlegających ochronie strefowej jest zanedbywalny.

3. Ewentualne zagrożenia dla siedlisk przyrodniczych zostały wykluczone po szczegółowej inwentaryzacji terenowej.
4. Zakładana liczba odwiedzających nie powoduje zagrożenia dla zasobów wodnych obszaru, gdyż wynosi ona nie więcej niż 500 litrów na dobę dla każdego z MOT (zakładając maksymalne ich wykorzystanie w trakcie sezonu kajakowego).

12. Wpływy długofalowe lub skumulowane oraz możliwe zagrożenia dla integralności obszarów Natura 2000

Ponieważ turystyka kajakowa należy do turystyki kwalifikowanej, która nigdy do tej pory nie przybierała charakteru masowego można wykluczyć wystąpienie wpływu długofalowego, który może objawić się w przyszłości wskutek nadmiernego wykorzystania szlaku i związanej z tym nadmiernej penetracji środowiska przyrodniczego. W istocie analizowany Program dąży do uporządkowania już występującego ruchu turystycznego, co spowoduje mniejsze niż obecnie zagrożenie zanieczyszczeniami i penetracją środowiska, poprzez wyznaczenie określonych punktów, w których ruch ten będzie mógł się koncentrować, wyposażonych w niezbędną infrastrukturę sanitarną oraz miejsca noclegowe.

Nie jest obecnie znany także inny zwarty program wykorzystania turystycznego Doliny Baryczy, który mógłby wywierać wpływ skumulowany z analizowanym. Większa część ruchu turystycznego w dolinie koncentruje się w rejonie Stawów Milickich, gdzie związane z tym problemy reguluje istniejący Plan ochrony rezerwatu oraz w samym Miliczu, w sposób nie naruszający zasobów przyrodniczych Doliny.

Kwalifikowany charakter turystyki kajakowej, która w Polsce nigdy nie była zjawiskiem masowym oraz jej przyjazny środowisku przyrodniczemu charakter, a także niewielki zasięg terytorialny przewidywanych w Programie przedsięwzięć wykluczają możliwość wpływu programu na integralność obszarów Natura 2000, na terenie których jest on planowany.

13. Podsumowanie

13.1. Występowanie siedlisk i gatunków

W otoczeniu badanych miejsc o szczególnej wrażliwości stwierdzono występowanie pojedynczych żerujących lub przemieszczających się wzdłuż doliny Baryczy osobników wydry oraz bobra. Na pojedynczych stanowiskach i w pojedynczych osobnikach stwierdzono występowanie kumaka nizinnego i trzepli zielonej. Nie stwierdzono aktualnych zagrożeń ze strony Programu dla zachowania w stanie nie pogorszonym populacji tych gatunków, sformułowano jednak zalecenia minimalizujące dla uniknięcia ewentualnych zniszczeń w ich siedliskach.

W przypadku siedlisk stwierdzono występowanie niewielkich płatów siedliska 3270 (w sąsiedztwie MOT 6 i 6a w obszarze Łęgi Odrzańskie), 6430 (na 4 stanowiskach), 91E0 (na dwóch stanowiskach) i 91F0 (na jednym stanowisku). Pojedyncze fragmenty Baryczy z czystą wodą i występowaniem gatunków wskaźnikowych z rodzaju rzęśl (*Callitriche* sp.) mogą być zaliczone do siedliska 3260.

W obrębie pozostałych Miejsc Obsługi Podróżnych, znajdują się żerowiska różnych gatunków ptaków i zwierząt oraz niewielkie fragmenty siedlisk przyrodniczych stanowiących przedmioty ochrony w obszarach Natura 2000, lecz planowana aktywność związana z realizacją programu nie niesie zagrożenia dla trwałości populacji lub stanu żerowisk tych gatunków.

13.2. Możliwe zagrożenia

Sporadycznie występować może płoszenie ptaków będących przedmiotem ochrony w obszarach OSO, jednak płoszenie to nie będzie istotne z punktu widzenia ochrony populacji.

Ewentualnym zagrożeniem dla siedlisk leśnych (91E0 oraz 91F0) może być penetracja ich płatów i niekontrolowane pozyskiwanie drewna, jednak dotyczy ono minimalnej powierzchni siedliska w obszarze Natura 2000.

Istnieje możliwość zniszczenia niewielki fragmentów siedliska 6430 podczas wykonywania przystani kajakowych, zejść na brzeg, a także miejsc gdzie kajaki przenoszone będą przez jazy i przeszkody w nurcie, jednak zniszczenia te będą dotyczyły drobnych płatów siedliska o bardzo szerokim rozpowszechnieniu i szkody te nie będą znaczące dla zachowania siedliska w obszarze.

Zagrożeniem dla siedliska 3260, a także zamieszkujących ją organizmów zwierzęcych (w tym ryb i bezkręgowców będących przedmiotem ochrony) jest możliwość zanieczyszczenia ściekami pochodzenia bytowego oraz detergentami używanymi do mycia naczyń i kąpeli.

13.3. Sposoby minimalizacji

W trakcie analizy materiałów i po dodatkowej weryfikacji terenowej wykazano, że jedynym punktem nie wskazanym do realizacji w ramach analizowanego programu jest umiejscowienie rezerwowego MOT przy ujściu do Odry (proponowany MOT 6a), gdyż teren ten znajduje się w obrębie terytorium 1 pary bociana czarnego, 1 pary bielika, 1 pary błotniaka stawowego i 1 pary kani rudej oraz terytorium zimorodka. Występują tu także płaty siedlisk 3270, które mogą zostać zniszczone podczas wykonywania prac związanych z MOT oraz szereg gatunków objętych ochroną gatunkową.

W celu minimalizacji innych możliwych oddziaływań programu zaleca się:

Dla ochrony optymalnych stanowisk **chrząszczy ksylofagicznych** w przypadku konieczności wycięcia starych drzew, o średnicy powyżej 40 cm, szczególnie próchniejących, zamierających i dziuplastych, każdorazowo konieczna jest obecność specjalisty entomologa.

Dla ochrony optymalnych siedlisk **trzepli zielonej** oraz płatów **siedliska 6430** należy przy projektowaniu wejść i zejść ze szlaku minimalizować powierzchnię ziołorośli, drzew i krzewów podlegających wycinie do niezbędnego minimum.

W celu minimalizacji oddziaływania na **siedlisko 3270** należy zrezygnować z realizacji MOT 6a, natomiast przy MOT 6 zminimalizować straty w powierzchni siedliska podczas realizacji zadania.

Dla ochrony **siedliska 3260** należy:

- zorganizować miejsca składowania odpadków (kosze, kontenery etc.) i zapewnić ich regularny wywóz z Miejsc Obsługi Turystycznej;
- w miejscach przeznaczonych do biwakowania i postoju zorganizować toalety i zapewnić ich regularną obsługę oraz wymagany poziom sanitarny;
- w miejscach przeznaczonych do biwakowania i postoju ustawić tablice informacyjne zabraniające stosowania chemicznych środków czystości podczas kąpieli i mycia naczyń w rzece;
- uzupełnienie infrastruktury o miejsca z bieżącą wodą do mycia naczyń i natrysków;
- unikać niszczenia roślinności przybrzeżnej oraz wodnej w celu ułatwienia dostępu do brzegu. Zapis ten dotyczy w szczególności czyszczenia koryta, a także usuwania szuwarów, ziołorośli i zarośli na przestrzeni większej, niż wymagana do wyjścia na brzeg i wniesienie kajaka;
- miejsca przeznaczone do biwakowania i postoju zorganizować tak, aby samochody transportujące kajaki i bagaże nie mogły dojechać do koryta na odległość mniejszą niż 15-20 m.

Dla ochrony **siedlisk 91E0 oraz 91F0** należy

- w miejscach przeznaczonych do biwakowania i postoju wyznaczyć i zbudować paleniska. Aby zapobiec penetrowaniu i dewastowaniu okolicznych lasów, zapewnić stały dowóz porąbanego drewna na pola biwakowe. Działalność taka może być np. finansowana z wprowadzenia niewielkich opłat za biwakowanie w wyznaczonych miejscach lub dzięki współpracy z lokalnym gospodarstwem leśnym. Takie rozwiązania sprawdzają się w szlakach wodnych udostępnionych na terenie obszarów chronionych (np. Drawieński Park Narodowy);

Dla ochrony innych elementów różnorodności biologicznej (szczególnie ptaków) należy ograniczyć wycinki drzew i krzewów do niezbędnego minimum i wykonywać wyłącznie poza sezonem lęgowym (między 15 sierpnia a 15 marca).

Udrożnienie szlaku powinno ograniczać się do usuwania drzew lub ich fragmentów, tarasujących szlak w sposób uniemożliwiający spływ. Zapobieganie to wydeptywaniu siedlisk nadbrzeżnych przez kajakarzy. Usuwanie roślinności miękkiej, która nie stanowi przeszkody w spływach oraz nie ogranicza dostępu do brzegu nie powinno mieć miejsca.

14. Literatura

- BIERINGIER G. 2007. Mitigation measures, alternative solutions, compensatory measures. Twinning MT04-IB-EN-02. Seminar 2. Impact assesment.
- IDDLE E. & BINES T. 2005. Planowanie ochrony obszarów chronionych: przewodnik dla praktyków i ich szefów. Klub Przyrodników.
- FISCHER I & WALICZKY Z. 2002. Ocena potencjalnego wpływu sieci TINA na ostoje ptaków w krajach kandydujących do Unii Europejskiej. Brytyjskie Towarzystwo Ochrony Ptaków. Wyd. Instytut na rzecz Ekorozwoju i OTOP, Warszawa – Gdańsk.
- GROMADZKI M (red.) 2004. Ptaki. Poradnik ochrony siedlisk i gatunków Natura 2000 – podręcznik metodyczny. Ministerstwo Środowiska, T. 7, T. 8.
- MANAGING NATURA 2000 The provisions of Article 6 of the Habitats Directive 92/43/CEE. Office for Official Publications of the European Communities. European Communities, Luxembourg. Przekład polski. JACEK ENGEL, DOROTA SERWECIŃSKA, GUY TORR Zarządzenie obszarami Natura 2000. Postanowienia artykułu 6 dyrektywy siedliskowej 92/43/EEC. WWF Polska 2007.
- PAWLACZYK P., JERMACZEK A. 2004. Natura 2000 – narzędzie ochrony przyrody. WWF Polska pp. 76.
- SIKORA A., ROHDE Z., GROMADZKI M., NEUBAUER G., CHYLARECKI P. (red.). 2007. Atlas rozmieszczenia ptaków lęgowych Polski 1985-2004. Bogucki Wydawnictwo Naukowe, Poznań.
- ŚWIERKOSZ K. 2003. Wyznaczanie ostoi Natura 2000, WWF Polska, Warszawa pp. 64
- TOMIAŁOJĆ L., STAWARCZYK T. 2003. Awifauna Polski. Rozmieszczenie, liczebność i zmiany. PTPP „pro Natura”. Wrocław
- ZARZĄDZANIE OBSZARAMI NATURA 2000. 5. ARTYKUŁ6(4). Wyjaśnienie pojęć: rozwiązania alternatywne, konieczne wymogi nadrzędnego interesu publicznego, środki kompensujące, ogólna spójność, opinia komisji.
- WITKOWSKI J., ORŁOWSKA B., RANOSZEK E., STAWARCZYK T. 1995. Awifauna Doliny Baryczy. Notatki Ornitologiczne 36, 1-2: 5-74.

Fot. 1

Tereny w otoczeniu MOT 1 Most Potasznia.

Fot. 2.

Tereny w otoczeniu MOT 1 Most Potasznia.

Fot. 3

Barycz przy planowanym MOT 2 Jaz Sławoszowice.

Fot. 4

Siedlisko bączka w pobliżu planowanego MOT 2 Jaz Sławoszowice.

Fot. 5

Teren planowanego MOT 2a Koniki Polskie.

Fot. 6.

Teren planowanego MOT 2a Koniki Polskie.

Fot. 7
Teren planowanego MOT 5 Zbiornik Ryczeń.

Fot. 8.
Teren planowanego MOT 5 Zbiornik Ryczeń.

Fot. 9.
Teren planowanego MOT 5a Jaz Ryczeń.

Fot. 10.
Teren planowanego MOT 5a Jaz Ryczeń

Fot. 11.

Planowany MOT 4 Wąsosz (poza granicami obszarów Natura 2000).

Fot. 12.

Dolina Baryczy w Żmigrodzie.

Fot. 13.
Miejsce planowanego MOT 6 Koniec Szlaku.

Fot. 13.
Miejsce planowanego MOT 6 Koniec Szlaku

Fot. 14.

Bocian czarny na żerowisku w miejscu planowanego MOT6a Ujście do Odry.

Fot. 15

Jaszczurka zwinka koło planowanego MOT 5 Zbiornik Ryczeń.

Załącznik II

Mapy rozmieszczenia siedlisk
przyrodniczych w regionach narażonych na
oddziaływanie Programu

Skala 1 :5000

